

Romberch
1520

Ioannis Climaci doctoris ſpiritualis abbatis in mõte ſynai triginta gradus ſcale celeſtis: nouiter emẽdati: ac impreſſioni traditi.

Luce Natalis

ex dono primi ·S· ioannis abaz

Ad lectores epistola.

Nter instituta antiqua auctore ualerio id unum fuisse memoratur quod maiores natu in conuiuiis egregia insignium uirorum opera carmine comprehensa canebant quo ad ea imitanda ingenuos adolescentium animos alacriores redderent Nec ab re quidem. Nam magnum habent ad uitam recte instituendam momentum & pondus priscorū uirorum exempla nobis proposita quibus ut stimulis quibusdam & archetypis prouocemur ad uite honestatem amplectendam. Proinde in præcio habendi sunt. ii. libri. qui admiranda maiorum facta posteris imitanda describunt rectamque uiuendi rationem seruandam mortalium oculis depingunt. Inter quos (ut uerum fatear) hic liber non extremum sortiri debet locum in quo de altissima christiane religionis perfectione de uaframentis malarum potestatum euitādis aliisque complusculis scitu dignissimis affatim disseritur. Eius auctor dictus est Ioannes cognomēto scolasticus: postremo uero a forma editiōis huiusce operis (quod instar scale confecit triginta gradibus digessit: ad celi sublimia quemque subuehentibus more eius scale quam iacob in somnis uidisse refertur) climachus: quod scalarem indicat: nuncupatus est. Nempe climax græca appellatione scalam designat. Cassiano quæ collationes patrum luculenter conscripsit. hic clymacus sinchronusque: contemporaneusque fuit miraculis in suarum uirtutum testimonium clarus & corpore quidem terram mente uero cœlos habitans totusque deo deditus extitit: ut ipsa operis lectio patefaciet: Cęterum cum tres ferātur præsentis

opusculi esse traductiones: hanc omnium infimam atque in ipso uerborum contextu humilimam accipere consilium fuit: quo paruulis & eloquentiæ inexpertis magis peruia foret sententia. Verum ipsa uerborum tenuitas haudquaquam debet quempiam offendere aut deterrere. Vt enim debilis est stomachus qui non nisi delicatum admittit cibum: ita & mens imbecillis quę potius uerborum lenocinio quam sententiarum ubertate pascitur, & tunc potissimum cum de recta morum institutione agitur: ubi sensa ipsa magis quam dictionum series pōderanda sunt Quocirca sapientibus huius mundi & ea quidem sapientia quæ deo inimica est non sapiet hoc opusculum: nisi stulti in Christo fieri laborent: & tunc demum ueram sapientiam appræhendent. Nonnunquam tamen eodem contextu adiiciuntur huic translationi pauca quædam annotamenta atque elucidationes ex antiqua traductione desumpte: quibus omnia captu faciliora euadant. Neque quenquam id commoueat pleraque in eo opere referri aliorum opera: que primo obtutu uideri possunt ob sui excellentiam minus credibilia. Nam uitæ sanctimonia clarissimus hieronymus & seraphicus ille franciscus consimilia egisse facta: imo uero & maiora memorantur de quibus tamen ambigit nemo. Verum nostra fragilitas aliorum uires sua inbecillitate metiēs quod peragere nequid: putat ab aliis nequaq̄ id agi potuisse. Propter quod in nos recte dici posset illud Mantuani.

Noctua phebeum uisu non sustinet orbem:
Hoc etiam iouis armigero putat esse negatum
Sic genus hoc exangue suis quod uiribus impar
Autumat: herculeos excedere iudicat ausus.

Sermo primus

Valete benigni lectores: & ex ipsius operis lectiõe ad rectiorem morum compositionem (qđ uel maxime optamus) proficite.

Ad lectores carmen.

Ignotum per iter gradiens: ne deuius erret.
Deligit expertum: quo duce tutus eat.
Ad celos qui ferre pedem desiderat æque:
Calle quidem ostenso quo gradiatur erit.
Ducturum ad superos hunc sumite quiqꝫ libellum.
Nempe uiam pandit qui sint ad astra gradus.

ioannis abbatis.

7

¶ Incipit uita doctoris spiritualis Ioannis abbatis montis sinay a Daniele monacho scripta.

QVæ fuerit ciuitas quæ hunc hominem gloriosum & diuinum genuit ac nutriuit antequam exercitatus fuerit in uita monastica non repperi scriptum sed in qua nūc habitet spiritus eius prorsus non dubito, quoniam in celesti hierusalem: ubi nutritur alimento immortali. Vnde etiam tanquam sidus in firmamento lucet per doctrinam his quorum conuersatio in cælis est. Quomodo autem post multos labores illuc meruerit peruenire: sequenti narratione exponam Dum itaq̀ esset iste beatus homo secundum corporis ætatem fermæ annorum sexdecim: ingenio autem mentis quasi canus obtulit semetipsum domino iesu Christo hostiam immaculatam beneplacentem & acceptabilem sub disciplina cuiusdam uenerabilis senis. Et hoc in monte sinay, ubi secundum corpus exterius induit habitum monasticum: secundum uero animam uirtutem induit ex alto. Et sicut opinor ab ipsa mansione uisibilis regionis: apud deum magnam meruit utilitatem: sibiipsi continue uacando. Sicut namq̀ in eodem monte nouerat legem a deo datam ad dirigendos pedes nostros in uiam pacis: sic ibi sapienter suam spiritualem incepit peregrinationē per quam repulit a se impudicam confidentiam & accepit humilitatem pro suo ornamento inclinando ceruicem & cedendo minori & obediendo patri spirituali & doctori qui eum receperat sub quo bono & uirtuoso ductore transiuit grāde: profundum: crudeleq̀ pelagus uitæ fluctuantis

mortificando perfecte seipsum. Cum enim haberet habundantem sapientiam omnium artium liberalium addiscebat nihilominus ab uno idiota alphabetum celestis rusticitatis: quod ualde mirabile est sed gloriosum & raro contingens quia tumens philosophia non attingit ad simplicitatem quæ est in Christo Iesu postquam autem decem & nouem annis uixit sub obedientia in qua sustinendo & uirtuose portando beata onera . induit se perfecta uictoria sui (præmisso ad supnam patriam suo patre antiquo) iuit ad campum quietis solitariæ: armatus orationibus sui magistri tanquam armis potentibus ad destruendas machinas tentationum. Fixit mansionem suam quinqꝫ miliariis longe ab ecclesia in loco quæ dicitur tholas in quo stetit imperterritus annis quadraginta. Sed quis sufficit enarrare labores dolores & sudores quos ibidem sustinuit: Quis deniqꝫ posset manifestare uerbis operationes sanctas eius? Nempe difficile est narrare ea quæ fiunt in occulto nemine uidente. Veruntamen ex aliquibus notis eius operibus libenter audiamus sanctam & perfectam conuersationem huius ter sancti .s. sub obedientia: in uita solitaria & ī patre edebat de omnibus que mōachis licite conceduntur sed parum: de omibus quidem: ut caute frangeret cornu tumide elationis. Parum uero ut tyrannidem dominatricem gulam quę multos uexat sepe & deridet tribularet clamans ad eam: tace. Sumendo etiam de omnibus parum debellabat inanem gloriam. Per solitudinē āt nemine eum uidente flammam fornacis inanis glorie redegit in cinerem & omnino fecit sopitam ydolorum cultū. dest auaritiam per dei misericordiā & penuriam

rerum temporalium fortiter & & cōstanter excussit ab anima sua. Excussit etiam ab anima sua mortem continuam stimulando seipsum cum memoria mortis. Mors continua est accidia quæ solitarios nō purgatos affligit: & cum diuersis immissionibus cogitationum facit anxios. Mortificato igitur & repulso a se amore uicioso cum his quæ iam dicta sunt quasi soluerat nodos aliorum uiciorum: sed nodū tristiciæ soluebat singulariter spiritualia: meditando rancorē iram: & furorē: interemerat gladio obedienti. Et sicut non exibat corporaliter extra cellaȝ. sic nec locutione extra mentem: & hoc necessitate cogente. Proinde aranealem & sanguisugā omnino in se extinxerat. Aranealem uocat inanem gloriā. quia sicut aranea muscas capit in sua tela & sugit: sic inanis gloria animas corruptas amore transitorie laudis caput & sugit eorum uitaȝ spiritualem: Sanguisugā uanā gloriam dicit quia omnem ueritatis uitam exhaurit ab anima. Erat quedam parua spelunca remota ab eius cela qui locus adhuc apparet. ut inanis gloria non posset eum audire. i. gemitus & suspiria eius homies non audirent. In spelūcam intrans & spiritu deo appropinquans implorabat diuinā misericordiā & gratiam gemitibus& suspiriis & deprecationibus: sicut solent facere qui scinduntur uel cauteriis incendunt a medicis. De somno sumebat ad sufficientiam: ne p snperfluam uigiliam debilitaret substantiam mentis. Ante somnum orabat multum: deinde libros suos disponebat: & hoc præcise erat suum excercicium ad accidiam repellendam. Et breuiter concludendo totum eius exercicium erat legere: orare: amare: cōtēplari die ac nocte inuisibilem deum de quo non uo-

lebat aut proprius loquendo non ualebat saturari. Quidam solitarius nomine moyses desiderans sequi exempla eius per intercessionem multorum sanctorum patrum rogauit. ꝙ eum susciperet ad morandum secum ut doceret ueram philosophiam. Quorum præcibus uictus suscepit eum. Die quadam iniunxit ei ꝙ portaret fimum de quodam loco remoto pro horto. Iuit dictus moyses ad perficiendum mandatum sollicite. Superueniēte autem calore meridiano (erat enim in mense augusti) intrauit moyses quādam spelūcam: ut estum declinaret. Cumq; obdormisset benignus deus sciens eum ibi debere perire. & nolens contristare seruum suum ioannem moysen hoc modo a periculo liberauit. Orante ioanne: & uacante sibi & deo: more solito breuis eum somnus arripuit: uiditq; quendam uenerabilem senē ad se uenire: qui ei quasi īcrepatiue dixit Ioānes quo modo dormis: non curans de periculo moysi? Euigilans autem statim orationi se dedit tum timore uisionis. tum timore discipuli. Sero autem reuertente discipulo interrogauit eum si quod sinistrum ei acciderat. Qui respondit. Paulominus me oppræssit grande saxum Intraueram enim quandam speluncam ad quiescendum. Cumq; dormirem: uisum est mihi ꝙ clamans me excitaueris. Et cum surrexissem statim ingens saxum cecidit in locum in quo iacueram. Hoc audiens uir sanctus & uere humilis: non manifestauit quod uiderat: sed gratias cum occultis clamoribus cordis: reddidit altissimo saluatori. Quia autē sanctus iste inter ceteros erat precipuus medicus spiritualium uulnerum: quidam mōachus nomīe ysaac qui dudum impugnatus fuerat a spiritu fornicatio-

nis ut quod iam quasi exanimis factus fuerat. & desperans de uictoria peruenit ad hunc patrem & ei cum lacrimis & singultibus suam tentationem manifestauit. Benignus uero pater admirans eius humilitatem dixit. Mi frater oremus simul dominum: qui misericors est. Spero enim quod non spernet depræcationem pauperum orantibus autem illis statim infirmus nondum oratione completa sensit se a molestia liberum & clamans ac stupens gratias reddidit deo liberatori. & patri intercessori. Propinante igitur sanctissimo patre omnibus ad eum accedentibus uerba uite & copiose doctrine: quidam ex monachis incitati inuidia inceperunt ei detrahere: dicentes eum loquacem & narratorem fabularum. Hoc audiens uir potens in Christo quem illuminabat: & confortabat: uoluit alios docere non solum loquendo sed etiam tacendo: qui opere ostendens amorem sapientie christiane aliquando tempore tacuit. Omisit igitur docere uerbo estimans utilius fore parumper damnificare amatores boni per silentium quam irritare ad maliciam illos iudices sine sapientia. Cum igitur tacuisset per annum: cognoscentes & erubescentes eius temperantiam sui detractores: & quoniam obtruxerant fontem sapientie. iuerunt ad ipsum confitentes humiliter & dicentes culpam suam: & petierunt eius esse discipuli cuius fuerant detractores. Quibus consentiens uir mitis incipit sicut prius docere. Admirentes igitur omnes eius perfectionem & cognoscentes quod omnes excedebat concorditer & contra eius uoluntatem ipsum instituerunt & confirmauerunt abbatem tanquam nouum moysem missum a deo ponentes lucernam super candelabrum ut luceat omnibus uolentibus ope

rari: & non sunt fraudati a desiderio suo. Ascendit itaq; & ipse in montem ubi accepit a domino tabulas legis dei: descriptas & distinctas per gradus intellectuales: atq; compleuit terminũ uitæ uisibilis dux israelita eo℞ monachorum. In hoc solũ moysi dissimilis: qa certissime iste iherusalẽ supernã ĩtrauit: ille uero (nescio pp quid) prohibitus est intrare terrenam testimoniũ reddunt prædicti oẽs qui per eum sunt consolati & saluati per eius doctrinam: & nunc usq; saluantur.

¶ Explicit uita doctoris spiritualis Ioannis abbatis montis synay.

¶ Incipit epistola Ioannis abbatis raythu ad doctorẽ spiritualẽ Ioannẽ montis synay abbatẽ cognominatũ scolasticũ. nouissime uero a conscriptione: nominatũ climacũ.

Vper mirabili: equali Angelo: patri patrũ: & doctori super excellẽti Ioanni Abbati mõtis sinay. Peccator Ioãnes raythu Abbas in dño gaudere. Cognoscẽtes nos ĩperfecti tuã ĩ dño nõ discernẽtẽ p̃cipuã ante oĩa sicut & in aliis uirtutibus uniuersis exornatã obedientiã. & maxime in illa parte in qua utiq; lucrari cõuenit cũ talento a deo tibi tradito supplicatiõe huiuscemodi utimur illud dictũ in mẽte habentes. Interroga patrem tuum & annunciabit tibi: seniores tuos & dicent tibi. Huius rei causa sicut communi omnium patri senioriq; prę cunctis in exercitatiõis lucta &

acuitate intellectus & uirtuoſo & perfecto docto-
ri:per noſtras litteras procidimus :& tuã exoramus
uirtutum ſummitatem mittere nobis indoctis quæ
in Dei inſpectione (ſecundum quod olim moyſes)
circa hunc eundem montem uidiſti:& quaſi ſicut ta
bulas a Deo ſcriptas: a te ſcriptum ad nos uenerabi
lem librum : & doctrinam propone nobis Iſraeli-
tis perfecte & nouiter ductis de intellectuali egipto
& de mari uitæ exeũtibus ſeculi huius. Quemadmo
dum igitur uice uirge deiloqua lingua tua functus in
mari mirabilia operatus fuiſti : ita & nunc ne deui-
tes rogatus:congruentia monaſticæ perfectioni ſi-
cut magnus uere doctor ſine pigritia ſimul & bene
diſcrete ordinare ad ſalutem omnium eligentiuȝ hu-
iuſmodi angelicã conuerſationẽ non arbitrans blan-
dicias ſeu adulationes quæ a nobis dicta ſunt:noſti
& enim uere(o ſanctus uertex)quia extranea a no
bis ſunt iſta:ſed illud arbitror quod eſt manifeſte ui-
ſum & intellectum ab omnibus. Propterea confidi-
mus in domino ſuſcipere cito & amplexari ſperatas
præcioſas in tabulis exarationes:dirigentes uere ſi-
ne errore imitari uolentes :& tanquã ſcalam quan-
dam confirmataȝ uſq; ad cœli portas ſurſum uehen
tem præeligentes ſine leſione & nocumento . tran-
ſeuntes abſq; prohibitione ſpiritualis malignitatis &
mundi rectores tenebrarum & principes aeris. Si
enim Iacob ouium paſtor exiſtens talẽ tremendam
uiſionem in ſcala intuitus fuit quanto magis rationa
libus ouibus præſidens non uiſione ſolum ſed ope-
re & ue ritate aſcenſum ſine errore & regre ſſum ad
deum uniuerſis oſtendes . Vale in domino ueneran
diſſime pater.

¶ Responsiua epistola: doctoris spiritualis Ioannis scolastici dicti climaci abbatis montis sinay: ad Ioānem raythu abbatem.

Ioannes ioanni gaudere. Suscepi ita conuenientē pudicitie tue & impassibili uite: & mundo tuo & humili cordi q̄ ad nos pauperes & egenos uirtutibus uenerandam litteram destinasti: magis uero præceptum & super nostram potentiam iussionem. Tuum erat uere: tuum enim: & tuæ sanctæ anime proprium uerbum doctrine & eruditionis quod a nobis indisciplinatis & opere: & sermone postulasti. Sollicitum enim semper tibi p teipsum proponere nobis humilitatis exēpla Ad nos nunc illud dicimus quia nisi esset timor & multum periculum. iugum sancte obedientie matris uniuersarum uirtutum ex nobis ipsis proiicere: non utiq irrationabiliter his quæ sunt supra nostram uirtutem auderem⁹. Decet enim (o admirabilis pater) decet ista postulantem & suadentem a bene scientibus discere: nos enim in docendorum adhuc sumus ordine constituti. Sed quoniam nostri deiferi & uere scientiæ mistici doctores hoc obedientiam esse determinant in his quæ sunt supra uirtutem sine discretione indubitanter obedire iniunctis: ecce quæ sunt secundum nos pie despicientes in his quæ sunt super nos audacter & humiliter ad nisum fecimus: nō quasi aliquid tibi responsione ad manifestum educēdo narrantes aut clarificantes illud quod ipse nescias amplius nobis o diuinum & sanctum caput. Certus sum enim non solum ego (arbitror uero & be-

ne sapientium unusquisq;) esse purgatum tuæ mētis ac deliberationis oculum ab omni terrena: & tenebrosa superinfusione: & absq; impedimento diuino immissum lumini nec non & ab ipso irradiari. Sed sicut dixi ex inobedientia timens mortem & quasi ad obedientiam ex ipsa compulsus. ad tuam sanctissimam iussionem cum timore & desiderio ueni: ut bene ratiōalis obediens & puer inutilis perfecti pectoris. Nempe uacua & non proba scientia & exili uocis prolatione atramento tantum uiuentia uniformiter præumbrans eloquia: tibi uero (o doctorum sufficientissime & ordinationis princeps) quasi completori tabularum legis spiritualis reliquum derelinquēs exornare declarare & supplere quæ desunt. Equidē non tibi hanc nostram misimus sponsionem. Absit. Hoc utiq; enim extremę esse dementiæ. Sufficis enī in domino non alios tantum: sed & nos ipsos diuinis informare moribus & doctrinis: sed nobiscum a te docto a deo uocato collegio. o magistrorum uirtuose. Quorum & tuis orationibus quasi quibusdam intellectualibus fiduciis ab indisciplinabilitate leuigatus & alleuiatus calami de cetero uelum expandens & bono gubernatori Christo nostri sermonis gubernationes tradens ac cum omni supplicatione manus ad ipsum leuans ex ipso ad ipsos per te incipio. Rogo uero incumbentes sermoni: q; si quis aliquando in ipso aliquid inuenerit utile: huiusmodi fructum ut bene prudens nostro imputet preceptori: nobis autē de executione mandati & uigilia remunerationem a deo donari petat non dictis attēdens (imperfecta namq; sunt uere ac omni ignorantia & rusticitate plena) sed uidualem accedentis ad oblationem (ut scri

dicta Scala .S. Joanis

ptum est) intētionem & deuotionē acceptet. Nō. n. multitudini laborꝫ & donorꝫ. sed calori intentionis & electioni uoluntatis & propositi. deus mercedes retribuit.

Incipit ꝓlog⁹ sermōis cui⁹ noīatio: tabule spūales.

His qui in libro uite in celis describi eorꝫ noīa uolūt. pfectā uiā ad currēdū pñs liber sapienter & manifestæ ostēdit. Hāc. n. pgētes inueniem⁹ manu ducētē sine errore: sequētēq; custodiētē: ab oī lapide offensiōis sine uulnere tutos. scalāq; nobis in celestibus cōfirmatam a terrenis ꝓuehētē ad sancta sanctorꝫ: & manifestātē sup ipsius uerticē: deū caritatis innixū. Nēpe hāc arbitror scalā quā & uiciorꝫ supplātator Iacob in exercitatiuo cubiculo cōtēplat quiescēs. Quo circa fideliter & prompte scādamus exhortor itellectualis & celestis huius cursus sursum reducēs iter. Cuius qdē iniciū: abdicatio & abrenūciatio terrenorꝫ: finis uero est deus caritatis.

Explicit prologus.

Sequuntur gradus libri.

- ab· index contabulata huius libri 8

¶ Explicit tabula.

¶ Incipit ſermo excitatiuus doctoris ſpiritualis ab batis montis ſinay.quem & miſit Ioanni abbati in raythu. Diuiditur uero capitulis triginta gradibus ſcale ſimilibus:qui ab humilioribus ad excelſiora ſe ctantes ſurſum ducunt.

¶ De fuga mundi & renunciatione reꝝ tẽporaliũ.

¶ Primus gradus.

A Bono & ſuper bono & toto bono

Adeo & rege noſtro ſumamus exordium noſtri ſermonis. quoniam ſic decet uolentes alloqui ſeruos eius. Omnium creaturarum rationalium quas ipſe deus decorauit dignitate liberi arbitrii. quidam dicuntur amici: quidam alieni: quidam aduerſarii: licet ipotẽtes: q̃dã ſerui nobiles: quidam ſerui inutiles. Amici propriæ ſunt ſancti angeli ſm̃ ꝙ expoſuit xp̃s in parabola hominis qui p̃diderat pecudem qua inuenta: conuocauit amicos & uicinos ad congaudendum. Hos enim dicit eſſe angelos. Alieni & peregrini a deo ſunt qui non fuerunt baptizati: uel qui non habent fidem puram & rectam. Aduerſarii uero ſunt. qui non ſolum ſua mandata contemnunt: ſed quantum in eis eſt etiam ueritatem impugnant. Nobiles ſerui ſunt hi qui ſine pigritia implent eius ſanctam uoluntatem. Serui inutiles ſunt hi qui gratiam batiſmi ſuſceperunt: ſed non uiuunt ſicut in baptiſmo promiſerunt. Et quamuis quilibet iſtorum ſtatuum requireret ſingularem tractatum. noſtra tamen (qui ſumus in omnibus inſipientes) non intereſt de omnibus loqui ſed ſolum loquemur de quarto ſcilicet de his q̃ nos cogunt humili fide hoc requirentes. Hi ſunt monachi abbatie de raytu. Et ideo nos extendentes manum per obedientiam (quæ non diſcernit ſi poſſibile ſit quod iubetur an non) accipiemus pẽnam uerbi ideſt audaciam loquendi: intingentes ipſam pennam in gemebunda & ſplendida humilitate. Humilitatem dicit gemebundam propter continuam ſan-

ctam

ctam tristiciam quam generat in anima ex cõsideratõe propriæ miseriç. Splendidam dicit propter cognitionẽ spiritus diuini quam dat illis cum quibus cõuersat̃. uel humilitas splendida dr̃ propter lumen sapientiæ quod est in ea. Et apponentes ipsam pẽnam sermonis sup eorum corda polita & candida uelut membranas tanq̃ in spiritualib⁹ tabulis depingemus diuinas ymagines. Corda etiam dicit polita per obedientiam humilem: candida per mundiciam castitatis: tabulas propter cõstantiã: & uolentes de isto loq sic ĩcipimus. Oĩum q ex deliberatione sui arbitrii deo eligunt seruire ipse Deus ẽ uita & salus siue sint fideles: siue ĩfideles: iusti siue iniusti: scti uel ĩpii: uiciosi uel uirtuosi: monachi uel sclares: sapientes uel ydiote sani uel ĩfirmi iuuenes uel senes. Sicut enĩ est unum lumẽ & unus aspectus solis & una susceptio & mutatio aeris oĩbus cõis sic Deus ẽ oĩbus cõis q ipsũ uolunt. Nec est apud eum acceptio personaꝝ ꝙ unum uelit & alium nolit. Ideo ĩpius ẽ ille q cum sit natura rõnalis & mortalis uoluntariæ fugit uitam & suum factorem quem credit non esse cum ille sit sempiternus. Iniquus est ille q hñs & credens legem uiuit maligne: & uolens contrarium eius quod uult Deus. putat se credere Deo. Xp̃anus est ille q Xp̃m seqtur q̃tũ ẽ possibile hoĩ in uerbo: in ope: & intentione credens pfecte in deũ & sanctam trinitatẽ. Amator dei ẽ ille q oĩbus naturalib⁹ utit̃ sine peccato: & fm suam possibilitatem nullũ bonũ negligit. Abstinens & continens est ille q stans in medio tentationum & laqueo tempestuosi mundi conatur seipsum seruare incontaminatum. Monachorum status ẽ ordo substantiæ in corporem idest angelicalis in corpore materiali & turpi. Monachus est q solum ea quæ dei sunt cogitat: operatur: & loquitur. & est unitus Xp̃o in omni tempore: loco: & facto. Monachus qui facit con

sermo .. p^ū gradus

tinuam uiolentiam suæ naturæ & custodit sensus suos Monachus est qui habet corpus sanctificatum: os purgatum: & mētem illuminatam. Monachus est qui semper stat in dolore & fletu: se exercens in memoria mortis uigilans & dormiens. Perfectus mundi contemptus est habere odio humanas laudes: & abnegare naturales delectationes: causa querendi quæ sunt supra naturam. Omnes qui mundum relinquunt debent hoc facere uno de tribus respectibus: aut propter amorem partis uidelicet ut acquirant regnum celeste: aut propter timorem pœne quam propter sua peccata meruerunt: aut propter dei caritatem quæ iam tetigit cor eorum. Qui autem sine his speciebus mundum non relinquūt non reguntur: ratione qui quo fine terminentur nouit Christus qui neminem contemnit. dicit btus greg.

Tu qui de mundo existi ad faciendam penitentiam pro tuis peccatis. sume exemplum ab his quæ plangunt mortuos suos: & necesses fundere calidas lacrimas neq; a clamoribus cordis sine uoce donec uideas Ihesum uenire ad te qui iubeat tolli lapidem tumuli idest cecitatem & duritiam cordis tui. Et sicut lazarum suscitauit sic liberet animam tuam a peccatis precipiens ministris scilicet angelis. Soluite eum a uiciis & passiōibus & sinite ire ad impassibilitatem. & si sic non feceris: non prosperaberis. Nos omnes qui uolumus exire de egypto & de manibus pharaōis. omnino egemus aliquo moyse mediatore inter nos & deum sub cuius ducatu transeamus mare peccatorum & uincamus amalech tentatorem. Ideoq; decepti fuerunt: qui de seipsis confidētes non quæsierunt magistrum. Recordemur quemadmodum hi quæ de egypto exierunt habuerunt moysem ducem: qui uero de sodomis angelum. Primi sunt qui per studiuȝ & opem medicorum spiritualium liberā

tur a passionibus spūalibus scilicet superbia, uanaglo
ria, inuidia elatione, tristitia. Secundi sunt qui liberan-
tur a uiciis carnalibus. s. gula. luxuria & auaritia: & iō
indigent adiutore angelico quoniam fetidiora uulnera
peritiorem medicum requirunt. Grandi uiolentia: cō-
tinuo labore: & doloribus pnīæ ueræ egent. qui cum
corpore uolunt ascendere in celum: idest corpus gulo-
sum & luxuriosum uolunt facere abstinens: & castum
maximam penam tales sustinent in principio donec eo
rum mens perueniat ad Dei amorem & sanctificatio-
nem per lachrimas efficaces. Magnam angustiam & in
uisibilem amaritudinem sustinebunt maxie q negligen
ter uiuūt. donec canis desierit amare macellū. i. donec
mens obliuiscat̄ cogitatiōes gulæ: & p simplicitatē & p
fundam humilitatē discat amare abstinētiam & castita
tē. Verumtn̄ cōfidimus nos uiciosi. & sine uirtute (si cū
firma fide & sine hesitatione cōfitemur nr̄am īfirmita
tē ipotēciā īclinātes nos in pfunda hūilitate ad pedes Ie
sus qđ idubitāter recipiemus auxiliū plusq̄ mereamur.
Oēs q uolunt ire ad bellum pulchꝝ: & arduū. duꝝ & le
ue: sciant qꝫ uadunt preliari: cum igne. i. demone: carne
& mundo iō studeant ipsi semper habere ignem cōtra
ignez: idest feruorem bonę uoluntatis. Hoc bellum dr̄
arduum propter expoliationem malorum morum
durum propter mortificationem propriæ uoluntatis
leue propter confidentiam in Xp̄o. Isti q uolūt bellare
cōtra naturā & potētias īuisibiles pbēt semetipsos & co
medāt panē azimū cū lactucis agrestib⁹. i. carnē morti
ficēt & ppriā uolūtatē: & bibāt cū lacrimis de calice ui-
tupii & ignominię sicut nō oēs q baptizant̄ nō soluant̄
qa forte nō suāt mādata: sic nec oīs q sumit habitū mo
nasticū monachus ē. Illi q desiderāt bonum fundamē-
tū ponere in seruitio Dei. a principio renunciēt oībus

& intrent domum triangula tam id est religionem ꝓfitentẽ obedientiã: pauptatẽ: & castitatem. Quæ qdam domus fundatᷣ sup tres columnas scꝫ innocentiã: humile ieiunium & cordis puritatẽ. Oẽs puuli in Xp̃o cum his tribus ĩcipiunt. sumentes exemplũ a paruulis sensibilibus: in qbus non sunt crudelitas: fraus duritia: uentris insaciabilitas: aut flamma luxuriæ: in bello ãt (postquã ĩceperimus) oportet pseuerare: qa piculosũ est & regi displicet post ceptum bellum arma abiicere. Fecisse. n. bonum p̃ncipium & firmum posuisse fundamẽtũ multum ualet aiæ ẽt postquam tepuerit: qa semper stimulatᷣ a memoria primæ solicitudinis. Hoc enim modo qdam renouati sunt sicuti aquila. Quando aĩa prodit seipsam & perdit diuinum calorem quærat diligentᷣ qua de causa ipso priuatur. Et contra illam causam dirigat suam solicitudinem quia non poterit intrare per aliam porta nisi per quam exiuit. Ille qui renunciat mũdo propter timorem pene similis est incenso q̃ in principio dat bonum odorem: sed finaliter resoluitur in fumum. Qui uero renunciat spe præmii: est similis molendino qđ continue uadit eodem modo. Sed qui renunciat ex caritate sp addit feruorem feruori. Quidam supra patrem edificant lateres quidam erigunt columnas supra terram. Quidam uero laboriosi pedestres uadunt sed postquam fuerint in itinere calefacti uadunt uelocius. Et est sensus. Qui supra petram edificant lateres hi sũt qui a principio sumunt statim magnarum uirtutum sine obedientia & quia non habent experientiam humilitatis finaliter sicut lateres in terram resoluuntᷣ. Qui supra terram erigunt columpnas hi sunt qui uadunt ad uitam solitariam nondum a uiciis purgati: & hi eadem de causa cito cadunt. Tertii sunt qui sine tumore superbiæ sumunt iugum obedientiæ & cum reuerẽtia uadũt

per securum iter subiectionis. Tales paulatim confor-
tati a calore spiritus sancti efficiuntur infatigabiles & in
expugnabiles: sicque habentes scientiam præliandi: cum
diuino adiutorio perseuerant illesi usque ad mortē. Cur
ramus prompte tempus non crastinando uocante nos
domino nostro Iesu Christo: quia si breuiarentur dies
exiremus de hoc mundo sine fructu. Conemur place-
re Deo sicut milites regi terreno: quia post bellum ui-
ctoribus dantur magna præmia. Timeamus Deum si
cut timemus bestias. Vidi quosdam euntes ad furandū
qui audientes latratum canis retrocesserūt sicque timor
bestiæ fecit in eis, quod non fecit timor Dei. Amemus
Deū sicut amamus & honoramus amicos nostros. Vi-
di quosdam offendere Deum & non curauerunt sibi re
consiliari: & quia offenderant amicos suos minimo uer
bo submiserunt se cum omni solicitudine & multa tri-
bulatione per se & per amicos & parentes & cum mu-
neribus se inculpantes ut pristinam amiciciam refor-
marent. In principio nostri exitus de mundo cum labo
re uiolentia: & amaritudine operantᷣ uirtutes quia ma-
lus usus fere conuersus est in naturam. Sed postquam
aliquando tempore fecerimus nobis uiolentiam anima
non tristatur quamuis sensualitas non sit omnino sine
pœna. Quando uero uoluntas & nostrum mortale sci
re uicta sunt & absorta & potestatiuæ subiugata a uir-
tute donata animæ ex tunc operantur uirtutes cuꝫ gau
dio, solicitudine: desiderio: & flamma diuina. Quantū
sunt laudabiles hi qui a principio cum gaudio & prom-
ptæ operantur uirtutes & obediunt iniunctis: tantum
sunt miserabiles hi qui diu steterunt in religione & ad-
huc cum labore & dolore operantur. Non contemna-
mus quosdam mundo renunciantes sine sapienti deli-
beratione quia spiritus quandoque præ decipit animas.

Sepæ enim talis renunciatio meliori fine terminatur q̄ illa quæ fuit deliberata, sicut semē cadens de manu agricolæ ubi nō uult uberius q̄nq; germinat: q̄ studiosæ seminatum. Vidi quosdam ad monasteriū euntes nō ex sancta itentione sed necessitate coacti q fuerunt capti a multa sapientia abbatis & placida conuersatiōe monachorum. Hi postmodum receperunt a Deo lumen gratiæ & peruenerunt ad altum statum. Nemo se excuset q non possit transire a mundo ad statum monasticum quia ē magn⁹ pcōr hęc.n. nō ē hūilitas: sed amor uiciosus. Quinimo totum oppositum est faciēdum qa magnis uulneribus magna medicamēta sunt apponenda. Si uocante nos rege terreno ad suum seruiciū nō retardamus non excusamus attēdamus ne rege regū nos uocante ad religionē ex pigritia: & negligentia retineam⁹ & añ magnum tribunal iueniamur iexcusabiles. Ille q ē implicatus curis terrenis sine mr̄imonio & uult effici monachus est similis illi q uult currere manibus ligatis. Cum āt ē matrimōio astrictus ē similis hn̄ti ligatas manus & pedes qui nullo modo currere p̄t. Quidā sclares remisse uiuentes: me iterrogauerunt dicētes. Quomō possemus nos seq uitam mōasticam qui sumus mr̄imōio ligati: & terrenis implicati. Quib⁹ ergo rn̄di. Omne bonū quod potestis facere facite. Nolite detrahere non metiemini nō furemini. nemini uiʒ faciatis. nō ode𝓇itis pximos: estote sollicìti ad diuina & ad sanctas societates: cōpatimini pauprib⁹: nullum scādalizetis: nolite aliena rape: estote contenti uxoribus uestris: & si hæc feceritis non longe eritis a regno dei. Curramus lete ad pulchrum & bonum bellum diuini seruicii nō timētes inimicos. Ipsi respiciūt in faciē aīæ: ut si uiderint eam timore cōsternatam: tunc audatius īsurgunt cōtra eam. Ideoq; nos leti insurgamus contra eos: qa nemo liben-

primus gradus

12

ter occurrit militi audaci. Dispensatiuæ mitigat dominus bella incipientium: ne perterriti in principio reuertantur ad mundum. Et ideo letentur in domino serui eius: cognoscentes hoc primo modo caritatē Dei erga se. Sed ego uidi quasdam animas fortes & uiriles quibus a principio Deus duras tentationes permisit, uolēs eas cito coronare. Dominus nr̄ nō permittit ꝙ stantes in mundo sciant tentationes quæ sunt in uia dei & religione: quas quidem reputāt importunas sed uere sunt oportune. Nempe si scirent nemo transiret ad religionem. Hoc dicit secundum acceptionem male intelligentium quibus religio uidetur importuna sed uere est opportuna tamen eandem apparentem importunitatē abscondit Deus ab his qui sunt in mundo ut per sanctā deceptionem eos trahat & reuocat. Da prompte dn̄o Iesu Xp̄o labores tuæ iuuentutis: & gaudebis in senectute in diuiciis uirtutum qa senes nutriunt de lucro iuuentutis suæ. Et ideo nos iuuenes operemur feruenter & sollicite curramus: qa mors est icerta. Vere habemus inimicos malignos crudeles astutos: & potentes non dormientes immateriales inuisibiles: qui tenent ignem iu manu ut incēdant templum Xp̄i quod sum⁹ nos. Et ideo nullus iuuenis assentiat aut credat inimicis demonibus q sic dn̄t. Noli affligere corpus tuum: ne infirmeris. Vix qspiam reperitur in presenti gn̄atione: q uelit mortificare carnem suam priuare eam cibis delectabilibus. Intentio demonioꝝ sic consulentium est facere nos negligentes in principio nosttæ cōuersionis. & ut finis sit deterior principio illi qui sapienter uolūt seruire Christo in principio committunt se consilio: & obedientie patrum spiritualium qui cognoscunt quid sit utilæ animæ eorum ex familiaritatæ Dei: & per cōsilium: & obedientiam eorum sumunt locum uidelicet

modum & statum sibi conuenie͂tem. Monasteria .n. no͂ sunt cuilibet utilia praesertim nimis leto & guloso. Nec heremitoria sunt utilia tristi: furioso: & iracundo. Et io͂ conuenit considerare ad quam harum passionum ho͂ magis inclinet. Vniuersalis status conuersationis monasticae: diuidit in tres modos. Primus est monachum ee͂ solitarium & corporaliter ab aliis separatum. Secundus e͂ esse sub obedientia patris spu͂alis cum uno aut duobus sociis. Tertius est ee͂ in monasteriis cum patientia. No͂ declines (ait sapiens) neq; ad dextram neq; ad sinistram sed regia uia gradieris. Status medius conuenit multis. Primus e͂ piculosus: sicut dixit scriptura ue soli: q̄a si ceciderit sc3 in neglige͂tiam accidiam lasciuiam aut desperationem: non habet subleuante3. Sed ubi fuerint duo uel tres in nomine meo congregati in medio eorum sum dixit dn̄s. Quis e͂ ille monachus sapie͂s & fidelis q sub obedientia stans cu͂ labore & dolore conseruat primu͂ feruorem absq; tp̄e & usq; ad mortem no͂ cessat addere igne͂ igni: feruore͂ feruori: desiderium desiderio. amore͂ amori: & solicitudine͂ solicitudini. Talis iter seraphin collocabitur.

¶ Explicit gradus primus.

¶ Tu qui primum gradum nostrae scalae hic descriptu͂ ascendisti noli abire retrorsum.

¶ De non habendo affectum uiciosum ad aliquam re͂ gradus secundus.

ILle q in ueritate amat Iesum Xp̄m dn̄um Deum nostru3 ipsum porta͂do in corde suo & corpore & in ueritate q̄rit participare regnu͂ Dei hn̄s dolore͂ & de peccatis suis memoria͂ mortis tormto͝ & iudicii eterni posside͂s ex tu͂c n̄ amabit n̄ solicit⁹ erit n̄ curabit pecu͂ia͂: no͂ possessio͂es: n̄ pen

bti · ioanis clims

tes:nõ amicos:non honores huius seculi non aliud ter
renum.sed toto suo conatu ista a se abiiciens odio ha-
bebit etiam carnẽ suã:& sic nudus absq mutatione cor
dis & pigritia xp̃m sequetr intẽdetq in celum a Deo pe
tẽs auxilium:sicut ait ꝓpheta. Adhesit aĩa mea post te
Et alibi.Non renui sequi te pastorem:& diem hoĩs .i.
consolationem non desideraui tu scis Maxima cõfusio
ẽ iis q supra dicta reliquerunt postq̃ uocati fuerunt nõ
ab hoĩe sed a deo sollicitari de aliqua re quæ non sit uti
lis in hora mortis. Et hoc est quod dicit dñs aspicere re
trorsum:& nõ esse aptum ad regnum dei. Dñs q cogno
scit ꝙ uia spiritualis est lubrica incipientibus conuer-
sari cum secularibus est occasio reuertendi ad seculum
iuueni petenti redire ad sepeliendum patrem suum. Di
mitte mortuos sepelire mortuos suos. Postq̃.n.egressi
sumus de seculo demones btificant nobis seculares q̃ fa
ciũt opa mĩsicordię & dñt nos esse miseros & sine bonis
opibus in eoꝶ cõparatione. Intentio ãt inimicorũ no-
strorum ẽ cũ hac adulterina humilitate reducere nos ad
sclm:aut si manemus mõachi desperemus. Duobus.n.
modis pñt contẽpni sclariter uiuentes. Primo ex arro-
gantia & nostra propria reputatione.& hic modus est
malus. Secundo seruata compassione ab ipsis elongari
causa aquirẽdi regnum celeste & hic modus est bonus.
Audiamus quid dñs Iesus dixerit iuueni qui seruauerat
mandata. Si uis perfectus esse uade & uende omnia q̃
habes:& da pauperibus:& ueni & sequere me. Nõ est
uerbum quod esset ei necessarium ad recipiendum ba-
ptismum:Hoc uerbum debet bene sufficere:ad probã- ioanis
dum q̃ sunt necessaria pfectioni. Illi q uiuunt in mũdo cap. 2.
in uigiliis:& ieiuniis:& laboribus:affligentes seipsos in
pnia.& uolunt ire ad uitam monasticam si uolunt gu-
stare ueram dulcedinem dimittant oĩo primum modũ

Ser. 2 ... grad.

uiuendi: quia est corruptus respectu status monastici ꝑpter laudes humanas & usum proprie uoluntatis conplacentie. Ego uidi arbores plātatas iuxta limosa canalia cloace bene fructificantes que ī aridam transportate aruerunt. Arbores fructificātes iuxta limosas terras hoīes in mundo existentes qui per ostētationem. uanā gloriā: & laudes hoīum: bona faciunt sed ī monasterio habitantes nihil boni opant̄. eo quod nullus laudat ipsos. Ille q odit mūdū liber est a tristicia mūdana: sed non q inclinat̄ amore ad uisibilia: īter oīa: multa uigilia nobis necessaria est sed hoc singulariter laudam⁹. Vidi multos stātes in mūdo q ꝓpter sollicitudinē uitę secularis erant liberi a tētatione carnis: sed postquā trāsierūt ad uitā monasticā fuerūt turpiter sordidati. Hoc aūt prouenit ex negligentia ingratitudine: ꝓpria reputatione & inobeia. Attēdam⁹ ad nos ne decipiamur dicētes ꝙ uidimus ꝑ uiā arctā q̄ ducit ad uitā eūdo ꝑ latā q̄ ducit ad mortē. Artā uiā indicabit tibi & lucidabit tribulatio ueneris statio ad uigilādū in oꝛonibus ꝑ totam noctē mēsurę aquę: & panis penuria: subsānatiōes & derisiones: illusiones: decessio ꝓpriarū uolūtatū. ignominiarū poculū: passionū & impulsionū pacientia sub despectione esse sine murmuratione: uiolētia iniuriaꝝ lesus sustinere fortiter de detractione nō indignari contēptus & uilipensus nō irasci: iudicatus humilitari. Beati qui uadunt per hanc uiā quoniā ipsoꝝ est regnū celorū. Nemo intrabit regnū celorū portās coronā coram sponso nisi post trinā renūciationē. Prima est oīum negociorum seculi: hoīum & parētū. Secūda est ꝓprii sensus: & ꝓprie uoluntatis. Tertia est inanis gloriæ: quæ cōsequit̄ obediētiā. Exite de medio eorū & separamini & immūdū ne tetigeris: dicit dn̄s. Quis apud illos mirabilia fecit: Quis mortuos suscitauit: Quis demones fu-

gauit? Nullus. Ista enim sunt perfectorum sanctorum & monachorum brauia & certamina que mũdus capere non potest. Si enim posset, eorum esset supflua exercitatio & solitaria uita. Quoniã demones post renũciationẽ seculi incendunt memoriã nostrã amore parẽtum amicorũ & regiones pprie tũc necesse est ꝙ armemus nos memoria ignis eternalis ut extinguamus ignẽ qui cõsumit aĩam. Quicũꝗ credit se nõ amare aliquã rẽ uitiose & cõtristat dũ ea priuat: uere decepit seipsũ. Oẽs iuuenes qui inclinantur ad concupiscentiam: ad amorẽ carnalẽ: & ad delicias gule & uolunt adire ad uitã monasticã: debent primo exercere & probare semet ipsos cũ laboribus doloribus: & austeritatibus: abstinẽdo a deliciis & omni malicia ne fiant deteriores in mõasterio q̃ erãt in seculo. Quod bene cognoscunt hii q nauigant mare intellectuale idest qui habent discretionẽ Flebiles res est uidere hoĩes euasisse de pelago: & submergi in portu. Explicit. secundus gradus.

O tu qui curris fuge sequendo Ioth: & non uxorem.

¶ De uera peregrinatione que ducit ad deum.

¶ Tertius gradus.

p Eregrinari est deserere oĩa quæ impediunt pfectũ ad salutẽ. Ista sunt q̃ requirũtur ad peregrinationẽ: abiicere ppriam confidentiam & mores indisciplinatos esse uerecundum: celare sapientiam: non publicare suum scire: abscondere uitam & statum suum: uilitatis & tribulationis appetitus multitudo sanctorum desideriorum: amor domini iesu: odium nominis sanctitatis & sapiẽtię: & profunditas silentii. Ista peregrinationis cogitatio consueuit a principio infestare ueros seruos dei & quasi diuino igne stimulare sub intentione boni: & ma-

172 bh ioanis abbatis

loris pfectionis. Sed q̄ta est magna & laude digna: tan
to eget discretione in his qui uolunt eam sequi qa non
oīs pegrinatio est munde intētionis. Dn̄s dixit ꝙ ꝓphe
ta est sine honore in pr̄ia sua. Idcirco caueamus ne ua/
damus ad aliā pr̄iā ut honoremnr. uera pegrinatio fa/
cit hoiem relinqre oīa: ut mēte isepabiliter ihereat deo
Peregrinatio generat lacrimas. Tu qui uis eē peregri/
nus & stare in deserto noli sustinere mori tecum ani//
mam amatricem mundi: quia latro uenit quando non
credis. Multi uoluerunt tenere secum peregrinos negli
gentes ut eos saluarent: & perdiderunt se cum ipsis qa
feruor eorum paulatim fuit extinctus hoc dicit de inci
pientibus. Non iniungitur omnibus saluare alios unde
paulus dicit apostolus. Omnes pro se reddent rationem. Item
5 tu qui alium doces teipsum non doces. Quasi dicat.
de aliis nescimus: de nobis autem omnino oportet
Luc cap scire. Tu qui es factus peregrinus arma te: ut repellas
spiritum girouagum & amatorem uoluptatum. Iste spi
24. ritus facit pauperem monachum & instabilem dicens
ei. Vbiq; habes tantundem sicut hic scilicet uictum. Itē
expellit eum a loco praecioso: & facit querere loca con
solabilia. Bonum quidem est non habere affectum ui/
ciosum ad aliquam rem: & hoc acquiritur ex peregri//
natione. Verus peregrinus caueat ne amplius adhe//
reat mundo: quia natura uiciorum est illuc uelle reuer
ti ubi primo steterunt. Prima mulier eua q̄ uolunta/
rie exulauit a paradiso: sed sapiens peregrinus uolun/
tarie exulat a patria. Eua etiam concupiuit pomum in
obedientiae & monachus si patriam concupiscit patie/
tur damnum a suis secundum carnem. Fuge sicut a fa/
cie flagelli loca in quibus sunt occasiones peccandi: qa
pomum quod non est praesens minus concupiscitur.
Nolo tibi celare hanc inimicorum fallacem persuasio/

nem. Dicunt enim magni esse meriti seruare castitatem conuersando cum mulieribus non oportet eis obedire sed contrarium facere. Postquam nos steterimus aliquando tempore elongati a parentibus & acquisiuerimus aliquam religiositatem puta castitatem abstinentiam: continentiam. uel compunctionem. tunc persuadent nobis demones quod reuertamur ad patriam pro ædificatione illorum qui sciunt nostram priorem malam uitam. Et si adepti fuerimns scientiam spiritualiter loquendi. tunc dicunt quod reuertamur ad docendum pro salute animarum. Sed nos intendunt in hoc decipere: ut quod acquisiuimus bene in portu dispergamus male in pelago. Studiose sequamur loth & non uxorē quia si anima reuertitur unde egressa est liquescit: ut sal & fit immobilis quasi lapis. Fuge de ægypto & noli regredi quia corda quæ illuc regressa fuerunt non meruerunt uidere hierusalem. Insipientes & parui spiritus quandoque reuertuntur ad patriam quam reliquerunt in suum damnum quandoque perfecti reuertuntur ad patriam cum salute sua pro aliorum utilitate: sicut magnus contemplator moyses regressus est in egyptum pro liberatione populi sui: ubi multa mala perpessus est. Melius est contristare parentes quam dominum iesum christum: quia ipse nos creauit & saluauit. sed parentes sepe fecerunt damnari se amantes. Peregrinus est qui conuersatur inter sapientes quasi inscius. Debemus deserere patriam parentes & amicos: nō ex odio. sed quia sunt impedimento ad salutem animæ. Et de hoc magister noster Iesus dedit nobis exemplum in seipso sicut & de aliis uirtutibus: quando aliquotiens dereliquit parentes suos secundum carnem. Vnde ei qui dixit: ecce mater tua & fratres tui querūt te. statim bonus magister demonstrauit odium sine ui

cio dicēs. Que ē mr̄ mea & q sunt fr̄es mei qcūq; fece
rit uolūtatē p̄ris mei q i celis ē: hic me⁹ frater & soror
& mr̄ ē. Sit pr̄ tuus quicūq; uult laborare tecū ad tollē
dū pōdus pc̄i. Fr̄ tu⁹ sit q te ammonet & ducit ad uitā
spūalē uxor tua sit memoria mortis cū q̄ uadas cubitū
iaceas & surgas. Filii tui sint gemit⁹ & suspiria cordis.
Seruus tuus sit corpus tuū. Amici tui sint sanctę uirtu
tes q uere tibi subuenient in hora mortis. Ista est paren
tela monachorū querētiū dn̄m. Amor & desideriū dei
extinguit in aīa affectū parētū: sed q credit utrūq; pos
se simul habere: decipit seipsum audiens eū q dixit. Ne
mo potest duobus dn̄is seruire. Et id qđ sequit. Nō ue
ni pacē mittere in terrā. idest amorē parētū ad filios &
filiorū ad p̄entes. sed gladiū. i. ueni separare amatores
dei ab amatoribus mundi. īmateriales a materialibus
humiles a q̄rentib⁹ honores. Caue caue ne mundus
uideat̄ tibi inundare tribulatiōes sup tuos parētes: &
q; rationabiliter debes eis succurrere. Hoc suadet tibi
sathanas cū amore uicioso quē habes ad eos ut sumer-
garis ī diluuio mundi cū eis. Ne miserearis lacrymarū
tuorū parētū: ne cogaris plāgere in eternū. Q n̄ paren-
tes tui circūdant te sicut apes imo sicut uespe sup tela-
mētū facientes tunc reduc an̄ oculos mētis tua pc̄tā &
mortem: & ab hac cogitatione necesses donec uincas
dolorē cū dolore. Promittūt nobis astute n̄ri amici im-
mo s̄m aīam inimici q; ipsi facient nobis quecūq; bōa
desideramus si nō recedamus ab ipsis: sed intentio eoꝝ
est finaliter subuertere nos. Si mutamus loca semp q̄
ramus uilliora & paupiora & priuata deliciis & solacii
seculi & maxie laude & uana gloria & segregata a stre
pitu mūdi. Et si sic nō facimus uolamus cōuitiis & pas
sionibus. Absconde tuā nobilitatem & noli publicare
tua bona pōmpatice ne alius inueniaris in dicto alius

in facto. Nemo fuit tã magnus peregrinus sicut patri-
archa abraam cui dñs dixit. Exi de terra tua & de co-
gnatione tua: & de domo patris tui. Et fuit uocatus ad
terrã & linguã barbaricã. Quendã peregrinũ glorifica
uit deus ad similitudinẽ huius abrahę & etiam ulterius
sed quãuis deus hoc dederit: tamẽ est bonũ celare sub
palio humilitat . Quando demones aut homines nos
cõmendãt de peregrinatione tanq̃ de grãdi perfectiõe
tũc recordemur illius qui pro nobis de celo ad terrã de
scendit factus peregrinns: & sic cognoscemus ꝙ nõ pos
sumus adimplere uerã peregrinationẽ. Sicut impossibi
le est eodẽ oculo simul aspicere celũ & terrã sic impos-
sibile est non perire ſm animã eum qui a suis domesti
cis nlõ se facit peregrinũ quantũ potest corpore & cogi
tatione. Boni mores quos acquirimus cum magno la-
bore possunt perdi in momento temporis: qa nõ solũ
magna peccata sed mala colloquia secũdũ apostolum
corrũpũt bonos mores nõ solum uiciosa sed etiam lasci
ua uel uerba ornata sapientia mundana quia per fastũ
inflate eloquentie leuamur in superbiaȝ. Ille qui postq̃
mundo renũciauit cõuersat̃ cum mundanis & stat iux
ta eos. omnino necesse est ut cadet ĩ unũ istorũ laqueo
rum sed aut in opera eorum: aut contaminetur in cor-
de per delectationem mali: aut si non contaminetur
hoc modo: coutaminetur superbia alios iudicando.

¶ De somniis sub eodem gradu.

i Mperfectio nostræ scientiæ & intel
lectus & nostra ignorantia non potest occul
tari: quia sicut per gustum descernuntur ci-
bi sic ex auditu cognoscuntur quæ sunt inmente. Sol
manifestat infirmitatem ocnulorum: & insipien-
tiam sermo. Sed quoniam lex charitatis impellit ad

ea que sunt supra uires, uidet mihi conueniens infra tractatū peregrinationis interponere aliqd de somniis ne omnino ignoremus deceptiones demonum. Somnium est mutatio mētis: nō mutato corpore. Fantasia est illusio oculoꝝ in dormiente mēte. Fantasia est excessus mētis uigilante corpore. Fantasia est contemplatio non ꝑmanens. Causa huius tractatus de somniis in hoc capitulo est quasi manifesta: qa postq̄ reliquimus parentes & patriam & mundum & facti sumus peregrini propter deum tunc demones conturbare conantur nos per somnia ostendentes ꝙ parentes & domestici nostri sunt mortui uel angustiantur propter nos. Qui sequit somnia est similis currenti post umbraꝫ credenti comprehendere illam. Demones inanis gloriæ in somniis demonstrāt ꝓphetias: qa cum sint astuti cognoscūt futura ꝑ cōiecturam & faciūt ea nos uidere in somniis: ut cū post uiderimus in affectu subleuemur in supbiam, credētes appropinquasse grē ꝓphetarū. Demon sepe efficit ꝓpheta in his qui somniis obediūt: sed ab his qui spernūt semp cognoscit mentiri. Modus per quem demones cognoscūt futura: est iste: qa cum sint spiritus uident corporalia & eoꝝ cās. Vnde cognoscentes ꝙ aliqs debet mori: in somniis ꝓphetant hoc credūt his q sunt leuiores & uani. Et non aliter cognoscunt demones uentura: nisi per causas quas uident. Et hoc modo medici & incantatores & hoies expreti sepe prædicāt futura. Sepe demones transfigurant se in angelum lucis uel in aliquem sanctum & adparent nobis ꝑ somnia: ut cadamus per propriam reputationem & supbū gaudium. Et sit tibi hoc signum deceptionis quia boni angeli semper ostendunt nobis penas & iudicia: ut euigilantes plangamus & timeamus. Sed si per ista cogitatio desperatiōis nos molestat: scito pro certo ꝙ hoc est

a demone. Qui credit somniis, omnino est stultus & ua
nus incredulus uero est amator sapientiæ.

¶ Explicit tertius gradus.

¶ Tertius equalis numerus trinitati cursus & uia.

¶ Tu qui ascendisti: ne declines ad dexteram neq; ad sinistram.

¶ De obedientia quæ sequitur Christum. Quartus gradus.

Post prædicta rationabiliter debem⁹ ponere tractatū obedientiæ, quia sicut flos præcedit fructū sic peregrinatio corporis: & uoluntatis præcedit obedientiam. Et cū istis duab⁹ uirtutibus quasi cū duabus aliis aureis anima obediens regredit ad celum. De his aliis propheta in spū sancto dicit. Quis dabit mihi pennas sicut columbe, & uolabo p uiā actiuā & requiescā humili contemplatione? Ideo non spernamus loqui de statu & armis eorum qui certant sub ista sancta obediēcia, sed cogitemus qūo tenēt scutū fidei firmiter erga Deum & prælatū: cū quo scuto a se repellunt oēm cogitatum infidelitatis & præuaricationis. Tenent etiam euaginatū gladiū spiritus ad occidendū oēm ppriam uoluntatē: iduti loricā patientiæ & mansuetudinis ad tollerandum pacifice uulnera uerbi & facti: & super caput hñtes galeā salutis in defensionē. s. orōnem pr̃is spūalis. Et sic armati unū pedē extendūt ad seruiciū: & ministrationē frm alium tenent fixum in orōne. Obedientia ē pfecta abnegatio ppriæ aiæ pfectæ demonstrata uerbis & opibus. Obediētia ē abnegatio pprii corpis p aiam feruenter oñsa. Obediētia ē motus nō pscrutat⁹ mors uolūtaria. uita sine sollicitudine: piculū sine dubitatione. nō pcogitata Dei excusatio, carētia timoris mortis. Obediētia est satisfactio

cara Deo: nō timēs mortē. Obediētia ē nauigatio sine damno: & ē ire p uiam dormiendo. Obediētia ē sepultura uolūtatis & resurrectio humilitatis. Obediētia nō cōtradicit: nō differit: mortua ē in malis & in bonis apparētib9. Prelatus obediētis: reddet rōnem p eo. Ista mortificatio corpis: aīæ: & uoluntatis in pricipio fit cū labore & dolore: in medio aliqn̄ sine dolore aliqn̄ cū dolore. In fine uero sine dolore cū pfecta trāqllitate mētis ymo tūc contristat̄ iste btūs mortuus & uiuēs qn̄ se uiderit facere ppriam uoluntatē timens pondus sui iudicii. Oēs q uultis uos spoliare ad currendū per campū cōfessiōis intellectualis: oēs qui uultis uos armare ad intrandum bellum martirii spiritualis: oēs qui uultis Xpi Iesu magistri iugum tollere. oēs q accleratis uestras spontaneæ scribere emptiones: & p illis libertatē uobis rescribi uultis oēs q uultis ponere onera uestra sup humeros alioꝝ oēs qui uultis natarae sup ulnas alioꝝ & sustentari sup aquas & transire sine piculo grande pelagus huius uitæ: scitote q eligitis uiam breuem sed aspam q̄ habet solam unam deceptionem. s. motū: ordinem: regulam formam & cōplacentiam ppriæ uoluntatis: q̄ q̄ pfecte abnegauit iā puenit anteq̄ icipiat ire. Obediētia ē nunq̄ sibi credere usq; ad mortē de aliquo bono. Q n̄ nos cogitamus ponere collū sub iugo obie ut pueniamus ad humilitatē & salutē si habeamus sensum & descretionē discutiamus nr̄m cōductorē anq̄ ponamus nos sub eius obediētia ne decipiamur cōmittentes nos uni marinario loco patroni uni infirmo loco medici uni uicioso loco uirtuosi ne dum intrauerimus pelagus ducamur ad piculū: credētes duci ad portū. Sed postq̄ ītrauerimus ītatū obediētiæ nō amplius iudicem9 nr̄m ducē & ordinatorē nr̄i prælii q̄uis aliquos minimos defectus uideamus in eo sine qbus nō p̄t humanus status eē qa de nr̄a

aetatis sue anno 51 anno

subiectione nullā hēmus utilitatē si iudicamus p̄latos nostros. Ad conseruandam sp fidem: & deuocionē uersus pastores nostros necesse ē tenere in memoria utilitates ip̄ūales q̄s recipimus ab eis: ut qn̄ demōes conant̄ seminare in corda nostra infidelitatē cōtra eos imponamus eis silentiū: qa quanto fides erit uigorosior in corde tāto p̄mptius corpus obediet. Sed q cadit in hāc infidelitatē ut iudicet p̄latum suū cadit in uiciū supbiæ: & oē opus eius ē corruptū pcō. Q n̄ cogitatio tua te iducit ad iudicandū pastorē tuū discede ab ea sicut a fornicatiōe: & ne des regem nec itroitū aut principiū huic serpēti sed dic dracōi. O seductor discede: qa nō suz ego factus iudex p̄lati mei sed ipse meus. Sācti p̄res dixerūt & determinauerūt q̄ armatura aīæ erant psalmi. orō murus lacrimæ lauatoriū: sed sctā obediētia ē uerax martirium sine qua quispiam uiciosus nunq̄ uidebit dn̄uz Iesū. Perseuerant obediēs d̄dit sn̄iaz ɔtra se: & q̄uis adhuc sit manifestum pfecte spoliauit se suo pctō: & dei iudicio. Sed subditus q in aliquo uult facere suā uolūtatē q̄uis fingat se obedire: portabit tn̄ iudiciū sui pcti. Si uero p̄latus eū corrigit & ipse suscipit pn̄iam bn̄ stabit aīa sua sed si p̄latus tacet: nō habeo qd dicā. Obediētes cuz simplicitate cordis currūt p bonā uiā &: perueniunt ad pfectionē. Sed caueāt a malicia d̄m onū: ne discedāt ab isto statu p dubitationē de bōitate & sensu p̄lati ne ēt p discretionē uolentes plus cognoscere q̄ p̄lati sui. Nec celēt eis cogitatiōes suas: qa qdlibet istoꝝ ē p̄ncipiū iobedientiæ: sed a p̄ncipio cōfiteant̄ oīa pctā sua suo iudici sp̄ūali: ēt si mandauerit confiteant̄ ea corā oī populo: qa q detegit uulnus suū nō d̄teriorabit̄ sed cito saluabit̄ Et pro certitudine huius rei narro quandam expauescendā sententiam cuiusdā bōi iudicis quā ego uidi. Dū essem ego in eius mōasterio uenit unus latro uolēs effi

ci mõachus: quē abbas perfectus & uerus pastor & medicus aīaꝝ fecit stare septē dieb⁹ ad cōtēplādū modū & statū monasterii. Postea ipsum īterrogauit si placebat ei remāere. Rñdit. Placet. Tunc abbas dixit. Volo scire quicquid īhonestum fecisti in mundo. Tunc latro confessus eē ei omnia peccata sua. Postea dixit abbas tentatiue ꝙ uolebat ut manifestaret ea corā oībus frībus. Et latro quæ perfectæ oderat sua pcā ꝓmisit hoc facere, dicens abbati Si iubes etiam dicam in platea alexādriæ Tunc abbas fecit congregari oēs monachos in ecclesia qui erant numero ducēti triginta: & post lectum euāgelium fecit uenire illū pctōrē sine pctō manibus ligatis post tergū. uestitū cilicio: capite nudo & puluere asperso: & unus trahebat eum fune alter seqbat̄ discrete uerberando. Ad hoc spectaculum oēs frēs commoti sunt ad fletū qa nemo sciebat quare abbas hoc faceret. Appropinquante autem ad fores ecclesię benignus abbas clamauit uoce magna dicēs ei. Siste: qa non es dignus intrare in locum sanctum. Ad hanc uocē perterritus latro (qa sicut postea iuramēto firmabat nō credidit audisse uocem hoīs sed grande tonitruum subito cecidit in terram cum grandi tremore & totum locū ubi iacebat lacrimis irrigauit. Et ille admirabilis medicus qui in oībus procurabat salutē animæ suæ dans formā efficacis humilitatis suis monachis permisit: ut specificæ diceret omnia peccata sua corā eis. Qui cum timore oīa confessus est horribilia ad audiendum: non solū de peccatis carnalibus secundū naturā & contra naturā cū rationabilibus & cū irrationabilibus sed ēt de homicidiis & ueneficiis cū multis aliis quæ nō sunt scribenda. Post hoc fecit eum idui monastico habitu admirans autem ego de sapientia illius sancti abbatis separatim interrogaui qua de causa fecerat hanc nouam rē. Qui respon-

dit. Duplici. Prima est quia per hanc confessionem fuit liberatus a finali confessione. Recepit enim remissionē omnium peccatorum antequam discederet ab illo lo-co: & surgeret a pauimento. Et non uideatur tibi hoc icredibile (o fr̄ Ioannes) quia unus đ frībus q aderāt mihi dixit ꝙ uidit quendam hominem terribilem cum penna & carta in manu stantem iuxta latronem: & si-gillatim sicut latro confitebatur ille delebat iuxta uer-bum propheticum. Dixi confitebor aduersum me ini-quitatem meam & tu remisisti impietatem peccati mei Secunda causa est quia habeo aliquos fratres non con-fitentes peccata sua q ex confessione huius fuerunt cō-fortati ad confitendū ea. Sine confessiōe. n. nemo re9 saluabitur. Vidi in illo monasterio & in monachis: & in abbate res admiratione dignas & utiles ad memorā-dum ex quibus aliqua manifestabo: quia steti cum eis non modico tempore. Et contemplādo eorum cōuer-sationem: admirabar quomodo homines terreni tene-bant statum angelicum. Erat enim inter eos indissolu-bile uinculum caritatis: & quod mirabilius est: cum sic se perfectæ amarent erant nihilominus liberi ab omni ocioso sermone: confidentia: & affectu singulari. Et su-per omnia studebant ne offenderēt conscientiam socio rum: quæ offenditur multimode. Offendit enim quan-do uis uideri melior aut maior eo aut quando eum de-spicis aut spernis aut frangis ei fidem. quando murmu-ras de eo quando aliud dicis eo in uerbo & aliud facis in facto. Et quando reperissent aliquem offendisse fra trem suum abbas expellebat detractorem de monaste rio & mittebat eum ad carcerem dicens: quia non ma-gis decebat demonem uisibilem stare in monasterio q̄ inuisibilem. Demonem uisibilem uocabat monachum detractorem. Vidi certissime in illis sanctis uirtutes ma

nifestari dignas fraternitate scilicet caritate ligatam:
mirabilem operationē & contēplationem. Sic eniꝫ so
licitam curā gerebat unus ꝑ alio in exerciciis & ꝑfecti
bus spiritualibus & unus alium ad bonū excitabat ut q̄
si non egerent solicitudine prælati. Fecerant enim iter
seipsos quasdam ordinationes multū deo acceptabiles:
qa si abscente p̄lato quispiam cepisset alicui detrahere
aut ipsum iudicare: uel cōdemnare aut ociose loq. statiꝫ
alius frater annuebat ei ut taceret. Et si nō ex tali signo
se corrigebat: tunc frater q signū fecerat genuflectebat
corā eo dicēs culpam suam & recedebat: ut saltē ex hoc
ꝑo signo cognosceret defectum suum. Consueuerāt sp
loq de utilibus ex qbus recordarent̄ de morte & iudicio
eterno. Non tacebo perfectionem coci illius mōasterii
quem ego uidi q cocus sollicite itēdebat officio suo hn̄s
continuos fletus & compunctionē cordis. Hūc ego ro
gaui ut mihi diceret qūo hanc gratiam receperat a Deo
Et ille a me coactus r̄ndit. Nunq̄ cogitaui in meo mini-
sterio seruire hoībus sed Deo sp me reputaui indignuꝫ
qete: & ex uisione huius ignis recordor de flamma in-
ferni. Audite aliam perfectionem. Dum enim sederent
ad mensam non cessabant ab ope mentali imo cum q-
busdam modis signis: & actibus admonebant seipsos re
ducententes mortem ad memoriam. Et hoc non soluꝫ
in mensa faciebāt. sed ubicūqꝫ sibi obuiabāt: aut cōgre-
gabant̄. Item si qsquam ex eis in aliquo deliqsset: alii fra
tres rogabant eum ut dimitteret eis sollicitudinem sa-
tisfaciendi abbati uolentes facere pniam ꝑ eo. Et sic ab
bas mitius rep̄hendebat sciēs hūc modū discipuloꝝ suo
rū dubitās si ille q rep̄hendebat̄ esset culpabilis. Nec cu
rabat scire qs uere cōmisisset defectum. Q ñ mota fue-
runt iter eos uerba ociosa: aut icitātia ad risum. Si qsq̄ i
cepisset litigare cum ꝑxio tūc alius frater itrās iter oēs

genuflectebat dicens suā culpā: & hoc mō sedabat irā & litē. & si qsq̄ eorꝫ oio uoluisset litigare aut se uidicare denūciabat ei q tenebat uicem abbatis: q eos recōcilliabat ante solis occasum. Si autem qsq̄ induratus nolebat recipe hanc correctionem: non sinebat eum comedere nisi prius reconciliaret aut eum expellebat de monasterio. Nec erat inutilis apud eos iste modus: sed multū fertilis. Multi actiui & contemplatiui erāt īter nos & erat res miranda non solum hoīb⁹ sed etiam angelis uidere ibi ueneradōs canos sanctitatæ decoros currere ad obedientiam ad modum paruulorum quia pro magna gloria reputabant propriam humilitatem idest facere uilia seruitia. Vidi in dicto monasterio quosdam qui steterāt sub obedientia quinquaginta annos quos ego rogaui ut mihi dicerent quas consolationes receperant de tantis laboribus. Quidam eorum responderunt ꝙ intrauerant abissum humilitatis: per quam omnem tentationem potenter repellebant. Alii dixerunt ꝙ erant in tanta tranquillitate mentis quod nullam penam sentiebant de aliqua iniuria eis dicta uel facta. Vidi quosdam inter eos memoria dignos qui post conuersationē angelicam & uenerabilem caniciem peruenerunt ad ꝓfundam sapientiam & simplicitatem. & innocentiam uoluntariam & non fictam. Et non erant similes senibus seculi qui sunt deliri: sensu: diminuti: uaniloq incipientes: indesciplinari pigri & ficti. sed foris erant leti: & māsueti qd raro īuenit. Intus uero in aīa erga xp̄ꝫ & pastorē suū simplices erāt & īnocētes ad modū ꝑuulorꝫ sed cōtra demōes & uicia terribiles & astuti. Deficeret tp̄s uitę meę o scē pr̄ o dilecta cōgregatio anq̄ possem narrare uirtutes & celestē uitā illorꝫ. Sed puto utilius ornare nostrū sermonem laboribus & doloribus & sudoribus illorꝫ dolencium & incitare nos ad zelū scitatis

eorum exemplis q̃ meis uilibus ammōitionibus. Hoc sine contradictiōe uerum est qa res minus bona meliore decoratur. Rogo igitur uos ne suspicemini me fingere quę scribo quia mors est infidelium scanctam ueritatem & utilitatem deprauare mēdaciis. Quidam de pn/cipalioribus ciuitatis alexandriæ nomīe ysidorus ante hos annos in p̄dicto monasterio mundo abrenuncia/uit quē ego adhuc ibidē repi. Cūq; ille sanctus pastor eum respiciens uersutum crudelem & arrogantem co/gnouit p̄cogitans astutias demonum dicit ysidoro. Si tu uere elegisti assumere iugum Xp̄i: oportet ut probe ris & obediētiā exercearis. R̄ndit ysidorus. Sicut ferꝝ dat̄ in manu fabri ut faciat de eo qcqd uult: sic sc̄tē pa/ter me tibi offero. Tūc abbas ponēs eū ad probationē sicut ferꝝ dicit uolo ꝙ stes in porta monasterii & omni intranti & exeunti genuflectas dicēs. Ora pro me quia pcōr sum. Cui ysidorus tam perfecte obediuit sicut angelus Deo. Et p̄seuerans in illa obedientia septem ānis uenit in ꝓfundissimā humilitatē & cōpunctionē. Post hoc uoluit abbas eum ordinare & tanq̄ dignū ponere ī numero monachoꝝ. Ille uero me & quosdam alios fe/cit intercessores apud abbatem ꝙ sineret eum finire uitam suam in illo statu: īnuēs nobis ꝙ dies suæ uocatiōis appropinquabat. Et sic factum est. dimittente. n. eū ab bate in illo statu: decimo die qeuit in pace. Septīa āt die post eius dormitionē: simīr qeuit ianitor monasterii: qa ysidorus ei p̄dixerat. Si habuero fiduciam apud Deū in breui eris mecum. Quod qdam factum ē ad certitu/dinē suæ beatitudinis q̄ acqsiuerat p hūilitatē & obediē tiā Interogaui hūc magnū ysidoꝝ añ suā mortē qd opabat̄ mēs eius in porta. Et non mihi celauit pp aliorum utilitatem dicēs. In principio cogitabā me uēditum pp peccata mea & iō faciebā illam penitentiam cum multa

amaritudine & uiolētia. Cōpleto primo anno uiuebā sine tristicia cordis: expectās a deo aliq̄ mercedē paciētię & obedientię. Cōpleto uero secundo anno con sensu cordis reputabā me indignū stare in monasterio: & uidere faciem patrum uel loqui cum illis aut recipe diuina sacramēta. Et ideo semper terram respiciens petebā orationē ingredientiū & egredientium. Sedētibus nobis in mensa: abbas apposuit suū sanctū os ad aurē meā dicēs. Vis ondā tibi i ꝓfunda canicię diuinā prudētiā & ego rogo. Tunc ille uocauit unū de secunda mensa noīe laurentiū q steterat quadraginta & octo annis in monasterio: & erat secūdus sacerdos ecclesiæ. Veniēs aūt ille genuflexit humiliter. Quē abbas sic demisit stare añ mēsam a principio refectionis sine cibo: & absq aliquo uebo ita ꝙ ergo uerebar respicere in faciem eius cum esset canus octogenarius. Postquā aūt sic stetit fere duabus horis accepta bndictione finitoq prādio abbas surgens de mensa misit eum ad supradictū ysidorū ut diceret ei principiū tricesimi noui psalmi q incipit. Expectans expectaui dñz. Ego aūt astutus & maliciosus nō fui negligens interrogare illū antiquū quid cogitauerat interim dū esset corā abbate. Et ille rñdit. Ego attribui abbati ymaginē xpi: ac si stetissem coram eo & nō cogitabā ꝙ abbas ꝑcipet sed xps. vñ o pr̄ iohānes nō stabā ego añ mēsam quasi añ mensam hoīum sz sicut corā altari ad adorādū dñm: nullā oīo habens malā cogitationē aduersus pastorē pp fidē & caritatē quā hēo ad eū sicut dicit sctūs paulus ꝙ caritas non cogitat malū. Et hoc scito pr̄ ꝙ qn̄ aliquis cū innocētia & simplicitate dimittit se in manibus alterius ex tunc nō dat locū maligno cōtra seipsum. Ille uerus pastor rōnabiliū pecudū hēbat quēdā dispēsatorē rerꝫ monasterii. castū māsuetū & ꝓuidū. Cōtra ipsum dispensatorē abbas ꝓ

utilitate aliorũ motus ad iram sine causa fecit eũ expelli de oratorio & ego eũ secrete excusabã: sciens ꝙ nõ erat culpabilis in eo qđ ei abbas impõebat Tũc sapiẽs abbas rñdit mihi. Scio ꝙ nõ ẽ culpabilis. sed sicut miserũ ẽ tollore panẽ de manu puerorꝫ faelicorꝫ: sic hĩs regerẽ aias offendit: si nõ auget coronã sui discipli ↄtinue p iniurias: uitupia: & cõteptus quãtũ cognoscit ꝙ possit substinere & in tribus maxime descendit. Primo qa priuat discipulũ mercede reprehẽsionis. Secũdo qa priuat alios exẽplo quod recipẽt de uirtute alterius. Tertio quod est grauissimũ illi q reputanẽ pacientes & uirtuosi: si ad tẽpus nõ tangunẽ reprehensione prelati: pdunt priorem patientiã & mansuetudinẽ. Et de hoc habemus exẽplũ de terra bona & pingui q si fodiaẽ & aretur facit multũ & bonũ fructũ. Si aũt dimittaẽ inculta germinat spinas & tribulos. Sic bona aia si exerceatur cũ obedientia reprehẽsionis & iproperii facit fructus uirtutũ: si uero nõ exerceat germinat spinas supbię: irreuerentie: & fornicationis. Et ideo scũs paulus pcepit thymotheo dicens. Insta opportune iportune: argue obsecra: increpa. Opportũe iportune. i. siue placeat siue displiceat. Et me litigante cum abbate de hoc propter infirmitatem spirituum presentis generationis: quia sepę propter reprehensionis irrationabiles monachi turbantur & discedunt a monasterio: ille respondit hoc notabile uerbum. Anima que pro iesu christo se ligauit & obtulit a caritate & fide pastoris non separabitur etiam usqꝫ ad sanguinem lesa: maxime si receperit ab eo beneficium spirituale super uulneribus peccatorum suorum: memorans illud apostoli dicentis. Quia neqꝫ angeli: neque archangeli: neque principatus: neque potestates: neque creatura alia separabit nos a caritate Christi. Sed anima que sic non est

dicit basilius in libro suo

Vti ioanis abatis

ligata fixa: & coniuncta: miror si non moratur inuti-
liter in monasterio: quia anime ficte & apparenter sub
iectæ non prodest obedientia. Audiamus diuinam
sapientiam admirantes quomodo reperiatur in uasis
fictilibus. Existēs ego ī illo monasterio admirabar pa
ciētiā & fidē nouiter uenientiū. Admirabar etiam susti
nentiā reprehensionū & iniuriarꝫ quas faciebant p̄lati
subditis: & quomō ipsi aliquādiu sustiebant talia nō so
lū a p̄latis sed ēt a minoribus. Vnde causa certificatiōis
semel interrogaui quendā q steterat in monasterio qui
decim annis nomine abbakirū quē uidebā sepe ab om
nibus offendi: itaqꝫ seruitores sepe eum eiiciebant de
mēsa quia erat aliquantulū loquax quod habebat a na
tura. Dixiqꝫ ei. Frater abbakire quid est hoc ꝙ uideo
quasi cōtinue te eiici de mēsa & ire dormitū sine cena?
Tūc ille respōdit. pater crede mihi quia isti patres mei
probant me si sum dignus effici monachus: nec hoc fa
ciunt ex iniquitate. Et ideo cognoscens eorum bonam
intentionem sustinui paciēter iam quindecim annis: qa
in principio quando ego ueni dixerunt mihi ꝙ triginta
annis debet probari q uult effici mōachꝰ. Et iuste hoc
fit o pater Ioannes: quia aurum quod non sustinet for
nacē non est purum aut perfectum. Sustinuit auteꝫ ad
huc duobus annis iste nobilis abbakirus & quiescens ī
pace: dixit hoc notabile uerbum patribus monasterii.
Gratias ago uobis & domino iesu christo. Quia enim
pro mea salute me tentastis: steti. xvii. annis non tenta
tus a demonibus. Quo mortuo: iustus pastor fecit eum
tanquam dignum confessorem collocari cum sanctis q
in monasterio quiescunt. ¶ Offendo uirtutum ama
tores si taceo perfectionem Macedonii primi diaco-
norum illius monasterii. Semel epiphaniæ super-
ueniente solemnitate duobus diebus ante: a pa-

Scl · s · B · ionnis

store petiit ire ad ciuitatem alexandriæ pro necessariis cõuentus: & stati reuerti. Sed demõ inimicus boni procurauit ei impedimetũ: ita ꝙ non rediit nisi die sequenti solē nitatem. Post cuius regressum pastoreum de statu & officio suo amouit: & posuit cũ ultimis nouitiis. Bonus uero archidiaconus minister pacientię suscepit reprehēsionē & sententiã abbatis sic sine tristicia: quē admodũ si alteri & non sibi hęc facta fuissent & stetit in illo statu quadraginta diebus. Deinde abbas reduxit eũ ad priorē gradũ ubi dũ stetisset uno die: rogauit abbatem ut reponeret eũ in gradu penitētie prioris dicēs ꝙ cõmiserat fornicationem in ciuitate: hoc licet abbas nõ crederet (quia sciebat illũ hoc dicere ex hũilitate) tñ assensit. Et erat mirabile uidere hoiem canũ iter nouicios & dicere fratribus cũ puro corde & perfecta humilitate orate pro me quia cecidi in fornicationem inobedientię. Mihi aũt indigno iste macedonius reuellauit quare petierat stare in illo infimo gradu dicens nũq̃ se sensisse talē mentis libertatem tãtãq̃ dulcedinē nec tale lumen diuinũ qualia tunc sentiebat. Proprium angelorũ est nunq̃ cadere quia nõ possunt: sed hoium est ꝓpriũ post casum semper posse resurgere. Demões uero semel ceciderunt: & resurgere non possunt. ¶ Ille cui dispensatio monasterii cõmissa erat hoc mihi retulit in me confidens. Cũ essem inq̃d iuuenis & aĩaliũ curã haberem subinductus (ut assolet) fui in grauissimũ aĩę lapsum. Grauissimũ aĩę lapsum dicit quia furtiue: & occulte comederat extra ordinarie ex his que animalia portant quod est grauissimum & pene inexpiabile pcm (ut docet magnus pater Basilius in principio regule sue) habebã tñ (dicit postea) ex cõsuetudine nũq̃ in nido cordis serpentem abscondere. Ideo hoc cauda tenēs in medico idest patri propalaui. Caudam dico si

abatis

nem actionis. At ille subridens facile (ait) ad me. meã percutiens temperate maxillam Vade fili habeto ministrationem tuã ut prius nihil omnino timens. Ego aũt fide nõ hesitanti credens in paucis diebus certificationem sanitatis suscepi. Gaudens igitur & timens currebam uiam meã. Sicut inter status creaturarum est multimoda differentia. sic inter profectus fratrum cõgregationis est differentia profectuum deliberationis uoluntatis : & scientie. Non erant itaque omnes fratres illius monasterii equaliter dispositi. Notabat igĩt ille prudens medicus monachos q libenter ingerebãt se secularibus uenientibus ad monasterium: & in presentia illorum secularium uesperizabat eos ĩ iũgens eis uilia & tã multa seruitia q uix quiescere poterant. Propter quod nemine iubente didicerant se abscondere quando seculares ueniebant ad monasterium. Et erat ualde mirabile uidere uanã gloriã seipsam persequi: fugiendo a cõspectu hoium Dñs iesus noluit me priuare oratiõe unius sancti patris illius monasterii. vna igitur septimana anteq̃ recederem de monasterio uocauit ad se quendã mirabilem nomine minam qui post abbatem disponebat totũ monasteriũ: & steterat ibi quinquagĩta & nouem annis. Tertio igitur die post obitum eius celebrãtibus nobis eius exequias: mira fragrantia odoris suauissimi. totũ chorum impleuit. Tunc abbas iussit aperiri eius sepulchrum & uidimus omnes de plantis pedũ eius duos fontes unguenti suauissimi odoris scaturire. Tunc abbas dixit. Ecce uidetis q sudores laborum istius accepti fuerint sicut odor suauissimus domino. Multa alia narrabant mihi illi sancti patres de isto mina: inter que hoc dicebant. volens semel abbas probare eius patientiam dum redisset a forinsecis negociis ad monasterium strauisset q se ad pedes abbatis pro benedictio

ne petenda dicendo culpam suaȝ ut moris erat: ipse ab
bas non recepit eius penitentiam neqȝ ei benedixit: sed
dimisit eum sic super terrā usqȝ ad horam diuini officii
Deinde eum benedixit: reprehendendo eū q erat im-
paciens & cupidus inanis glorie. Sciebat tamen abbas
eius perfectionem: sed hoc fecit propter aliorum exem
plum. Discipulus autem ipsius myne certificans de ip-
sius sanctitate dixit nobis q eum curiose interrogaue-
rat: si dum sic iacebat somnus aut tristitia eum arripue
rat. Et ille. Dixit fili lete totum psalterium ad pedes ab
batis. decreui ponere in corona nostri tractatus istum
lapidem preciosum: idest doctrinam sequentē. Semel
moui uerba de perfectione quietis solitarie a quibusdā
antiquis ualde perfectis. Et illi leta facie subridentes re
sponderunt. O pater ioannes: quia sumus materiales
materialem statum eligimus uolentes agere bellum qd
sit secundum nostre infirmitatis mensuram: arbitran-
tes esse utilius pugnare cum hominibus qui quandoqȝ
turbantur & quādoqȝ pacificantur: quam cū demoni
bus qui semper furiunt. Quidam alius pater summe be
nignus habens ad me fiduciam & caritatem mihi dicit.
Si sentis ī te illius operationem qui sapientie dixit om
nia possum in christo qui me cōfortat: si spiritus roris
castitatis descendit super te sicut descendisti super uirgi
nem: si uirtus altissime pacientie est donata anime tue:
tunc surge a cena quietis solitarie & ad similitudinem
Iesu cinge te linteo obedientie & laua pedes fratrum
in spiritu contribulato: imo pone te sub pedibus cōgre
gationis cum sensu humili & subiecto & pōe duros &
uigilantes ianitores ante portam cordis scilicet fortitu
dinem: prudentiam: temperantiam & iusticiam. Con-
tine mentem inuincibiliter: quod est ualde difficile ho
mini occupato in negociis monasterii. Stude habere

quietem intellectualem membris motis quod est sum-
me gloriosum. Stude esse imperturbabilis inter rumo-
res & perturbationes, habendo animam pacificam.
Constringe furibundam linguam & stultam, que sem-
per uult iactare & contradicere. Preliare aduersus hãc
malorum reginam septuagies septies in die. Fige crucẽ
in trunco cordis habeto mentem fixam & duraʒ sicut
incudem, ne dissoluatur percussa uerberibus maledi-
ctis: detractionibus: deriiionibus: & confusionibus cõ
gregationis: sed remaneat pacata. Exue te tua uolunta
te sicut uestimento confessionis & intra campũ ad pu-
gnandum aduersus malos mores sociorum tnorum.
Induere loricam fidei erga tuum pastorem que nullo
iaculo infidelitatis possit trasfigi. Constringe freno tẽ-
perantie sensum tactus qui uult impudice discurrere.
Constringe oculum tuum memoria mortis q uult cu-
riose respicere omni hora pulcritudinem corporum.
Fac obmutescere curiositatem intellectus super solli-
citudinibus fratrum qui uult iudicare fratrem in negli
gentia operantem & omnem caritatem & compassio-
nem ad proximum habeas. In hoc precipue cognoscẽt
omnes gentes ꝙ sumus christi discipuli si habuerimus
pacem & caritatem ad inuicem quia dauid querens qd
sit utilius inter omnes uirtutes que sunt sub celo dixit.
Ecce quam bonum & quam iocundum habitare fra-
tres in unum. Sed si non sumus facti digni supradicto
linteo obedientie & pacientie bonum est elongari a cã
po prelii cognoscendo propriam infirmitatem: & bea
tificando illos qui stant sub tali obedientia orando pro
ipsis deum ut det eis paciẽtiã. Hæc ille. ¶ Ego ioan-
nes uictus sententiis huius probi magistri quas proba-
babat aucttoritate euangelii: & prephetarum uolui

absq dubitatiōe stare sub obediētia. Cogit me caritas uestra ut iterum presentem uobis quoddam pomū supradicti terrestris paradisi. idest mōasterii. Sed iste meus sermo nō erit ornatus supple p eloquētiā nec utilis suple ad cōsolatiōnē corporalē ymo erit durus sicut dura & aspera est uia spūalis. Cōmorantibus nobis sepe in oratione percepit pastor quosdam monacorum illo tēpore loqui mutuo pro quorū defectu fecit illos mōachos(licet clericos & seniores existentes (una septimana stare ante fores ecclesie tēpore officii genib9 flexis & dicere culpā ingrediētibus & egredientibus. ¶ Vidi etiam ibi quendam fratrem qui dum inciperet officiū faciebat quosdā motus & actus cum facie quasi loqueret cum alio: & interrogaui eū qua de causa hoc faciebat. Ille uero nesciēs negare quod aliis utile erat dixit. Pater ioannes in principio orationis consueui recolligere mentem & cogitationes cū anima quibus congregatis eas iuito dicens. Venite adoremus & ꝓcidamus ante deū qui fecit nos. De isto eodē fratre percepi . quod portabat unā tabulā cingulo appēsam: ī qua scribebat omnes suas cogitationes: ut postea manifestaret abbati. Et sic faciebāt multi alii: quia ut postea sciui erat mādatum abbatis. Vnus ex fratribus semel alteri detraxit apud abbatē dicens: q erat loquax & mendax. Quem detractorem abbas statim expulit de monasterio. Sed ille humiliatus: & cognoscens culpā suā non recessit a porta monasterii: rogans ut ei indulgeretur & in mōasterio reponeretur. Abbas uero amator animarū sciēs q steterat sex diebus ante portā sine cibo ꝯmandauit ei dicens. Si uis habitare in monasterio oportet q ponaris in loco ubi stant illi qui plangunt casus suos : & illo humiliter assentiēte sic factum est. Quia igitur fecim9 mentionem de loco plangentium casus suos: bonū est

causa

causa declaratiōis aliqd de eo dicere. Iste locus distabat una miliari a magno mōasterio: & uocabat̄ carcer. erat qꝫ priuatus oī consolatione corpali: nec unq̄ ibi apparebat ignis aut uinum. aut oleum in cibo. aut aliqd coctū nisi solum aqua panis & herbæ in hoc loco includebantur p̄uaricatores primæ uocationis: Nec stabant simul sed separatim uel ad plus duo simul. Et non exibant inde donec abbas esset certificatus a Deo de eoruꝫ remissione. Et ꝓposuerat eis abbas quendam nomine ysaac q uolebat qꝫ quasi continuæ starent in oratione habebantqꝫ copiam palmaꝶ ad laborandum: cōtra spūm accidiæ. ¶ Ista est uita: status: & conuersatio illoꝶ: q querunt uidere faciem Dei Iacob. Admirari super laboribus: & doloribus sanctoꝶ est bonum: sed illos imitari: ē salutem acqrere. Q đ autem unus hō uelit oīum sanctorum exempla imitari: inconueniens: & impossibile est. Q n̄ in reprehensionibus q̄ nobis fiunt sentimus pœnam & tristiciam in aīa: tunc recordamur pc̄tōrum nostroꝶ: & confortamur donec dn̄s uideat qd patimur & & nobis auferat dolorē: q mordet cor nr̄um: & plāctū conuertat in gaudiū dono suæ caritatis: sicut dicit propheta. Secundum multitudinem doloꝶ in corde meo consolationes tuæ letificauerunt aīam meā. T pe congruo recordemur illius qui dixit dn̄o. Q uantas ondisti mihi tribulationes multas & malas & conuersus uiuificasti me & de abissis terrę post casuꝫ iteꝶ reduxisti me. Btūs qui sibi ipsi uim facit pp deum: quotidie maledictus contemptus: exprobratus. Cuꝫ martyribus tripudiabit iste: & cū angelis erit beatus monachus: q oī ignominia: & despectu se dignū singulis horis estimat. Btūs q uoluntatem suā usqꝫ in finem mortificauit: & prelato tradidit curā sui: a dextris. n. statuet̄ Iesu Xp̄i crucifixi. Ille q repudiat rep̄hensionē: q̄ ei fit iuste: uel iniuste re

nunciauit suæ saluti. Qui aũt sustinet siue cum labore & dolore: uel sine labore: & dolore iste recipiet celerit̃ remissionẽ pcõrũ suoꝝ. Sufficit tibi oñdet dño in secreto cordis tui caritatem quam habes ad prælatum tuum & ipse dñs eum in secreto certificabit: & faciet te sibi familiarem secundum tuum effectum. Ille q̃ prodit serpentem prælato suo .i. tentationis oñdit fidem efficacem ad euz sed q̃ celat ambulat in tenebris. Qui uult cognoscere si habet caritatem ad proximum in hoc certificat̃ scilicet si plangit pro illius peccatis: & si gaudet de eius gratiis & profectibus. Ille uero qui contendit cum aliis ut affirmet suum uerbum: q̃q̃ sit ueꝝ: sciat se infirmari ĩfirmitate demonis .i. superbia. Sed si hoc facit cum pr̃ibus suis forte poterit sanari per reprehensionem maioꝝrum. Si autem litigat cõ superioribus: oĩno insanabilis est apud hoĩes. Qui .n. nõ est subditus uerbo: mãifestũ est ꝙ non est subditus opere. Et qui infidelis est in minimo erit etiam in maximo. Et ideo tal̃ in uanum laborat. qa de sancta obedientia quam fingit habere: solum iudicium sibi acquirit. Sed ille qui in subiectione possidet conscientiam non fictam ex tũc nõ mortẽ p singulos dies expectet sicut somnũ: immo sicut uitã. Non cõtristet̃ certissime sciẽs qa in hora mortis nõ reddet pro se rationem sed reddet ille cui subditus fuit. Ille q̃ recipit curã aĩaꝝ absq; ꝙ cogat̃ p̄ supiorem: si ĩcurrit aliq̃ improuisam offensionem talis offensio nõ ĩputabit̃ ei q̃ dedit officium sed ei qui incaute recepit. Quia q̃ gladiũ ei dedit: dedit ut pcuteret inimicũ: ille uero pcussit seipsum. Qui uero officium recepit coactus .s. nõ audẽs cõtradicere obedientiæ & allegauit suã ĩfirmitatẽ & in sufficientiam: cõfidat: quia si ceciderit non moriet̃. Credo ꝙ iste doctor nesciebat ꝙ aliqs quereret prælationem. Quid nanq; de talibus dixisset si cõdemnauit ĩcaute su-

abatis quintus gradus 20

sciplẽtes oblatũ. ¶ O amici nõ fuit recordatus ꝓpone re uobis hunc suauẽ panẽ uirtutis quem uidi in mona sterio illorum uerorum obedientium. Quia se mutuo afficie bant opprobriis, iniuriis secundum deum ut sic assue- facti parati essent sustinere sine tristicia si ab extraneis illata essent. Aĩa quæ studiose cogitat de cõfessione, te- nẽt ab ipsa confessione sicut a freno ne peccet. Que ue ro de confessione non curat in tenebris est: & sine timo re operatᵣ omne malum. Quæ enim non confessa ma nent: ipsa de cetero in tenebris sine timore agimus. Quñ non presente prelato ymaginamur eius uultum: ac si p̃ sens esset & abstinemus a uerbis somno: & cibo super- fluis & ab omni quod ei credimus displicere tũc cogno- scimus ꝙ sumus uere obedientes. Pigri & negligentes discipuli gaudent quãdo prælatus abest sed nobiles hoc sibi reputant ad damnum. ¶ Rogaui semel quendam probum: quõ obedientia possidet humilitatem. Et ille sic respondit. Si obediens fuerit sapiens: & intelligens ponamus ꝙ resuscitet mortuos & habeat donum lacri marum: & sit liber ab omni tentatione: cogitet om- nino quod per orationem sui patris habet. omnes istas gratias: & liber erit ab omni superbia: inani glo ria: & propria reputatione: quia non poterit extolli de eo quod existimat sibi datum pro sua sollicitudine sed adiutorio alieno. ¶ Solitarius uero non cogno- scit hanc gratiam & ideo facile non est liber a propria reputatione. Qui stat sub obedientia si potest uince- re duas deceptiones aduersarii erit in eternum seruus Christi. ¶ Prima est propter impaciẽtiam laborũ mo nasterii: & tentationum importunitatẽ dimittere obe dientiam. Secunda est reputare se idoneũ ad qetem so litariam pp cõsolationes quas gustat demõ ut inducat obediẽtẽ ĩ primũ errorẽ, s. ĩpatiẽtie & sic dimittat obe

dientiam: conat̄ sordidare eum turpitudine carnis & ip
sum sic alloquit̄. Tu es durus corde & facile turbaris ēt
contra ꝓpriam naturam qa solebas esse mitis tu es ari-
dus & sine deuotione tu es gulosus & uoluptuosus: co-
medis qa bene habes unde piger ad orōnem. somnolē-
tus & tenebrosus: uere perdis te sub ista obedientia: &
tu faceres multa bona si esses solitarius. Et non permit
tit eum cognoscere ꝙ priuatio talium bonorum appa-
rentium fit dispensatione diuina & est cā profundissi-
me humilitatis. Ista deceptio uincit̄ patientia & longa-
nimitate. ❡ De secunda deceptione scilicet idoneitate
ad sollicitudinem. quia dn̄s post tribulationem dat con
solationem ita ꝙ obedientes efficiunt̄ contriti: mansue
ti: benigni: sine tentatione carnis solliciti spiritu feruen-
tes: tunc demon dat eis intelligere ꝙ sunt idonei ad uitā
solitariam. Et sic multi fuerunt decepti dimittētes por-
tum obedientiæ & intrantes mare magnum. ubi nesciē
tes se regere perierunt. Necessarium ē mare turbari: &
conquassari & facere grandes undas: & tēpestates: ut
ex tali conturbatione eiiciat stipulam. & omne immun
dum quod flumina illuc deduxerunt. Sic necessarium
est mare mentis suscipere tempestates & commotiones
& terribiles uentos tentationez a malignis spiritibus: ut
sic superbiam uanitatem & præsumptionē proprie uir
tutis quam anima acquisiuit tempore tranquillitatis:
a se reiiciat: ut postea remaneat humilis & pacata. ❡ Il
le qui aliquando est obediens patri spirituali & aliquā-
do: non est similis illi qui aliquando ponit colirium in
oculis: & aliquando calcem. Vnus edificans & unꝰ de
struens qd ꝓdest illis nisi labor? ❡ O fili obediens noli
decipi ut cōfitearis tua pctā magistro tuo in ꝑsona alie
na qa sine confessione tpali non possumus liberari ab i
teriori & eterna. Detege ergo medico uulnꝰ tuū & dic.

Mea non aliena culpa peccaui. non me īcitauit demon non homo non corpus: non aliena creatura. sed solum mea miseria. Sta corā confessore mō reuerenti in aspectu & cogitatione ac si esses coram iudice uerebunde respiciēs terrā. Et si possibile ē riga eius pedes lacrimis sicut magdalēa X̄pi. Sed demō habet hāc cōsuetudinē ut sepe suggerat ꝙ nō cōfiteamur aut ɔfiteāur ī psona aliena aut ꝙ culpam imponamus alteri. & si hęc oīa uincit bona con suetudo in cōtrarium multa magis habitus uirtutum crescet fauēte Deo. Non laborabis fili multis annis ad inueniēdum uitæ regem si in principio toto cor de ignominiis te ipsum tradideris. ¶ Non dedigneris facere confessionem prælato tuo sicut Deo: quia uidi hoīes ligatos multis & horribilibus peccatis qui per humilem confessionem flexerunt duritiam iudicis: & eius furorem uerteruut in benignitatē. Et ideo Ioannes baptista regrebat cōfessionē euntium ad suū baptisma: nō pro se sed pro eorum salute. Non timeamus ēt post confessionē tentari melius est. n. & cum inqnationibus: & non cū elatione & reputatione ꝑpria compugnare.

¶ Noli currere fili neq̃ uolare in altum qn̄ audis loqui de statu & perfectione anachoritaꝝ q leuauerunt cor ad Deum: qa tu es uocatus ad militiam primi martyris stephani. s. ad uiuendum in societate discipuloꝝ X̄pi & ut lapideris importunitate tentationum & contumeliis uerboꝝ. Neq̃ consterneris aīo aut discedas de campo prælii si cadis qa tunc magis est opus medico. Si. n. cespitat habens adiutorem: sine adiutorio cederet. Quā stantes in monasterio uicimur tunc cito ueniunt demones quasi sub specie rationabilis occasionis quæ uere ē irrationabilis: & admonent nos ꝙ uadamus ad solitudinem. Sed est eoꝝ intentio: ut casum casui super addamus. Quando medicus allegat suam impotentiam: &

insufficientiam suam tunc necesse est querere aliū me dicum: qa sine medico pauci curant̄. Quis poterit con tradicere huic sententiæ? ꝙ si nauis hn̄s peritum guber natorem fere in periculo periclitat̄: sine ipso perisset. De obedientia nascit̄ humilitas: & de humilitate impas sibilitas sicut dicit propheta de Dn̄o. Quia in humili tate nostra memor fuit nr̄i: & redemit nos ab inimicis nostris. Ideo secure possumus dicere: ꝙ de obedientia nascit̄ impassibilitas per quam obedientiam proficit hu militas: qa humilitas est principium obedientiæ: sicut moyses fuit principium legis. Et obedientia quæ est fi lia humilitatis perficit ipsam matrem suam humilitatē sicut Sancta Maria nata de synagoga perfecit synago gam. Digni sunt punitione diuina illi īfirmi qui habue runt expientiam medici & recepunt ab eo utilitatem: & illum dimittunt an̄q̄ sanent̄: credētes alium medicū eē meliorem. Ne discedas de manib⁹ eius cui te obtuli sti in principio: qa in uita tua: nullum alium habebis in reuerentia sicut ipsum. Qui inexptus est periculo se ex ponit dimittēdo cōgregationem pp uitam sollitariam: sicut ille q occurrit ferocib⁹ aīalib⁹ absq; aliquo expim to. Melius est esse duos simul q̄ unū ait scriptura. Ille q priuat cecum duce: puulum pueꝝ pr̄e: gregem: pasto re: īfirmū medico aut nauē gubernatore: pat ipsis picu lū. Sic q uult sine adiutorio p̄liari cū spiritib⁹ malignis occidet̄ ab eis. Illi q uadūt ad medicū cā curatiōis ī pnci pio cōsiderāt ubi hēnt dolorē. Et illi q submiserūt se obe dientiæ cōsiderāt q̄ humilitatem acqrant p eā qa sicut īfirmis signū sanitatis ē cessatō doloris sic signū sanita tis subditi est augmētū humilitatis in aīa p q̄ seipsū iudi cat. Et hoc signū ē sine errore & nullū ipso certius. Spe culum in quo potes uidere si es uere subditus est tua conscientia: & bene sufficit. Aliqui existētes in uita soli

taria subiecti sunt uni prī & isti solū demones pugnan-
tes hn̄t. Alii uero in societate exn̄tes cōtra demōes sil:
& hoies pugnāt. Primi sp mādata prīs obseruāt qa eū
pn̄tem sp hn̄t secundi uero pp prælati abscentiam sepe
in aliquo minimo deficiunt. Tū si isti sint feruentes: &
patientes in redargutionibus. sup defectus ab eis factis
tales supplēt defectum. ¶ Studeamus habere summā
taciturnitatem super prælato: qa tacitus hō est amator
sapientiæ & appræhendit illam. ¶ Vidi subditum tol
lentem uerbum de ore prælati & desperaui de eius sub
iectione cernens eum ex eodē supbiā assumpsisse non
humilitatē. Cum oī studio attēdamus quō & qn̄ exerci
tia monasterii debēt ppōi orōni: qa nō sp. Attende tibi
ipsi & fratrib⁹ tuis & ne uelis appere iustior illis i aliquo
qa sic cōmittis duo mala. Primum qa p illā fictam opa
tionē turbas frēs: & tibi acqris supbiam. Ideo stude esse
uirtuosus fm aiam: & non demonstres te singularē cor
pore: figura: habitu: uerbis: actib⁹: uel signis: donec fue
ris liberatus a uicio iudicādi & cōtemnēdi alios. Dū igit
sentis te isto uicio iquinatū: esto similis fratrib⁹ in exte-
riorib⁹. Vidi malū discipulū gloriari de pfectiōe sui ma
gistri qui credebat sibi acqrere honorem de uirtute al-
terius: sed acquirebat confusionem. Conscientia enim
auditorum tacite respondebat. Quomodo potest ar-
bor bona fructus malos facere? Quando iniurias præ
lati patienter sustinemus: tunc non debemus iudicari
patientes sed quando ab omnibus contemnimur: &
flagellamur. Patrem. n. omnes libent reuerent & sup-
portant. Bibe de calicæ uituperii quasi de aqua uitæ d
māu cuiuslibꝫ uolentis tibi dare qa ē purgatio luxuriȩ
& carnalitatum. Tunc enim in anima tua castitas
orieť: & lumen Dei in te non deficiet. Ne glorieris de
libertate mentis tuæ: quando uidebis collegium fra-

ternitatis quieſcere ſup te qa aſſunt tibi latrones quos
neſcis. Memẽto uerbi quod dixit dñs diſcipulis ſuis. Cũ
oĩa bene feceritis dicite. ſerui ĩutiles ſumus. Qualia ſint
opera noſtra neſciemus uſq; ad mortem. Monaſteriũ
enim eſt quoddam celum terrenum: & ideo eo affectu
& reuerentia quo credimus angelis miniſtrare Deo mi
niſtremus & nos fratribus noſtris. Sed quidam in hoc
celo terreno ſunt duri & inſenſibiles ſicut lapis in ſerui-
tio quod faciunt quod diſpenſatiuæ facit dñs ſcilicet: ut
ſint liberi a ſuperbia & propria reputatione: Viſitat tñ
Deus eos aliquãdo per compunctionem ut conſolen-
tur. Sicut enim paruus ignis multum fauum liquefacit
ſic parua compunctionis conſolatio diſſoluit duritiam
inſenſibilitatem: & cecitatem cordis & conuertit eam in
dulcedinem. Vidi quãdoq; duos fratres clam auſculta-
re ſuſpiria & modus penitentiæ ſerui dei. Vnus hoc fa-
ciebat ut ſumeret exemplum alter ut irrideret tempore
oportuno & reuocaret fratrem a bono opere. Non ſis
faſtidioſus uolendo nimis tenere ſilentium ſic ꝙ per tu
um ſilentium ſis turbatio & amaritudo alioꝝ & iudex
ipſum non tenentium alioqn furioſis & conturbantibꝰ
peior exiſtes. Vidi quoſdam negligentes q̧ propter ap-
parentiam exteriorem erant laudati a multis propter
quod ipſi ypocritæ & ſuperbi ex laudibus: & elatione
compungebantur: & pariebant lacrimas. Et miratus ſũ
qũo malicia uaria eſt. Incipientes. n. & proficiẽtes plus
poſſunt lucrari in oratione formata ſecundum neceſſi
tatem: q̃ de pſalmodia quia confuſio pſalmi in quantũ
non ſequit̃ unam materiam: ſed diuerſas propter muta
tionem quam facit ſpiritus ſanctus ĩ mẽte ꝓphetæ nõ
poteſt teneri a mente poſita in anguſtiis. Contẽde in tẽ
pore orõnis colligere in te mentem tuam. Si. tñ non po
tes quia diſtraheris a memoria propter opera iniun-

Bti ioannis abbatis 29

cta nō multū tristeris: qa deus non reqrit ab his q sunt
i obediētia orōnē idistractā dūmō reuocēt semp ad se
itellectū inquātū possunt. Solus enim angelus nō pati
tur furtum mentis. Firma propositū tuū semper pseue
randi etiā si mille mortes deberes sustinere : & sic nūq̄
corues. Infidelitas enim & dubietas cordis: & inconstā
tia loci semper generant offensiones & contrarios euē
tus : qui sunt prompti ad mutandum locū ubiq; erant
mali: quia si sis ibi malus ubiq; eris malus. Si uadis ad
monasterium & inuenis ibi medicum idest prelatū quē
nō cognoscis non te statim obliges. sed ibi sta ut pere-
grinus & contemplare secrete eius & oīum monacho-
rū modus uiuendi. Et si uideris q eorū artificiū sit utile
infirmitatibus tuis maxime inflationi & superbię cor
dis: tunc fige te & eme ius ibi habitandi cum auro hūi-
litatis & carta obedientiæ & litteris administratiōis &
testimonio angelorū. & lacera litteram cum qua uenisti
idest ppriā uoluntatē: quia qui se trāsmutat de loco ad
locū p propriā uoluntatem annichilat cartā qua xp̄s
eum emit proprio sanguine : uult enim esse sui iu-
ris. & non xp̄i. Ideo tuū monasterium sit tibi sepulcrū
idest mors ante cōmunē mortē. Aliqui enim q de hoc
sepulchro exierunt nō fecerunt pulcrā mortē: a qua li
beret nos deus. Pigri monachi quando iniungunt eis
grauia uolunt ire ad orationem: sed quādo leuia uel ni
hil eis iungitur fugiunt ab ea sicut a facie ignis. Aliqui
dimittunt obedientiam e s iniunctā requesiti pro cōso
latione fratris: alii autē ex occiositate & negligētia : alii
uero ex uana gloria: & alii ex leuitate. Si tu es alligatus
inconsiderate in aliquo monasterio p professionem: &
postea uides ibi nō consequi ad utilitatē spiritualē: ne
dimittas propter hoc quin recedas. Considera tamen
diligēter ne sit ex tuo defectu: quia qui sibi malus ubiq;

erit malus: sicut e conuerso qui bonus est ubiq̧ bonus erit. Iniurię seminauerunt multas dissentiones in statu mundano: & cõmessationes in monasteriis generãt ruinas & reprobationes. Si tu poteris dominari gulæ que est regina uicioꝝ ubiq̧ acquires mundiciam & impassibilitatem: sed si illa dominabitur tibi ubiq̧ periculo subiacebis. Dominus fecit oculos obediẽtium sanos & cognoscere uirtutes sui magistri defectus uero ignorare. sed demon qui odit omne bonũ facit oppositum. Argentum uiuũ sit nobis figura & exemplũ obediẽtie quia semper uadit subtus alia metalla: & nihil sordidũ miscet. Solliciti & expediti obedientes caueant ne iudicẽt negligentes: ne per illud iudicare ipsi fortius iudicent. Extimo ego loth ideo fuisse iustificatũ: quia dum staret iter pessimos nõ reperit ꝙ iudicauerit eos Seruemus & teneamus trãquillitatẽ maxime uero in decãtatione hymnoꝝ. Intẽtio enim demonis est p tumultus: & turbationes orationẽ exterminare. Sicut ministroꝝ est corpore assistere dñis: ita seruoꝝ xp̃i est pulsare per orationẽ in celis. Contumelie & uitupia in aĩa obediẽtis assimilant amaritudini absinthii: sed laudes honores & bona fama sapiunt ut mel his q delectant in eis uitiose. Sed nos bene cognoscimus eoꝝ naturã contrariam: quia absinthium purgat colerã & malos humores corporis. mel uero inflat fel. Debemus credere illis qui acceperũt curã de nobis ꝓpter deũ q̃uis precipiant aliqd quod secundũ apparentiã & ꝑm sensum nostrum sit contrariũ nr̃ę saluti: quia tunc ꝓbat fides nr̃a erga p̃latũ in fornace humilitatis. Hæc est enim notificatio fidei si quãdo iniungunt cõtraria his q̃ sperabamus: sine dubietate obedimus. Nota ꝙ dicit ꝑm apparẽtiã & nostrũ sensum: qa in his q̃ sunt ꝑm existẽtiã contra nr̃am salutẽ ut puta contra dei mandatum non debem⁹ obe

dire. De obedientia nascit̃ humilitas ut dictũ est de hu militate discretio: sicut a magno ioãne cassiano pulche rime philosophatũ est: de discretiõe uisio. de uisione ꝓ uisio. Et qs est qui uelit sibi & omnibus renunciare & mecũ currere ad istam sanctam obedientiã: de qua tot bona procedunt de ipsa dicit psalmista. Parasti in dul cedine tua pauperi deus: sed obedienti aduentum tuuꝫ in corde suo nunq̃ obliuiscaris illius qui decem & octo annis seruiuit magistro suo infirmo: & nũq̃ audiuit ab eo dulce uerbum puta grates deus reddat tibi uel bene dicat: tamen audiebat uocem intra se sibi dicentẽ. Sal uus es. Sunt qdam qui rogauerũt prelatos suos ut preci piãt eis qđ desiderãt. Sciãt tales ꝙ ceciderũt a statu ue re obedientię quæ dat coronam martyrii: quia obediẽ tia fugit ypocresim & proprium desiderium. Aliquan do prelatus precepit aliquid quod nolet fieri si recor daretur de circũstãtia rei. Q uerit̃ tũc qs ueri⁹ obediat aut q ĩplet mãdatũ aut q nõ ĩplet: rñsio. Si frater ẽ no u⁹ ĩ obediẽtia debet simpliciter obedire: si ꝓuectus de bet discernere. Non est credibile ꝙ demon contrariet̃ sibiipsi: sic nec est credibile ꝙ uolũtas prelati sit sibi cõ traria. Quando tentamur & impugnamur ut receda mus de loco ipsa impugnatio sit nobis signuꝫ ꝙ placet deo ut stemus Qui enim impugnat̃: signũ ẽ ꝙ pugnat. Q uidã homo nomine ioãnes sabaythes: homo perfe ctus: & mundus ab omni mendacio & opere malo: cuius sanctitatem tu pater optime nosti. mihi narrauit hoc ꝙ refero. In meo mõasterio ꝙ ẽ in asia erat qdã an tiqu⁹ oĩno negligẽs & ĩ cõtinens: non dico iudicãdo sed in ueritate. Ad manus eius uenit qdã discipulus iuue nis noĩe innocentius: simplex quidẽ secundũ exteriora sed sapiens cogitatione & ope. Hic tãta mala sustinuit ab illo antiquo: ꝙ essent incredibilia multis. Nõ solũ e

nim opprimebat laboribus & iniuriis: uerũ etiã uerbe-
ribus & plagis quasi esset seruus empticus. Huic inno
centio sepe obuiabã: & nunc uidebã ei occulũ leuidum
nunc uulnus in capite uel ĩ facie: & dicebã ei. Quomõ
est tibi innocẽti. Respõdebat. Bene pater. sicut placet
deo. Et ego cognoscens ꝙ erat uerus opa rius dicebam
ei bene bñ sustine: & saluus eris. Et postq̃ stetit nouez
annis sub illo prauo antiquo: migrauit ad dñm. Quo se
pulto delirus senex post quinqȝ dies iuit ad quẽdã pro
bum patrẽ: & dixit ei. Frater inocẽtius mortu⁹ est. Rñ
dit ille. Non possum hoc credere. Tunc alius. Veni &
uide sepulchrũ eius. Postq̃ aũt illuc ꝑuenerunt: clama-
uit ꝓbus senex. Frater inocẽti: es ne mortuus? Tunc il
le demonstrans uerã obediẽtiã etiã post mortem de se-
pulchro respondit. Pater quomodo possunt mori obe
diẽtes? Quo audito magister eius cũ tremore & lachry
mis cecidit in faciẽ suã clamans. Feci homicidiũ. Et con
struxit sibi cellã iuxta sepulchrũ discipuli sui: ibiqȝ in au
steritate finiuit. Pater ioannes: magnus mihi uidet̃ iste
qui locutus ẽ cũ mortuo. Iste supradictus ioãnes sabay
thes narrauit mihi ẽt hoc quod sequit̃ quasi de alio lo-
quens. sed postea sciui quod erat ipse. Quidã monach⁹
iuuenis erat in meo monasterio discipulus uni⁹ mãsue
ti & discreti patris. Videns aũt iuuenis se quasi a magi-
stro honorari & mãsuete tractari & cogitans ꝙ hoc iu
uenibus solet esse causa dãnationis petiit licentiã rece
dendi: quod nõ fuit graue magistro: quia habebat aliũ
seruitorẽ. Obtẽta igitur licentia in scriptis: iuit ad aliud
monasteriũ prouincie põti. Vbi postq̃ fuit receptus ui-
dit in prima nocte in uisione se astrigi a terribilibus exa
ctorib⁹ ad reddendã rõnẽ: qua reddita: remansit obli
gatus in cẽtũ libris auri. Euigilans aũt & intelligens ui-
sionẽ: dicebat sibi ipsi. Grãde debitũ restat tibi. Et per

seuerans in monasterio sub obedientia que non discer
nit: & quia nullus alius preter ipsum erat peregrinus in
monasterio multas tribulationes tanq̄ uilis sustinebat.
Post tres aūt annos uidit simili modo ueniente ad se q
dedit remissionem decē librarꝫ. Euigilans aūt & intelli
gens rē dixit sibi ipsi Miser quādo satisfaceris de tāto de
bito: uere oportet te plus laborare. Et tunc fixit se stul
tū nō tamē ita qui cōpleret oīa seruitia sibi iūcta. Tūc
fratres monasterii sine misericordia illū molestabant:
& oīa seruitia monasterii ei iungebant. Ipse uero me
mor debiti sui oīa portabat pacienter. Post tredeci aūt
annos uidit predicto modo quendā uenientē ad se: qui
dedit ei cartā cōplete remissionis. Ista ut predixi narra
bat quasi de alio sed ipse erat qualiter aūt factus fuerit
discretor spirituū per predictā subiectionē audite. Dū
staret ī monasterio facti sabe iuerūt ad eum tres mona
chi iuuenes ipsum rogantes ꝙ eos secū retineret & in
strueret Quos benigne suscepit: & fatigatiōe itineris cū
amore recreauit. Post tertiū ergo diē dicit ad eos senex
parcatis non possum uos retinere quia sum fornicator
Illi aūt non fuerunt scādalizati quia bn̄ cognoscebāt ei
us sctītatem & pseuerabant in sua petitione. Sed cum
ipse nolet assentire ꝑstrauerunt se ad pedes eius rogan
tes ut saltem diceret eis quō posset saluari. Ille uero co
gnoscens ꝙ cū humilitate querebāt eius doctrinā: dixit
primo. Fili: uult deus ꝙ stes in uno loco sollitudinis &
trāquillo sub patri spirituali: cui obedias. Secūdo dixit.
Vade & uende uolūtates tuas & offer eas deo & tolle
crucem tuā: & sustine pseueranter in mōasterio fratrū:
& habebis thesaurꝫ in celo. Tertio dixit. Sūme in cor
de tuo uerbū xp̄i. q̄ pseuerauerit usqꝫ in finē hic saluus
erit: & uade & si possibile ē q̄re duriorē hoīeꝫ q sit ī hu
mana natura & sume eū in magistrū & pseuerans bibe

de calice derisionū & rephensionū eius sicut lac & mel Respondit iuuenis. Pater si ille magister uiuit negligenter. qd faciā? Respondit senex. Si etiā uideris ꝙ sit fornicator ne descedas: sꝫ dic tibi ipi. Amice: ad qd uēisti? Nō iudicare sed iudicari & habere pacientiam. Tunc uidebis in te exterminatā superbiā: & extinctā luxuriā Nos oēs qui uolumus adherere deo necesse est ut toto conamine humiliemur cū inimicis nr̄is: ne stātes in scola uirtutū acquiramus nobis malignitatē: maliciā: astuciā: & uersutiā: potiusq̄ uirtutes: quod sepe euenit. Et nō est mirū: quia milites nō sumūt arma eque uiriliter cōtra agricolas sicut cōtra milites portātes insignia regis aduersarii. Si uero agricole sumpserit illa insignia regis: eque insurgunt contra ipsos. Sic demones acrius infestant religiosos. q̄ seculares. vidi puerꝝ paruulū simplicē & pulchrū ire ad scolas ad adiscendā sapientiā: & nihil didicit nisi maliciā & malos mores: qa habuit malā societatē. Qui habet intellectū intelligat hoc: tantū accidit negligentibus. Sed illi qui toto suo conamine q̄runt esse uirtuosi: semper crescunt de bono in melius. Impossibile est enim ꝙ qui dat totū cor & animā suam ad addiscendā unam artē non proficiat in ipsa. Sed iste profectus diuina dispensatione aliquibus datur cognosci: aliqbus nō. Bonus theloneatius oi sero cōputat ꝓuētū uel detrimētū illiꝰ diei: qđ nō posset facere sine errore nisi scriberet data & accepta. Sic debet facere monachꝰ: cogitādo de sero qd bōi & quid mali fecit ī die. Stultꝰ discipulꝰ qn̄ magister iratus exprobat eū studet uerbis cōtradicere se excusādo. Discipulꝰ uero q statīꝫ dicit culpā suā non facit hoc ex hūilitate: sed ut cessent īpropia: sꝫ si tu uis sapiēter te hēri hoc negocio: tace qn̄ magister tibi īpropia dicit & dimitte eū dicere q̄tū uult & bibe ea: qa sunt purgatio uitioꝝ aīe: & sunt fenestre

p quas lumen castitatis itrat. Cessante aūt medico dic tuā culpā: q̄ forte nō suscipisset turbat⁹ oportet nos q̄ stam⁹ i cōgregatiōe certare cū oībus uiciis: singulariter tn̄ cōtra duo. i. gulā & subitū furorē: q̄a ista duo uicia i cōgregatiōib⁹ leuiter hn̄t ꝓpriā materiā. Demō his q̄ stāt sub obediētia imittit desideria uirtutū ipossibiliū ꝓ illo statu. Similiter his q̄ sunt i sollitudīe icōueniētia & i cōgrua. Q uere mētē & itētionē stultoꝝ obediētiū. & i uenies i ea errorē: q̄a credūt posse seq̄ opa solitarioꝝ. s. extremū ieiuniū: ōrōnē nō ipeditā: habere pfectā pri uationē inanis glīe: cōtinue memoriā mortis: cōtinuā cōpūctiōe: pfectā puationē ire: excellētē castitatē mē tis: & tenere ꝓfundū silētiū: q̄ oīa diuersa dispēsatio nō pmittit eos hēre i pricipio. Et iō illi q̄ cōati sunt ad illa ascēdere: fuerūt decepti. Aduersari⁹ enī eos inducit ad talia q̄rēdū: ut dū uidēt ea nō adipisci: credāt nūq̄ posse adipisci: & sic retrocedāt. Similiter deceptor demō soli tariis btificat statū obediētiū puta iocūdū hospitū serui tiū: amorē: fraternitatis: socialē cohabitationē: caritatē uni⁹ ad alterū & seruitiū ifirmoꝝ Et uere tenere statū sollitariū paucissimoꝝ ē: & illoꝝ solū q̄ possident cōso lationē diuinā ɔtra labores & dolores & pugnas dmo nū: Cōtra dispositionē & opationē uicioꝝ nroꝝ. debe mus nos inclinare & subiicere prelatis. Ad uiciū gulæ aut luxurie extinguendum: queramus magistrum sine consolatione durum & austerum & magne abstinētiæ & nō q̄ramus magistrū opatorē miraculꝝ aut qui leto recipiat hospites & faciat eis conuiuium. Si tu es cerui cosus arrogans & superbus: oportet te habere pastorē subitum: fortem: non pacientem: non mansuetū: nec benignum. Non queramus ergo magistros qui sint ꝓ phete: sed qui sint super omnia humiles & conuenien tes ad curandū nostras infirmitates uerbo & exēplo.

Ad tollendũ paciẽter iniurias magistri tui. summe exẽplum illius abbakiri de quo supra dixi: scilicet ut semp credas quod non facit ex aĩo sed ad te probãdũ: & sic nũq̃ errabis. Quãdo tu corriperis a patre spirituali & tu cõcipies ampliorem fidem & amorem ad eum tunc spiritus sanctus inuisibiliter habitat in anima tua. Vide tamen ne uane glorieris quando pacienter tolleras iniurias: sed potius plange: quia fecisti aliquid propter qd̃ rep̃henderis & iniuriaris. Non obstupescas sup eo qd̃ tibi dicam: quia moyses idem mecũ dicit. Melius est nobis peccare in deũ q̃ in patrẽ spiritualem. quia si deus fuerit nobis iratus pater spiritualis potest eum reconciliare: sed si pater fuerit nobis iratus nõ habemus qui oret pro nobis deuʒ ut nobis parcat. Sed ista duo mihi in unã opinionẽ cõcurrere uidenť. Iste moyses fuit unus monachus. Discutiamus quando debemus cũ trãquillitate sustinere: & non nos excusare si sine causa inculpamur: & quando debemus nos excusare declarando ueritatem facti. Mihi uideť q̄ de omnibus ptinentibus ad nostrã ignominiã non inculpato proximo debemus tacere: quia tunc est hora lucrandi. Sed si inculpať proximus: debemus nos excusare ppter caritatem & pacẽ Illi qui recesserunt ab obedientia potuerunt tibi manifestare utilitatem eius: quia cognoscunt in quo loco stabant. Ille qui feruenter desiderat ascendere ad deum & ad pfectionem uirtutum credat se perdidisse illum diẽ in quo non suscepit conuicia. Sicut arbores a uento agitate figunt radices profundius: sic perseuerantes sub obedientia efficiunť fortiores. Ille qui stans in sollitudine cognouit suam infirmitatem & inde discedens uẽdidit se sub obedientia: talis existens primo cecus sine labore fuit illuminatus & uidit iesum. State state: iterum dico state in monasterio fratres currentes & preliantes

cum uitiis

cum uitiis:audiendo sapientez qui dicit de uobis. Tanq̄ aurum in fornace monasterii probauit illos dominus: & quasi holocausti hostiam accepit illos in eterna quiete. Redeant ergo illi: qui ad uanitatem recesserunt ab obedienia. Necesse enim est ut dimissis discursibus : & uenationibus reprobi esau. domum paternā & fratrez suum perturbantis. studeant simpliciter & deuote cum Iacob domi stare & suos defectus uitæq; suę residuum pro commissis offensis in luctu: & penitentia cognoscere & consummare. ¶ Explicit quartus gradus.

¶ Equalis numeri euangelistarꝫ gradus.

¶ O pugil curre absq; timore: præcucurrit petro Ioannes sic præordinat obedientia penitentiæ: penitentiæ petrus figura est.

¶ De penitentia quæ reconciliat animam Deo.

¶ Quintus gradus.

PEnitentia est reuocatrix gratiæ recceptę in baptismo. Penitentia ē unum pactum bñ uiuēdi quod facit aīa cum deo sicut uixit malæ. Penitentia est emptrix humilitatis. Penitentia ē continua desperatio consolationum corporalium : & sollicitudo salutis animæ se tantum iudicantis. Penitentia est filia spei & abnegatio desperationis qa solum hñtes spem faciunt pnīam. Penitens est quidam cōdemnatus supple a seipso. sed nō ɔfusus qa nō repellit a Deo. Pnia ē recōciliatrix hoīs & Dei per bona opera contraria offensionibus. Penitentia est emundatio cōscientiæ Penitentia ē uolūtaria substinentia cuiuslibꝫ tribulationis & affectiōis. Penitēs ē iuentor nouarꝫ penarꝫ sibiipsi. Pnia ē fortis tribulatō uētris & affectō aīæ. Currite uēite & audite oēs q Deū irritastis. & narrabo uobis q̄ta ōndit Deus aīæ meæ: ex qbus possit reformari attēdite

fres mei & iclinate aurem urãm in uerba oris mei: uos q per ueram cõuersionẽ uultis Deo recõciliari. Et pmo ordinabo narrationez de statu & mõ dei seruoꝵ q erãt honorabilit̃ ĩhonorati. s. de cõdemnatis uoluntariæ ad carcerẽ dꝫ quo supra dixi. Honorabilis. n. ẽ utilitas pniç. Audiẽs igr̃ ego Ioãnes qpĩ dicto loco carceris. q erat sub abbate p̃fati mõasterii erãt pẽitẽtes tenẽtes nouos modos rogaui abbatẽ ut mihi daret lniãz qꝫ illuc possẽ ire. Q ua abtẽta uadẽs ad domũ & regionẽ uere penitẽtiũ si nõ ẽ p̃sumptio dicere uidi qđ oculus negligẽtis nõ uidit nec auris pusillanimis audiuit nec in cor ociosi ascendit scilicet opera & uerba penitentium quç possunt uiz deo facere & inclinare eius benignitatem. Vidi quosdam ex illis peccatoribus sine culpa stare tota noctç fixis pedibus immobiliter & discoopertos ad aerem: & ex hac uiolentia quam inferebant naturæ & ex priuatione somni erant mirabiliter fracti. Q ui cum ignominia: & improperiis semetipsos confundebant nullam sibi requiẽ dantes. Alios uidi miserabiliter respicientes in cœlum: cum lacrimis & uoce lamentabili petentes auxilium. Alios uidi stantes in oratione manibus ligatis post tergum more latronum & faciæ obscura & lacrimosa terram respicientes tanq̃ si indignos respicere cœlum seipsos iudicarent & a cogitationibus & confusione consciẽtiæ contristati neqꝫ quicq̃ dicere haberent ad dominuz uel unde supplicationem facerent inuenientes: soluz offerebant animam sine uoce: & mentem sine ratione plenam tenebris & quadam subtili desperatione. Vidi alios sedere super terram uestitos facco: q facie inclinata super genua allidebant caput ad terram. Alii continuæ percutiebant pectus suum: suam uitam ad memoriam reuocantes. Alii lacrimis irrigabant terram alii qui nõ poterant lacrimari: uerberabant se disciplinis. Q uidaz

alii lamentabantur & ululabant super animas suas, nõ ualentes sustinere intensam angustiam & cõturbationẽ cordis. Quidam eorꝝ stridebant corde sed strepitũ mẽtis retinebant clauso ore. Aliquotiẽs tñ non ualẽtes sustinere: emittebant uagitum magnũ. Vidi aliquos eorꝝ: q ex fletu & uehementi amaritudine cogitationũ erant quasi stupidi & muti & quasi ĩsensibiles mente iam ingressos abyssum humilitatis: & igne ignominiæ oculorũ lacrimas torrentes. Alios uidi pre tristicia sedẽtes super terram continuæ agitantes caput: & more leonuꝫ de medio cordis rugitus emittentes: stridebãt dentibus præ angustia. Quidam eorꝝ: cum bona spe petebant a Deo remissionem peccatorꝝ suorꝝ eamqꝫ recipiebant. Alii præ indicibili humilitate condemnabant: seipsos dicẽtes se nõ esse dignos remissiõe nec unq̃ posse Deo satisfacere. Alii pondere conscientiæ prægrauati: soluꝫ hoc Deo dicebant. Pater & domine si possibile est non cruciemur in inferno ne efficiamur digni regno tuo: & sufficit nobis. Alii rogabant deum ut cruciarentur omnimode in hoc mundo: ut in alio inuenirent misericordiam. Vere uidi animas humiles & contritas inclinatas sub pondere conscientiæ: quæ possent mouere lapides ad cõtritionẽ uocibus & uerbis suis. Respiciẽtes. n. terrã, sic dicebãt. Scimus dñæ q̄ sumus digni omni tormẽto possumus satisfacere ꝑ peccatis nostris: etiam si totꝰ mundus plãgeret pro nobis. Solum ergo hoc petimus ne ĩ furore tuo arguas nos neqꝫ in ira tua corripias nos neqꝫ ſm tuũ iustũ iudiciũ crucies nos sed parce & sufficit nobis. Libera nos ab eternis ĩominatis ocultis horrẽdisqꝫ tormẽtis de q̄bus minatus es nobis. Non. n. sumꝰ ausi petere a te dñe remissionem. q̄a non seruauimus nr̃aꝫ ꝓfessionẽ ſꝫtuã ꝑmã bẽignã uocationẽ uiolauimꝰ. O amici uere ĩ loco illo poterãt cognosci uerba ꝓphetę

dauid dicētis. Miser fact⁹ sum & curuat⁹ sū usq; in finē tota die contristatus ingrediebar. Q m̄ lumbi mei impleti sunt illusionibus: & non est sanitas in carne mea. Et illud. percussus sum: ut fenum & aruit cor meum: qa oblitus sum comedere panem meum. Et illud cinerem tanq̄ panem manducabam & potum meum cum fletu miscebam. Et illud. Defecerunt sicut fumus dies mei & ossa mea sicut cremium aruerunt. Q uidam eoꝝ soluꝫ clamabant. Ha: ha: ue: ue: iuste: iuste: parce: parce: dñæ. Alii miserabilius dicebant parce parce dñe si est possibile. Vidi quosdam habentes linguas adustas more canū eas extra os protendentes. Alii se cruciabant intenso calore. alii frigore. alii gustabant guttā aque ut tantisper refrigerarentur & ne morerentur siti alii ponebant panem ad os deinde reiiciebant a se dicentes se indignos cibo rationali quia fecerant opera brutoꝝ. Heu erat ne apud eos risus aut uerbum ociosum: aut furor: aut ira: aut lis aut contradictio: aut dies uanæ leticiæ: aut cura corporis aut uestigium inanis gloriæ: non ibi cogitatio uini: non deliciæ: non gustus fructum: non qcq̄ pingue aut coctum: non qcquam dulce aut gulæ delectabilæ. Spes enim talium procul erat ab eis. Vbi cura aut solicitudo terrestrium ubi desiderium eundi spaciatū: ubi iudicium proximi. Non ibi. hæc sunt ergo que dicebāt continuæ clamantes ad dñm. Q uidam fortit̄ pectus ꝑcutientes; quasi starent ad portam celi dicenbat. Aperi nobis aperi iudex & uindex: quia clausimus ꝑꝑ nostrum peccatum. Alii dicebant. Ostende faciem tuam: & salui erimus. Alii dicebant Illustra his qui in tenebris sedent & in regione umbre mortis. Alii dicebant. Cito anticipent nos misericordiæ tuæ quia pauperes facti sumus nimis. Alii dicebant. Possumus ne credere ꝙ dominus ostendat lumen suū sit faciem nostram: Forsan

dominus consolabit nos forte audiemus uocem dicen-
tis. Exite de uinculis exite de inferno penitentiæ accipi
te remissionem. Dicebantque. Forte clamor noster itroi
uit in aures eius. Quidam sedebant habentes præ ocu
lis memoriam mortis dicentes. Quid putas diminutum
est de debito nostro. Est ne satisfactum. Heu quis erit fi
nis noster? Renouabimur ne? Indulgebitur ne stãtibus
humiliter in tenebris? Potuit ne oratio nostra intrare ĩ
conspectu Dei aut non? Sed iuste dñs eam abiecit. Sed
ponamus quod intrauerit quantum putas operata sit pro
nostra reconciliatione? Quia enim exiuit de nostro ore
immundo puto quod paruam habuerit efficaciam. Forte
reconciliauit iudicem in totum forte in partem. Forte
uulnera nostra quia sunt nimis grauia ampliori indigẽt
labore & sudore. Putas ne angeli nostri custodes ap-
propinquant nobis aut adhuc stant procul. Si illi non
appropinquant noster labor est uanus & inutilis: quia
oratio nostra non habet uirtutem confidentiæ nec pẽ-
nas mundiciæ ut possit uolare ad Deum: si angeli non
eam sumunt & offerant illi. Talia ãt inter se requirebãt
dicentes. Forte obtinebimus remissionem. Alii respõ-
debant. Quis nouit (sicut dicebant fratres nostris uini
uite) si conuertatur: & ignoscat dñs & auertatur furor
eius? Veruntamen faciamus debitum nrũm & si appa-
ruerit & pepercerit bene: sin autem sit ipse benedictus
qa iuste repulit nos. Perseueremus tñ usque in finem pul
santes forte per importunitatem pręstabit treś panes.
Se mutuo hortabantur dicentes. Curramus fratres cur
ramus: qa relinquimus nostrã bonam societatem. Cur
ramus non parcentes nostre carni bestiali & immundę
sed occidamus eam sicut occidit nos. Vidi iter eos quos
dam prę multitudine genuflectionum habentes genua
arida & consumpta oculos uero ad intra regressos: &

priuatos pillis ut uix uiderentur. Pre feruore autem la crimaruз habebant genas adustas & uulneratas: facies eorum erant tam aride & pauide ut non different a facie mortuorum. Pectora erant plena uulneribus & doloribus & liuoribus sanguinis coagulati ex uerberibus & tunsionibus. Vbi erat lectus ad quiescēdum ubi erat uestimentum integrum & mundum. Vestimenta enim eorum erant dirupta: sordida & fetida. & plena bestiis immundis. s. pediculis & pulicibus. Non erat dissimilitudo quasi istorum ab his qui uexantur a demone. Lamentatio plorantium mortuos in dolore exulantium tremor eorum qui ducuntur ad patibulum uere nihil sunt in comparatione pœnę uoluntariæ illoruз penitentium. Sed rogo uos fratres: ne reputetis ista fabulas. ¶ Sepe enim dicti penitentes rogabant suum iudicem: & angelicum pastorem quod astringeret manus & pedes & colla eoruз ferro & cippo: nec eos liberaret usq ad sepulchrū. Rogabant etiam quod corpora eorū post mortē priuarentur sepultura. Non reticebo (o fratres) miserandam humilitatem illoꝝ beatorum ciuium de regione penitentium. Dum enim ipsi deberent per mortem ire ad deū: & præsentari ante iudicem apud quem non est acceptio personarum: rogabant abbatē iuramtum ab eo exigentes: ꝙ priuaret eos sepultura hūana & ꝙ ꝓiiceret in flumen uel in campum ad bestias. Quod ille abbas lucerna discretionis sepe faciebat & assentiens eorum petitioni mandabat ꝙ priuarent̄ honore officio diuino: & sepultura. ¶ Sed audite quā pauendum: & horrendū spectaculum erat eos uidere: quando appropinquabat quis ad horam mortis. Quando enim hoc alii percipiebant circundabant eum dum adhuc habebat sanum sensum: & cum fletu: & desiderio: & modis & uerbis plenis tristitia agi

tantes capita præ compassione dicebant morienti. Fra
ter nostræ damnationis frater quomodo stas? Quid di
cis? Quam spem habes de labo re quem sustinuisti? Ob
tinuisti quod petis an non? Peruenisti an non? Recepi
sti spem certam? Recepisti spem mentis: an adhuc dubi
tet cogitatio tua. Sentis ne aliquem illuminationem in
cordæ an adhuc es in tenebri & confusus? Est ne facta
in te aliqua uox dicens ecce sanus factus es: uel illa re-
mituntur tibi peccata tua: uel illa fides tua saluũ te fecit.
Aut forte illam audis conuertantur peccatores in infer
num omnes gentes quæ obliuiscuntur deum? Aut illa3
tollatur impius ne uideat gloriam Dei? Aut illam: liga-
te ei manus & pedes & proiicite eum in tenebras exte-
riores? Quid dicis o frater? Rogamus dic nobis ut co-
gnoscamus quid futurum sit de nobis: quia tuum tem-
pus finitum est nec habebis amplius tempus in eternũ.
Ad hæc uerba quidam respondebant. Benedictus de
us qui non ammouit orationem meam: & misericor-
diam suam a me. Alii dicebant. Benedictus dominus
qui non dedit nos in captionem dentibus demonum.
Alii dolorose dicebant. Forte anima nostra per transi-
bit aquam intollerabilem malignorum spirituum: non
habentes perfectam fidutiam: sed cogitantes quid eis
fieret in iuditio dei. alii dolorosius respondebant dicen
tes. Ve tibi anima mea: quia non obseruasti tuã profes-
sionẽ in hac hora cognosces quid tibi sit repositum. Et
ego (o pater Ioannes) uidens & audiens ista apud illos
quasi desperaui de me respiciens meã minimã pẽitentiã
respectu malorũ quę patiebantur illi penitentes. Habi
tatio autẽ illa erat tota fetida & tenebrosa: sic ꝙ cõueni
enter dicebatᷣ carcer & aspectus loci erat magister flet⁹
& pẽitẽtię. Sed illa q̃ aliqb⁹ sint grauia & ĩpassiblia: illis
tã q ceciderãt de statu uirtutũ & diuitiaꝝ spũalia sunt

leuia & uilia. Quoniam anima quæ est priuata confidē
tia quæ solebat adherere Deo & cecidit a spe impassi-
bilitatis. fracto signaculo castitatis depauperata diui-
ciis spiritualibus. & alienata a diuina consolatione quia
irritum fecit pactum quod habebat cum Deo. & perdi
dit pulchritudinem ignis lachrimarum: dum percutitur
memoria istorum non solum dictas pœnas & dolores
prompte recipit: sed etiam seipsam studet occidere secū
dum Deum per opera uirtuosa si remansit in ipsa fauil
la caritatis: aut reliquiæ timoris Dei sicut erat in illis su-
pradictis uere beatis: qui reminiscentes prædictorum
& altitudinis uirtutum unde ceciderant dicebant. Re-
cordemur feruoris qui erat in antiquis pr̄ibus nostræ
solitudinis. Alii clamabant ad Deum. Vbi sunt miseri-
cordiæ tuæ antiquæ dominæ: quas ostendisti aīæ no-
stræ in ueritate tua? Memorare opprobrii & angustiæ
seruorum tuorum. Alius dicebat. Quis me ponet se-
cundum mensas dierum priorum in quibus custodie-
bat me dominus: quando splendebat lucerna eius sup
caput meū? In hunc modum recordabantur præceden
tium uirtutum & ad modum paruulorum plāgentium
lamentabant̄ dicētes. Vbi ē mūditia nr̄e orōnis. Vbi cō
fidētia q̄ hēbam⁹ ī ipsa? Vbi dulcedo lacrimarum siñ ama
ritudīe? Vbi spes pfecte castitatis. Vbi expectatō beate
īpossibilitatis. Vbi fides q̄ hēbam⁹ ad pastorē: ubi effica
tia orōnū eius sup nos. Hęc oīa pierunt ac si nunq̄ fuis
sent. Et hæc dicentes: alii optabāt cadere ī grauē īfirmi
tatē qdā desiderabāt q̄ demō eos iuaderet. Alii roga-
bāt deū ut pderent oculos & faciē sic q̄ eēt monstrum
ad uidendū: alii rogabāt effici paralitici & ɔtracti. dum
mō nō eēnt reprobati ad penā eternā. Et ego (o carissi
me pater) stans in illa regione plangentium oblitus sum
mei: & quasi mente alienatus a fletu: me continere

ioannis abbatis

nequi. Et postq̄ steti in illo loco triginta dieb⁹ redii ad monasterium. Et abbas me uidens alienatū & stupidū ait ad me. Quid est pater ioānes:· Vidisti prelīātes:· Vi disti sacrificantes:· Et dixit. Beatiores sunt qui cecide runt & plangunt casus suos: q̄ qui nec ceciderūt nec plā gunt: qa illi de casu surrexerunt resurrectiōe nō piculo sa. Et ait abbas. Ita est. Deinde dixit. Ante decē annos hēbā unū fratrē operatorē uolūtatis dei sollicitū & fer uentē spū. Et uidens eū talem tremebāt & timebā sup eo inuidiā demonū: ne ꝓpter uelocem cursum caderet sicut solet accidere. Et sic accidit. Post casum autem re diit ad me in profundo noctis mentalis dixitq̧ uulnus: & petiit emplaustrū. Fortissime enim erat eius spūs cō turbatus. Et uidens ꝙ nolebā ei esse dur⁹ sed benigne uolebā eū tractare quia erat dignus cōpassione. proie cit se in terrā ad pedes meos & eos abuudanter lachry mis irrigauit. petens cōdemnari ad carcerē quem uidi sti dicens. Impossibile est ꝙ illuc nō uadā. Et in hūc mo dū studuit benignitatē medici conuertere in duriciā: ꝙ raro i ifirmis reperit̄. Statim igit̄ fuit sociatus illis pre dictis penitentibus; & prompte factus est particeps fle tus & dolores eoꝝ. Habens igit̄ cor uulneratū gladio tristicię quę de caritate ꝓcedit: octauo die migrauit a a seculo petens non esse particeps sepulturę. Sed ego feci eū reportari ad menasteriū & sepeliri cū patribus tāq̄ dignū: quia post septimanā seruilem octauo die fa ctus fuit liber. Et est qdam qui certissime sciuit ꝙ anq̄ discederet a pedibus meis uilibus & sordidis. fuit recon ciliatus deo. Et non est mirū: quia assumens ipse in cor de suo fidem mulieris fornicatricis: meruit eandē pleni tudinem remissionis rigans pedes meos lachrymis. si cut illa domini qui dixit. Omnia sunt possibilia creda tis. Vidi quasdā animas immundas furiose & stulte in

clinatas ad cōcupiscētiā carnis: q̄ sumētes modū ab illo stulto amore ipm stultū amorē trāsmutauerūt in deū. Et subito trāsiliētes oēm tiorē īsatiabiliter fuerūt inserte diuie caritati. Et ideo dn̄s nō dicit de fornicatrice q̄m timuit multū: sꝫ q̄m dilexit multū. potuit igit̄ expellere amorē cū amore. Sꝫ ego scio (o pr̄ admirāde) ꝙ qdaꝫ ista supradicta nō credūt facile: alii dicēt ꝙ sunt res īducētes ad despatiōnē. alii dicēt eē infidelia. Sed illi q hn̄t feruētē caritatē accipiāt ex eis stimulū & sagitā ignitā & semp hēbunt ex eis zelum in corde. Hō q habuerit feruorē & promptitudinē spiritus & ceciderit ab eis: agiliter cognoscet ꝓpriā infirmitatē: & possidebit humilitatē in corde per accusationē proprie culpe. Talis etiam currit uelocius priore & nō sum ignarus ꝙ pueniet & apprehēdat. Sed hō negligens nō ueniat ad audiendū ista: ne pdat ī modicū qd̄ opat̄ & despet: impleaturqꝫ in eo illud uerbū quod dicit dn̄s. Ab eo aūt q nō habet auffcret̄ etiā hoc quod uidet̄ habere. Nos q cecidimus in abyssum uicioꝝ nō poterimus inde extrahi: nisi intrauerimus in abyssum humilitatis penitētiū. Non igitur sollicitemur habere tātā humilitatē in uerbis n̄ris: q̄a sic curreremꝰ ī uanū. Est enī differētia iter hūilitatē & hūilitatē: q̄a alia ē hūilitas penitētiū q̄ facit eos mori pcō: alia ē cōdēnatio cōsciētię eoꝝ q ad huc peccant: & alia ē hūilitas q̄ dat̄ pfectis p diuinā opatiōnē in q̄ hūilitate ditāt̄ gratiis sp̄ualibꝰ. Signū prie ē hēre pfectā paciētiā ī ipropiis & cōtūeliis. Secūda uidet̄ eē hūilitas & nō ē. De tertia nihil dicit̄ hic. Sermo d̄ iudiciis dei & casibꝰ aiaꝝ ē obscurꝰ & tenebrosꝰ & oīno īcōphēsibilis. s. q sunt casus q euenerūt p n̄raꝫ negligētiā & q sunt illi q euenerūt p diuinā dispēsatiōnē & q sūt illi sūt signuꝫ reprobatiōis. Sed ego uidi quēdā q mihi dixit ꝙ de casibus q eueniūt ex diuina dispensatōe cito resurgimꝰ: q̄a

Santi abritis

deus q pmisit casum non pmittit nos diu teneri a casu. 38
Hoc idē dicit ,ppheta. Iustus cū ceciderit nō collidet̄ qa
dn̄s supponit manū. Nos q cecidimus sup oīa pliemur
aduersus demonē acidię & tristitię: qa i tpe orōnis stat
sup nos inducēs nobis ad memoriā cōfidentiā & cōso-
lationē quā solebamꝰ habere: ut ex carētia eoꝝ triste-
mur & cessemus ab orōne. Nō cōtristeris si cadis cōti-
nue nec retrocedas sed pseuera surgēdo: qa angelus cu
stos tuus habebit in reuerētiā cōstātiā tuā & nō pacie-
tur te cōfundi. Donec uulnus est recens & calidū agili-
ter pōt curari: sed uulnus qđ diu latuit & fuit sine cura
laboriose & cū dolore sanat̄ & eget rosorio igne & cau
terio: antiq̄ uero uulnera isanabilia sūt: deo tn̄ & credē
ti nihil ē ipossibile. Añ ruinā demones dicūt nobis deū
esse benignū & misericordē ut trahāt nos ad pcm̄: sed
post casum dicūt eū esse durū & sine misericordia ut de
spemꝰ. Ne obedias demōi q tibi dicit post puas offen-
siōes. Ne cōtristeris: qa nō fecisti grāde pcm̄. Hoc eni di
cit ut extinguat spūm cōtritiōis: sed debes cogitare φ si
cut pua dona sepe placāt iudicē iratū: sic parua pcā in
unū cōgregata irritāt deū. Hō q uere pēitet de suis pcā
tis credat se q̄si pdidisse oēm diē q̄ nō plāxit: ēt si fece
rit alia bōa. Nullꝰ eoꝝ q lamētat̄ de casibꝰ iuis recipiet
i morte plenā certificationē. Dicit eni scūs ,ppheta. Re
mitte mihi ut refrigerer supple p certificationē priusq̄
abeā supple ab hac uita. Signa certificatiōis sunt hæc q
sequūt̄ ubi spūs dn̄i. i. pfecta caritas q̄ mittit foras timo
rē: ibi libertas. i. uinculū ē solutū. Itē ubi ē hūilitas inex
terminabilis & iuicibilis: ibi ē uīculū solutū. Illi ergo q si-
ne his duobꝰ signis uiuūt aut moriūt̄ nō se decipiūt cre
dētes eē solutos. Sꝫ illi q uiuūt i sclō sūt aliēi ab istis certi
ficatiōibꝰ & spālit a pria: quidā tn̄ p misericordiā & etiaꝫ
currūt suū lucrū i morte cognoscētes: mōachꝰ tn̄ q plā

git seipsum non cognoscet planctum aut lamētum aut casum aut alterius defectum. Canis quez fera momordit magis furit cōtra ipsam ꝓpter dolorem uulneris illati. ¶ Attendamus ergo ne stimulus & remorsus conscientię cesset in nobis potius per maliciam quam per mundiciā. Signum est ꝙ solutus es si semper te reputes debitorem: etiam si faceres omnia bona & sustineres omnia mala. Nihil est maius aut equale diuinę misericordie: & ideo qui de ipsa desperat seipsum occidit.
¶ Signum sollicite penitentię & studiose mentis est sine murmure reputare se dignū omni tribulatione que sibi superuenit uisibili & inuisibili: ymmo etiā illa quā non habet moyses postquam uidit deum in rubo iterū rediit in egyptū) que interpretatur tenebra) ad opus lateris pharaonis: postea rediit ad rubum & non soluz ad rubum sed etiam ascendit in montem. Qui hoc uerbum iutelligit nunquam desperabit. Magnus iob effectus est pauper & post paupertatem in duplo factus ē diues. Casus qui eueniunt post uacationem sunt crudeles apud pusillanimes & negligentes: quia auferunt ab eis spem impassibilitatis & faciunt credere ꝙ beatus sit ille postquam ceciderit potest exire de fouea peccati q̄uis non ulterius habeat progredi ad uirtutē. ¶ Cogita ergo & uide qui non redimus ad deum per eandem uiā per quā errauimus & fuimus decepti: sed redimus ꝑ uiam breuiorem. Ego uidi duos eiusdē abstinentię & modi uiuendi eodē tempore euntes per uiā dei. Vnus eorum erat senior & diutius laborauerat in penitentia alter erat iunior & cucurrit citius seniore & pri⁹ introiuit in monumentum humilitatis. Aduertamus deligēter nos q cecidimus ne infirmemur īfirmitate impii origenis qui allegando infirmitatem benignitatis dei dixit ꝙ finaliter omnes animę saluabuuntur. Sed hoc est cō

tra sententiam saluatoris dicentis q ignis eternus ē pa-
ratus his qui non fecerint opera misericordie. Anima
enim quę ẽst contaminata cogitando de dei benigitate
& non de eius iusticia leuiter deprehendit ab amore cō-
cupiscibili & delectabili. Audiamus prophetā qui dicit
in psalmo. In meditatione mea (ergo a fortiori in peni
tentia) exardescet ignis orationis ad comburendam sil
uā peccatorum. Tibi (qui uis facere penitentiam) su-
pradicti sancti condemnati ad carcerem sint determi-
natio: forma: exemplum: & figura & non egebis libro
i toto tempore uitę tuę: donec iesus filius dei qui est ui
ta eterna mittat tibi suam lucem in resurrectione sollici
te & studiose penitentie.

¶ Explicit quintus gradus.

Quintum gradum o penitens qui ascendisti quinqꝫ sen
sus tuos emundasti.

¶ De memoria mortis ex qua oriuntur lachryme
Sextus gradus.

Mne uerbum precedit intentio:
sic memoria mortis & pcōruꝫ nostroꝝ
precedunt plāctū & luctū. Ideo ut ser-
uemus rectum ordinē post memoriam
offensionum ponemus memoriā mor-
tis: & deinde tractatum luctus. Memo-
ria mortis est mors continua. Memoria exitus aiæ est
continuū suspiriū. Pauor mortis est proprietas naturę
q pauor pcessit de inobedientia ade. Timor autē mor
tis est signū nō egisse penitentiā. Christus enim in mor
te pauit ut declararet in se ueritatē nrę naturę sed non
timuit mortem. Sicut panis inter alia alimenta est con
tinue necessarius corpori: sic memoria dei & mortis:
sup oia est necessaria aię. Memoria mortis incipiētibꝰ

est laboriosa penosa & proficientibus generat desi-
derium uilipensionis: sed his qui sunt extra tumultuz
tentationũ generat obliuionem curę corporalis: conti
nuam orationem: & custodiã sui. Sicut discernitur sta-
gnũ ab argento q̃uis sint similia: sic habentes discretio
nem discernunt timorem naturalem mortis a non na-
turali. Istud est uerum signum eorum qui habent me-
moriã mortis in sensu cordis uoluntarie alienasse affe-
ctum uiciosum a creatura: & perfecte renunciasse pro
prie uoluntati. Qui expectat continue mortẽ est oĩno
probatus: qui aũt ea desiderat ex humilitate sanctus
est. Omne desiderium mortis: non est bonũ. Sunt aliq
qui per humilitatem desiderant mortem: & per uiolen
tiam inclinationis naturalis continue offendunt. Sunt
alii qui per disperationem petunt mortem: quia nolũt
facere penitentiam. Et sunt alii qui per operationẽ spi
ritus sancti (si tamen sunt nunc aliqui) desiderant exi
re de peregrinatione & ire ad patriam. Et sunt alii qui
per propriam reputationem reputantes se perfectos
uellent mori. Quidam seruorũ dei querunt. Postquã
memoria mortis est nobis ita utilis: quare noluit deus
ut sciremus eam ante tempus eius? Sed non cognoscũt
ꝙ hoc modo eius mirabiliter operatur nostraz salutẽ.
Quia nemo presciens mortẽ suã iret multũ ꝑ tp̃s ante
mortem ad baptisma aut ad uitã monasticam: sed oẽs
dies suos consumeret ĩ operibus & in fine iret ad peni
tentiã. Sed illo modo per lõgã & malã cõsuetudinẽ sic
contaminaret malicia & uitiis: ꝙ quasi esset impossibi
le eum peruenire ad perfectionẽ boni. Tu qui habes
donum plangendi: tempore planctus ne credas demo-
ni qui loquitur de benignitate dei. Recordare uero de
illa quãdo es in profundo disperatiõis. Intentio enim
illius demonis est sic substrahere te a plãctũ & timore.

 40

Qui uult tenere in se memoriã mortis iudicii eterni & dei occupat se in rebus mũdi: ẽ similis illi q uult natare i aqua: & manibus aliud opari. Efficax memoria mortis rescindit cibos: recisis aũt cibis cũ humilitate simul rescindunt uitia. ¶ Priuatio doloris cordis obcecat mentẽ & multitudo ciboꝝ desiccat fontẽ lachrymaꝝ. Sitis & uigilię affligunt corpus: quo afflicto de corde exeũt lachrymę. Ista sunt dura & aspera gulosis & negligentibus incredibilia: sed q habet uolũtatẽ placẽdi deo expit ea. Qui habuerit hoꝝ experientiã letat in eis: q uero q̃rit tentatiue nõ erit letus. Sit pfecta caritas nunq̃ cadit ẽm aplm: sic affirmo ego ꝙ pfect⁹ sensus mortis tenet aiam in timore. Multa sunt q̃ sollicitant mẽtẽ: puta itẽtio amãdi deũ: memoria xpi: memoria regni celorũ: memoria feruoris scõrũ martyrũ: memoria p̃sentie dei: sicut dicit ꝓpheta (p̃uidebã dñm in cõspectu meo semp) memoria angeloꝝ: memoria exitus aie sentẽtię eternę. & tormẽtoꝝ. A magnis inpicimus: & finimus in his q̃ nõ sinunt aiam cader̃ i pcm. ¶ Narrauit mihi qdã monachus de egypto ꝙ postq̃ memoria mortis intrauerat cor eius si aliqñ ex necessitate uoluisset cõsolari corpus statĩ illa memoria uelut iudex hoc ꝓhibebat. Et qd mirabilius est: si uolebat a se memoriam mortis repellere nõ poterat. ¶ Alius monachus q habitabat i loco q dicit̃ thalas p memoriã mortis sepe rapiebat̃ i extasim & remanens q̃si sine halitu reportabat̃ a fratribus ad moasteriũ. Nolo tacere historiã sollitarii q habitabat i chõreb. Iste dũ nullã curã haberet de aĩa semper uiuens iu negligẽtia ultimate grauiter fuit infirmatus & quasi per spaciũ unius hore aĩa recessit a corpe. Postea rediẽs rogauit nos ꝙ statim egrederemur de cella. Quibus egressis statim clausit se intus ubi stetit duodecim annis i pane & aqua: nemini loquens nec parũ

nec multũ: stupens & quasi alienatus a sensu intẽdens solũ in id qđ uiderat in illo raptu semp plorãs sine strepitu uocis. Nos uero admirabamur uidentes hominẽ prius sic negligentem ita mirabiliter transmutandum. Qñ autẽ uenit dies transitus eius nos fregimus ostium celle & intrantes ad eũ rogauimus ꝙ diceret nobis aliqđ uerbum edificationis. Qui respondit. Parcatis non possum dicere: nisi istud uerbũ. Nullus qui senserit memoriã mortis poterit peccare. Et expirauit. Nos uero sepeliuim⁹ eũ cum reuerẽtia in propinquo monasterio castri. Die uero sequenti querentes eius reliquias: nihil inuenimus. Voluit enim dominus ex hoc certificare de sua benignitate omnes negligentes si uolunt reuerti ad studiosam penitentiam. Sicut quidam determinauerunt abyssus est locus aquarum sine fundo: sic memoria mortis possidet castitatẽ & feruorẽ inexterminabilem. Et hoc probat̃ ꝑ exemplũ superius proxime dictũ. Tales enim semp addunt timorem timori: nec cessant donec etiã cõsumpserit ossa sua. Credamus ꝑ certo ꝙ memoria mortis ẽ donũ dei. Alias quomõ potest fieri ꝙ uidendo monumenta sumus duri & sine lachrymis & nõ uidentes ea sepe sumus cõpũcti. Qui ab uniuersis est mortificatus: iste mortis memoriam habet. Qui uero adhuc affectionem & amorez ad aliquid habet non uacat sibiipsi & se decepit. Noli uelle certificare oẽs homines de caritate quã habes ad ipsos sed roga deũ ut ipse faciat eos secrete cognoscere. Et si sic nõ feceris: non sufficient dies tui ad demostrandũ affectum tuum ad eos & ad cõpũctionẽ: Noli te decipere (o stulte operator) procrastinando bonum quod potes facere in una die. in aliam: quia nulla dies sufficit homini ad reddendũ debitũ deo sine defectu. Et sicut quidã scũs dicit non possumus transire diem hanc sine defectu & negligentia

negligentia nisi extimemus q̄ sit ultima dies uite nr̄æ. Et est ualde mirabile quia sapientes greci in hoc nobis cōcordant & hoc sunt locuti dicentes q̄ memoria mortis est a philosophica.

¶ Explicit sextus gradus.

¶ Iste est sextus gradus quem si tu ascēdisti nunq̄ peccabis: si uerū ē quod dicit scriptura. Memorare nouissima tua: & in eternū non peccabis.

¶ De fletu quo lauatur aīa septimus grad⁹.

p Lanctus & luctus ſm deum est quedā contristatio aīæ cū affectu & dolore cordis quē dolorē anima querit continuæ feruēter & īpetuose qn̄ est illa priuata habito uero fruit̄ abūde. Itē plāct⁹ est qdam stimulus aureus datus aīæ qui spoliat eā oī adhesione & affectiōe terrenarū rerū. Et iste stimulus īfigitur aīę qn̄ uisitatur a sancta tristitia. Tunc āt tristitia est sancta qn̄ aīa per caritatem diuinā: est tristis de suo peccato non timore pene nec propter priuationē gloriæ. sed solū quia offendit deum benignū. Et iō dicitur stimulus aureus quia caritas est similis auro Compunctio est quidam perpetuus cruciatus quez facit cōsciētia aīæ per cogintionem suarū offensionū ex quo cruciatu resuscitat̄ ignis cordis. Propriæ operationes eorū q intrauerūt planctum sunt abstinētia & silētium oris. Signa illorū q profecerunt in planctu sunt nō irasci & obliuisci uindictæ & īiuriæ susceptæ. Signa eorū qui sūt pfecti ī plāctu sunt humilitas: sitis ignominiæ: uolūtaria fames tribulationum nō placētium. i. patiēdi ad uolūtatem alioruz nō iudicare uel cōdenare peccatores sed supra uires eis compati. Acceptabiles sūt Deo primi secūdi sūt digni laude: tertii uero qui esuriūt tribulatiōes sūt beati & saturabūtur cibo īsatiabili. Tu q tenes plāctum

tene eum omnibus uiribus tuis qa anteq̃ perfectæ ap-
præhenderit animã leuiter potest perdi qa propter ru
mores & tribulationes seculi propter curam corporis:
& delicias: sed maxime p multiloquium & scurrilitatẽ
resoluitur sicut cera a faciæ ignis. Fons lacrimarꝫ post
primum baptisma est aliud baptisma maius datum aiæ
a Deo (q̃uis hoc dicere uideatur præsumptuosum) qa
primum baptisma lauat aiam a pctõ originali & actua
li: secundum uero lauat a pctõ post baptismum cõmis-
so. Ideo autẽ potest dici illo maius: qa postq̃ sordidaui-
mus innocentiam nobis datam in primo: hoc secundo
purgamur. Quod si benignitas diuina non dedisset ho
minibus pauci saluarentur. Suspiria & tristitia mentis
clamant ad Deum lacrimæ autem timoris ĩtercedunt:
lacrimæ uero sanctæ caritatis faciunt nostrã orationeꝫ
acceptam Deo in conspectu eius. Nihil tantũ conuenit
humilitati, quantũ fletus: & nihil ei tantum contraria-
tur quantũ risus dissolutus. Tu qui habes sanctam tri-
stitiam compunctionis ne dimittas eam donec perfe-
ctæ absoluerit te ab amore rei trãsitoriæ & obtulerit te
totaliter mundum Christo. Stude ymaginari in te ipso
abissum ignis eterni ministros crudeles: iudicẽ sine cõ-
passione nec parcentem: & subterranum terribilem &
pauidũ locum: infinitum chaos flamme infernalis: te-
tros & angustos descensus: & çorum ymagines porta
tecum. ut immundicia & luxuria: quæ est in anima ab
ipsis percutiatur & ex timore anima accendatur icor
ruptibili castitate quæ facit eam resplẽdere plusq̃ ignis.
Sta in oratiõe cum tremore sicut cõdemnatus ante iu-
dicem: ut ex tali modo interiori & exteriori possis placa
re furorem iusti iudicis qa non poterit se continere qn
consoletur aiam quæ stat corã eo sicut uidua dolẽs pro
strata & uiolentata immo permittet se cogi & uinci ip-

se:q nõ potest cogi nec uinci. Habenti lachrimas mẽta-les quilibet locus est congruus ad luctũ. habẽs uero eas ad extra querat locũ sibi cõgruũ: qa sicut thesaurus abscõditus est tutior a latronibus q̃ publicus: sic etiam est in spiritualibus. Ne sis similis illis q sepeliũt mortuos: q aliqñ plorãt super ipsos & aliqñ inebriantur ex eoꝝ occasione: sed sis sicut uinctus in carcere: & cõtinuæ fla-gellatus quia ille q aliquãdo plãgit: & aliqñ ridet: & stat in deliciis est similis illi qui lapidat canem cum pane: qa in apparẽtia eũ expellit. sed facto eũ allicit. Et sic est de cõcupiscẽtiis. Tu q plãgis noli amare uideri: & de hoc diligenter iquire in corde tuo. Demones enim timent planctum puꝝ & sine macula sicut latrões cães. O amici non uocauit nos Deus ad letitiam tpalem sed ad plorãdũ nosmetipsos. Quidã q̃diu hñt plãctũ & lacrimas nõ studẽt aliqd cogitare aut deũ orare in illo beato tpe nõ cogitãtes q lacrime sine ĩtẽtiõe & cogitatiõe hñt ꝓ-prietatẽ aĩaliũ irrationabilium: qa lacrimæ oriuntur ab ĩtentiõibus & meditatiõib⁹. Intẽtio autẽ: & meditatio oriũtur ab ĩtellectu ratiõali. Inclinatõ q̃ facis sup lectũ qñ uadis dormitũ: sit tibi repñsentatio tuæ ĩclinatiõis in monumẽto & sic minus dormies. Qñ sedes ad mesam comedẽdo recordare uermium qte comedẽt & nõ habebis tantaꝫ delectationẽ. Nõ bibas qn recorderis sitis eoꝝ q cruciantur in ĩferno & sic tpabis te a potu. In ir-ratiõabili & ignominiosa correctiõe: & rephẽsiõe q̃ facit nobis prælatus recordemur pauendæ sententiæ: q̃ dabitur in nostro fine: & sic occidemus nostraꝫ tristitiã & amaritudinem irrationabilem gladio ancipiti. s. mansuetudinis. & patiẽtiæ. Sicut in tẽpore & paulisper mare dispergitur: sic paulisper pdicta in nobis acqrunt. Memoria ignis eterni omni sero cenet & dormiat tecũ: & tecũ surgat: & sic negligẽtia nõ dñabit tui in tempo-

re psalmodię. Inducant te ad luctum uestim̄ta nigra q̄ portantur a plorantibus mortuos. Et si pp hoc lugeas magis lamentare & plora qa intrasti monasteriū: ut defleas peccata tua & tn̄ hoc non facis. Bonus iudex noster in nostro fletu ponderat: & iudicat potentiam nr̄ę uirtutis: sicut in aliis bonis. Ego uidi spargi modicas lacrimas cum magno dolore: & uidi fontem lacrimarum spargi sine dolore: & iudicaui magis s̄m dolorem q̄ s̄m lacrimas. Et credo q sic iudicet deus. Non cōuenit q illi q plangūt loquant̄ de pfunda theologia: quia ex tali sermone naturaliter dissoluitur plāctus. Differunt enim īter se status loquentiū de Deo: & plāgentium. Loq est eorꝫ q sedent sup cathedram ad docendū. plangere uero est eorꝫ qui sedēt in terra uestiti cilicio & sacco. Et iō in persona talium dauid licet sapiens & doctor esset cū fleret interrogantibus dicit. Q uo cantabimus canticuꝫ dn̄i in terra aliena .i. in statu uicioso. Sicut ē in creaturis q aliqua mouetur a se aliqua ab alio: sic est de punctione: qa aliqn̄ aīa studet illam hr̄e se exercendo: aliqn̄ sine studio datur ei & ex prouidentia diuina. Et isti duo modi ualde distant inter se. Q n̄ sine studio efficit̄ aīa lacrimosa cōpuncta: deuota: & mansueta: tūc curramus ad orationē & īterpellamus deum pro nostris necessitatibus: qa dn̄s uenit ad nos nō īuitatus: & dedit nobis spōgiam tristitiæ Deo placentis de qua spōgia exeūt aquæ refrigerii. s. lacrimę deuotæ ad delēdum nostra debita q̄ sunt scripta in libro iudicis. Conseruamus istam cōpunctionem sicut pupillā oculi donec nobis conceditur qa hēt maiorē uim: & efficatiam: q̄ illa q̄ uenit per nostraꝫ solicitudinē. Non peruenit ad pulchritudinē plāctus ille q plangit illud: quod uult aut de eo quod uult: sed puenit ille qui plangit de eo quod debet: & eo mō quod uult Deus. Sepæ etiam lacrimæ quæ sunt s̄m deuꝫ am

plexatæ sũt lacrimæ ianis gloriæ: quod bene cognoscimus: si post fletum iuenimus nos malignos. Cõpũctio est qdam dolor aiæ bene humiliate ymaginãtis cõtinue solam mortẽ: q dolor nullam dat ei consolationẽ. expectat tñ diuinã cõsolationẽ tanq̃ aquã refrigerii. Possidẽtes planctum in sensũ cordis: hñt odio uitam suã q̃ nihil operatur nisi res dignas plãctu & custodiũt se a corpore suo sicut ab inimico. Quãdo ĩ illis q uidẽtur plãgere ſm deum uidemus iram & supbiam eorꝫ lacrimas non reputemus esse ſm deũ. qa nõ est cõuẽtio lucis ad tenebras. Superbia. n. & propria reputatio sunt filię illegitime cõpũctiõis: humilitas autẽ & mititas: sunt ueræ filiæ compũctiõis. Sicut ignis cõsumit stupam sic castę & sanctæ lacrimæ cõsumũt sordes aiæ uisibiles & ĩuisibiles. Sãcti patres fecerũt sermõem de lacrimis ualde obscurꝫ & difficilem ad ĩuestigãdum maximæ ĩcipiẽtibus. & dixerũt ꝙ oriũtur diuersimodæ. Aliqñ enim ex cõplexiõe naturali. aliqñ propter dei uolũtatẽ: aliquãdo propter tribulationem: aliqñ a laudibus: aliqñ ex inani gloria aliqñ ab amore fornicario: aliqñ ex ebrietate: aliqñ ex caritate. aliquãdo ex memoria mortis & aliis multis modis. Nos uero prædictos modos cum timore discernẽtes bonos extollẽdo principaliter studeamus habere lacrimas mortis nostræ qa ille sũt mundæ sine malitia: supbia & propria reputatiõe. & in ipsis est augmẽtum caritatis: & cõsumptio peccati: & liberatio tentationum. Si plãgẽtes aliqñ ĩcipiũt lacrimari bona ĩtentiõe: & finiũt ɔtrario idem si subintrat inanis gloria nõ mirꝫ pp malignitatem demonũ q conãtur corrumpere opera nostra. Incepisse ãt plãgere uiciosa ĩtẽtione puta de morte carorum. uel ex aliquo dãno tpali: & illud trãsmutare ĩ plãctuꝫ spũalẽ ẽ dignũ laude. Istud uerbũ ĩtelligunt clarius q ĩclinãtur ad uiciũ ianis gloriæ. Nec cõ

fidas in tuo planctu donec sis purgat⁹ a uiciis nō. n. sta
tim cognoscit de musto quale uinū erit. Nemo cōtradi-
cit qn lacrime q̄ sunt ſm deū sint ualde ꝓficuæ: eoꝝ tū
utilitas nō cognoscet usq; ad horā mortis. Hi q cōtinue
plangunt ſm deū quotidiæ diem festū agunt q uero nō
cessant agere diem festum corpalit̄ in alio sclo plāgent
eternaliter. Nō habent tps gaudii iam cōdēnati ad mor
tem q sunt in carcerib⁹ næc ueri monachi hñt festū sup
terram. Ideo Dauit suspirās dicebat. Educ de custodia
aīam meam ad exultandum &confitendū nomini tuo.
Tu q sedes in humilitate: sta in corde tuo sicut potens
rex & impera risui descede & discedat: plāctui uero dul
ci dic ueni. & ueniat: seruo tuo corpori fac hoc: & faciat
Qui uestiuit se beatū planctum sicut uestimentū nup-
tiale: iste cognouit risum spūalem aīe. Quis est ille tam
sollicitus: qui omne tempus suum: bene expenderit in
conuersatione monastica ita ꝙ nullo die: hora: aut pun
cto fuerit damnificatus: sed totum Deo obtulerit: cogi-
tans ꝙ illam diē: & horā nunq̄ amplius uidere poterit
aut redimere. Beatus est ille q potest leuare oculos mē
tis ad uidendum uirtutes intellectuales: idest angelos.
Sed ille ē stabilis ne cadat: q continue rigat genas suas
aqua uiua lacrimaꝝ ex memoria mortis. & suoꝝ pecca
torum. Sine difficultate ego credo ꝙ primus transiuit
p statum secundi. Ego uidi paupes mendicātes. q incli-
nabāt corda regū i breui tpe ad cōpassionē cū uerbis or
natis. &uidi alios paupes q nō uerbis ornatis. sed obscu
ris &dubiis. hūilibus tñ deꝓfundo cordis cū plena fide
clamabant ad regem celestē. & ex tali importunitate fe
cerūt uim benignitati diuinæ quæ uiolētari nō potest:
Ille q de suis lacrimis se extollit. & intra se iudicat nō la-
crimantes. est similis ei. q petit a rege gladiuȝ cōtra suos
inimicos. & cū eo occidit se ipsū. Non uult Deus (o ami

ci) ex mesticia. & cordis dolore. hoiez lugere. sed multo magis ex caritate quae est ad ipsum in risu aiae exultare aufer peccatū & supfluus erit dolor & mesticia lacrimarum oculis corporalibus. Non eniz rosario opus est ubi non est cicatris. Non erat in adam ante praeuaricationē profluuiū lacrimarum quemadmodum neq post resurrectionē de cetero erit destructo peccato qm̄ effugiet dolor tristicia: atq suspirium. Vidi in quibusdam planctum: & in aliis uidi planctum ex defectu planctus qui qm̄ nō hēbant lacrimas sic erāt afflicti se reputantes uiles & destitutos: quasi nō haberent plāctum. sed ex hac sancta impotentia erant imprędabiles ab inani gloria quae suauiter spoliat aiam laboribus suis: & hoc est qđ dicit dn̄s: ut uidētes ceci fiant qa sepe ex dono lacrimaꝝ minus uirtuosi se extollunt. Et iō quibusddam non dat hoc donum: ut ex eius priuatione affligant seipsos cum suspiriis: & doloribus tristitia mentali: quae supplent locum lacrimaꝝ sine periculo inanis gloriae quamuis tales debeant ista reputare quasi nihil respectu lacrimaꝝ. Si discutiamus nos attente percipiemus q̄dam amaraz derisionem: quam faciunt demones de nobis: qa quādo sumus pleni cibis faciunt nos deuotos: compunctos & lacrimantes. Quando uero ieiunamus faciunt nobis cor durum & indeuotum: ut decepti per illas lacrimas illegitimas sequamur gulam quae est mater omniū uiciorum. Ideo non debemus obedire isti deceptioni: sed econtrario facere. Obstupesco super ipsa deceptione demonis cognoscens uirtutem compunctionis: qa ipsa continet gaudium in se: & leticiam spiritualem quasi fauum mellis. Et ex hoc nos debemus cognoscere quod uera compunctio: est propriae donum Dei: quia in ipsa non est delectatio nisi spiritualis: secrete consolantis contritos cordae. Et occasione planctus

& fructus eius:audiamus quãdam historiam aĩæ utilez sed miserabilem.Q uidam monachus:noĩæ stephanus stetit longo tempore in hoc monasterio montis sinay: in conuersatione monastica:bene cõtritus: & ornatus ieiunii & lacrimis multiisq; aliis uirtutib9:q habuit ĩ isto mõte cellã heliæ contemplatoris dei. Deinde accensus desiderio penitentiæ asperioris:iuit ad habitandum locum:qui dicitur sidyn qui locus est remotus ab omni cõsolatione & quasi inaccessibilis cunctis hominibus: & distat a monasterio septuaginta miliaribus:ubi austere uixit usq; ad finem uitæ suæ. Q uo fine appropinquãte:rediit ad primam cellam:& post paucos dies infirmatus est ad mortem. Iste habebat duos discipulos palestinos.religiosos multum q & primo custodierunt cellam senis.Igitur ante unum diem suæ mortis: raptus est in extasim:& aptis oculis nunc uertebat se ad dextrã nũc ad sinistrã lecti quasi angustiatus ab examinatorib9: & loquebatᷣ alicui quẽ tñ nos non uidebamus. Dicebatq;. Verum est sed de hoc fui confessus & ieiunaui tanto tẽpore!. Aliquãdo dicebat. Mentimini nõ est uerꝫ:nunq̃ feci hoc. Q ñq; dicebat. Ita est sed fleui & feci tm̃ penitentiam propter hoc. Aliquãdo dicebat. Iustæ me accusatis non habeo quid dicaꝫ. Deus meus:misericordia mea. Erat quidam illud ĩuisibile:& irremisibile examẽ: pauendum & horribile: quãdo tantus anachorita qui fuerat quadraginta annis monachus habens donum lacrimarum deductus erat ad hoc: ut interrogaretur ab exactoribus: de his quæ non agerat &ignorabat:& de aliquibus eius offensis non habebat quid responderet. Ve.ue.ubi erat uerbum dicentis in quacunq; hora peccator ingemuerit saluus erit ? Aut illud.ubi te inuenero ibi te iudicabo ? Nullum tale uerbum poterat respondere in sua excusatione. Q uidam fratres: qui

abatis

sunt sine mēdacio narrauerunt mihi de isto stephano:
q̄ pascebat leopardū manu sua i deserto. Et ecce hic sā
ctus migrauit a corpore nobis p̄ntibus nullā certitudi
nē nobis relinquens: quo fine terminaret iudiciū suū.
Attamē laus deo: q oia nouit. Sicut uidua habens uni-
cū filiū: illū post deum tenet ꝓ sua consolatione: sic aia
q̄ cecidit in peccatis: in tēpore mortis: non habet simi-
lem consolationem: abstinentia & lachrymis. Plangen
tes sua pcā: in cāto ecclesiastico nō q̄runt melodiā: uel
iubilū: quia hæc exterminant plāctū. Et ideo si in istis
ipsum planctū queris: operatio & misericordia eius lō-
ge erit a te. Plāctus in multis est percussor impassibilita
tis p̄cedens euellendo scopādo cōsumādo siluā uiciorꝫ
vnde narrauit mihi q̄dam probator huius opis dicēs.
Si alq̄n fuissem tractus ad opus inanis glorie: aut ire:
aut gule: statim uocabam ad me plāctū: & ille ueniens
respondebat mihi cōstans. Ne uane glorieris: quia a te
recedā. Et ego rn̄debā. Nunq̄ ero tibi inobediēs donec
me representes xp̄o. Et sic faciebā de aliis uitiis. Plan-
ctus abyssi idest non superficialis uidit consolationem
& mundicia cordis recepit illuminationē. Illuminatio
est q̄dā secreta opatio incognoscibiliter cognita: & inui
sibiliter uisa. Cōsolatio est q̄dā refrigeratio doloris aie:
admodū paruuli: q flendo inter singultus ridet. Opitu-
latio est q̄dā renouacio aie: q̄ p tristiciā cecidit in ꝓfun-
dū p quā opitulationē aia recreat: & mirabilit trāsmu
tat a lachrymis dolorosis ad gaudiosas. Lachrymę pa
riunt timorem: de timore ꝓcedit securitas. de securita-
te gaudiū. de gaudio flos caritatis. Repelle a te cū mau
humilitatis gaudiū peregrinū: qn̄ nō intelligis unde ue
niat: qa si fueris leuis ad recipiendū: forte recipies lupū
loco pastoris. quia cōtēplatio non aprehendit ab eo q
uadit ad apprehēdēdū illā: sed ipsa apprehēdit p humi

sermo explicit 6. grad

litatē fugiētes ab ea. Puer puul⁹ qn̄ prio cognoſcit pr̄e3 repleť gaudio: qn̄ uero ex diſpēſatiōe ſubtrahit ſuā pn̄tiā. & poſtea reuertiť: puer r̄pleť gaudio & triſticia ſiľ. Gaudio qa uidet deſideratū: triſticia qa timet ne iterū abſcedat. Similr̄ mr̄ ſecelat puulo: & gaudet uidere puluū cū dolore & fletu q̄rentē eā. Quo fit ut puul⁹ diſcat nō ſe elōgare a mr̄e: & magis eā amet. Qui hab3 aures audiēdi audiat dicit dn̄s. Malefactor q ducit ad patibulū nō curat reſpicere ſicut alii hoies pulchras merces q̄ ī uia expōunť uēales. Et illi q ſūt ī lamēto & fletu efficaci. nō attēdūt ad delicias ad honores: uľ ad irā aut indignationē. qa plāct⁹ ē q̄dā triſticia fixa ī aīa pēitētis. cōtinue adēs triſticiā triſticię & dolorē dolori q̄lī femīa ptu riēs q̄ nō pōt eniti. Iuſt⁹ & ſcūs dn̄s rōe cōpūctū & tenētē rōnabiliter ſtatū qetis ſolitarię ſimľr tenētē ſtatū ſubiectiōis. ſicut cōueīt letificat & pōit ī deliciis. Quiſqs uero tēuerit iſtū uel illū ſtatū cū neglīgētia priuať luctu Expelle canē q ī plāctu tuo dicit tibi deū eē īmiſicordē & icōpaſſiuū. Nā ſi obſeruaueris eū īuenies φ an̄ pcm̄ p̄dicat deū benignū & miſicordē: ſed poſt pctm e cōuerſo facit. Exercitatio opis uirtuoſi gn̄rat frequētiā & inſiſtētiā: īſiſtētia finiť ī ſenſū. Qui pue nit ad ſenſū ē q̄lificatus & mente cōfect⁹ & talis dificulter auertiť a bono. Poſito φ habemus altā cōuerſationem & magnas opationes & nō habuerimus cor cōtritum & compunctum. reputemus illas opatiōes illegitimas. qm̄ q poſt baptiſma ſe ſordidernnt. oportet φ cōtinue cū igne cordis p dei miſericordiā lauent man⁹ ſuas a cōtaminatione pcis. Ego uidi in qbuſdā ſupfluum fletum. q p̄ grādi copia fletus & uulnere cordis uomebant ex ore ſanguinem & memor fui ꝓphete dicentis. Percuſſus ſum ut fenum & aruit cor meu3. Lachryme q̄ ꝓcedunt ex timore hn̄t in ſe ipſis timorem cuſtodem contra latro=

Scv: 7 gradus 8octauus gradus

nē.s.inanē glīā.sed q̄ ꝓcedunt a caritate nōdū pfecta. leuiter pn̄t depredari aīam si btūs ignis nō fuerit intense accēsus in corde tpe efficacis orōnis & est ualde mirabile qūo res minor est cercior maiore. Sunt q̄dā materię q̄ desiccāt nr̄os fontes lachrimarꝫ puta cibꝰ: uinū: delicię. Et sunt alie materię q̄ ī ipsis fontibꝰ gn̄ant lutū & uermes. sicut ē amor pricipatꝰ honoris & laudis & nominis scītatis: & sciētię. Per prias loth p̄uaricatꝰ ē cū filiabꝰ: p secūdas demō cecidit de celo. Magna est potētia inimicorꝫ nr̄orꝫ q mr̄es uirtutū puta lachrymas faciūt mr̄es malicię. & q̄ dn̄t cōducere hūilitatē faciūt cōducere supbiā. Habitatiōes nr̄e & earꝫ aspectꝰ cōsueuerūt īducere mētē ad cōpunctionē deuotionē. & cōtēplationē. & iō xp̄s. elias. & ioānes eligebāt loca deserta. qn̄ uolebāt uacare sibi. ut nos darent exēplū. Sepe uidi hoīes q ↄuersabāt̄ inter gētes: & hēbāt lachrymas ī publico. & sic ī hoc deludebant̄ a demōibꝰ ut credētes se pfectos: nec posse ex sc̄lari cōuersatiōe pati detrimētū imiscerēt se illis: & ultīate cōtaminarent̄ eorꝫ opibus. Sꝫ pōamꝰ ꝙ nō cōtaminarēt̄: tn̄ mens dissoluit̄ p uerba eorꝫ. O amici ī tp̄e exitꝰ nr̄i nō īculpabimꝰ neq̄ reqret̄ a nobis si fecerimꝰ miracl̄a. aut ꝓfundos sermones de deo. aut si fuerimꝰ cōtēplatiui. sed si fecerimꝰ penitētiā si habuerimus humilitatē. & si fleuerimus pc̄tā nr̄a.

¶ Explicit septimus gradus.

Qui dignus ascēdere es effectus. mihi auxiliare tā em̄ adiutoriū accepisti p septimū gradū huiꝰ sc̄ti maculas abluens. ¶ De inirrascibilitate & difficultate eam acquirendi.

¶ Octauus gradus.

SIcut aqua que ꝓiicit̄ in flāmā ignis extinguit ip̄m sic lt̄ię lachrymę extingūt oēꝫ flāmā īdignatiōis furoris. & irę. Et iō pꝰ tra

Sermo sti ioanis

ctatum plat⁹ ordinauimus tractatum inirascibilitatis. Inirascibilitas ē isaciabile desideriū opprobriū sicut i uane gloriosis est insatiabile desideriū honoris. Inirascibilitas est uictoria naturę .s. non sentire dolorē de iniuriis illatis: quę qd in uictoria ꝑueuit aię post labores: & dolores habitos in sustinendo iniurias sine u indicta & maledicto. Mititas seu mãsuetudo est qdā status immobilis aię: qn̄ scilicet iuuenit se talem inter opprobria qualē inter honores & talē in infamia: qualē in bona fama. Principiū inirascibilitatis est silentiū oris: cōturbato tn̄ corde malis cogitationibus. Mediū est silentiū cogitationū inter subtiles cōturbationes aiæ scꝫ nō sinere mentem malū cogitare cōtra irrogātem iniuriā. Finis uero est fixa tranqlitas in insufflatione imōdoꝝ spūm Ira est desideriū afflictiōis cōtra eū q nos turbauit. Furia ē iflamatio cordis sine tpe fcā. Ira ē memoria ultiōis & malicie. Furor est subdita inflāmatio cordis. Furorē motus q subuertit bonos mores: & idehonestatio aie. Amaritudo est qdā motus q stat in aīa sine delectatione. Sicut tenebrę discendunt apparente lumine: sic apparente in aīa fragrantia hūilitatis: oīs amaritudo: & furor abscendit: Quidā qm̄ momenta nec ꝑsternunt a furore non curant de isto uicio se accusare: nō attendētes miseri ad uerbū scripturę dicentis. Momentū furoris ē ruina aię. Q m̄ sicut impetuosus motus mole plus bladiterit in momento quā remissus longo tpe: sic subdit⁹ furor plus subuertit aiaꝫ in momento q̄ lenta ira p diē. Et sicut grādis flāma ignis a uento agitata plus dānificat in momento: q̄ parua flāma. sic credere debem⁹ de furore. Nolo uos ignorare (o amici) ꝙ demōes subtrahunt se ad tp̄s & cessant a pugna ut magna uicia repu temus parua: & simus negligentes ad currēdū: sempꝙ remaneamus infirmi. Sicut petra accuta & aspa agita

ta inter alias petras perdit acumen suũ & fit leuis. sic aĩæ durę habitãti inter psonas duras, & furibũdas unũ de duobus eue niet qa aut p paciẽti ã sanabit ei9 ĩfirmi tas: aut recedens cognoscet oĩno suam inconstãtiã. Furibundus uoluntarie aripit a demone. Sed post modũ inuoluntarie cadit. Nihil est tã contr ariũ ei q uult face re penitentiã q̃ cõturbatio & furor: qa conuersatio mo nastica reqrit magnã humilitatẽ: furor uero est signum supbię. Si hoc est signũ sũme mãsuetudinis presente eo q nos p iniuriã puocat ad irã: habere cor trãquillũ: & affectũ pacatũ erga illũ: istud erit signum sũmi furoris nõ p̃sente eo q offendit agitari mente: uerbis. & actib9 furiosis contra illũ. Si spũs scũs dicit: & est pax aię. ira aũt e conturbatio cordis. ergo nihil tãtũ contrariat ad uentu spũs scti ad nos: q̃tũ ira & furor. ¶ Nos cognoscimus hunc furorẽ habere multos filios crudelis: sed ĩter illos unum cognoscim9 adulteriũ. utilẽ tñ q̃uis non uoluntarie: & est ille q detegit cãm odii diu latentis. Vidi eni quosdã furore agitatos: q uerbis declarabãt qua de cã lõgo tpe secrete oderant pximũ in corde suo. Et hoc mõ p uiciũ sanati sunt a uicio. Manifestãte aũt illo cãm ppq̃ oderat alius dixit suam culpã. nel excusauit se de innocentia: & sic reconciliati sunt. Vidi quosdã ĩ ap parentia benignos & mansuetos celantes odiũ: & rãco rẽ. cum silentio expectando tps retribuẽdi malũ: quos reputaui deteriores furiosis: quia cũ tenebroso odio ex pellebant a se colũbã caritatis. Multa uigilantia egem9 contra istum serpentẽ. s. irã & furorem quia habet naturam in suũ adiutorium. Naturaliter enim sumus irascibiles vidi quosdam q dum essent irati: pre amaritudi ne abstinebant a cibo: & p illã irrationabilẽ abstinentiã addebant uenenũ ueneno. Et uidi quosdã alios q dum fuissent irati: quasi ex rationabili occasione dederũt se

gule:& sic credentes exire de fouea ceciderunt in pro-
fuudnm. Et uidi quosdã alios prudẽtes q uelut boni me
dici tẽperabant utrũq; scilicet irã & gulã:& sic aq̃sierũt
utilitatẽ ex tem̃pata consolatione. Cantus diuine lau-
dis cũ melodia uirtuose tẽperata. aliquotiẽs dissoluit fu
rorẽ. Aliqñ uero dissoluit ab amore delectationũ spũa
liũ: queãdmodũ ẽt generat p̃ delectationẽ imoderataʒ
tpaliũ. Et ideo nõ destinguentes tpa: conuersemur in-
ter ista cũ discretione. ¶ Aliquotiens ego stans iuxta
cellã unius solitarii occasione alicuius necessitatis. uidi
illum solitariũ p̃ amaritudine & furore garrulare apud
semetipsum. ac si loqueretur illi qui eum turbauerat:&
sic et minabatur. ac si presens fuisset. Cui ex pietate cõ
sului ne staret solitarius: ne ex homine efficeret̃ demõ.
Vidi etiã quosdã nimis inclinatos ad luxuriã & gulam:
& qui in apparentia erant mãsueti. placabiles. & ama
tores societatis fratrum. quos admonui ut irent ad trã
quilitatem uitę solitarię. quę habet odio gulã & luxu-
riaʒ: ne existentes naturę rationalis: miserabiliter cadẽ
tes mutarentur in natura brutorũ. Sed quoniã quidã
lamentabantur dicentes se inclinari ad quodlibet predi
ctorum uiciorũ. scilicet irę: gulę:& luxurię: talibus in
terdixi ne se regerent suo arbitrio & uoluntate: sed sta
rent sub prelatis: cum quibus ordinaui ut partim face-
rent eos stare solitarios:& partim in societate fratrum.
Qui delectationũ est amator seipsum occidit & etiam
alium quẽ docuit ipsas amare. Furibundus affligit totã
cõgregationem fratrũ: sicut lupus qui disperdit oues.
Crudele est per furorẽ turbare occulum aię. sicut dicit
propheta. Turbatus est a furore oculus meus. Sʒ cru-
deliꝰ ẽ demõstrarẽ furorẽ cũ ip̃etu uerboꝝ. Demõstra-
re aũt furorẽ cũ ip̃etu manuũ ẽ alienũ ab oĩ conuersa
tione mõastica. q debʒ eẽ angelica & diuina. Si tu uis

et uidi quosdã alios prudentes qui uelut boni medici tẽperabantur ut supra

ioanis abatis

extrahere festucā de oculo alteri⁹ noli eā extrahere cū trabe.i.cū uerbo graui & iroso & facie turbata & mō ĩ cōgruo: qa sic ei facies deteri⁹ q̄ paciat̄ sed hēto mode stā doctrinā & benignā admonitionē.sicut dicit apl̄us Argue.obsecra:icrepa:cū oī paciētia & doctrina.Non aūt dicit pcute.Si tñ ē necessariū pcutere: nō facias p te ipsū:sed p manū alterins.Attēdam⁹ diligenter & ui debimus q̄ multi furiosi sunt pmpti ad ieiunādū & uigilādū & stare solitarii & demō adhoc eos cōfortat hac itētiōe ut sub occasiōe penitētie & plāctus augeat̄ ĩ eis materia passionū & uicioꝝ.Sicut dictū est si un⁹ lup⁹ ĩdest furiosus habens demonē ĩ suū adiutoriū pōt con turbare totā cōgregationē frum.sic un⁹ sapiēs frater hñs angelū dei ĩ suū adiutoriū poterit sedare cōturbationē ꝯgregatiōis quēadmodū unū uas olei sup mar̄ turbatū fusū sedat tēpestatē & saluat nauē.Et sicut ē grāde p̃iudiciū ei q cōturbat cōgregationē:sic magnū meritū acqrit q eā pacificat:qa ē cā utilitatis:& salutis oīuz.Pri cipiū renūciatiōis hui⁹ malicie,s.ire & furoris ē recipe cōtūelias & opprobria cum amaritudine & dolore aĩ. Mediū ē stare ĩter opprobria sine tristicia: pfectio ē re putare opprobria q̄si laudes bōe fame.Letet̄ primus: gaudeat secūd⁹.terti⁹ exultet ĩ dño.Vidi ĩ iracūdis unā miserabilē mercātiā q̄ pcedebat de secreta supbia & p pria reputatiōe.qa dū fuissent irati irascebāt̄ qa fuerāt uicti ab ira.Et admirat⁹ sum qūo pcm̄ est uēdicta pci. Obstupui ēt sup astutia demonū qūo faciebat tales q̄si desparē d uita sua.Qui uidit se uici leuiter a supbia aut ꝑpria reputatiōe uel ĩdignatiōe uel furia uł a malignita te & ipocresi & dispōit euaginar̄ gladiū ancipitē māsue tudinis & pacis & uult r̄nūciare puersitati sue mala su stinēdo tał exeat de sua lib̄tate & ĩtret lauatoriū salutis, s.collegiū fruꝫ maxīe q sūt duri & austeri si uult pfecte

spoliari suis passionib⁹: ut sic cõtumeliis iniuriis oppro
briis: & reprehensionibus fratrum excussus pcuss⁹ &
quasi pãnus cõculcatus & sensabiliter ablutus lauet̃ ab
imundicia aię suę. Et hoc cognosce ex cõi uoce popu
li q improperia uocat lauatoriũ. Dicunt enim qñ aliqs
irrogauit alteri ipropia. O q̃ bñ lauisti sibi caput. Alia
est eñi inirrascibilitas incipientiũ. alia ꝓficientiũ. & alia
imobilitas mẽtis pfectoꝝ incipientes enim & ꝓficien
tes tenent furorem ligatũ cum planctu & obedientia.
Perfecti aũt occiderũt illum cum ĩpassibilitatis gladio.
Ego uidi irrogari ĩpropia & iniurias tribus monachis
& primus eoꝝ conturbatus est sed tacuit: alter letatus
est ꝑ se. sed doluit de pcõ offendentis se. tertius uero so
lum cogitans dãnum ꝓximi offendentis fleuit orando
ꝑ eo. Et erat pulchrũ uidere simul opatores timoris:
mercedis. & caritatis. Sicut una febris corpalis habet
multas occasiões. ita mot⁹ furiosus habet multas cãs si
cut oia alia uicia. Et iõ nõ possum⁹ determinate de eo
loq. sed q uolunt inuenire ꝓpriã cãm huius morbi ĩue
stigent diligenter mentem infirmi & inuenta cã q̃rant
medicinã cõtrariã infirmitati. qa pria regula medicinę
est cognoscere cãm infirmitatis. Intremus ergo quãdã
curiã intellectualem ad modum curie tpalis ubi exami
nant̃ malefactores & dant̃ snie & ibi examinem⁹ pas
siones uicioꝝ & eoꝝ cãs. Prĩo igit̃ iste tyrãnus furor
liget̃ cum funiculis mãsuetudinis & pcutiat̃ pacientia
& trahat̃ a scã caritate añ iudicem q sic eum interroget
Dic nobis (o stulte & inhoneste) nomen patris tui &
scelestis matris tuę. Dic nobis etiam noĩaílioꝝ tuorũ
& filiaꝝ tuaꝝ inqnataꝝ. Dic etiam nobis nomina᷑ no
bilium q te impugnant & occidunt. Et tyrãnus furor
sic respondit. Genitores mei sunt multi & pater meus
non est solus. Matres meę sunt amor pecunię auaricia:
ingluuies

ingluuies uentris & aliquando fornicatio. Pater meus uocatur inflatio siue superbia. Meæ filiæ sunt memoria maliciæ uindicta: inimicitia: & iustificatio in propriis uerbis. Filii mei sunt liuor & odium. Mei aduersarii qui tenent me ligatum sunt mansuetudo: & inirascibilitas. Insidiator meus uocatur humilitas. Qui uero sit pater huius insidiatoris interrogate eum in loco suo.

¶ Explicit octauus gradus.

¶ In octauo gradu inirascibilitatis corona ordinatur.

¶ De obliuione iniuriarum.

¶ Nonus gradus.

Anctæ uirtutes assimilantur scalæ quam uidit Iacob: sed immundæ maliciæ assimilantur cathenis: quæ ceciderunt de manibus sancti petri principis apostolorum: qm̄ uirtutes portabat gradatim usq; ad cœlum aīaȝ quæ super oīa hoc desiderat: maliciæ uero nascuntur una ab alia: & trahunt aīam ad infernū. Quia ergo audiuimus stultū furorem nominare pro sua filia memoriā malitie. oportet ut de ea loquamur. Memoria maliciæ est complemētum furoris: custodia peccati odium iusticiæ: sagitta rubiginosa. uenenum aīæ dissipatio uirtutum: uermis mētis: confusio oṙonis laceratio petitionū quæ fiunt Deo: alienatio caritatis: clauis fixus in aīa: iniqtas nunq̄ dormiens: peccatum nunq̄ deficiens: & mors quotidiana. Istud uicium. s. memoria maliciæ est tenebrosum & triste super oīa alia uicia. Ille q facit cessare iraȝ occidit memoriā maliciæ: sed ueniente p̄re generatur filius. Qui possidet caritatē repellit a se suā aduersariā uindictā: q uero retinet inimiciciā auget sibi laborem inutilē. Mensa caritatis dissoluit odium & munuscula faciunt aīam

mansuetam. Vult dicere quod præsentare inimico aliqua munuscula & inuitare eum ad mēsam placat eum. Mē sa studiosa preparata est mr̄ amicitiæ: sed per fenestrā caritatis ītrat sepæ igluuies uentris. Et est sensus. Caue ne sub speciæ īuitandi inimicum tuum sequaris gulam Vidi odium dissoluere uinculum amoris fornicarii q lō go tpe durauerat: & rancor soluit malignos ab illo uin culo. Et erat mirabile uidere demonē expellere demo nem: sed hoc fuit ex despensatione diuina & non opus demonis. Memoria maliciæ longæ abest a caritate fir ma sed fornicatio ei leuiter appropinquat. Vidi. n. se crete capi columbā. i. sub speciæ caritatis ītrauit amor carnalis. Tu qui tenes memoriam maliciæ. i. iniuriæ ti bi illate memento mali quod tibi faciūt demones. Et tu q uis seruare inimicitiā: esto inimicus corporis tui qa ei⁹ amicitia est periculosa. Corpus. n. est stultus amicus & proditor qa quanto melius eum nutris. tāto plus te of fendit. Ille q loquitur de sacra scriptura & tenet memo riā maliciæ & uerba spiritus sancti exponit ꝑm suū affe ctum uolens & hoc ostendere quod liceat ei tenere inimici ciā cunfunditur ꝑ orationem Iesu Xp̄i q orauit pro ini micis suis. Quādo multum laborādo nō potes te solue re ab isto uicio saltē dic ore culpam tuam inimico: ut ex ista ostensione quā facis in suam præsentia ultimatę cō fundaris in teipso & eum diligas ī caritate. recipiasq; in amicum stimulatus a conscientia quasi ab ignæ: & tunc cognosces te mutatum ab illo sordido rancore. Non q̄ do oras pro aduersario tuo non qn̄ præsentas ei munu scula non qn̄ eum īuitas & comedis secum sed quando uidebis eum cedidisse in aliquam tribulationē corpora lē aut sp̄ualem & dolebis & planges de eo sicut de te: tūc cognosces te liberꝝ a uicio rācoris. Solitarius q tenet rā corē in cordæ est quedā aspis surda ī nido hn̄s in se ue

nenũ mortiferꝝ. Memoria passionũ quas Christus ptulit sanat aiam a uicio rãcoris faciens eum erubescere de sua ipatientia in lignis putridis nascunt̃ uermes & i aĩabus non legitimæ mansuetis & trãqlis latet rãcor. Abiiciens rancorem iuenit idulgentiam: q uero illum tenet: uenia priuabitur. Mansuetudo & tranquillitas non lrĩma: est illa q̃ non nascitur de timore & amore Dei. Multi ut haberent idulgentiã sustinuerunt magnos labores sed ille q non reminiscitur iniuriæ susceptę peruenit ad idulgẽtiã citius illis: si ueꝝ est quod dicit dñs. Dimittite & dimittet̃ uobis. Signũ nobilis penitentiæ est obliuio iniuriæ: sed q tenet rancorẽ in corde & uult facere penitentiam est similis ei q se putat in somniis currere. Vidi quosdam q tenebant rancorẽ cum proximo: & admonebant alios ut dimitterent rancorẽ ex qua ammonitione erubescẽtes de seipsis destiterunt a uicio suo. Nemo estimet paruã istã tenebrosã passionẽ qa solet se extẽdere ẽt usq; ad uiros multum spirituales.

¶ Explicit nonus gradus.

¶ Qui ipsum possidet: cuȝ fiducia petat solutionẽ offensionũ a saluatore Iesu Christo.

¶ De non iudicando alios & detractione uitanda. Decimus gradus.

Vllus sapiens cõtradicit qn de rãcore nascat̃ detractio: & iõ hic eam ponaȝ post suos gẽitores. Detractio est filia odii & ẽ uuln⁹ subtile qa nõ uĩ pctũȝ & ẽ latẽs sanguisuga caritatis qa sugit sanguinẽ uitę spũalis: & est ypocrisis caritatis, qa dat itelligere ꝙ loqt̃ de pctõ alieõ ex caritate. Acqsitio sordis cordis ẽ exterminatio castitatis. Sicut sunt qdã iuuẽculę q̃ opant̃ malũ publicæ & sine uerecũdia & sunt q̃dã aliæ q̃ faciũt pe

iora sed secrete & cũ erubescẽtia sic ẽ i passioĩb⁹ uicioꝝ qa q̃dã sũt publica nõ tñ peiora ut gula ebrietas:.fornicatio:scurrilitas:uana gloria:alia uero sũt latẽtia sed piculosiora qa aliud oñdũt & aliud itẽdũt.s.ypocrisis malignitas:tristicia ꝺ bono alieõ:mẽoria malicie detractio in corde. Ego uidi quosdam detrahentes aliis quos reprehendi:& ipsi mali operatores se excusando respõderũt ꝙ hoc faciebant ex caritate. Tunc ego dixi. Cessate fratres cessate a tali caritate ne mendacem faciatis illum q de uobis dicit. Detrahentem secrete proximo suo hũc persequebar. Si tu dicis ꝙ amas proximũ ne detrahas ei in publico:sed ora ꝓ ipso in secreto. Et iste modus caritatis acceptabilis Deo est. Nunq̃ obliuiscaris hui⁹ uerbi quod dicã & sic oĩno desines iudicare peccatorẽ. Iudas erat de choro apostoloꝝ Christi & latro de choro homicidaꝝ & in momento mirabiliter fuerũt transmutati. Qui uult uincere spũm detractionis non imputet defectum peccanti sed demoni peccatorẽ incitanti:qa nemo uult contra Deum peccare q̃uis uoluntariæ oẽs peccemus. Vidi quendam manifestæ peccantẽ q secrete fecit pñiam:& illũ quẽ iudicaui peccatorẽ repperi castũ corã Deo & per purã conuersationem erat ei reconciliatus. Nunq̃ habeas apud te in reuerentia detrahentez proximo quinimo dic ei. Sile frater. Ego quotidiæ offẽdo in maioribus. Q̃o possum eum iudicare? Et cũ isto emplastro facies duo bona saluãdo te.s.& ꝓximũ. Non iudicare est uia breuis quæ ducit ad remissionẽ pc̃tõrũ si ueꝝ est quod dicit dñs. Nolite iudicare & nõ iudicabimini. Sicut ignis est alienus ab aqua sic iudicare debet esse alienũ ab eo q facit penitentiã. Et ponamus ꝙ uideas hoĩem peccare in ipso exitu mortis non tñ debes illũ iudicare ante mortem:qa incertũ est iudiciũ Dei Quidã peccauerunt grauiter et manifestæ, sed occultæ fece

abrutis

runt pniam maiorē: & sic discutientes aliena facta fue- 51
runt decepti super eis retinentes fumū pro solæ. Audi-
te me audite uos qui scrutamini aliena si uerum est qa ue-
ruz est quod dicit dñs. In quo iudicio alium iudicaueri
tis iudicabimini. Omnino in illos defectus siue corpo-
rales siue spirituales de quibus uituperamus proximuz
cademus nos & aliter non erit. Illi qui promptæ inuesti
gant & iudicant facta aliena: ideo cadunt in istum defe
ctū qa non habent memoriā neqꝫ curā peccatorum suorum
Si quis .n. acceperit curā proprii peccati nō accipiet su-
pra se pondus iudicandi pctā aliena. Et quia ppria pec-
cata negligunt: ideo aliorum facta iudicant. Si. n. qs uolue
rit discooperire & diligenter inspicere sua peccata co-
operta uelo amoris proprii & arrogantię nunq̄ in tota
uita sua respiciet aliena. estimans tempus non esse suffi
ciens ad plāgendum sua. etiam si centum annis uiueret
& tot lacrimas funderet q̄ta est aqua iordanis. Ego con
sideraui planctum ueracē & non inueni in eo uestigiuz
detractionis aut condēnatiōis. Demones autem indu-
cunt nos ad peccandum aut ad iudicandum peccantes.
ut per s̄m nos inducant ad primum. Istud est signum te
nentiū rancorē in cordę. q doctrinā. facta. & dicta pxi
mi. libenter uituperant & meditantur causas & colores
quibus possint uituperare ad hoc eos inducente spiritu
odioso. Vidi quosdā secrete operantes peccata enor-
mia. q ut demonstrarēt se iustos acriter reprehendebāt
peccata minima in publico facta. Iudicare est presum-
ptuosa rapina dignitatis Dei eo q iudicium solius Dei ē.
Condemnare est mors proprię aię. Sicut superbia pro
prię reputationis sine alio uicio sufficit ad perditionem
aię sic iudicare sufficit. si phariseus (de quo loquitur in
euangelio) ex hoc fuerit condemnatus. Sapiens uinde
miator colligit uuas maturas & dimittit acerbas sic sa-

piens homo considerabit solicite uirtutes alienas. &
stultus scrutabitur defectus. Et de talibus stultis scribi-
tur in psalmo. Scrutati sunt iniquitates defecerunt scru
tantes scrutinio. Neq; tuis oculis uidens iudices: sepe.n.
& ipsis educuntur & errant.

¶ Explicit decimus gradus.

¶ Ques q obtinet: caritatis & luctus operator existit.

¶ De silentio undecimus gradus.

Iximus cōpendiose qūo iudicare est
piculosum & crudele & est uiciū etiā eorꝫ q
uident spūales. Et nūc ueri⁹ dico q iudicare ē a ppria li
gua iudicari & torqri. Nūc āt oportet dicere de cā & por
ta p q̄ iste defectus itrat i aīam & uī exit. Multiloqū ē
cathedra ianis glǣ q̄ nitit se ōndere pōpatice. Multilo-
qum ē signū isipientiæ & stulticie porta detractiōis &
cōductor risus dissoluti minister mēdacii: dispsio cōpū
ctiōis: obtenebratō itellectus oparius accidie pcursor
somni dissipatio plāctus exterminator custodie aīæ: ex
tinctio feruoris deuotiōis: & obscuratio orōnis. Et ecō
tra silētiū sapient & discrete obseruatū ē mr̄ orōnis: re-
uocatio a captiuitate: custodia ignis cordis eps cogitatō
nū ad discutiēdū q̄ bōa & q̄ mala itētio pugnātiū: qa dū
itēdūt pugne tenēt silētiū collega plāct⁹ amic⁹ lachriarꝫ
opator memorie mortis diligēs iqsitor pene & iudicii
eternalis minister scē tristicie inimicus ppæ cōfidentiæ
glutiniū trāqllitatis sicut uiri & uxoris: ipugnator amo
ris docēdi alios augmtū sciētie: ornat⁹ uerbi dei pfect⁹
& fruct⁹ nō appens & ascensus secret⁹ ut dicit ppheta
Ascēsiōes i corde suo disposuit. Qui cognoscit suos de-
fect⁹ retinet liguā q āt multū loqt nō se cognoscit sicut
expedit. Amico silentiū adheret & secrete cū eo loqtur
& illūinat. Silētiū qd tēuit xps corā pilato iclinauit eū

ad ɔpassionē:& modesta & trāqlla uox repellit ianē glo
riā q̄ uult pōpatice loq. Petrus apl'us pp multiloquꝫ qđ
fecit fleuit amare. Recordemur ꝑphetę dicētis. Dixi cu
stodiā uias meas ut nō delinq̄ i ligua mea. Et alterius q
ait. Meli⁹ ē cadeř i terrā ab altitudīe q̄ a ligua. ego đ ista
materia nolo multa scribere q̄uis astutia uicioꝝ me ad
hoc īducat. Dico tn̄ illud qđ audiui ab uno quē diligenť
& amicabiliť īterrogaui de qete mētis & custodia oris q
mihi dixit q multiloqum nasciť ex uno istoꝝ aut ex idi
sciplinata uita & maligna ɔsuetudine q̄ difficilis ē ad di
mittēdū)qa cū ligua sit mēbꝝ corpis ita opať sicut edo
cta ē)aut p īcitamtū demōis & maxīe ianis gloriæ:&
aliqn̄ nasciť ex gula & saturitate uētris. qui solicite cogi
tat de morte præscindit uerba & q possidet planctū fu
git a multilogo sicut ab ignæ. Qui amat qetem solitudi
nis claudit os q āt gaudet se uisitari ab hoib⁹:expelliť đ
cella a loquacitate. Qui sentit odorem ignis diuini fugit
societatē hoiuꝫ queādmodū apis fumū. Qui uero multi
loquus ē sibi similiū cōsortia q̄rit. Valde pauci sunt qui
possint retiere aq̄ ne currat iferius:& multo pauciores
sūt q pn̄t retinere liguā q̄ ē effrenata & icōtinēs ex usu.

¶ Explicit undecimus gradus.

¶ De non mentiendo duodecimus gradus.

DE ferro & lapide nascitur ignis & de
multiloqo nascitur scurrilitas & mendaciū. Scurrilitas
ē sermo ad ꝑuocādū ad risum auditores. Mēdaciū ē ex-
terminiū caritatis. Qui. n. mentiť ꝑxio nō diligit eū Pe
riuriū ē negatio. dei Nemo putet mēdaciū puū eē pctūꝫ
qa spūs sctūs dat grauissimā sniaꝫ cōtra ipsū p ꝑphetā
dicētę dn̄o pdes oēs q loquūť mēdaciū qd ergo sustiebūt
q mēdacio addūt piuriū. Vidi quosdā glantes đ suo mē
dacio & p scurilitatē studeb āt alios ꝑuocař ad risū & m

ſerabiliter exterminabāt ea ex q̄bus auditores potuiſ-
ſent iduci ad planctum eis neceſſarium. Q ñ demones
uident q̄ uolumus diſcedere a conſortio ſeculariter lo-
quentium & uerba ad riſum prouocantia dicentium ſi
cut ab infirmitate peſtilenti tunc ſtudent nos decipere
ne diſcedamus duplici ex cā. Prima eſt ne turbemus lo-
quentem. Alia eſt ne uideamus magis ſpirituales q̄ illi q̄
ſtant ad audiendum. Diſcede cito & ne tardaueris, q̄a ſi
ſteteris ad audiendum in tp̄e orōnis habebis cogitatio
nis riſus quod eſt Deo abhominabile. Et non ſolum de
bes diſcere ſed etiam ſtude diſſipare illud malum conſi-
ſtorium proponendo memoriā mortis aut iudicii eter-
ni. Melius eſt .n. tibi reprehēdi aliqualiter de inani glo-
ria cauſa profectus & ſalutis illorum q̄ tacere. Hypocri
ſis eſt mater mendacii & ſepe cauſa & occaſio. Vnde q̄
dam determinauerunt hypocriſim eſſe cogitationem
& operationem mendatii hñtis ſecum iuramentū. Qui
poſſidet timorem Dei recepit in ſuo hoſpicio condem-
natorem mendacii & illud repellit a ſe uelut opus alie-
nū quia poſſidet in ſe ſtimulum conſcientiæ quaſi iudi-
cē crudelē & īplacabilem & nō acceptatorē perſonarum.
Sicut in aliis uiciis cognoſcimus differentiaz nocumen-
ti ita & in mendaciis quia in aliud peccatū & iudiciū in-
currit q̄ timore periculi: & in aliud qui ſine timore pe-
riculi mentitur ī aliud ēt īcurrit qui delectat̄ mentiri &
in aliud q̄ mentit̄ ut faciat ridere auditores & in aliud q̄
mentit̄ ī dānū & ī periculū p̄ximi. Per cruciatus iudicū
& p̄ncipū diſſoluūtur mendacia & p̄ multitudinē lacri-
marum oīo depeūt. Amator mēdacii putat & dēt eē diſpē
ſatū in mēdacio pacis & alicuius bōi cā. Inuētor mēdacii
dēt ſe imitari raab q̄ de mendatio fuit laudata & p̄mia-
ta: ſed talis cnm perditione proprie animę dicit ſe acqui
rere ſalutem aliorum. Quādo perfecte fuerimus (ut ait)

purgati a mendacio ex tunc multo timore tpe & casu necessitatis fingimus aliquē modū mentiendi cū duplicitate nerborū aut modo aut facto sicut fecerūt abraā: samuel: & dauid. Paruulus nescit mentiri: similiter nec aia priuata malignitate. Letificatus & inebriatus uino inuolūtarie de oibus dicit ueritatē & anima inebriata compunctione non potest mentiri.

¶ Explicit duodecimus gradus.

¶ Qui hunc gradū ascēdisti: radicez bonoꝝ possides.

¶ De uictoria accidię que dissoluit mentem. Tertius decimus gradus.

Ccidia est unus de ramis & filiis multiloquii: & sepe ē primogenitus sicut supra diximus. & ideo demus ei locum & ordinem sibi cōuenientem in ista cathena maligna. Accidia est lassitudo aie: resolutio mentis: pusillanimitas exercitii spiritualis: odiū pfectionis: beatificatrix hominū secularium: detratrix dei quasi sit crudelis & sine benignitate & pietate: In dicendo psalmos est attonita: infirma in oratiōe: fortis sicut ferrum in supfluo opere manuū: & ad obedientiam improba & īfirma. Subditus & obediēs nescit quid sit accidia. & p exercitia acquirit pfectionem uirtutis mentalis. Monasteriū est locus pugne contra accidiā. Accidia solitario est uxor ppetua que die noctuqꝫ preliatur cum eo nullā dans ei requiem nec discedens ab eo ante eius mortē. Accidia uidens cellā solitarii subrisit & appropinquans ibi fixit tentoria sua. Medicus ī mane uisitat infirmos suos: & accidia laborātes in meridie. Accidia hortatī opari ut habeaī quo hospites possunt refici & tractari. Accida admouet uacātes oratiōi qꝫ pmpte uisitet infirmos: reducens ad memoriā illud uerbū

xpi. Infirmus fui & uisitasti me. Itē q̄ uisitent afflictos & confortent pusillanimes: sicut dicit apostolus. Quā do sumus in oratione accidia reducit nobis ad memoriam omnia opera seruilia que debemus necessario facere cum tali sagacitate quasi cum rationabili fune subtrhait nos ab oratione. Istud demōium accidie inducit nobis horrorem trium horarum scilicet ab hora sexta usq; ad nonam in qua comedūt fratres: & inducit distemperantiam corporis: dolorem capitis: rigorem febris: & torsionem uentris. Sed cu3 uenerit hora noua discedunt predictæ infirmitates mensaq; parata monachus accidiosus surgit sanus de lecto. Redeūte autē tempore orationis: caput eius aggrauatur: & dum stat in oratione accidia eum submergit somno: & cum importunis oscitationibus rapit uersus psalmoru3 de ore eius. Omnia uicia expelluntur per uirtutem eis contrariam: sed, accidia postq̄ habitauerit cum monacho est mors mentis eius. Tamen fortitudo anime resuscitat mentem mortuā: accidia uero & occiositas dispergnnt omnes diuitias uirtutum. Quia istud uicium iter octo capitalia est fortius: faciamus de eo examinationem sicut fecimus de aliis: sed pri⁹ hoc addo. Nā p̄nte psalmodia accidia non appareat & completo officio oculi sint aperti. In tempore accidię cognoscuntur uiolenti q rapiunt celū. Inter omnia uicia nullum est quod faciat monachum solicitum acquirere tot coronas quot accidia. Vnde considera q̄ i omni loco & momēto tibi aduersatur. Si stas rectus in officio hortatur te ut appodies aut sedeas. Si sedes hortatur ut appodies parieti: & facias strepitum cum pedibus. Qui plangit seipsum nescit quid sit accidia. Ligetur ergo iste tyrannus fune memorie peccatorum & uerberetur opere manuali & trahatur ad iudicem per attentum cogitatum de bo-

nis eternis & presentatus ante eum de pertinentib⁹ ad ipsum interogetur sic. Dic nobis remisse & dissolute q̃ est mater tua que te male peperit & qui sunt tui primo geniti: & qui sunt tui imupgnatores & qs ē occisor tu⁹. Et ille coactus sic respõdet. Ego apud uere obedientes non habeo ubi caput meũ reclinē: sed habito & qesco cum solitariis. Mee genitrices sunt multę & diuersę: qa aliquãdo me generat insensibilitas aię aliqñ obliuio celestium: & aliquando supfluus labor corporalis. Primogenitns meus ē mutacio loci. sorores meę sunt inobedientia patris spũalis obliuio iudicii: & aliquãdo apostasis idest derelictio ꝓfessionis. Mei aduersarii q tenēt me ligatum sunt psalmodia & opus manuũ. Impugnatrix mea ē meditatio mortis: sed illud quod pfecte me interimit est orõ cũ firma spe eternoꝝ. Quis aũt generet pariat & orõnē interrogat eã. Efficax fides ad deũ & firma spes ꝓmissionũ & caritas pfecta. hec sunt que pariunt orationem continuam: addita abstinentia humili et habituata.

¶ Explicit gradus tertiusdecimus.

¶ Possidens uictoriã accidię in oĩbus ꝓbatus existit.

¶ De ieiunio & abstinentia discreta.

¶ Quartusdecimus gradus.

DIsponentes & uolentes loqui de gula & uentre preponemus quasi omnino sapienter loqui cõtra nosmetipsos: quia miror si aliquis est liber ab ea nisi illi qui habitãt in sepulchris Gula est hipocrisis uentris: quia cum fuerit saturata simulat se famelicam. Gula est q̃ facit parari cibos delectabiles: & est fons & principiũ libidinis. Si enĩ euacuaueris uenã libidinis p castitatē & ieiuniũ. rurs⁹ replet̃ p gulã. Simlr̃ si extinxeris flãmã luxurię rurs⁹ resuscitat̃

per gulam. vnde apparet ꝙ qui nō refrenat gulam nō potest resistere luxurie. Gula est deceptrix oculoꝝ qa suadet ꝙ deuoremus oīa que uidemus. Gula est cōpassio tēperantie & humiliatio placibilis: Cōpatit̄ eni corpori & non uult sub spē penitentie cogere corpus ad asperam abstinētiam. Sub spetiem humilitatis gulosus dicit. Sū pcātor & nō sum dignus imitari sctōs patres qui fecerunt magnā abstinentiam: & sic suadet sibi uti oībus delectabilibus. Gula & saturitas cibi est pater fornicationis: sed tribulatio uentris opat̄ castitatē. Leo aliquando p blādicias efficit māsuetus. Qui uero blandit̄ corpori suo & illud nutrit in deliciis: magis illud inueniet rebelle. Iudeus letat̄ & facit festum die sabbati: monachus autem gulosus facit festum die sabbati & dñico. Antiquitus enim monachi nō ieiunabāt die sabbati. Monachus gulosus prenumerat dies ante pascha & ante plurimos dies ꝓcurat cibos pro festo. Frater seruus sui uentris cogitat cū qb⁹ cibis celebret festū: seru⁹ uero xp̄i cogitat quā gratiā acquirat in festo. Quando uenit frater peregrinus gulosus exultat ad faciendum cum eo caritatem & solutionē sue abstinentię estimat consolationem fratris. Aduenīete hospite ꝓcurat & bibit uinum: & sic credens celare uirtutē suę abstinentię efficit̄ seruus gule. Sepe inanis gloria inimicat̄ gule & rixant̄ ad inuicem super miserum monachū quasi sup seruum empticium. Gula dicit ꝙ debet frangere abstinētiā ꝑ caritate hospitis & inanis gloria dicit ꝙ demonstret se uirtuosum p abstinentiam: sed sapiens frater fugiet utrūq; tp̄e suo hoc mō. Q n̄ ignis carnis uiget & augetur ut puta in iuuenibus tunc affligamus carnē in oī loco & tp̄e seruantes consuetam abstinentiā. Quādo uero ignis carnis remittit̄ (quod non credo fieri ante sepulchrū) tunc celemus nr̄am abstinētiā. vidi senes &

iuuenes decipi in bibendo uinum & in sumendo cibos ex precepto fratris peregrini. Quādo autē ipsi fratres pegrini sunt famosi & ꝓbati scītate, tunc de eoꝝ mādato debemus relaxare tēperate nostrā abstinētiam sed si sunt negligentes non curemus de eoꝝ mandato specialiter quando sumus in prelio ignis. Unus ex antiqs nomine euagrius ꝑ suam arrogantiā attētauit uelle esse sapientior sapientibus qui fuit miserabiliter deceptus in multis & publice fuit stultior oībus stultis & specialiter hanc stulticiā dixit. Quādo aīa desiderat uarios cibos tunc artet̄ in pane & aqua. Quod uerbū fuit simile mādato quod qdā fecit suo discipulo dicens ꝙ ascenderet totā scalam in uno saltu. Et ideo nō reprobantes dictū suum dicimus ꝙ quādo aīa desiderat uarios cibos ipsa desiderat aliquid propriū naturę: & ideo oportet uti industria ad subueniendum naturę & ad resistendū gule q̄ est multimode artifex ingeniosa. Et si sic non fecerimus graue bellum faciet natura contra nos: scʒ infirmitatis corporalis aut spiritualis. Auferamus igit̄ primitus corpori cibos inpinguantes, deinde ardētes postea delectaberis. Et si possibile est da uentri cibos qbus repleat̄, leues uiles & agilis digestionis: ut ex repletione: facies insaciabilitatē & ex subtilitate & leuitate possis cito respirare & liberari a calore corporis quasi a flagello. Aduertamus & uidebimus ꝙ cibi facti de rebus q̄ respirant in nobis inflāmationem carnis. Ne credas demoni q tibi suadet ut retardes refectionē ultra horam cōmunē. Sic enim turbas ordinem cōitatis: sicut ille q uult ꝑuenire horā refectionis. Alia abstinentia conuenit innocentibus, & alia penitentibus. Innocentes habent motum corporis siue calorem inordinatū pro signo excessus: nocui uero siue penitentes ꝑseuerāt usq̄ ad finem & mortem in sua abstinentia sine consolatio

ne & sine murmure. Primi scilicet innocētes debent re spicere cōplexionem suā & tempātiā mentis. ita q ipsa mens nō cōfundat p supfluū cibū aut potū aut nimiā famem: sed semp supstet sensualitati. Secūdi uero .s. pe nitentes p spūalem tristiciā & moritificationem placāt deū. Et qd ē pfectus tps cōsolationis & letitie est priua ri omni sollicitudine pugilli uero bonū tps ē tps plii. S; bonū tps uiciosi est festū festoꝝ & frequentia frequen tiaꝝ: idest nō cogitare de tentationibus suis. sed habere multas occupationes extraneas. In corde gulosi fiant somnia de cibis & potibus: i corde uero penitentis fiūt somnia de iudicio & penis. Tene & uince uētrē anteq̄ teneat & uincat te qa post modū oportebit te facere pe nitentiā & abstinere cū tua cōfusione. Istud uerbū itelli gunt q ceciderunt i foueā quā nō decet noiare. Eunu chi nō habuerūt expientiā huius rei. Circūcide uētrē meditatione ignis eterni. Illi q obedierūt uētri deide ab sciderūt sibi uirilia iterierūt duplici morte. s. corpis & aie. Discutiamus & iueniem⁹ q sola gula opat i nobis religiosis picula spūalia. Mens ieiunantis & abstinētis ora uigilāter & sobrie. mēs uero nō abstinētis replet' i mūdis fantasmatib⁹. Saturitas uētris desiccat fontē la chrymaꝝ abstinētia uero i sicco fonte gñrat aq̄s. Qui nutrit & satiat bñ uētrē suū & uult uincere spm forni catiōis est similis illi q uult extinguere ignē cū oleo. Q ñ uēter cruciat fame tūc cor hūiliat: qñ uero ē plen⁹ & cō solat⁹ cogitatio eleuat i supbiā. Attēde diligēter & uide bis añ cibū i māe cogitationē carnis exultare: hora ue ro sexta modicū iclinari. circa aūt solis occasū totaliter hūiliari: & sic cognosces utilitatē ieiunii. AffIige uētrē fame & sic laudes os tenendo silentium: quia a cibis lin gua accepit uigorē. AffIige etiam ipsum uentrem in ui giliis & ieiuniis. Si enim sustinueris aliquam penam do

abatis

minus statim faciet tibi gratiam adiuuando te portare onus, vtres molificati tenent ultra mensuram: arridi uero nō tantum tenēt sic ille qui multum comedit dilatat interiora: qui uero parū cōedit restringit ea. Quib9 refectis non eget tanto cibo: & ex tunc est naturaliter sobrius. Sepe sitis extinguit sitim. sed uelle extinguere famē fame est opus crudele & impossibile p naturam. Quando igitur fames infestat te ita ꝙ te oportet saturare carnem ex alia parte tu doma carneȝ cū laborib9. Et si non potes hoc facere ꝓpter infirmitatē carnis tere ipsam uigiliis. Quādo uero oculi grauant̃ somno sume opus manuū. In tp̄e orationis non tangas opus manuū: nō enim est possibile simul dare mētē deo & opi. Attende & uidebis ꝙ demon aliqñ ponit se supra stomachū & facit illum insatiabilem etiaȝ si comederet totā egyptū & biberet nilum. Deinde iste demon postq̄ fecit nos multuȝ comedere recedit a nobis & mittit ad nos spiritū fornicationis: annunciatq; ei illud quod fecit dicens. Apprehende illū & cōturba) Habet eni uētrē plenū & grauatum) & cito deiicies eum. Tunc ueniens demon ridet uidendo hominem sic dispositum. & ligat ei manus & pedes cuȝ somno: deinde facit de eo quicquid uult sordidando animam fantasiis & corpus pollutione. Et est mirabile uidere mentem que est spiritualis esse sordidatā & obtenebratam per corpus. Et est etiam mirabilius. si hoc ei accidit postq̄ est facta imaterialis purgata & subtilata per planctum. Si tu ꝓmisisti xp̄o ire per uiam artam restringe & angusta uētrem: si enim illum dilataueris fregisti professionem. Cogita quod dominus dicit. ampla & spaciosa est uia uentris que ducit ad perditionem fornicationis & multi uadunt per illam. & arta est uia ieiunii & abstinētie q̄ ducit ad castitatem. & pauci intrāt p eā. Lucifer q ceci

dit de celo est princeps demonum:& ingluuies uentris est princeps oium uiciorum. Quando sedes in mensa pro refectione recordare mortis & iudicii:& adhuc uir poteris parum impedire uicium gule. Et quando bibis recordare fellis & aceti q̄ data fuerunt xpo:& sic aut abstinebis aut suspirabis aut reputabis te uilem. Noli decipi:quia non poteris liberari a seruitute pharaonis & uidere pascha spirituale:nisi comederis panem azimū cum lactucis agrestibus. Lactuce agrestes sunt uiolentia ieiunii labor orationis:& pacientia in aduersis. Panis azimus est non inflate nec superbe sapere. nec te reputare bonum. Semper habeto in memoria uerbum pphete dicentis. Cnm mihi molesti essent demones induebar celicio humiliabam in ieiunio aiam meā:& oratio de sinu meo non recedebat. Ieiuniū est uiolentia nature: desiti delectationum gustus. cessatio caloris concupscentie.. recisio malarum cogitationum & intentionū liberatio somniorum. mundicia orationis:lumen anime: custodia mentis:solutio cecitatis:porta cumpunctionis: humile suspirum:leta contricio :excussio multiloquii: causa tranquilitatis:custos obedientie:alleuiatio somni sanitas corporis:operator & adiutor impassibilitatis: remissio peccatorū porta deliciarum paradisi. E cōtra iste tirannus ingluuies qui es princeps omniū uiciorum que nos impugnant est porta uiciorum:casus ade :perditio esau:mores populi israel:deshonestatio noe:perditio gomorreorum:uituperium loth: exterminatio filiorū hely sacerdotis:& conductor contaminationū & cogitationū malarum. Interrogemus prio istū tyrannū unde oriat̄ & qui sunt filii eius & quis est ille qui eum prosternit & quis est ille qui eum occidit omnino. O mortalis tyrāne omnium hominum qui emisti nos auro tue insatiabilitatis:dic nobis unde intrasti i nos & quid genuisti postq̄

abatis desiani

sti post itrasti & quomodo recedis & quomodo possumus a te liberari. Ad ille dolens de iniuria quasi fera furibunda respondet. Quare mihi loquimini cũ improperiis uos q estis mihi subditi ex debito? Et quõ uultis dissolui a me q estis mihi obligati per naturam? Porta p q̃ intro est natura uictus. Consuetudo uero est causa meę insatiabilitatis. Longus usus: ĩsensibilitas aiæ & obliuio mortis: sunt causa meæ passionis. Sed qa ĩterrogastis d noibus filiorum meoꝶ (quos si uoluero noĩare erunt plures q̃ arena maris) audite solum nomina dilectoꝶ meorum & primogenitoꝶ. Meus primogenitus ẽ minister fornicationis. Secũdus post illum est duricia cordis tertius est somnus. Post hunc est mare cogitationũ immundaꝶ ac unde: & tempestas contaminationum & abissus indicibilis immundiciæ quæ de me procedit.
Meæ filiæ sunt istæ ociositas multiloqum: confidentia risus: contradictio: ceruicosa scurrilitas: inaudientia: insensibilitas cordis: ĩcarceratio: se magnificare: gloriacio audacia: præsumptio amor mundi: sordida oratio reuolutio cogitationum & sepæ casus improuisi quos sequit̃ q̃nq; desperatio ĩter omnes filias crudelior. Memoria peccatorum me impugnat sed non uincit. Attenta autẽ cogitatio mortis & exitus aĩæ mihi inimicatur oĩo. Res autem quæ me perfectæ expellat & interimat non ĩuenitur in hoibus. Qui uero possidet paraclitu3: ipsum interpellat aduersum me: & ipse paraclit⁹ motus illius humilitate non me sinet operari uiciose. Illi uero q sunt sine paraclito quærunt per me consolari.

¶ Explicit decim⁹ quart⁹ gradus.

¶ Fortis & uirilis uictoria. Qui preualet uincens: ad impassibilitatem & castitatem summam manifeste gradiens ascendit.

¶ De castitate odorifera cora3 Deo. xv. gradus.

V diuimus insaciabilem gulam dicere φ filius suus est concupiscẽtia carnis Et non est mirꝶ qa hoc cognoscimus in pmo patre nostro adaꝫ. qa si non fuisset uictus a gula non cognouisset uxorem concupiscentiã. Et ideo illi qui obseruant primum mandatum abstinentie non cadunt in secundam trãsgressionẽ sed permanent filii ade non cognoscentes adam suplæ pticipãdo d pctõ suæ puaricationis: sed qm ipsi: rgenerati sũt i xpo p castitatẽ: & assimilati ãgelis: sed paulominꝰ illi miorati p statũ mortalitatis Et i hac mioratiõe p statũ mortalitatis posuit eos deꝰ p eoꝶ utilitate: sicut dicit Græsgoriꝰ thæologꝰ. Castitas ẽ ppetas natuꝶ icorporeæ. i. angeloꝶ. Castitas est res amabilis: & placens Xpo. Castitas est scutum cordis supra terrenum. Scutum dico qa per ipsam cor se deffendit ab immundis cogitatiõibus. Supra terrenum dico: qa talis deffensio nõ est per naturam corporalem sed per uirtutem spiritualem. Castitas est quedam supernaturalis & gloriosa abnegatio naturæ & est mirabilis appropinquatio corporis mortalis & corruptibilis ad substantias incorporeas. i. angelos. Ille est uero castus qui etiam in somnis in semetipso non sentit motum aut mutationẽ status in quo erat uigilans. Ille est uere castus qui cum amore & delectatione spirituali percutit & extinguit amorem concupiscentiæ carnalis & cum ignæ spirituali extinguit ignẽ carnalem. Continentia est nomen generale oĩum uirtutum: qa omnis uirtus est continentia a uicio sibi contrario. Ille est uere continens & temperatus qui semp possidet perfectam isensibilitatem super differentia corporum. i. q non plus mali sentit stans inter feminas q̃ inter hoies. Ista est regula pefectæ & castissimæ castitatis nõ

dicit ctus gregorius teologus castitatis profectus in libro cap 27

-5- [illegible] abtis

plus iclinari per affectum concupiscentiæ ad corpora aiata q̃ ad inanimata sicut sunt lapides & ligna nec plus ad corpora humana q̃ ad corpa brutoꝝ. Nullus possidens castitatem reputet aut tribuat sibi istam possessionem: qa uincere ꝓpriam naturam non est leuæ aut accidentalæ. Vbi. n. habetur uictoria de natura ibi recognoscitur uirtus eius q est supra naturã. Nemo eniꝫ potest contradicere: qn minor res recipiat gratiam & bñdictionem a maiore. Principiũ uirtutis castitatis: ē non cõsentire cogitationi carnali. Et ponamus ꝙ aliquotiēs qs polluaẽ dormiendo: illud etiaꝫ fit sine delectabili fantalia. Medium uirtutis castitatis ē si habueris aliqñ carnales motus naturales & ꝙ illi motus solum procedant a superfluo cibo sine aliqua turpi ymaginatiõe aut pollutione. Finis & perfectio huius uirtutis est mortificatio corporis mortificatis prius cogitationibus. i. ꝙ corpus non habeat motus carnales: nec cogitatio uicii carnalis appareat in mente. Ille est uere beatus q in uisu cuiuslibet substantiæ coloris & pulchritudinis corpoꝝ & in omni tempore possidet perfectam insensibilitatem. Non est castus ille q solum corpus lutosum custodit ab immunditia sed ille est q membra corporis sui perfecteꝫ subiicit animæ. Magnus est ille: q in tactu aliene carnis remãet impassibilis: sed maior est ille q in aspectu remanet impcussus & uincit aspectũ ignis carnalis trãsferens illum i pulchritudinem celestẽ. Ille q cum orõne repellit a se carnem. i. spiritũ fornicationis ē similis illi q pugnat cũ leone: sed ille q cõtradicendo facit illũ retrocedere: ē similis illi q tm̃ non se deffendit sed ꝑseqtur inimicũ q eũ iuaserat. Qui uero omnino spernit insultũ istius inimici q̃uis uiuat in carne surrexit de monumẽto. Si istud ē signum uere castitatis. s. nõ hẽre motũ cõtrariũ somniando turpia & carnalia: istud oĩo erit signũ extreme luxu

riæ.s.cadere in pollutionem carnalem uigilando per solam cogitationem. Qui ꝓsternit istum aduersarium cũ laboribus & sudoribus corporalibus est similis illi q cuȝ funda repellit a se inimicum & facit illum fugere. Sed q præliatur contra eum cum abstinentia & uigiliis est similis illi q insequtur inimicum cum baculo q uero prelia tur contra eum cum humilitate & mansuetudine: est similis illi q occidit aduersarium & sepeliuit sub sabulo. Per sabulum quod nutrit uermes intellige humilitatem quæ non nutrit pascua uiciorum. Aliquis tenet istum tirannum ligatum per labores. aliqs per humilitatem: & aliqs per diuinam reuelationem. ¶ Primus assimulatur stellę dianæ. Secundus lunæ plenæ. Terti⁹ soli. & hi omnes habent conuersionem in celo. Sicut d̃ splendore aurore nascitur lux & post lucem sol. sic de laboribus nascitur humilitas: de humilitate diuina reuelatio: de diuina reuelatiõe castitas. Sicut uulpes aliqñ fingit se mortuam ut rapiat aues: sic demon & corpus aliquãdo fingunt castitatem ut decipiant aĩam & hoc isto modo. Demon tenet corpus illorum qui debent seruare castitatem eomodo ꝙ non oritur in eis motus uiciosus carnis dum conuersantur cum mulieribus ut credãt habere perfectam castitatem. Propter quod securant̃: & contracta familiaritate demõ finit corpus facere opera sua & sic cadunt in pc̃tũm. Et ideo nunq̃ credas luto se carni in tota uita tua q̃uis fingat se castam & ne confidas in ea donec inueneris Iesum: neqꝫ confidas non posse cadere propter tuam abstinentiam: qa ille q nunq̃ comedit cecidit de cœlo. Quidam sapientes diffinierũt abstinentiam esse seruare inimicitiam corpori & pręliari cum uentre. Casus carnis incipientibus seruire Deo plurimum accidunt propter cibum delicatum. In proficientibus uero propter reputare se bonum & hoc etiã

abatis

accidit icipientibus sed appropinquantibus perfectio-
ni accidit solum propter iudicare proximum. Quidam
reputant beatos eunuchos per naturam qa sunt liberi
a tirannidæ corporis sed ego beatifico quotidianos eu-
nuchos q continua cogitatiōe quasi gladio scindunt ge
nitalia. Vidi quosdam q uoluntariæ ceciderunt: & ui-
di alios q uolebāt cadere & ñ poterāt: quos reputaui mi
serabiliores quotidie cadētib⁹: qa desiderabāt fetorē &
fetor ñ desiderabat eos. Miser ē ille q cadit sed magis mi
ser ē q facit aliū cadere: & portabit iudiciū utriusq pcā
ti. Noli resisteē spiritui fornicatiōis cū uerbis dicēdo hoc
esset peccatum qa sepe respondet rationabilit. puta ꝙ
illud quod est naturale non displicet Deo q fecit natu-
ram. Qui uult per seipsum uincere carnem suam currit
in uanum: qa nisi deus domum carnis diruat & edificet
domum aiæ in uanum laborat q per ieiunium & uigi-
liam uult edificare. & ideo ponæ corā Deo īfirmitates
carnis tuæ cognoscendo perfectæ propriam impoten-
tiā & recipies īsensibiliter donum castitatis. Est qdaʒ sen
sus libidinosus concupiscentiæ carnalis prout mihi nar
rauit q fuit expertus postq̄ fuit liberatus .s. ꝙ est qdam
spiritus sceleratus crudelis & inhumanus q ponit se sup
sensum cordis & facit eum quem impugnat sentire do-
lorem & ardorem uelut ignis fornacis. Propter quod
perdit timorem Dei & pro nihilo habet memoriam pe
næ eternæ orationemq abhominatur & tm̄ uidere est
ei reliqas mortuorum quantum uidere lapides. Et in il
la turpi operatione peccati facit eam perdere mentem
& sensum humanum atq inebriat eum concupiscentia
corporum rationabilium & irrationabilium cuius dies
nisi abbreuiarentur non saluaretur anima uestita cor-
pore sanguine & limo composito. Et non est mirum qa
omne simile appetit sibi similæ Sanguis querit sangui

Sermo

nem uermis uermem limus limum & caro carnem: q̄uis nos uiolentantes naturam & desiderantes regnum cœli cum aliquibus astutiis & circunuētionibus studeamus decipere deceptorem. Beati illi qui non sunt experti istud bellum. & nos oremus liberari a tali experiētia quoniam q̄ ceciderunt in hanc foueam se elongantes ab ascendentibus & descendentibus per scalam Iacob. i. ad angelis ad resurgendum de tali casu opus habent doloribus afflictionibus fame & summa penuria. Aduertamus qualiter inimicis nostris spiritualibus admodum belli temporalis ordinantur acies contra nos quia cuilibet datur proprium officium. Et est mirabile ꝙ inter eos sit ordo. Humani generis inimicus ſm ꝙ unumquenq; dispositum uiderit statuit prælium & in quo nos facilius capi posse & magis īclinabiles cognouerit in illo suæ malignitatis laqueos tendit ut puta ſm consuetudinem aut etatem aut modum aut locum aut familiaritatis usum næc indecentes sed consonas & possibiles rationes immittit & casus parat quibus unūquēq; impugnet & leuiter supplantet & perdat. Considerauí in tentatis diuersos casus e q̄bus q̄dam erāt crudeliores & periculosiores aliis. Qui habet mentem audiendi audiat. Habent demones consuetudinem maxime contra tenentes uitam monasticam ꝙ toto suo impetu astutia: solicitudine: industria: circunuētione & cōspiratione potius inducunt illos ad pctm̄ cōtra naturā q̄ ad id quod est ſm naturam. Vnde sepe q̄dam conuersantes & dormientes cum fœminis non senciunt concupiscentiam neq; inducuntur in tentationem carnis: propter quod ipsi miseri beatificant semetipsos non intelligentes ꝙ ubi est maius periculum ibi debet esse maior custodia. Et puto ꝙ isti facinorosi spiritus īducunt nos potius ad peccatum contra naturam q̄ ſm naturā dua

abatis

bus de causis. Prima est: qa materia huius peccati ubiq praesens est. Secunda est qa de isto peccato acrius cruciabimur. Et p̄t addi tertia: qa sic secrete p̄t cōmitti. q non timet̃ cōfusio. Istam tertiam nouit ille q domesticauit onagrū. i. asinum siluestrem ut portaret monachū fessum q ibat ad sanctum antonium sicut scribit̃ in uita patrum. Qui monachus postmodū miserabiliter fuit deceptus ab onagro demone. Nouit siml̃r hoc ille mōachus q prius nutriebat̃ pane celesti: & ultimate fuit p̄uatus oi bono. Et adhuc est mirabilius qa postq̄ ille prim⁹ cecidit & flebat amarissimae casum suū magister nr̃ magnus antonius dixit discipulis suis. Grandis columna cecidit hodie. Et tacuit ille sapiens modū casus: qa erat sin̄ corpore alieno. Et quedā in nobis mors & p̄ditio quaȝ sp portamus nobiscum maxime in iuuentute quā non praesumpsi scribere qa mihi retinuit manū ille q dicit. s. paulus. Quae. n. secrete operant̃ sunt turpia ad dicēdū & audiendū. Istam meā carnē & non meā sanctus paulus appellauit mortē. Quis. n. (ait) me liberauit de corpore mortis huius. Meā dico carnē: qa ē iuncta aiae & diligit̃ ab ea nō meā dico qa aduersat̃ aiae. Propter peccata uero ad quae illa ducit uocatur mors. Et Sanctus Gregorius theologus appellauit ipsam carnē libidinosam: seruuȝ nocturnū. Sed qua ratione isti sancti appellāt carnē istis noibus desidero adiscere & nō docere. Si caro dr̃ mors igit̃ q illā uicit uincit mortē & nō moriet̃ sicut dicit ꝓpheta. Quis est hō q uiuet: & non uidebit mortē. i. cōtaminationem carnis. Super ista materia ē bonū facere istaȝ quaestionem. Quis horū est maior q moritur & resurgit. aut ille qui omnino non moritur. Qui beatificauit ꝭm errauit Xp̄s mortuus est & resurrexit & sic oportet intelligere sp̄ualiter: qa melior est q moritur morte peccati si resurgat per ueram p̄niam q̄

ille qui non uidetur fuisse mortuus: quia uere non ē homo qui non peccet: sed christus non uult mortem peccatoris.i.desperationem. Furibundus inimicus.s. spiritus fornicationis dicit ante peccatum: ꝙ Deus est benignus & habet compassionem super isto uicio quia ē naturale sed post peccatum dicit ꝙ Deus est sine compassione & iustæ damnat peccatores. Primum dicit ut īducat ad peccatum. Secundum ut iuducat ad desperationem. Quemadmodum Deus est incorruptibilis & īcorpreus ita graudet super castitate & incorruptione. Et econtra demon gaudet de contrario. Vnde dixerunt quidam quod demones de nullo peccato tantum letantur quantum de fetore corporis. Castitas est propriæ assimilatio ad Deum quantum est possibile homini. Ros ē mater dulcedinis terræ & mater castitatis est quies solitaria cum obedientia. Impassibilitas corpore acquisita in quiete solitaria appropinquando mundo fuit concussa & percussa sed impassibilitas acquisita sub obediētia ubiq; permansit immobilis. Vidi aliquotiens superbiam parere humilitatem & memor fui dicentis. Quis nouit sensum domini qui de malo elicit bonum? Et fuit hoc modo. Filius superbiæ est casus in turpe peccatum qui casus est causa humilitatis his qui uolunt resurgere Qui cum gula & saturitate uult uincere spiritum fornicationis est similis illi: qui natat cum una manu solum ut exeat de pelago. Sed si tu uis uincere addæ patientiæ humilitatē qa sine secūda prima nihil ualet. Qui se uidit obsessum ab aliquo uicio ante omnia armetur cōtra illud & hoc maximæ contra domesticum inimicum carnis quia nisi ille fuerit destructus non prosperabit contra alia uicia. Si uero percusserimus istum egyptium uidebimus dominum in rubo humilitatis. Si omne peccatum quod homo facit est extra proprium corpus: q

Santi ioanis abtis

nero fornicatur in propriuꝫ corpus peccat ut dicit apo
ſtolus quia per hoc peccatū contaminatur ſubſtantia
carnis quod non fit p alia peccata patet reſponſio eoꝝ
qui interrogant quid eſt ꝙ quando aliquis fornicatur
dicimus quod cecidit. De aliis autem peccatis dicimus
ꝙ peccauit ſolum. Ratio huius eſt quia ſtatus monaſti
ci propriū eſt ſeruare caſtitateꝫ. Qui ergo frangit caſti
tatē dicit̄ cadere a pfeſſione ſua. Itē qa p hoc pcm̄ pdit̄
integritas nature. Fugit hamum piſcis uelox: ſic anima
amatrix delectationū & concupiſcentiarum uitam ſo-
litariam. Quando demon uult duos colligare iſto tur-
pi uicio primo diſcutit utranqꝫ partem & ab illo incipit
tentare in quo inuenit maiorem aptitudinem. Sepe ac
cidit quod inclinati ad amorem concupiſcentie natura
liter ſunt compaſſiui: miſericordes: amicabiles: & deuo
ti. ſed qui diligunt caſtitatem nihil tale poſſident. Qui-
dam homo plenus ſcientia propoſuit mihi hanc terri-
bilem queſtionem. Quod eſt grauius peccatum inter
alia excluſo homicidio & negatione dei.: Cui cum re-
ſpondiſſem hereſis ait. Cur ergo ſancta eccleſia recipi
ens hereticos poſt integram & puram abrenūciationē
ſue ereſis facit eos dignos corpore & ſanguine chriſti.
fornicatores uero poſt confeſſionem facit ceſſare per
aliquod tempus a miſteriis immaculatis ſicut habetur
in canone apoſtolorum. Et dubitante ac ſtupente me
ſuper iſta queſtione remanſit inſoluta. Ad iſtam que-
ſtionem ſic poteſt reſponderi. Hereſis eſt peccatuꝫ ſpi
rituale ſcilicet animę tantum: & ideo hereticus renun
cians ſuo errori ſtatim totus mundatur ipſa renuncia-
tione. Qui uero fornicatur etiam contaminat corpus
& eget tempore penitentię & lachrymis ad delendam
concupiſcentiam carnis quę occupauit animam. Sed ſi
uterqꝫ moraret̄ in ſuo peccato grauius iudicium porta

Seiist ...

ret hereticusq̄ fornicator. Queramus diligenter que sunt delectationes cõcupiscentie quas imittunt nobis demões orãdo:& q̄ sũt delectatiões cõcupiscẽtie q̄s imitũt nobis demões orãdo & q̄ sũt ille q̄ ꝓcedũt ad delectationẽ ipus & q̄ sũt cũ grã & uirtute O tu iuuenis Jnolo ut te lateat scm̃ tuũ. Ego uidi quosdã feruẽter orãtes ꝑ familiarib⁹ & dilectis amicis:& calefacti a spũ fornicatiõis ex tali mẽoria credebãt se adimplere legẽ caritatis. Etiã corp⁹ aliqñ cõtamiat̃ luxuria ex solo tactu. Et iõ recordare illi⁹ q̄ iuoluit man⁹ suas qñ uoluit portare mr̃ez. Tu ergo hẽto manũ sopitã supra ꝓpriũ corp⁹ & alienũ. Ego credo neminẽ posse dici sãctũ apud sanctissimũ deũ nisi primo terrã corporis trãsformauerit iu sanctificationem id est nisi emiserit de eo omnẽ sensum carnis. Quãdo iacemus in lecto tunc uigilemus qa tunc mens luctat̃ cũ demone sine exercitio corporali: & si aĩa diligit concupiscentiã libenter perdit seipsam. Ideo stude ꝙ memoria mortis dormiat tecũ :& tecum surgat. Et oratio iesu xp̃i sit in lingua tua quãdo te reclinas & quãdo surgis quia nihil inuenimus tã utile in somno q̄ ista duo. Aliqui dixerũt ꝙ bellũ carnis & pollutiones solũ procedunt a cibis:sed ego uidi ĩfirmos ad mortẽ & sũme ieiunãtes fortiter cõtaminari. De hoc interrogaui unum perfectum monachum : qui sapiẽter me docuit dicens: Aliqñ pollutio accidit in somnis ꝑpter superfluum cibum & quietem aliquando accidit propter superbiam quando inflamur quod diu fuimus sine pollutione:& aliquando quia iudicamus proximum. Duę scilicet secunda & tertia possunt accidere infirmis & etiam prima:sed si quis sentit se purgatum a tribus & aliquando polluitur in somnis:istud est ex inuidia demonis deo premittente ut possideat humilitatem. Nemo reducat sibi ad memoriam uigilando tur

abatris:

pia que somniauit quia intentio demonis est contami-
nare per illa somnia uigilantem. Audite aliam astuti-
am inimicorum nostrorum quoniam sicut cibi ex qui-
bus nutritur corpus non statim sed post longum tem-
pus generant infirmitates sic accidit de contaminatio-
ne anime. Ego enim uidi stantes in deliciis & conuiuiis
qui non fuerunt statim contaminati & uidi comeden-
tes & bibentes cum mulieribus sine mala cogitatione:
& intentione qui confidentes de se quãdo credebant
habere pacem & quietẽ in cella passi sunt exterminiũ
periculosũ. Quod qui nouit: nouit qui uero nõ nouit
non oportet ut noscat. In tẽpore illo ista sunt utilia ꝓ
auxilio. s. saccus cinis: statio toti⁹ noctis ĩ uigiliis: fames
sitis: habitatio sepulchroꝝ: & ꝓ oĩbus hũilitas cordis.
Et si est possibile aliqs bonis frater aut senex prudens.
Maior enim si aliqs solus nauem ex pelago saluare po-
tuerit. Ille enĩ q aliquãdo est lapsus & postea resurrexit
multis modis põt iuuare. Cognoscit enĩ pĩcula q̃ exp-
t⁹ ẽ. Q uidã mihi narrauit quãdã diffinitionẽ castitatis
supra hũanã opinionẽ dicẽs ꝙ erat aliqs q uidens unã
pulchritudinẽ corpał creature ex pulchritudĩe magni
ficabat creatorẽ & resolut⁹ ĩ lachrymis eleuabat ĩ cari
tatẽ dei. Et erat mirabile uidere id ꝙ qbusdã est cã pcĩ.
alteri aũt eẽ cãm corone. Si iste erat talis semp & in oĩ
loco & ĩ oĩ re possidebat istã opationẽ ipe resurrexit &
añ cõeʒ resurrectionẽ exñs ĩ corpe corruptibili nõ cor
rupt⁹. Hac eadẽ regł̃a utimur ĩ melodiis & hymnis &
cãticis spũalib⁹. Et nõ ẽ miꝝ: qa amatores dei cõsueue
rũt ab exteriorib⁹ moueri & eleuari ĩ leticiã & caritatẽ
& lachrymas & gaudiũ ĩeffabile: sʒ amatores cõcupiscẽ
tie faciũt e cõtrario. Prout dictũ ẽ aliq residẽtes in locis
solitariis multũ ĩpugnant. Et non est mirum: quia in il
lis locis habitant multi demones quos expulit Iesus

a cōmunitate mundi pro nostra salute. Et ipsi ministri malignitatis & fornicationis acrius impugnant ibi habitantes, ut credentes non esse utile habitare in deserto reuertant ad mundū. Quando uero conuersamur cū mundo tunc discedunt a nobis, ut quia nō sentim⁹ nos impugnare libētius cōuersemur in mūdo. ¶ Sed nos cognoscamus ꝙ quando impugnamur tūc & nos fortiter impugnamus inimicū. Aliquotiens etiā cōuersantes nos in mūdo pro aliqua necessitate custodimur per manū dei & orationem patris spiritualis: ne nomē christi idest status religionis blasphemet in nobis. Et aliquotiens nō sentimus bellū pp priuationem doloris: uel quia cor nostrū est plenum & occupatū his que fecimus audimus & uidemus: aut quia demones uolūtarie discedunt a nobis ut dimittant locū principi superbie q suplet pro oībus. Aliā machinationē & astutiam huius aduersarii audite & cauete uobis q uultis seruare castitatē. Narrauit mihi ille q habuit experientiā huius deceptionis ꝙ sepe iste demō subtrahit se in totum & immittit monacho summā religiositatē: reuerentiā honestatem: & fontem lachrymaꝝ. Deinde suadet ꝙ conuerset cum mulieribus eas admonendo de castitate & cōtinentia: memoria mortis: & iudicii eterni ut suo sermone & infecta religiositate misere pecudes currāt ad ipsum lupum tanq̄ ad pastorem: & ut tandem contracta lōga familiaritate & cōfidētia ueniat. Fugiam⁹ fugiamus & nolimus uidere fructum quē uouimus nō gustare. Miror si reputamus nos forciores ꝓpheta dauid. Tam gloriosa enim & alta est laus castitatis ꝙ quidā sanctorum eā uocauerunt impassibilitatem. Et quidā dixerunt: ꝙ erat impossibile dici castum illuꝫ qui gustauerat peccatum. Sꝫ istud ego detestor determinans & affirmans eē leue & possibile uolenti oleastrū insere

Santi ioanis abatis desiani

re in bonā oliuā. Si claues regni celorum fuissent date apostolo uirgini forte tales dixissēt aliquod ratiōabile sed quia fuerunt date habenti socrum & filias confun- dunt. Iste serpes & artifex illis q non sunt experti illud peccatum immittit ꝙ temptent & experiant solūmodo semel: & postea cessent. Illos uero q fuerūt experti ipe miser spiritus iacitat & prouocat ad memoriam primi peccati: ut probent iterū. Multi de primis propter igno rantiā peccati non impugnant: secundi uero sustinent molestiā pp experientiam. Sed & contrarium sepe ē. Quando surgimus a somno suaues & pacifici. istud re- cepimus ab angelis secrete pro consolatione: maxime quando post lōgā orationem dormimus. Quādoq3 ue ro est a turpibus somnis & uisionib9 que in somno pas si sumus. vidi impium demonē exaltatum & eleuatum sicut cedrum libani & turbatū furiose semper me inten tatum ꝙ uidebat ꝙ aīa mea non posset se defendere: & transiui per abstinentiā & nō erat furor eius sicut pri9. Quesiui eum humiliādo cogitationē meā & nō inueni uestigiū eius. Quicunq3 uicit corpus suū uicit suā natu- rā: qui uicit suam naturā est fact9 supra naturā & pau- lominor angelis. Non est mirabile ꝙ īmaterialis prelie tur cum materiali: sed est ualde mirabile ꝙ materialis preliet cum inimico īmateriali & eū uincat. Bonus de9 noster pro sua prouidentia & sollicita cura quam hab3 de nostra salute reclusit & ligauit concupiscentiam mu lieris cū freno uerecōdię. quia si ipsa habuisset a natu ra audaciā innitandi maschulū non saluaret ōis caro. Sancti patres illuminati de his que sunt in aīa determi nauerunt ꝙ aliud est insultus qui fit in aīam ab imūdis cogitationibus. aliud minoratio. aliud consensus. aliud captiuatio: aliud lucta: & aliud compassio. Insultum di xerunt esse paruū uerbum mentale cuiusuis rei presen

tate & nouiter apparentis cordi. Minorationē dixerūt esse locutionē mentis cum illa re que apparuit: siue sit uiciosa siue non. Cōsensum dixerunt esse placidam inclinationem ad id quod apparuit in mēte. Captiuationem dixerunt quod est fortis & non uolūtaria euersio cordis uel est quedam perseuerans coniunctio cordis cum illa re que apparuit que exterminat constantiam & uirtuosum statum aīe. Luctam dixerunt esse illā resistentiam quam facit anima uitiose delectationi: quæ lucta aliquando est perfecta & aliquando imperfecta. Passionem dixerunt esse id quod longo tēpore uiciose nidificauit in aīa & quasi cōuersum est in habitu: ita ꝙ ex tunc anima spontaneę per uisum currit ad illud. Primū istorū scilicet insultus est omnino sine peccato. Secundū scilicet minoratio non est omnino sine peccato. Tertium uidelicet consensus est malū aut bonum secundum cōstantiā preliātis. Quartū scilicet lucta est acquisitio coronę aut pene. Quintū scilicet capturatio aliter iudicatur in tempore orationis aliter extra illud tēpus: aliter in malignis cogitationibus: & aliter i medio. Sextum scilicet passio si non purgatur ꝑ penitentiā sufficiētē & respondentem subiicitur pene. Sed qui primū scilicet insultum recipit sine lesione simul rescindit omnia alia. Et etiam apud sapientissimos patres spirituales q̄dam cognitio istius uicii subtilior supradictis. Perceperunt enim in isto uicio scilicet fornicationis unū stimulū qui dicitur surreptio mentis quasi in instanti & sine ymaginatione precedenti per quē stimulū ostendit mēti patienti passio sua & miseria. Et inter imissiones malorum spitituū nulla inuenitur magis subita quam illa subtilis recordatio: que in instanti apparet in aīa. Et si est aliquis qui per planctum potuerit comprehendere istam subtilitatem tales poterit nos docere quomodo

abaris

in ictu oculi: in instanti auditus melodię & in instãti tactus manus sine cogitatione aut intentione precedẽte potest aĩa uiciose fornicari. Quidã dixerunt ꝙ per cogitationes cordis inquinatur corpus fornicatione. Alii dixerunt e contrario: ꝙ maligne cogitationes oriũtur a sensibus corporis. Primi arguebant sic. Si mens nõ ꝑcurrit nõ sequitur corpus. Secundi allegãdo malã operationem corporis dixerunt ꝙ sepe ex uisu formose faciei aut tactu manus aut fragrantia odoris aut auditu uocis: male cogitatiões intrant cor. De ista materia q potest docere amore dei doceat: quia eius sciẽtia est necessaria utilis & innata his qui sequuntur uitam actiuã inuestigando scilicet abyssum cordis. Sed illis qui uiuũt in simplicitate & rectitudine cordis non oportet loqui de ista materia. Non enim est proficua eis ista scientia. Quilibet etiam non habet istam beatam simplicitatẽ quę est lorica cõtra deceptiones demonum. Ad supra dictam questionem dico quod aliquando passiones incipiunt a cogitationibus & pueniunt ad corpus: & aliquando per sensus corporis intrant in animam. Secũdus modus dicendi magis locum habet in his qui moratur in mondo: sed primus habet locum in his qui tenent uitam monasticam propter penuriam obiecti & elongationem a materia tentationum. Finaliter tamẽ dico quod de hoc non potest dari certa regula: quoniã apud malignos spiritus si quesieris prudentiam: intellectum aut ordinem non inuenies. Quando nos preliamur contra spiritum fornicationis percutiendo eum petra ieiunii & gladio humilitatis: & si eum eiicimus a nobis tunc ille miser ponit se in aliquas parte corporis sicut unus uermis ut nos affligat: & facit ibi quosdã motꝰ iportũos & ĩhonestos. Hoc maxĩe solent pati q dãt audiẽtia spiritui supbię: qm̃ tales intũescũt: eo ꝙ nõ ha

bent cogitationes fornicationis. Et si uolūt probare ꝙ hoc sit uerum quando habent quietem discutiant sapienter semetipsos: & inuenient in profundo cordis unā cogitationem quasi uermē aut serpentē absconditū in stercore: quoniā tales cōtemplātur opera sua. credentes se ꝑ propriam sollicitudinem acquisiuisse ꝑfectionem castitatis. Sed miseri nō intelligūt illud quod dicit apostolus. Quid habes quod non accepisti. s. per gratiam a deo aut per adiutoriū orationis alterius. Expellant ergo isti a se istum serpentē fornicationis cū humilitate cordis: ut elōgati ab ipō possint se expoliare tunicas pelliceas idest uestimentum malicie: & ꝑ uictoriā possint cantare dn̄o triumphalem hymnū castitatis sicut faciunt ali quando paruuli nudi & exuti malicia: sʒ non exuti innocentia & humilitate naturali. Iste īmūdus spiritus inter alios scrutatur uices temporū. Quādo enim non possumus orare corporaliter cōtra eum: tunc maxime infestat illos qui nundum possident uerā orationem cordis. Oportet ergo ut ei resistamus ꝑ orōnem corporalem puta extendendo manus ad modum crucis: percutiendo pectus respiciendo celum suspirando pre cōturbatiōe cordis faciendo. genuflexiōes. Sed quando ista non possumus facere proptet presentiam assisten tium: tunc maxime ipsi demones accelerant immissiones. Nos uero qui nundū habemus fortitudinē mentis per diuiuam infusionem & inuicibilem orationem: tun c uix possumꝰ eos superare. Recede igit̄ si est possibile & absconde te modicum. Et si potes leua ad deum oculum mentis. Quod si non potes saltem cācella manus ī modū in crucis: ut ꝑ illā figurā confundas aduersarium. Clama ad deum qui potest. non per uerba sapientie humane sed per uerba humilia & sic dic. Dn̄e miserere mei quoniam infirmus sum & non possuʒ me defendere

ioan abris

defendere. Et tunc accendetur in te uirtus altissimi: & per adiutorium inuisibile persequeris inuisibiliter inimicos inuisibiles. Qui eniз est assuetus p̄liari hoc modo: cito cuз sola anima poterit persequi inimicos. Istd enim secundū donū datur certantibus post primū. & hoc iuste. Dum essem ego in quodā monasterio notaui quendā solicitū fratrē qui dū infestaretur a malignis cogitationibus & non inuenisset locū orationi idoneū: iuit ad latrinas sub speciæ necessitatis naturę: ibiq; orabat. Cunq; eum increpassem de inconuenientia loci respondit. Propter infestationem immundę cogitationis oraui in loco īmundo ut liberare: ab īmundicia. Omnes demones conantur primo obtenebrare oculuз mētis deinde emittunt illud quod uolunt: q̄a nisi mens fuerit prius excecata non potest ei auferri thesaurus. Spiritus tn̄ fornicationis plus inter alios obtenebrat intellectum: & sepe seruos suos inducit ad faciēduз in præsentia hominū ea quæ non facerent amentes unde respirans mens & uidens ad sobrietatē non solum erubescit faciē illorum q uiderant eius inhonestatē: sed etiam in semetipsa confunditur super uerbis & actibus inhonestis quos fecit. Nam plures ex tali consideratione cessauerunt a malo. Ne credas illi inimico q postq̄ traxit te ad peccatū impedit te orare uigilare: & laudare Deū. Recordare uerbi quod dicit dn̄s in euangelio de iudicę q uindicauit uiduā de inimicis propter importunitatē. Quis est ille q uicit corpus ille qui habet cor contrituз. Et quis habet cor contritū? Qui perfectę abnegauit semetipsuз. An non est cōtritus cordæ q est mortuus uoluntati sue? Est quidā tn̄ uiciosus uicioso magis uiciosus q confessionē suoruз contaminationū facit cuз uiciosa delectatione. Turpes cogitationes & inuidiæ quæ fiūt in corde per spiritū fornicanionis naturaliter habēt fie

ri quos sanat abstinētia & pro nihilo facit reputari. Ne
scio qualiter ligans istum amicum meum uicium carna
le interrogem de conditiōib⁹ suis sicut feci de aliis uiciis
Anteq̄ enim ligem ipsum soluitur anteq̄ ipsum condē-
nem pacificamur & anteq̄ ipsum puniam subiicio me si-
bi. Quomodo uincam ego illum quem diligo per natu-
ram? Quō liberabor ab illo cui sum alligatus in eternū.
Quō ego destruam illum qui mihi mecum resistit?
Quomō faciā me incorruptibilē qui sum de natura cor
rupta? Quid rationabile dicam contra illū qui possidet
ius naturale? Si ligo eum cū abstinentia: iudicando pro
ximū uenio ad manus eius & si uicero eū cessando a iu
dicio eleuatus in superbiam cado sub eo: & hoc est me-
us impugnator: adiutor: aduersarius: receptor: & insi-
diator. Si bene nutritur: rebellat. Si domatur & affligit
debilitatur & exit extra se. Si consolatur facit ea que nō
conueniunt. Si onestatur laboribus succūbit. Si contri
stor eū periclitor cū eo. Si urebero eū & tormentor pla
gis non habeo cū quo acquiram uirtutes: quia cum ope
ribus corporis acquiritur. Hunc eundem fugio & am-
plector. Quæ res est ista quæ mihi aduersatur? Quæ
res est ratio meæ cōplexionis? Quomodo mihi factus
sum amicus: & inimicus? Dic mihi tu dic mihi. O mi so
cie o mea natura: quia non habeo opus discere ab alio
de facto tuo: quomodo possim permanere illesus a te?
Quomodo possum fugere periculū tuū? Quoniā pro-
pter hoc uoui christo tibi inimicari. Dic quomodo pos-
sum uincere tuā tirannidē: quia decreui te supplantare
Et ipsa sensualitas respondendo aīæ suæ uisa est sic di-
cere. Ego non habeo qd tibi dicā quod tu ipsa non co-
gnoscas. Ego in meipsa habet patrē. s. amorē. & habeo
unā matrē generalē quæ me nutrit in aīa & inflāmat
corpus extra quæ dicitur requies in deliciis. Ego quan-

-5- -1- Rab.

do sum concepta pario iniquas ruinas & casus. postq̄ uero sum genita per desperationem genero mortē eternam. Hoc solum te docebo quia si tu bene cognoueris meam & tuam profundam infirmitatē ligasti mihi manus. Si uero cruciaueris gulā ligasti mihi manus. & pedes ne uadant ad corpus. Si iungas te obedientiæ: solutus es a me. Si possides humilitatem: scindisti mihi caput.

¶ Explicit quintusdecimus gradus.

¶ Qui in carne existens accepit uictoriæ brauium mortuus est & resurrexit & futuræ incorruptibilitatis iam principium nouit.

¶ De uictoria auariciæ quæ est idolo℞ seruitus.

¶ Gradus sextusdecimus.

Vlti sapientum tractantes de uiciis post tractatum prædicto℞ tyrannorum: scilicet gulæ & luxuriæ consueuerūt ponere tractatum demonis multo℞ capitum: scilicet philargiriæ. i. amoris pecuniæ aut auariciæ. Volentes igitur sequi eundē ordinem sapientū nos qui sumus insipientes dicemus quædā pauca de uicio auariciæ: deinde de paupertate. Auaricia ē ydolorum seruitus quia illud homo tenet pro Deo suo in quo posuit cor & amorē suū ab auaricia in christiāis procedit infidelitas quæ est mater eius. In his uero qui sunt sine fide christi ab infidelitate procedit auaritia. Q ñ eniꝫ infideles nō credūt ꝙ sit aliud bonū nisi quod uideñ amāt & ponūt cor ad auariciā. In his uero q hēnt fidē xp̄anā auaricia q̄ ē supfluus: & īordinat⁹ amor hēndi & possidēdi terrēa nascitñ ex opari cōtinuę cōtra fidē quam receperūt & hoc diuino iudicio & reprobatiōe. Q m̄ digne cor eo℞ priuatur luminæ sanctæ fidei q̄uis

xvr.

lingua eorū loquatur uerba fidei. Auarus uolens ostē-
dere q͡ ratioabiliter tenet superflua pro sua excusatiōe
assignat suspicionē infirmitatis senectutē sterilitatē ter
re futuram & inediā sequentē. Auarus est irrisor & p̄-
uaricator euangelii quod dicit. Si uis perfectus esse ua
de & uēde oīa q̄ habes & da pauperibus. Dixit enī sic.
Si oēs uēdāt: qs emet. Qui possidet caritatē spnit pecu
niā. Qui uero tenet pecūiā & dicit q͡ habet caritatē: mē
titur sibiipsi. Sicut impossibile est in idipsum simul con-
uenire uitā & mortē: ita est impossibile diligentē pecu-
niā caritatē habere. Istud uerbū potius respicit statum
monasticū: q̄ secularez. Ne dicas q͡ congregas pro pau-
peribus qm̄ duo minuta uiduę meruerūt regnū celeste
Ergo ad merendū potius oportet dare illud modicum
quod habes q̄ cōgregare non habita. Hospitalis & aua
rus obuiauerunt sibi & rixati sunt ad inuicē. Hospitalis
uocauit auarū crudelem auarus uero uocauit hospita-
lē indiscretū. Qui uicit auariciā recidit curas superflu-
as. Qui uero est ligatus ab ipsa non potest munde ora-
re: qm̄ semper cogitat acquirere. Alius accipit solicitu-
dinē superfluam acquirendi occasione faciendi elemo-
sinam pauperibus sed postquā acquisiuit efficitur aua
rus & habet odio pauperes. Quādiu acquirit est mise-
ricors postquā uero acquisierit pecuniā statim restrin-
xit manum. Vidi quosdaz prius pauperes ditatos esse
pecunia illis data pro necessitate pauperum: & obliti
sunt suæ primæ paupertatis. Frater amator pecuniæ
est liber ab accidia. Recordatur enim apostoli dicentis.
Qui non laborat non manducet. Et iterū. His qui me
cum sunt ministrauerunt manus iste. Et hoc dixit pro
excusatione sui uicii.

¶ Explicit gradus sextusdecimus.

¶ De sancta paupertate cui promittitur regnū celeste.

Santi ioanis abtis

ℂ Gradus decimusseptimus.

P Aupertas ſpiritus eſt abdicatio ſolicitudinũ ſeculi: & priuatio curæ uitæ transeuntis. Paupertas eſt iter ad deũ ſine ipedimẽto: alienatio triſtitię tẽporalis fidelis obſeruatio mãdatorum Dei: fundamẽtũ pacis: & uita mundiciæ. Pauper frater eſt dñs mundi. Et quoniã iactauit in Deũ curam ſuã: poſſidet per fidẽ oẽs gentes in ſeruos. Non dicet alicui neceſſitatẽ ſuã: ſed oĩa quæ eueniunt recipiet quaſi de manu Dei cui cõmiſit curã ſui. Accipiet dico pro extrema neceſſitate. Pauper ſeruus Dei nullã rẽ amat uicioſe. Oĩa quæ habet aut habere poreſt, reputat quaſi non ſint: & quando recedunt extimat quaſi ſtercora. Si uero cõtriſtatˀ aliquid perdẽdo non eſt uerus pauper Pauper in oratione leuat mentẽ ad deũ, poſſidens: uero orando facit reuerentiã ymaginibus rerũ quas poſſidet & in ipſis delectatur. Illi qui ſtant ſub obediẽtia ſũt elongati ab auaricia qa poſtquã dederunt corpus & ꝓpriã uoluntatẽ nihil poſſident propriũ. In uno tñ ſolent offendere. ſ. quod ſunt prõpti ad mutandũ locũ quoniã ubiq; habent tantundẽ. Et maxĩe quando habent ibi aliquid quod diſplicet ſenſualitati. Vidi enĩ in quodã loco aliquid quod generabat materiam patientiæ fratribus & magis laudaui perſeuerantes in loco q̃ diſcedentes cauſa conſolationis. Qui guſtauit celeſtia leuiter ſpernit terrena qui uero non guſtauit libenter poſſidet Qui inſipienter eſt pauper duobus modis offenditur. Subtrahitˀ enĩ a terrenis & non acquirit celeſtia. Indiſcrete pauper eſt qui non pro caritate Dei næc humilitate pauper eſt. O fratres non ſimus infideliores auibꝰ quæ nõ ſerunt neq; nent neq; congregant in horrea & dominus paſcit eas. Magnus ẽ ille qui abdicat pecuniã

ſed qui abdicat propriam uoluntatem ſanctus eſt. Pri
mus recipiet centuplum corporaliter aut ſpūaliter: ſecū
dus poſſidebit uitā eternā. Nunq̄ deficiunt unde maris
nec auaro ira & triſtitia. Qui ſpernit temporalia libera
bitur ab ira & contentione uerborum poſſeſſor autem
contendit pro una acu uſq; ad mortem. Fides firma re-
ſcindit curas ſuperfluas & memoria mortis facit ſperne
re corpus non erat in iob ueſtigium auariciæ: & ideo
non fuit turbatus cum perdidit omnia. Auaricia autē
eſt radix omnium malorum. puta furti: odii: inuidiæ:
diſſentionis: inimicitiæ: contentionis: uindictæ: ranco-
ris: crudelitatis: perditionis: & homicidii. Cum paruo
igne quidam combuſſerunt magnam ſiluam & cū una
uirtute quidam repulerunt a ſe prædicta uicia præte-
rita & preſentia. Et hæc uirtus dicitur aproſpathia .i.
nihil amare uicioſæ: quæ uirtus naſcitur de guſtu ſcien-
tiæ Dei & cura reddende rationis in tempore mortis.
Qui legit hoc opus cum intellectu non ignorat uerbū:
quod dixit maligna mater omnium malorū ſcilicet gu
la. Dixit enim q̄ ſecundus filius ſuus erat duricia cordis
& ſerpens multorum capitum ydolatriæ ideſt auaricia
non me permiſit ei proprium ordinem tribuere. Ne-
ſcio cur a ſanctis patribus fuit ei datus tertius locus in
iſta maligna cathena uiciorum. Expeditus tamen leui-
ter de ea ex nunc diſpono dicere de inſenſibilitate ſiue
duricia cordis ac ſi eſſet tertia filia: quamuis in ordine
generationis ſit ſecunda. Et cum ea dicam de ſomno &
uigilia ac de timore feminili q̄ ſunt īfirmitates īcipiētiū
& etiā eoꝝ qui deberēt eſſe perfecti.

¶ Explicit gradus decimus ſeptimus.

¶ De liberatione a maligna inſenſibilitate.

¶ Gradus decimuſoctauus.

u bat 13

INsensibilitas siue corporalis siue spiritualis est extinctio sensus quę extinctio siue mortificatio remanet in corporibus post longam infirmitatem & in spiritibus post longam incuriam & malã uitã. Priuatio doloris est quædã mala qualitas cõglutinata aĩæ per quã ĩtẽtio & deliberatio aĩæ est sopita & tarda ad benefaciẽdũ ex qua oritur præsumptio de dei misericordia & etiã ĩpedimẽtũ prõptitudinis spiritualis & prõptitudo ad malũ: Item est uiculũ forte a quo tarde aĩa soluitur. Item ex ea procedit stulticia ignorãtia: molities: & ĩcõpositio mẽtis. Item est porta desperationis & mater obliuiõis propriæ salutis ac expulsio timoris Dei. Ille q̃ nõ sentit nec dolet de periculo aĩas suæ ẽ philosophus sapiẽs pro aliis & pro se stultus. Expositor scripturę iudicatus a semetipso studet bene loqui & cũ sit cecus facit se magistrum uidẽdi. Disputat subtiliter: & docet quomodo sanetur uulnus animæ alterius: & non cessat propriũ uulnus percutere & ampliare. Loquitur cõtra uicia & nõ cessat facere unde sua uicia crescũt. Clamat cõtra semetipsũ q̃ male fecit & statim facit illud idẽ irascitur sibiipsi dicẽs. Heu me miserũ male uiuo nec tamen erubescit de dictis uerbis: sed prõptæ facit peius. Inuehit uerbotenns cõtra uicia: opere uero uiciis fauet loqtur sapienter de morte ipse uero remanet insensibilis ac si esset ĩmortalis. Suspirat loquendo de exitu animæ sed dormit per negligentiaȝ ac si esset eternus. Loquitur ordinate de abstinentia: sed contendit pro gula & turbatur si non habet quod uult. Legit de iuditio quam terribile erit & subridet nolo dicere quod non credit. Legit scripturas de peccato inanis gloriæ & de ualectione acqrit inanẽ gloriã se extotollen-

do quoniã subtiliter meditatus est demonstrat quã utilis sit uigilia: & statim submergitur in somno. Orationẽ extollit & fugit ab ea sicut a flagello. Cõmendat obediẽtiã & prior offendit illam. Laudat illos qui nihil amant uiciose ipse uero pro una acu aut uili panno tenet rancorem & rixatur sine erubescentia. Si irascitur amaricatur super illam irã & impia amaritudine iterũ irascitur quia fuit iratus & sic additiens effectuꝫ effectui: defectum defectui: ruinam ruinæ non sentit semetipsum Quando est saturatus uult facere penitentiam: & parum procedens amplius se saturat. Silentium commendat cum multiloquio. Admonet alios de mititate & in ipsa doctrina sepe irascitur. Mentem suam leuat in altum ad cogitandum de statu suo & suspirans agitat caput: statim tamen currit ad uicium. Loquitur de gaudiis paradisi cum singulari iubilo: sed intus est plenus tristitia utinam non desperatione. Detestatur risum & subridendo docet de planctu. Semetipsum de aliqua re uituperat, ut humilis reputetur: & per hypocrisim uult adipisci honorem. Respicit impudicæ in faciem mulieris ammonendo ipsam de continentia: & castitate. Commendat solitarios quia stant in quietæ: sed ipse currit post mundi solicitudines. Beatificat misericordes: & ipse spoliat paupes & conuiciatur. Semper accusat seipsum & nunquam deliberat uitam mutare: nolo dicere quod non possit. Ego uidi multos de istis: qui audiendo loqui de morte & tremendo iudicio cum lachrimis oculorum currebant ad mensam. Et fui miratus quõ ista mors: scilicet insensibilitas quæ dominatur uitæ miserorum existens fortificata per priuationem doloris potuit uincere lachrymas. Planctus enim resecat delectationem cibi & fugit delectationes corpis sicut inimicos. Illi uero miseri insensibiles cum lachry-

ioanis ab.

mis currebant ad cibum. Secūdū paruitatē mei sensus ego discooperui petrā scilicet duriciē & fraudes & uulnera huius dire: furibunde: & stulte īsensibilitatis. Cor meū non patit amplius & loq contra eā per uerba: sed si est aliquis qui per diuinam familiaritatem habet potentiā & scientiam dandi medicinas contra uulnera ei9 rogo ne tardet. Ego enim non erubesco cōfiteri meam impotentiam: uelut homo ab ipsa stricte ligatus. Neq fraudes & industrias eius potui per me cōprehendere Verūtamē in aliquo loco eam apprehendi: & cruciando eā cum flagello timoris dei & incessabili oratione feci eā cōfiteri supradicta Insuper ipa maledicta adiecit. Confederati mei uidendo mortuos rident. in oratione uero sunt obtenebrati & duri uelut lapides. vidēdo altare & tractando sacra sunt insensibiles & irreuerētes. Quando sumunt sacrum corpus dñi talem affectū habent ac si sumerent panem uilem. Quando uideo con federatores meos cōpungi subsāno eos: qm̄ didici a matre mea scilicet gula excidere omnia bona que ī anima taliū nascūt. Ego suz mater risus: nutrix somnii & amica saturitatis. Ego non curo reprehensiones: sed diligo infinitā irreligiositatem & irreuerentiā. Tunc ego ioānes pauens & stupens super uerbis eius: uolui scire qs erat pater eius. Et illa ait. Non habeo tantū unam genituram: sed est uaria & instabilis generatio mea. Saturitas me fortificat longum tēpus facit me crescere: & maligna cōsuetudo me generat: quā qui retinet nunq̄ liberabitur a me. Si perseueraueris in multa uigilia cogitādo de iudicio eterno. forte sic aliquantulū lētescā. Quere causam per quā in te sum nata: & contra illam fortiter insiste. quoniā nō habeo eādem causam in oī hoie. Ora sepe in sepulchris mortuoꝝ: & ymagines illorum depinge in corde tuo si enim iste ymagines non fuerint

bi depicte & scripte cũ stillo ieiũii & cũ pena uigilie m e nunq̃ uices. Ab ista lapidea insensibilitate que est mor tificatio animę & mors mentis ante mortem corpo- ris: liberet nos iesus christus per suam passionem. Qui enim est ab ea liber possidet gaudiũ uirtutis in sanctifi- catõe uite.

¶ Explicit gradus decimusoctauus.

¶ De somno & oratione psalmodia in congregatio ne. Gradus decimusnonus.

SOmnus est pars sensus animæ: & co adunatio & collectio potentię eius. Item est ymago mortis & occiositas sensuuȝ. Et habȝ multa principia & causas: sicut alia uicia. Prima eius cã cõmuniter est natura. Post hanc sunt particulares cau- se prolixi somnii. In quibusdam cõplexio corporis est causa in quibusdam cibus. in quibusdam demões: & in quibusdam indescretum ieiunium. quoniam per hoc caro extenuata & infirmata restaurat se per somnum. Sicut multum bibere tollit̃ per usum contrarium: sic & dormire. Et ideo a principio renunciationis uite secula ris oportet resistere somno: quoniam durum est sanare longam & malam consuetudinem. Anima aduertam⁹ & uidebimus quod sicut pulsante campana fratres adu nant̃ ad laudandum deum. sic ẽt demões ad ĩpediẽdũ. Et quidam eorum stant iuxta lectum. Si uero resurre- xerit cogunt reclinare caput suum super lectum: & di- cunt. Iace adhuc modicũ: donec pulset̃ secũdo. Alii stã tibus nobis in oratione submergunt nos ĩ somno. Alii inordinate & preter consuetum doloribus cruciãt cor pus nostrum. Alii admonẽt nos: ut in templo orationi dedito loquamur inutilia. Alii rapiunt mentem ad co- gitationes immundas. Alli hortantur nos ut uelut de

nno de uigilia qua mens

biles appodiemur choro. & aliquando inuadunt & obsident nos cũ importunis ossitationibus & extensionibus. Quidam eorũ satagunt prouocare ad risum reducendo aliqua friuola ad memoriam: ut prouocemus deum contra nos. Alii faciunt nos accelerare psalmodiã pre tedio. Alii nos admonent ut dicamus psalmodiam morose amore delectationis. Alii ponunt se super os nostrum ꝙ uix potest aperiri. Qui tamen stat corã deo in oratione in sensu cordis: stat imobilis uelut colũna i nullo predictorum deceptus. Verus obediẽs in sua oratione sepe totus letificat̃ & illuminat̃ quia ante orationẽ uelut bonus athleta erat premunitus & calefactus propter ministeriũ iniunctum per obedientiam. Cuilibet personę status cuiusuis possibile est orare cum multitudine. Quidã autẽ conuenientius orant cũ uno solo sed singularis oratio idest sicut solatio societatis paucorũ est. Cãtando psalmos cũ multitudine nõ poteris orare imaterialiter idest meditari lõgo tp̃e in sensu psalmi: qa oportet cõcordare cũ aliis. Nemini cõuenit stãdo in oratione manibus laborare: qa hoc est p̃uaricari & est distractio orõnis sicut angelus dei docuit magnum anthoniũ. Sicut caminus ignis probat aurũ sic status orõnis demonstrat caritatem quam frater habet ad deum & sollicitudinem salutis suę.

¶ Explicit gradus decimusnonus.

¶ De uigilia qua mens illuminatur.

¶ Vigesimus gradus.

Oram regibus terrenis quidam stant ineremes ueluti nobiles: alii tenent uirgas in manibus uelut preceptores aule regie: & alii portãt arma. Et est grãdis differẽtia iter prios & alios qa primi sũt pẽtes & đ domo: alii uero ñ

Ser de uigilia qua

Sed nos relinquẽtes ista terrena uideamus quomodo
debemus asistere deo regi nostro in oratiõe ĩ sero ĩ dię
& ĩ nocte. Quidã enim ei asistunt cũ solo exercitio mẽ
tali ĩ oratiõe mãus extẽdẽtes sine alia cura. Alii uacãt
oratiõi dicendo psalmos: alii magis uacant lectioni: alii
propter infirmitatem luctant̃ contra somnũ cũ opere
manuali. Alii solicite cogitãt mortẽ ut apprehẽdãt cõ-
tritionẽ. Omniũ istorum primi & ultimi ĩtẽdũt ĩ eãdẽ
pernoctationẽ deo placẽtẽ. Secũdi orãt monastice: &
tertii uadunt per uiã magis ĩfirmã. Dñs tñ acceptat do
na & apreciat̃ ea magis secũdũ ĩtẽtionẽ: quã secundum
opus. Oculus uigilans mũdat mẽtẽ. & somnus prolix⁹
obcecat aĩam. Frater uigilãs est inimicus fornicationi:
somnolẽtus uero est maritus eius. Vigilia ĩfrigidat calo
rẽ carnis: & liberat ab ĩmũdis somniis. Oculus uigilans
& lacrimosus custodit cor a malis cogitationibus expel
lit ĩmũdat fãtasias: domat uicia: & refrenat linguã. Fra
ter uigil piscatur cogitationes cordis in tranquillo no-
ctis: apphenditq3 & occidit ĩutiles. Frater amator dei
quando pulsatur ad horas exultat & laudat deũ: iners
uero tristatur. Mẽsa parata cognoscũtur gulosi: qa tũc
letantur. Oratio quidem demonstrat amatores Dei q
uadunt ad opus illud libẽter. Prolixus somnus inducit
obliuionẽ: uigilia uero purget memoriã. Agricole acq
runt diuitias tẽpore messis & uindemiæ fratres uero ac
acquirũt scientiã & gr̃as spirituales de nocte uacando
Deo in opere mentali. Prolixus somnus est sicut mala
uxor que rapit dimidiũ uitę pigri uiri & plus. Frater pi
ger est uigil ad audiendũ inutilia: adueniente tempore
orationis claudit oculos. Frater occiosus ad multiloqũ
est promptus: si uero proponatur ei lectio sancta: non
potest eam uidere pre somno. Quãdo pulsabit̃ ultima
tuba statim resurgent mortui & ad sermonẽ ociosum

Santi ioanis abtis

statim euigilant somnolenti. Falsus amicus est iste tyrā nus qui sepe discedit a nobis quando sumus saturati: quando uero sumus in fame & siti forte impugnat ad monendo nos ad opus manuale in tpe orationis: eo ꝙ aliter nō posset exterminare orōnē uigilātis. Sōnus est primus inimicus qui inuadit incipiētes & etiā qui debe rent esse introducti. ut a principio faciat eos inertes & pigros & paret uiā spiritui fornicatiōis. Nō desistamus dicere psalmos cū multitudine fratrū donec fuerimus a somno liberati quia sepe pre uerecūdia nō dormimus. Canis inimicat̃ leporibus: & demō inanis glorię som no. Mercator de sero sedet & cōputat lucrū suū & bo nus frater post psalmodiā sedet & cogitat de statu aīæ suæ. Perseuera uigilāter in oratiōe: & uidebis ipsos de mones (q̄q̄ impugnant̃ a nobis) conari nos percutere cū inhonestis fantasmatibus Perseuera iteꝝ & uidebis ꝙ uolūt rapere primitias orationis idest primas cogita tiones. Euenit aliquādo ꝙ propter assiduā meditatio nē psalmorū uigilādo: anima facit illud idē dormiēdo. Aliquādo etiā hoc est ex imissione demonū. ut inde su perbiamus. Tertiū uerbū uolebā dicere sed quidā me cohibuit. Illa aīa que cōtinue de die meditat̃ uerba dei. cōsueuit in sōnis ī eisdē meditari: qm̄ ſm ē merces primi

¶ Explicit gradus. xx.

¶ Qui hunc ascendit suscepit lumen in corde suo.

¶ De liberatione a timore femineo.

¶ Gradus. xxi.

ILli qui conuersantur uirtuose in cō gregatione nō solent multū ipugnari a pauo re. Solitarii aūt inuigilent ne dn̄et̃ eis pauor qui nascit̃ de īani gloria & īfidelitate. ¶ Pauor est qdē mos puerilis in aīa uane gloriosa. Pauor est defectus fi

dei:in expectatione improuisorum & displicentium. Pauor est premeditatum periculum. Pauor est certitudinis & securitatis priuatio. Pauor ē defectus cordis timidi qui accidit ex insperato aduentu & atterit animā & corpus. Anima superba est serua pauoris: quia eniз confidit in semetipsa: iusto dei iudicio: timet sonū folii & umbram creaturę. Plangentes & despati nō timent. Vane gloriosi aūt sepe p timorē alienant a sensu: quoniā iustus dn̄s & humilis iuste dereliquit supbos ut hoc modo nō discāt correcti superbire. Oēs pauidi sunt uane gloriosi: sed nō oēs q nō sunt pauidi sunt hūiles: qm̄ latrones q uadunt de nocte ad infringendas domos nō leuit timēt oēs actus. Si uis resistere isti passioni: ne pigriter ire ad illa loca in quibus cōsueuisti pauere: & ibi pnocta. Si eni pmiseris tibi dn̄ari istā passionem paulatim inueterabit in te. Sed qn̄ uis ire ad pnoctadū in illis locis: arma te oratione extēdēdo māus ad iesuз & cū noīe eius flagella impugnatores: quia nō est in celo aut terra fortior armatura q̄ illud nomē. Q n̄ uero fueris liberatus redde gr̄as deo & semp te defendet. Sicut nūq̄ poteris saturare uētrē cū una re sola: sic nec pauorem poteris uincere cū una re sola. Iuxta mēsurā plāct⁹ q ē in aīa minuit ista infirmitas & iuxta mēsurā defectus plāctus remanet pauor. Elyphat amicus iob uolendo māifestare uersutias demonū dixit. Horruerūt pili carnis mee. Ista passio prima uenit iu aīam: deinde transit in carnē: aliquado e cōtrario. Quādo aūt uenit in carnē & nō trāsit in aīam: tunc prope est sanitas. Quando uero p multā cōtritionē cordis prōpte & iprouise expectamus quodlibet horribile tunc uere sum⁹ liberati ab illa passiōe. Nō uēit de isecuritate loci aut sollitudinis q demones hn̄t tātā ptātē super nos: sed uenit de sterilitate animę nostrę: quia est sine cōtritione & timore dei.

ioanis ab.

Aliquãdo autẽ iste pauor uenit ex dispẽsatione diuina: ad correctionẽ & instructionẽ aiẹ. Verus seruus dei nõ timebit nisi propriũ dñm. Qui uero mundũ timet sepe timet suam umbrã. Quãdo demon appropinquat nobis tunc timet corpus: quãdo uero angelus: aĩa humilis repletᷣ gaudio. Et ideo nos cognoscentes eius aduentũ p id qd operatᷣ in nobis, statim uadam⁹ ad orõnẽ: qm̃ ipse custos ista de causa uenit ad nos ut nobiscum oret.

¶ Explicit gradus. xxi.

¶ De fuga inanis gloriẹ.

¶ Gradus.. xxii.

Qvidam faciunt separatum tractatũ de uana gloria a tractatu superbiẹ: & dicũt ꝙ sunt octo uicia principalia: sed sanct⁹ gregorius theologus & alii magistri dixerunt ꝙ sunt tantũ septem quibus ego adhẹreo propter istam rationem: quoniã nemo qui uicerit inanẽ gloriã potest possidere supbiã. Solũ igit ĩter se differũt q̃tũ puer & uir qui sũt eiusdẽ nature & q̃tũ granũ & panis. Prima scilicet inanis gloria est principium secundẹ scilicet superbiẹ & secunda est finis prime. Primo igitᷣ dicemus de prima: deinde de consumatione uiciorum ĩmunda superbia. Et hoc breuiter quoniam q̃ de eis late & subtiliter loqui propõit: est similis illi quẹ meditatᷣ quomodo possunt ponderari uenti. Vana gloria secundum speciem suam est peruersio naturẹ & morũ & cõseruatio deffectuũ. Secundum uero suam qualitatem est dispersio laborũ spiritualiũ: sudorum perditio: ĩsidiator & proditor thesauri: filia ĩfidelitatis: percursor superbiẹ: naufragium in portu: & formica in area: que quamuis sit ita parua omnis fructus rodit: & omnes labores hominis perdit. Formicha expectat tempus messis ut possit com

gregare: & inanis gloria expectat q̄ uirtutes sint cogregate: ut eas dsipergat. Spiritus desperationis letať cuȝ uidet maliciā multiplicatā: & spūs inanis glīe letať multiplicatis uirtutibus. Porta desperationis est multitudo peccatorū & porta inanis glorię est multitudo laborū spiritualiū. Cōsidera bene & inuenies istā imūdā uanā gloriā floruisse usq̄ ad monumētū i unguētis: ī uestitu pōpatico: in aromatibus. & i aliis. Supra oia copiose r e splēdet sol & supra oē bonū opus letať uana gloria. Si enim ieiunio uane glorior: si dimitto ieiuniū ne cognoscať uirtus mea uane glorior: qa sum prudens homo: si sum bene uestitus uane glorior ut nobilis: si male sum uestitus uane glorior ut sanctus: si loquor uincit me: si taceo ēt uincit me. Et qualitercūq̄ ꝓiicias istū tribuluȝ semp tenet spinā rectā. Vane gloriosus est fidelis cultor ydoloꝝ: qui secūdū apparentiā adorat deū. & secūdū rē adorat hoīes: quia uult eis & nō deo placere. Vane gloriosus est omnis ostentator: & ostentationis amator. Ieiuniū uane gloriosi est sine mercede & eius oratio est deo iportuna. vane gloriosus sustinet duo dāna: primū quia cōsumit corpus secūdū quia nō habet mercedē. Quis nō deridebit opus uane gloriosi? Qui dū dicit psalmos solus ridet: agitatus uero a uana gloria stati corā hoībus plorat. Dn̄s uero sepe celat ab oculis nr̄is bōa que facimus & possidemus & adulator īmo poti⁹ deceptor cū laudibus aperit oculos nostros quibus apertis disparent diuitię. Adulator est demonū minister mānducator superbię. dispersor cōpunctionis: exterminator bonorū: deuiator rectę uię: prout dicit propheta. Popule meus qui uos beatificant: i errorē uos mittūt. Opus magnanimi est suportare iniurias letę: & opus sancti & transire laudes sine lesione. vidi quosdā plāgētes laudari qui propter laudes fuerunt irati & cōmutauerunt passionē

consi|dera bene ut supra

abatis

uerunt passionē pro passione.s.ne haberent uanā gloriam acceperunt iram prout dicit sanctus Paulus. Nemo nouit quid sit in homine nisi spiritus eius. Confundantur igit̃ & muti fiant qui laudant queq̃ in facie. Q ñ uideris proximum tuum tibi detrahere aut in præsentia aut in absentia tunc demonstrat caritatem tuam erga eũ ipsum laudando. Magnũ est declinare a laudibus hominũ: sed maius est declinare a laudibus demonum Non demonstrat humilitatē q uilificat semetipsum qa nõ est magnũ q̄ qs uilificet seipsum. Sed quãdo qs uituperatur & conuiciatur ab aliquo si tunc nõ obliuiscitur amorē proximi: demonstrat humilitatē. Percepi q̄ spiritus uane gloriæ decipiebat quēdã hoc modo: qa imittebat cogitationes in cor unius fratris & etiã illas reuelabat alteri fratri. Deĩde faciebat q̄ ille cui reuelauerat diceret alteri cogitationes quæ erãt in corde suo: ut ex tunc teneret eũ prophetã. Item iste malignus spiritus cõsueuit palpare membra corporis & facere in ipso quosdam motus gaudiosos sub specie boni puta tenere linguã quãdo uellet loq aloquod malũ uerbũ. & cõtinere membra si uellet ea agitare præ leticia mundana ut talis credat istos motus esse a spiritu sancto uel ab angelo credatq; ad tantam perfectionem deuenisse q̄ spiritus sanctus regat animam & corpus eius: sitq; benedictũ: & benefactũ omne uerbum & opus eius. Ne credas illi demoni q tibi immittit q̄ eis sufficiēs esset episcopus aut prçlatus aut magister fratrũ. Verumtamen sicut difficile est repellere canē a macello: sic etiã difficile est repellere tales cogitationes illis q habent aliquã sufficientiam. Demon enim quando uidet aliquē possidere statũ pacificum tranqllum & constãtē & alias uirtutes statim admonet eum ut exeat de deserto pro salute animarũ quæ pereunt. Alia est effigies ethyopis idest hominis nigri:

Serviv ... 5 · 10 anis

alia ymaginis depictæ sic alius modus est inanis gloriæ commorantium in monasteriis:& alius modus commorantium in deserto. Vana gloria facit illos qui stant in monasterio prescire aduentum secularium ad se & admonet leuiores spiritu q̄ exeant illis obuiam genuflectantq; coram illis ut ex humilitate quam ostendunt: exterius repleat eos superbia interius. Item facit eos habere actus deuotos & reuerentes & subtiliare uocē ac respicere ad manus eorum pro elemosina recipienda. nominando eos dominos & patres & conseruatores uitæ eorū post Deum. Quando sedēt in mensa cū illis secularibus. Item demon admonet eos q̄ comedant parum & faciant penitentiam & quod reprehendant subditos sine misericordia. Illos qui sunt pigri ad officiū facit in presentia seculariū esse solicitos. Rancos facit modulare uocem: somnolentos autē facit uigiles Facit etiā adulari cantori q̄ det ei primā antiphonā & uocat euʒ patrē & magistrum donec recesserint seculares. Honorabiliores monachos: facit superbire despicabiles uero replet ranchore. Vana gloria sepe loco honoris tribuit uerecūdiā & ignominiā. Quādo enim discipuli sui irascunt̄ facit eis magnā uerecundiā & cōfusionem. Vana gloria facit iracundos māsuetos coram hominibus: & de bonis gratiæ & fortunæ seruos suos eleuat in altum immo potius allidit ad terrā. Vidi demonē persequi fratrē suū demonē in hunc modū. Dum quidā frater esset iratus statim superuenientibus secularibus ille miser uēdidit irā pro uana gloria quoniā non poterat duobus dominis seruire. Qui studet acquirere uanitatē possidet duplicem mansionē. Morat̄ quidē cū monachis habitu: figura: & corpore: cum secularibus uero moratur sensu cogitatione & mētis delectatione. Si satagimus placere deo satagimus gustare gloriā celesteʒ qua gusta

abatis

ta desipient terrena. Minor enim si quis didicerit terre nam: nisi prius gustauerit celestē. Sepæ illi qui fuerunt depauperati a uana glòria deinde conuersi fugiunt ipsam cautius q̃ illi qui non fuerunt depauperati. Vidi q̄dam opera spiritu alia incepta esse pro uana gloria que quãuis habuissent fundamentum: & malum principiū finierunt tamen laudabiliter eo quod fuit mutata intentio. Qui se extollit de bonis naturalibus quæ sunt subtilitas itllectus: agilitas addiscendi bene legere & proferre: promptitudo nobilitas: & huiusmodi quæ in nobis sunt sine nostro labore nunquam gustabit celestia. Dixit enim dominus. Qui infidelis est in minimo: erit & in maximo: ut est uane gloriosus. Multi affligunt corpora sua per penitentiam ad acquirendum impassibilitatem & diuitias spirituales ad operandum miracula: & p̄sciendū futura & non cognoscunt isti miseri quod humilitas est mater talium: & non labores. Ille qui per labores suos uult ista dona acquirere: falsum fundam̄tum sternit in suo edificio. Qui uero se reputat indignum & debitorem subito recipiet diuitias spirituales: non concupitas. Non obedias demoni exterminatori: qui te admonet ut pro utilitate audientium manifestes uirtutes tuas: quoniã nihil prodest homini: si uniuersū mudū lucret aiæ uero suæ detrim̄tū patiatur. Nihil est quod tantum possit edificare te audientes: & uidentes quantum humiliter te habere: & sine pigritia & habere uerbum rectum & non fictum. Hoc enim modo docebis alios uiã non superbiendi: quæ est summæ utilitatis. Quidã contemplator comprehendit istam astutiam demonis quam mihi narrauit dicens. Dum sedert in una congregatione uenerunt duo spiritus inanis gloriæ. & posuerunt se unus ad dexterã meã: & alius ad sinistrã. Et unus eoꝝ punxit latus meū digito suo dicēs dicit iesus

Oportet ꝙ dicas contemplationem quã fecisti in deser
to pro edificatione istorum. Q uẽ cum repulissem dicẽ-
do uersum psalmiste. Conuertantur retrorsum & con
fundantur q cogitant mihi mala: protinus alius demon
q erat ad aliud latus adhesit auricule meæ dicens. O q̃
bene fecisti factus est magnus: uincẽdo impudentẽ ma-
trem meã. Tunc ego cõuerti me ad eũ: cũ iaculo quod
sequitur in psalmo. Auertantur statim erubescentes: q
dñt mihi euge euge. Ego interrogaui istũ cõtẽplatorem
qualiter uana gloria sit mater supbię. Et ille respondit.
Laudes inflant aĩam: deinde supbia eam apprehendit
& leuat in altum usq; ad cœlum: postea proiicit in abis-
sum. Est quedã gloria quæ procedit a Deo: de qua ipse
ait. Ego glorifico glorificantes me. Est & alia gloria q̃
parant nobis demones: de qua dicit dñs. Ve uobis q ac
cipitis gloriam ab hoĩbus. Primã gloriã cognosces quã-
do ex omni tua industria fugies omnẽ gloriã uelut no-
cumentũ: & quocũq; ibis ascondes conuersationẽ tuã
& statum tuum. Secundã uero cognosces quãdo ope-
rando quodcunq; opus semper admoneris ab ipsa ĩ cor
de tuo ꝙ faciat illud opus ut uidearis ab hominibus: itẽ
ꝙ demonstres in te uirtutem esse quæ nõ ẽ. Dicit enim
sic. Luceat lux uestra corã hominibus: ut uideant ope
ra uestra bona. Sepæ dominus facit odibilem uanam
gloriã uane gloriosis per scandala q̃ ipsis accidũt ex ea.
Vanæ gloriosi. n. faciũt sicut pauones q credentes oñ-
dere pulcram caudam ostendunt anum nescientes. Pri
cipium priuationis uanæ gloriæ est custodire os non
dicendo uerbum quod pertineat ad propriam laudeȝ.
Medium est recisio cogitationũ pertinentiũ ad uanã
gloriam. Finis (si possibile est ꝙ abissus habeat finẽ)
est operari insensibiliter corã multitudine ea quæ per-
tinent ad propriam uerecundiam. Noli occultare tuam

abatis

confusionē sub intentione & respectu non dandi aliis impedimentum & offensam. Ad curandam istam infirmitatem non oportet uti uno emplastro ad omnes sed diuersis secundum diuersitatem conditionum. Quotienscunque uocamus uanam gloriā ad nos laudando nosmetipsos: & quando uenit non uocata sed a laudatoribus missa: & quādo studemus facere opus pertinēs ad uanam gloriam tunc recordemur planctus quem nos oportet habere pro peccatis nostris. Recordemur etiā q̄ timorose oportet nos stare in oratione coram Deo. & sic faciemus silere illam procacem. Si uero non habuerimus curam & gustum orationis arripiamus tunc cogitatum mortis nostræ. Et si non possumus hoc facere timeamus saltē confusionē quæ sequitur uanam gloriā non tantum in futuro sed etiam in hoc mundo sicut dixit dominus. Qui se exaltat humiliabitur. Quando deceptores laudent nos statim recordemur iniqtatum nostrarum: & omnino nos reputabimus indignos laude & honore. Sunt quidam uanæ gloriosi quos deus exaudit & implet eorum desiderium anteq̄ petant ne putantes se illud obtinuisse per suam orationē efficiantur superbi. Qui simplices omnino sunt isto,i uicio nō corruunt. Nam uana gloria est simplicitatis obiectio ficta religio & conuersatio. Est quidam uermis qui duz crescit emittit alas & uolat in altum: sic uana gloria consummata parturit superbiam quæ est radix & complementum omnium malorum. Sed qui non compræhēditur a uana gloria non cadet in manus superbiæ acephalæ quæ aduersatur & inimicatur Deo. Superbia dicitur acephala: idest sine capite quia est caput omniū uiciorum.

¶ Explicit gradus. xxii.

¶ De superbia demoniaca.

desuperbia

¶ Gradus.xxiiii.

Superbia est negatio Dei quoniã qui credit fecisse aut acquisiuisse aliquod bonũ a semetipso & non per Dei sapientiã & gratiam negat deũ qui illuz defendit & dirigit ad bonũ & iõ iuste cadit derelict⁹ a gratia quã spernit. Superbia est adinuentio demonis cõtẽptus proximi mater condẽnationis & iudicii. Superbia est filia laudũ & signũ nõ faciẽdi fructum. Superbia est abdicatio diuini adiutorii præcursor dementationis: & stulticiæ operatrix ruinæ: causa defectuũ: fons furoris: porta ypocrisis: castrũ demõis: augmentũ peccati: nutrix crudelitatis: ignorantia cõpassionis aduersatrix Dei: & radix blasphemię. Superbus est auarus inquisitor rancinator: & exactor uꝰte aliene. Principiũ superbiæ est finis inanis gloriæ. Mediũ est cõtẽptus proximi & manifestatio propriæ uirtutis sine uerecundia atq; amor laudis: & odium repræhensionis. Finis est negatio adiutorii Dei: extollentia propriæ solicitudinis mors religiosorũ: & mos demoniachus. Omnes nos nolumus cadere in istaz foueã audiamus: quomodo ista passio nutritur sepæ de gratiis Deo redditis: quoniam nõ est ita audax a principio q; admoneat nos negare Deũ. Vidi quemdã ore Deo regratiari sed corde magnificabat seipsum extollendo ꝓpriam prudentiam & huius rei testes est ille phariseus: qui dicebat. Gratias tibi ago domine. Vbi uenit ruina: ibi primo superbia fixit tentoriũ suũ. Et est secunda diminutio prime: scilicet ruina diminutio est superbię. Ego audiui a quodã memoria digno: istud est honorabile uerbũ: Si essent duodecim uicia capitalia: & unũ illorũ sit in corde: scilicet superbia suplet locũ alioꝝ unde

cim. Frater superbus fortiter contradicit suo precepto ri. humilis uero nescit contradicere. Sicut cipressus: & ... eis dedignantur iacere in terra sed se eleuant in altũ sic frater superbus dedignatur possidere obedientiam. mõachus alti cordis desiderat principari: & supra stare. quia aliter nõ possit seipsũ totaliter perdere sicuti ei cõuenit. Si superbis deus resistit (prout dicit scriptura) quis faciet eis misericordiã? Et si est immundus in conspectu Dei oĩs arrogans & superbus (prout dicit scriptura) quis poterit eos mundare? Correctio & disciplina superbi est ruina stimulus eius est demon illud quod finaliter sequitur ẽ dementatio & stultitia. A pmis duobus. s. ruina & stimulo. i. tentatione superbię sepe homines fuerunt curati ab hoĩbus ultimũ uero. s. dementatio & stulticia est insanabile apud hoĩes. Qui repellit reprehẽsionẽ significat se habere istã passionẽ. Qui uero currit ad reprehensionẽ: soluit uincula eius. Si sine alieno uicio per istud solũ qusppiã cecidit de cœlo querẽdũ est si per solã humilitatẽ quisq̃ posset ascendere cœlũ. Superbia est perditio laborũ & spiritualiũ diuitiarũ. Dicit enim sanctus propheta de quibusdã. Clamauerũt ad dñum nec exaudiuit eos. quia cum superbia clamauerunt & causas contra quas orabant nõ absciderunt. quidã antiquus frater plenus scientia & discretione admonuit unum fratrem superbum cum caritate qđ dimitteret superbiã. Et ille cecus rñdit. Parce mihi pater nõ sum superbus. Tunc senex probus respondit. Qualẽ pbationẽ potes (uilis) facere de tua supbia maiorem ista dicẽdo nõ sum supbus. Talibus cõuenit obedientia & stricta subiectio & status uilis & non honoris & lectio de pfectionib⁹ patrum q fuerunt supra naturam. Forte qđ hoc modo esset alia parua spes de sanitate eorum. Confusio est homini se extollere de ornamento alie

Serm

no: & summa insipientia est fantasticare super gratiis Dei credendo habere a te quod habuisti a gratia Dei. De omnibus perfectioibus quas habuisti anteq̄ fuisses genitus extolle te. quia quas habuisti post generationē dedit tibi Deus sicut dedit & generationē. Omnes uirtutes quas acquisiuisti sine mente tue sunt: mens uero est donum Dei. Omnes uictorię quas habuisti sine corpore: factæ sunt ex tua solicitudine corpus uero non ē tuuz: sed factura Dei. Ne cōfidas donec fuerit data sententia de te reminiscens illius q̄ fuit uocatus ad nuptias de quo sequitur in euang. Ligate ei manus & pedes & proiicite eum in tenebras exteriores. Noli esse arrogās te reputando aliquid cum iis de terra: quoniā multi immateriales & sancti fuerunt electi de cœlo propter arrogantiam. Quando demon accipit locum in operariis suis tunc apparet eis per somnia aut manifeste in uisione: in spē boni angeli: aut alicuius sancti: & reuelat eis aliqua occulta aut dat aliquam gratiā spiritualem: ut sic decepti perdant uerꝝ sensum. Si millies sustinuissemus mortē pro Christo nō tamē fecissemus aliquod equiualēs illi quod fecit pro nobis q̄m altior est sanguis Christi sanguine seruorꝝ suorꝝ Secundū dignitatē dico non ꝑm naturā. Nō cessemus examinare nosmetipsos & cōparare facta nostra factis sanctorꝝ q̄ fuerūt añ nos & inueniemus cōuersationē spiritualē sed sumus adhuc i statu seculari. Monachus propriæ est qui non habet oculū mentis: & eleuatū in superbia cuius anima humiliter respiciens seipsam remanet inconcussa. Monachus est ille qui fugans demones a se prouocat eos ad iram contra se sicut faciunt homines canes. Monachus est incessabilis tristicia. & transitus ex hac uita per desiderium. Monachus est ille qui ita est refertus uirtutibus sicut posset aliquis esse refertus concupiscentia.

S. ioannis

Monachus est ille qui habet incessabile lumē in corde suo. Monachus est abyssus humilitatis in qua submergit pharao cū equitibus suis.i.spiritibus malignis. Inflatio mētis facit obliuisci peccata: memoria uero peccatorum conducit humilitatem. Superbia est ultima penuria animę quę se putat esse diuitem cum sit pauper: & stans in tenebris putat se uidere lumen. Superbia non sinit procedere animam in melius. Quinimo si aliquid boni habuerit abiicit ab ea. Superbia est similis plage q̄ est rubea de foris: intus uero est plena putredine. Monachus superbus nō eget demone: ipse enim sibimet ē demon impugnādo semetipsum. Alię sunt tenebre a lumine: & alienus est superbus ab omni uirtute. In cordibus superboꝝ oriunt̄ uerba blasphemię: in cordibus uero humiliū oriunt̄ uerba celestia: Latro odit lucē & superbia uilipendit mansuetos. Multi superboꝝ nescio quomodo sunt sibimetipsis incogniti estimātes se sine uiciis: sed in tpe mortis cognoscent suā paupertatem. Superbus nō rogat deū quia apud eum est uana salus hoīs. Apprehendi in quodā loco istā sup̄biā acephalem quę reptabat incorde meo super humeros proprie matris scilicet uane glorie. & ligaui eas uinculo obedientie flagellauiq; flagello humilitatis: & cū tormētis feci mihi dicere unde intrauerat in cor meū. Que responderunt. Nos non habemus principium geniturę: sed sumus genitrices aliorum. Cōtritio cordis genita sub obedientia multum nos impugnat nō tamē sustinemus ꝙ aliq̄s dominet̄ nobis quia in celo accepimus principatū: & inde fuimus eiectę. Nos ut dicamus in sūma sumus genitrices oīum que cōtrariant̄ humilitati: & oīa humilia opponunt̄ nobis. Nos uicimus in celo: & quo fugies tu a facie nostra. Nō consueuimus sepe p̄sequi tollerātiam iproperii: & obliuionē iniurie: obedientiā & mansuetu

dinem. & obsequiū dei faciendo de his & similibus monachos supbire. Filiæ nostrę sunt ruina: ira: detractio: amaritudo: furor: clamor: blasphēia: ipochresis: odiū: inuidia: & cōtradictio. Magistra domus nostrę est cōplacentia proprie uoluntati: socia eius est impersuasibilitas idest nolle acquiescere doctrine aut cōsilio aliorꝫ. vnū ē quod nō possumus uincere & illud tibi dicem⁹. propter uerba que nobis intulisti. Si persistas corā deo uituperādo & inculpando integre temetipsum: tūc reputabis nos quasi muscas. Equus cui insideo (dixit superbia) est uana gloria sicut uides sed sancta humilitas q̄ uituperat semetipsam: deridebit equū & ascensorem eius & de uictoria cantabit domio dulce melos dicens. Cātemus dn̄o gloriose eniꝫ honorificatus est equū: & ascensoreꝫ eius proiecit in mare humilitatis.

Qui ascēdit obtinuit: sit nuticq̄ uere ascēdere p̄ualuit.

¶ De blasphemia sub eodem gradu.

AVdiuimus i supra dictis ꝙ de crudeli matre superbia nascitur seuissima filia blasphemia & ideo oportet q̄ pruducatur in medium. quoniam istud uicium nō est leue sed īter oīa alia crudelior: inimic⁹.

¶ Ideo enim est crudelior: quia nō potest leuiter extigui: nec patri spirituali in confessione reuelari. Propter quod iste imūdus inimicus multis sepe genuit obstinationem & desperationē: cōsumēdo totam eorꝫ spem: sicut uermis latēs in arbore cōsumit uitam eius. Iste imūdus spūs amat interesse sancte cōgregationi i illa timorosa hora qn̄ fratres debēt uider̄ aut recipe sacra misteria & obloq̄ de illis & de deo. Propter qd̄ sim⁹ cauti: qa non est aīa nostra quę loquitur ista uerba maligna intra nos: sed est demon qui fuit eiectus de celo ubi ce-

mo S· abatis ioanis

pit blasphemare deum. Si illa uerba inhonesta essent in ea: quomodo adorarē: Quomodo possuȝ simul ado rare & detestari? Quomodo benedicere & maledicere Iste deceptor sepe inducit multos ad dementatiōem qa fuit inueterata in ipsis ipsa pessima cogitatio: & nulla cogitatio est sic fortis ad confitendū sicut ista. Et nihil est p quod demon accipiat tātā potestatē sup nos: quā/ tū nō confiteri machinationes eius. & eas ī corde abscō dere & nutrire. Nemo super cogitationib⁹ blasphemie seipsum reputet causam esse. Cordiū nāq; deus est co/ gnitor. Et scit non nostra esse hec uerba sed inimicorū nostrorū. verūtamen illi qui dederunt causam blasphe mie superbiendo. punientur de causa. Sicut inebriari ē causa cadendi. ita superbire est causa praue cogitatiōis. Nemo cadit uoluntarie. nec punietur de casu sed de ine briatione. Quando sumus in oratione. tunc iste īmun de cogitationes exigunt caput. sed cōpleta oratione di/ sparent. quia isti demones non consueuerunt impugna re nisi impugnantes se. Et nō solū blasphemant deū & scōs. sed etiā īmittunt cordi īhonesta ut dimittam⁹ ora tionē. & desperemus de nobis. vñ qdā pp hoc destite/ runt oraē & dimittere sacramēta. Alios fecit iste demō cōsumere corpora p multā tristiciā. Alios macerauit ie iunādo faciēdo eos credere q nō poterāt saluari: & q erāt miseriores paganis & infidelibus. Et nō solū hoc fecit secularib⁹ sed ēt mōachis. Qui uult liberari ab isto spū blasphemię cognoscat diligēter q sua aīa nō ē cā ta liū cogitationū. sȝ demō q dicit xpo. Hæc oīa tibi dabo si cadēs adoraueris me. Et iō cōtēnem⁹ uerba ei⁹ dicē do ei: Vade retro sathana. Ecce ego adorabo deū meū & soli illi seruiā. Malicia tua uertatur ī caput tuū & tua blasphemia descēdat tecū in infernū. Qui uult aliter re sistere isti spiritui similis est illi qui uult retinere fulgur

Sqv

cum manibus. Quomodo poterit apprehendere & ligare illũ qui subito uenit in cor & subito recedit? Oẽs aduersarii nostri habent suã uicẽ & tempus: & faciunt morã nobiscũ: iste solus simul apparet & recedet: simul loquit̃ & dispet. Sepe ĩmundus spũs amat morari ĩ mẽtibus simpliciũ. quia de hoc turbant̃ plusq̃ ceteri. Sed hoc ut plurimũ nõ eis accidit pp eoꝝ supbiam: sed ex demonis inuidia. Desistamus iudicare & cõdẽnare ꝓximũ: & nõ timebimus cogitationes blasphemie: quia primũ est causa secundi. Sicut hõ reclusus in domo sua audit uerba trãseuntiũ p uiá nõ loquẽdo cũ eis: sic aĩa audit uerba spũs blasphemię transeuntis p ipsam & turbatur credẽs ꝙ sint sua uerba. Qui illa uerba spnit cognoscens ꝙ non sunt sua est liber ab ipsa passione. Qui uero ĩmorat̃ illis disputando cũ spũ imũdo finaliter deficiet: quoniã qui uult tenere spũ ne loquat̃ est similis illi qui uult includere uentum. Quidã monachus ualde sollicitus cũ molestatus fuisset ab ipso spiritu uiginti annis afflixit carnẽ suã uigiliis & ieiuniis. Cũq; nullam ex eis sentiret utilitatẽ scripsit istã passionẽ in una cedula prerexitq; ad quẽdã sanctuz uirum & prosternẽs se ad pedes eius capite dimisso in terra quia non erat ausus leuare faciem in eũ. dedit ei cartã ĩ manu. Cũq; legisset senex cartã subridens eleuauit fratrez de terra. Dixitq; illi. Fili pone manum tuã super caput meũ. Quod id faciente dixit ei senex. Super caput meũ sit (frater) tuũ peccatũ: & quidquid fecit aut faciet in te. Solũ hoc facito: noli ex hoc turbari. Et affirmauit ille frater ꝙ anteq̃ exisset de cella illi⁹ sancti uiri illud uiciuz fuit exterminatum: nec unq̃ amplius apparuit. Et qui habuit huius rei experientiã hoc mihi narrauit reddẽs gr̃as deo.

¶ Explicit gradus uigesimus tertius.

¶ De innocentia & simplicitate quã Christus docuit.

de innocentia et simplicitate

¶ Gradus.xxiiii.

Sicut lumē auroræ precedit lumē solis: sic mansuetudo seu mititas precedit humilitatem. Et q̄ ita sit audiamus lumen iesu qui illas sic ordinauit dicens. Discite a me quia mitis sū & humilis corde. Sicut homo prius illuminat̄ ab aurora anteq̄ uideat solē: sic decens est ut aīa habeat prius māsuetudinē: deinde recipiat humilitatē. Ergo qui prius nō habet istud lumen mititatis nō potest uidere solē iusticię: sicut dicit uerus magister iesus Proprie mansuetudo assimilat̄ aurorę: quia illuminat sup̄ficialiter. Humilitas uero assimilat̄ soli quia illuminat p̄fecte & profunde. Mansuetudo liberat mentē ab ira & furore: humilitas uero liberat a fallitate: uana gloria: & sup̄bia. Māsuetudo est status intransmutabilis: quia equanimiter se habet in honore & ignominia. Māsuetudo ē non sentire malam mutationē quādo p̄ximus te offendit sꝫ orare pro eo puro corde. Māsuetudo est lapis in mari oēs fructus substinens & dissoluens: ex hoc tamen nō frangit̄. Māsuetudo est firmamentū pacientię mr̄ caritatis: acquisitio discretionis: p̄ut dicit p̄pheta. Dn̄s docebit mites uias suas. Māsuetudo est condutrix remissionis peccatorū confidētia orationis & locus spiritus sancti: sicut dicit dn̄s p̄ p̄phetam. Sup̄ quē requiescet spūs meꝰ: nisi sup̄ māsuetū & humilē? Mansuetudo est adiutrix obedientię: cōdutrix & directrix fraternitatis: frenū stulti: reparatio furiosi: ministra gaudii: sequax xp̄i: approximatio angeli alligatio demonis: & scutum cōtra amaritudinē. In corde māsueti q̄escit deus: & aīa turbata est sedis demonis. Dicit p̄pheta. Māsueti hereditabunt terrā: iracundi uero disp̄ibunt de terra. Aīa mansueta est q̄es & thronus simplicitatis: mens iracun

da auget malignitatē. Anima mãsueta recipit & destri
buet aliis uerba sapientie dicēte propheta. Dñs diriget
mãsuetos in iudicio. idest dabit eis discretionē sciendi re
gere & iudicare alios. Aia mãsueta ē uxor humilitatis:
maligna uero est ancilla superbię. Animę mansuetoꝶ
replebunt̄ scientie: & mens furiosa ē abitaculũ tenebre
& stulticię. Furiosus & simulator obuiauerunt sibi: &
in eoꝶ sermone nõ inueniebat̄ sapientia nec rectitudo
sed malignitas. Si quęsieris cor primi inuenies stulticiã
si secundi inuenies malignitatē. Simplicitas est statꝰ aię
sine uarietate: quę nõ cogitat malũ. Malignitas est in-
honestas & deformatio aię demonica sterilis & priua-
ta uirtute credens ꝙ alii eã nõ cognoscant. Ipocresis ē
status contrarius animę & corpori: implicatus & nutri
tus presumptione: duplicitate: & falsitate. Ipocresis dr̄
status contrarius aię & corpori: quia aliud ē in aia &
aliud ostendit̄ foris. Innocētia est letus status aię: liber
ab oi suspicione & malicia. Rectitudo ē habere intētio
nē purã sine pigricia & duplicitate: ac sermonem nõ fi-
ctũ nõ curiose ꝑmeditatũ: & sine malignitate. Et breui
ter dicendo rectitudo est habere anima mũdã sicut fuit
creata. Malignitas aũt est ꝑuersio rectitudiuis intentio
errans & deceptrix: dispositio mēdacii & falsitatis: col-
ligata iuramētis: uerba plena duplicitate: abissus frau-
dis profunditas tenebrosa cordis mendaciũ in ueritate
trãsfiguratũ: naturalis exinde elatio aduersatrix humi-
litatis. ypocresis penitētcię: elõgatio a plãctu: inimica
cõfessionis: opatio ꝓprii arbitrii: regula proprię uolun
tatis: acquisitio ruinę: contrarietas resurrecionis. eo ꝙ
nõ permittit resurgere animã a morte peccati per uera
penitentiam: subrisio iniurię: eo ꝙ malignus subridet
quãdo iniuriat̄ cogitando quomodo se poterit uindica
re: euanescens mesticia religiositas ficta & uita dome-

Sancti ioannis doctoris

stica. Malignus est socius demonis cõsiliarius & ratiocinator siue cõfabulator: & habet nomẽ simile demoni. Demõ enĩ uocat̃ malignus. Propter quod & dñs ita eũ noĩare debere nos docuit dicens libera nos a maligno. Fugiamus ypocrisim & malignitatẽ & adulationẽ: audiẽtes ꝓphetã dicẽtẽ. Qui malignant̃ extermĩabunt̃ & quasi herba cito decident. Nã tales sunt demonũ pastores. Sicut de⁹ noĩat̃ caritas: sic ẽt noĩat̃ rectitudo: testãte psalmista q̃ ait. Iust⁹ & rect⁹ dñs. Et talẽ rectitudinẽ uult eẽ ĩ aĩa q̃ debet saluari: sicut dicit psalmista. Saluos facit rectos corde. Pria ꝓprietas puuloꝝ ẽ simplicitas nõ uariata q̃ q̃diu fuit in adã nõ uidit nuditatẽ suã: neq3 uerit⁹ ẽ pudẽda carnis suę: Bõa ẽ naturalis simplicitas quorũdã: s3 nõ ẽ eq̃ btã sicut illa q̃ post malignitatẽ cu3 labore & dolore ẽ ĩcerta aĩę. Pria qdẽ solũ saluat a uiciis & malignitate: secũda uero ẽ aq̃sitrix altissime hũilitatis & mãsuetudinis. Itẽ merces prĩe nõ ẽ multa: secũde uere magna est nimis. Oẽs nos q̃ uolumus inclinare deũ ad nos op3 ut cũ simplicitate. sine fictiõe: malignitate: uarietate & curiositate uadam⁹ ad ipm: sicut pueri uadũt ad mgr̃m ad adiscẽdũ. Cũ enĩ sit simplex & incõposit⁹ uult aĩas ad ipm accedẽtes eẽ ĩnocẽtes & simplices. Nũq̃ uidebis simplicitatẽ segregatã ab hũilitate. Malign⁹ ẽ fals⁹ calculator siue ratiocinator q̃ p uerba: mot⁹ & act⁹ psonaꝝ fãtasticat̃ cõprehẽdere cogitationes cordis eoꝝ. Vidi quosdã rectos & bñ doctos q̃ dicebãt a malignis malignari. & mirat⁹ fui q̃õ tã cito potuerẽ pdere ꝓprietatẽ nature primã cõditionẽ. Et quãto facili⁹ cadũt recti. tãto difficili⁹ reducũt̃ ad rectitudinẽ maligni. Attñ uera pegrinatio subiectõ & custodia lingue sepe fuerũt illis optia medicina & sanauerũt uuln⁹ qđ uidebat̃ insanabile. Si scia infiat ꝓut dicit apl̃s. Vide ne forte sancta rusticitas & non esse abilem ad scien

tiam: habeant naturā humiliādi. Sunt tamen quidam q̄uis pauci q de ignorātia se extollunt: Efficax exemplū & figura beatę simplicitatis: sit nobis beat⁹ paulus simplex. Nemo enim unq̄ uidit nec uidere poterit tā grādē ꝑfectū spūalē in tā breui tpe. sicut in ipso. Monachus simplex est quodā aīal rationale quod obedit nō discernendo: sed totū suū onus ponit supra cōductorē. Non cōtradicit animal ligāti ꝫ soluenti ipsum: & aīa simplex & recta nō cōtradicit ductori suo: sed sequit̄ trahētem usq̧ ad mortē. Dicit dn̄s ꝙ difficile est diuitē intrare in regnū celoꝝ: & sic etiā difficile est stultos sapiētes idest sine timore dei intrare sanctā simplicitatē. Ruina sepe fuit causa ꝙ incōtinentes & duri effecti sunt sobrii & cōtinētes: & dedit eis salutē quā nō querebāt. Conare seducere suum sapere atq̧ prudentiā: & sic inuenies salutem & iusticiam in Christo iesu domino nostro.

dicit dominus

¶ Explicit gradus. xxiiii.

¶ De sancta & perfecta humilitate.

¶ Gradus. xxv.

ILle qui de sanctis uirtutibus puta caritate dei: sancta humilitate: castitate: certificatione cordis sint errore manifesta illuminatione dei & uere timoris eius uult ꝑ sensibilia uerba narrare credēdo ꝑfectionē p̄dictoꝝ exponere & ꝑ uerba illuminare illos q nūq̄ talia gustauerunt facit sicut ille qui uult ꝑ uerba & exēpla docere qualis est dulcedo mel̄is illū qui nunq̄ uidit neq̧ gustauit mel. Qui uero talia ꝑ sermonē uult adiscere amat loqui in uanū: nolo dicer̄ ꝙ cupiot ociose confabulari. i. cupit adiscere ut sciat de talibus loqui ad sui ostēsionē. Primus uero scilꝫ ille qui uult docere aut nō est expt⁹ de eo quod narrat aut clāculū decipit̄ ab inani gloria. Iste sermo ꝓposuit

auditoribus

doctoris

auditoribus & lectoribus quendā thesaurū inclusum i corporibus terrenis pro maiori securitate. Qui thesaurus non potest cognosci per aliquē sermonē sed solū p quandā incōprehensibilē inscriptionē que est ei superposita & nomen huius sancti thesauri est sancta humilitas. Superscriptio uero per quā cognoscitur ista sancta humilitas est tenerē se uilē & sic uelle se teneri ab aliis quod etiā est quasi incōpræhensibile & difficile ad appræhendendū ueraciter. Item iste thesaurus monstrat infinitum laborē illis qui querunt ipsum per uerba qa non perueniemus ad sanctā humilitatē per uerba: sed per simplicē obedientiā & propriā abnegationē: & per baiulationē crucis. ¶ Omnes qui aguntur spiritu Dei ad quærendū istū thesaurū intrent nobiscum sapientissimū & intellectuale collegiū: idest simul perscrutemur dicta sanctorum: qui de ista sancta humilitate tractarunt. Vnde quidā eorū dicit q humilitas est habituata obliuio cuiuscunqȝ boni quod homo unq̄ fecerit. Alius dicit q est petere ueniā & misericordiā ab illo qui offendit ut per hoc ad pacē reducatur. Alius dicit q humilitas est reputare se uiliorē hominū & maiorē peccatorū q sit in mundo. Alius dicit q humilitas est cognitio caritatis ueritatis: gratiæ & misericordiæ Dei. Alius dicit q humilitas est mentis cognitio propriæ impotentiæ: & infirmitatis. Alius dicit q humilitas est sensus animę contritę & abnegatio propriæ uoluntatis: sed ego ultimus & uilis uelut canis colligendo micas quæ cadunt d̄ mensa sanctorum patrū, dico q humilitas est quædam gratia animæ innominabilis nisi solum illis qui receperunt eius experientiā diuitiæ ineffabiles & donū Dei sicut dixit Christus in euangelio. Discite a me non ab angelo, non ab homine nō a libro sed a me inhabitante illuminante & operante qa mitis sum & humilis cordæ

Sermo

& cogitatione & prudentia & inuenietis requiem ani-
mabus uestris a malis cogitationibus. Humilitas nõ di-
citur innominabilis eo q non habeat nomen: sed quia
perfectiones suæ non cognoscuntur nisi experientia:
& qa nihil se reputat corã Deo. Sicut uinea habet aliũ
aspectum in hyemæ: alium in ueræ: alium in estatæ cũ
tamen sit una uinea: sic humilitas alia signa habet in in
cipientibus alia in proficiẽtibus alia in perfectis. Quã-
do anima exit de peccato per uerã confessionẽ se humi
liando tunc est eius hyems quia adhuc est arida & sine
uigore bonorũ operũ. Quãdo uero una huius sanctæ
humilitatis incipit florere in nobis: tunc habemus odio
omnẽ gloriã & famam humanã sed cũ labore & dolore
a nobis repellimus iram & furiam quia anima nonduz
liberata est a uiciis. Crescente uero in aĩa per etatẽ spi-
ritualem ista regina uirtutũ humilitate omnia bona fa-
cta a nobis reputamus nihil immo abhominationẽ. In
super estimamus nos quotidiæ augmtare debitum per
quandã dispersionẽ incognitã: habundantiãq diuinæ
gratiæ reputamus quoddã depositũ grauioris pœnæ:
quoniã illa gratia est supra nostram dignitatẽ. Et ideo
mens extũc remanet imprędabilis: quia spiritus inanis
gloriæ nihil potest ei auferre eo q ipsa aĩa se reclusit in
sacculo paruitatis ubi stat secura audiens solũ latronuz
rumores & minas. Sed nõ potest teneri ad illis quia ille
locum paruitatis est inexpugnabilis. Diximus de pro-
ductione florũ & profectu atq utilitate huius sanctæ
humilitatis quæ fructificat in sempiternũ sed sermo no
ster fuit diminutus quia ad loquendũ de tam sanctis ex
aliis rebus non ĩueniuntur idonea uocabula. Sed quæ
sit perfectio huius sanctæ uirtutis uos qui estis dome-
stici domini interrogate eum: quia lingna humana non
potest illam exprimere. De magnitudinæ enim huius

doctoris

sanctæ humilitatis dicere non est possibile: sed de eius qualitate seu bonitate loqui est magis impossibile. De proprietate uero ac operatione eius conabor aliquid dicere. Solicita penitentia & planctus: qui sanctificat: & lauat animã ab omni macula & sanctissima humilitas illorũ qui profecerunt in uia Dei tantũ differunt inter se quantum differunt aqua & farina a panæ. Quoniã anima teritur & subtiliatur per penitentiã ad modũ farine coagulatur uero & unitur Deo per aquam ueri plãctus. Demon accensa diuino ignæ solidatur per humilitatẽ uelut panis azimus nõ inflatus. Vnde ista sanctissima trinitas horũ triũ quæ dicta sunt est quasi una cathena de tribus anulis sibi iuicẽ insertis. Quinymo ẽ quasi archus celestis de tribus coloribus concurrẽtibus in unã uirtutẽ & operationẽ. Et possidet proprias operationes & proprietates ita q illud quod est signũ unius erit etiã notificatio alterius quod breuiter demõstrabimus hoc modo. ¶ Prĩa proprietas prĩæ uirtutis huius sanctæ trinitatis est letissimæ & spontaneæ suscipere uerecũdias & eas amplecti cũ mãsuetudine animi uelut res quæ delent magna peccata & urũt infirmitates aĩæ & hæc proprietas est penitentiæ. ¶ Secũda proprietas ẽ perditio atq sopitio furoris. Furoris perditionẽ: ideo uocat dormitionẽ siue sopitionẽ & nõ extictionẽ quia aĩa nunq̃ debet credere quiciũ suũ sit extinctũ sed solũ sopitũ. Et ideo nõ debet securari sed semper timere ne excitetur. Et hæc est secunda proprietas planctus. ¶ Tertia proprietas siue tertius gradus huius sãctæ trinitatis est fidelis ĩfidelitas ꝓpriæ uirtutis & operatiõis cũ continuo & ĩdeficiẽti desiderio addiicendi ab aliis & regi per alios. Et hæc est proprietas perfectę humilitatis. Prout dicit apostolus finis legis & prophetarum est Chistus in iusticiam: & sanctificationem om-

l ii

Sev

ni credēti: sic finis omniū uiciorꝝ est uanagloria & sup-
bia omni non credenti uel non attendenti ad seipsum.
Quorꝝ uiciorꝝ humilitas est interfectrix ueluti ceruus
serpentis. Et custodit animā in qua uiuit: ne intret in eā
aliquod uenenū mortale. Quomodo in anima humili
poterit apparere uenenū ypocrisis aut detractionis?
Quomodo poterit serpens nidificare in ea quin potiꝰ
euomatur per confessionē? Non potest in anima cui est
cōiuncta humilitas apparere odiū uel species detractio
nis aut odor infidelitatis: sed solū uerbum fidele est sibi
unitū sicut spōsa spōso. Hæc sancta humilitas facit ho-
minem māsuetos mores habere uerbū mitæ: & dulcæ.
facitqꝫ eū cōpositū deuotū. cōpassiuū tranquillū: super
oīa obediētē: feruentē: sine tristitia uigilātem & sine pi-
gritia. Et quid opus est plus dicere nisi ꝙ oīa humilis: ē
impassibilis. idest est extra passionē uiciorꝝ. Dicit pro-
pheta. Dominus in humilitate nostra memor fuit no-
stri: & redemit nos ab inimicis nostris scilicet passiōibus
uiciorꝝ. Humilis frater non querit curiose scire secreta
Dei: superbus uero uult scrutari iudicia eius. Demones
semel uenerūt ad quendā fratrē plenū scientia & palaꝫ
ipsum santificabant. Quibus ille sapiens respondit. Si
uos cessaueritis a laude mea & discesseritis: ego per ue-
strum discessum reputabo me grādē. Si uero nō cessa-
ueritis neqꝫ recesseritis ego ex hoc cognoscā meā īmun
diciā & infirmitatē quoniā dicit scriptura ꝙ est īmun-
dus in cōspectu domini quilibet arrogans & altus cor-
de. Ergo aut recedite: & ego reputabo me magnū aut
state me laudādo. & ego me reputabo uilem tūc demo-
nes admirantes super ista responsione: recesserunt cō-
fusi. Ne sit anima tua uelut cisterna quæ aliquādo ha-
bet aquas & tēpore caloris idest superbiæ est sicca. sed
sit uelut fons uiuus & indeficiens humilitatis quæ sem-

-S. locutis

piternaliter producat ex se paupertatē fluuium uirtu-
tum. O amator conspicæ quod ualles habundant om
ni fructu spirituali. Vallis est anima humilis inter me-
dium montium idest aborum uirtutum: & bonorum
suorum sempter immobilis & sine inflatione manens.
Non dicit propheta ieiunaui: uigilaui: oraui: laboraui:
& cætera huiusmodi: sed solum dicit. Humilitatus sum
& liberauit me. Penitentia releuat animam: planctus
facit eā tāgere celū & sācta hūilitas apit illud. Ego ado
ro trinitatem in humilitate & humilitatē in trinitate.
Hoc est dicere. Sicut in deitatæ: sunt tres personæ in
una essentia. sic ista tria scilicet penitētia: planctus: &
humilitas sunt una uirtus. Omnia uisibilia illuminat sol
& omnem uirtutem fortificat & tenet humilitas. Ab-
scētæ luminæ obscurātur omnia uisibilia: & nō existen
te humilitate in anima omne opus est uanum & inuti-
le. Vnus est locus in mundo quem tantum semel uidit unus est
sol scilicet fundum maris rubri quādo siccatum est & ue locus
ra sola cogitatio parit humilitatē scilicet memoria mor- in mun
tis: uel iudicii: aut passionis Chisti. Vna fuit sola dies in do
qua totus mūdus letatus fuit. scilicet quādo noe cum
familia: & bestiis exiuit de archa: & una est sola uirtus
quam demones nō possunt sequi scilicet humilitas.
Aliud est se extollere. aliud se nō extollere: & aliud se
humiliare. Primus iudicatur & spenit alios: secundus iu
dicat se & non alios: tertius condemnat se etiam si non
condemnetur a Deo. Aliud est humiliare se & aliud cer
tare pro humilitate acquirenda. & aliud est beatificare
humiles. Primum est perfectorum secundum pugnan
tium. & tertium est omnium fidelium humiles cordæ
non patiuntur furtum a lingua sua dicēdo uerbum un-
de laudari possint & honorari. quoniam porta oris nō
profert thesaurum qui non est in domo conscientiæ.

Equus lapsus sepæ credit se posse currere: cũ autem ac tualiter currit cognoscit suam impotentiã: Sic mens di⸗ spersa credit se bene stare si uero recolligit se intra se. re cognoscit defectus suos. Quando cogitatio non se ex⸗ tollit de gratiis aut donis naturæ illud est principium. & signũ sanitatis & humilitatis. quamdiu enim ipsa sen tiet fetorem superbiæ. odorem unguenti humilitatis non sentiet. Dicit sancta humilitas. Amator meus non irascetur non arguet. non contendet. non clamabit ne q̃ quicquam operabitur sophistice ad sui ostensionem quamdiu mihi fuerit coniunctus. Ex tunc non est posi ta lex quia sufficit ei lex humilitatis quæ non sinit quic⸗ quam operari uiciose. Sicut dicit abbas ysaac. humili⸗ tas non habet linguã nec oculos. nec manus: nec aures: neq̃ nares. nec corpis mẽbra. qa nec mala facit nec ab aliis fcã sẽtit aut cogitat s; tota pacifica misericors: oĩu; peccata ut propria deplorat & solum sua ponderat: & aliorum ponderare culpas ignorat. Maligni demones ueniebant semel ad quendam qui satagebat peruenire ad humilitatem & seminabant in cordæ eius laudes.

Tunc ille deliberans uincere illorum malignitatem scri psit in pariete cellæ suæ multas operationes uirtutum puta charitatis & castitatis & huiusmodi. Et quãdo ue niebant cogitationes laudum dicebat illis. Vadamus ad iudicem. Veniensq̃ legebat in pariete: & clamabat contra seipsum. Quando tu possederis istas uirtutes ui de quantum es adhuc longæ a Deo: tu enim es seruus inutilis. Illud quod fecisti est debitũ quod debebas red⸗ dere non lucrum. Si uero non habueris istas uirtutes: nihil facis. Quid sit superbia & quid sit sancta humili⸗ tas sicut dictum est non possumus plenæ dicere. Verũ tamẽ de proprietatibus humilitatis adhuc conabor ali⸗ quid dicere. Humilitas est diuina protectio quæ coope

rit nostros oculos ne uideamus nostram perfectionem. Humilitas est abyssus uilitatis cui latrões non possunt aliquid auferre. Humilitas est turris fortitudinis a facię inimici cui filius iniquitatis non apponet nocere: idest cogitatio iniquitatis: & cõcidet a facie eius inimicos ei9 & odientes eam in fugam conuertet. Quære diligenter omnes diuitias huius mercatoris magni: & possessoris: scilicet humilis: quia possidet omnes perfectiones conuersationes monasticæ & angelicæ: & uidebis quod sunt significatiuæ magni status spiritualis: omnibus uidentibus eas. una excepta quæ est uilitas. Videntes enim uirtutes alicuius humilis uellent habere illas uirtutes sed non uilitatem eius. Quando uidebitur tibi quod habes in te istam sanctam humilitatem propter magnitudinem luminis secreti: & amorem orationis quæ omnia tibi uideris habere: si non uis in hoc decipi scito quod anima antequam recipiat prædicta in ueritatæ: oportet quod habeat cor non maledictum næc indignans in offensionibus. Scito enim quod precursor huius sanctæ humilitatis est odium uanæ gloriæ. Ille qui cognoscit semetipsum in uero sensu animæ seminauit super terram ad colligendum humilitatem. Qui uero non seminat super terram. non florebit in eo humilitas. Qui cognoscit se prædicto modo recepit in se timorem Dei cum quo uadens peruenit ad portam illam regni caritatis quæ quidam porta est humilitas quæ intromittit in regnum. De hac credo ꝙ dicit dominus in Euangelio. Per me si quis introierit saluabitur & ingredietur & egredietur & pascua inueniet. Egredietur de hac uita & igredietur & pascua ĩuẽiet paradisi. Qui uero ñ egreditur per me sed ascẽdit aliunĩ quocũq; habitu uł figura ille fur ē & latro. Si uolueriꝰ comprehendere altitudinem humilitatis non desista-

mus: perquirere miseriam nostram semper habendo præ oculis cordis misericordiam: & cogitādo quod primus habet plures uirtutes quā nos. Illud uerbuȝ de misericordia potest ītelligi de duobus modis. Primo quod recordemur de misericordia Dei cōtra desperationem. Alio modo quod simus misericordes super defectibus proximi siue corporalibus siue spiritualibus. Impossibile est q̄nix producat flammam: & magis est impossibile quod humilis sit anima quæ uult honorari a quacūque persona. Humilitas est perfectio deuotorum quæ nō stat in uerbis: quia multi sunt qui dicūt & tenent se peccatores: sed nō propter hoc cognoscitur si sint humiles. Irrogata autem iniuria demōstrat ueritatem. Qui cōtēdit peruēire ad istam humilitatem nō cessabit cogitare modos & operationes: uerba ītentiones: īspirationes: īterrogatiōes: opiniones magis hūiles. & faciet orationes: donec per Dei adiutoriū & humilē informationē liberet propriam animā ab eleuatione superbiæ.

A qua qui liber est. leuiter soluitur ab aliis pecatis sicut publicanus. Quidā ut possint se hūiliare portāt in memoria cōtinuæ oīa mala q̄ cōmiserūt nihil cogitādo de remissiōe facta ut sic percutiāt extollētiā superbię. Alii recordātur cōtinuæ de passiōe Christi reputando se in sempiternū debitores. Alii uilipēdēdo seipsos propter quotidianos defectus. Alii per tētatiōes quas sustinēt & per infirmitatē & offensiones repercutiūt superbiā. Alii se humiliant ut recipiant aliquas gratias a Deo. Alii fecerunt sibi familiarem humilitatem per gratiam quā a Deo receperunt. Sed sunt quidam (qui tamen si ad præsens sint super terrā nō dico) qui de dōis Dei se semper humiliāt & quāto plura recipiunt: tanto plus se reputant indignos credendo. quod continuæ crescat debitum peccatorum eorū. Et hec perfecta humilitas

doctoris

hęc beatitudo hec est cōpleta uictoria. Quando uide-ris aliquem puenisse ad altissimā impassibilitatē ne cre-das ꝙ iuerit ꝑ aliā uiā q̄ per istaꝫ. Sancta caritas & san cta humilitas sunt semper simul: & una exaltat alia ue ro exaltatos ne cadant detinet. Aliud est contritio: alid̄ cognitio: & aliud humilitas. Contritio est filia ruine eo ꝙ homo cadens efficit̄ contritus: & sine propria confi-dentia stat in oratione cū laudabili uerecūdia innixus super baculo misericordię dei quo baculo expellit canē desperationis. Cognitio est certa cōprehensio proprie miserię. & subtilis memoria offensionū. Humilitas est doctrina intellectualis xp̄i quā docet in thalamo idest in secreto loco aīę ad quā nō potest pueniri per uerba sensibilia. Qui dicit in se sentire huius humilitatis odo-rē. & in tp̄e laudū cor eius mouet̄ uel parū ad leticiam: sciat ꝙ decepit̄. audiēs ꝓphetā qui dicit. Nō nobis dn̄e non nobis. sed nomini tuo da gloriā. Et quia cognosce-bat quodiaia non potest hic illā recipe sine periculo. ꝓ pterea iteꝝ dicit. Apud te laus mea in ecclesia magna .i. in celo. Ante .n. illud tp̄s illā absq̄ ꝑiculo ferr̄ nō pos sum. Si istud est extremū sūme superbię ꝙ hō fingat se hr̄e uirtutes quas nō habet ut honoret̄ & magnificet̄: istud erit signū profundissimę humilitatis. ꝙ homo fin gat se habere aliquos defectus quos non habet ut repu tet̄ uilis. Sic fecit ille solitarius qui accipit caseum & pa nē in manū & ludebat super ptica quādo dn̄s prouin-cię cū grande fide ibat ad uidendū eum ut faceret ei re uerentiā. Fecit sic etiam ille solitari⁹ qui spoliauit se nu dū simulando lauare uestimentū. quādo homines ibāt cum fide ad uidendum eū. Sic quoq̄ fecit scūs effrem qui querebat domos meretricum. ut eas conuerteret. Nō curabāt isti de humana suspitione quia inuisibiliter receperant a deo per orationem certificationem ꝙ gē

tes tempore congruo edificarent super his. Qui timet primũ scilicet suspitionem: ostendit ꝙ nõ habet secũdũ scilicet certificationem. Possumus oĩa uirtuose operari quãdo uirtus dei mouet nos. Et ponamus ꝙ aliqui scã dalizant melius est tamen contristare homines q̃ deũ: quoniam deus gaudet quando uidet ꝙ non dubitam⁹ suscipere confusionẽ ut tribulemus percutiamus & de struamus superbiam. Sũma & perfecta peregrinatio uincit predictam tentationẽ scilicet timorem suspitiõis hominũ. Proprium est enim magnanimoꝝ pati derisio nes a domesticis & familiarib⁹ suis. Nõ mireris aut tur beris de predictis: quia nemo in uno saltu ascendit ma gnam & altã scalam. Si quis uult bene cognoscere si est discipulus christi, nõ confidat quãq̃ demones obediẽt ei, sed uideat si nomen suũ scriptũ sit in celo humilita tis. Cedri habent istam naturam ꝙ rami eaꝝ qui se ex tẽdunt in altũ sunt sine fructu: qui uero inclinãt se uer sus terram: sunt fructiferi. Qui legit intelligat. Ista san cta humilitas in conspectu dei possidet multos gradus quorum quedam aĩa ascendit usq; ad trecesimũ: & alia usq; ad sexagesimuz: alia usq; ad cẽtesimũ. Ad huc ulti mũ perueniunt ipassibiles: ad mediũ uiriles ad primuz potest peruenire omnis homo. Qui bene cognoscit se ipsum: nunquam decipietur suasus quod se exten dat ad id ꝙ est supra se: sed firmabit pedem super triui um huius sanctæ humilitatis: quod est penitentia: planctus: & humilitas. Aues timent aspectum falco nis: & humiles timent contra dicere: non tantum be nefactis: sed etiam malefactis cum timore contradi cunt. Multi fuerunt saluati absq; eo quod essent pro phetæ: aut quod facerent miracula: aut illuminarẽt ce cos: sed sine humilitate nemo introiuit ad spõsum. Ista humilitas est custos predictarum gratiarum: & sepe p̃

Santi abatis

dicte gratie occidūt humilitatē i his qui sunt leuiores.
Dn̄s dispensatiue ordinauit propter humilitatē nostrā
q̄ nemo possit sic bene uidere uulnus propriū sicut ꝓ
ximus eius. Et ideo oportet q̄ q̄ uult sanari nō medeat̄
sibiipsi, sed recipiat sanitatem de manu proximi & dei.
Humilis semper abhominabit̄ uolūtatē suā uelut dece
ptricē & errantē. & in orationibus suis quas cū fide fa-
cit ad deū cōsueuit erudiri de his in quibus debet obedi
re nō attēdendo ad cōuersationē sui magistri. sed iactā
do curā suā in deū qui per asinā balaā locutus est quod
expediebat. Iste talis quāuis oīa faciat & cogitet ſ3 deū
adhuc tamen nō sequet̄ uoluntatē suā. nec credit sensui
suo: Humili enim est grauis stimulus figere se supra suā
uoluntatē. sicut sup̄bo est stimulus & intollerabile on⁹
subesse uoluntati alieni. Mihi uidet̄ q̄ sit status angeli-
cus nō pati furtū a delictis quia audiui angelū terrenū
s. paulū dicentē. Nihil mihi cōscius sum: sed non in hoc
iustificatus sum. Qui autē me iudicat deus est: qui uidit
in nobis defectus. quos nō uidemus. Et ideo continue
debemus iudicare & detestari nosipsos. ut per uolunta
riam uilitatē. repellamus a nobis pcā non uoluntaria.
Alioquin in morte trictam de eis reddemus rationē3.
Qui petit a deo minus quam sit dignus, recipiet plusq̄
sit dignus. Huius rei testis est ille publicanus qui petiit
remissionem, & reportauit iustificationem. Similiter
latro, petiit a Christo ut recordaretur eius in regno
suo. & hereditauit totum paradisum. Non potest in ea
dē materia simul uideri ignis magnus & paruus. & in
aīa humili non potest simul esse amor dei & amor mū
di. Quādiu uoluntarie offendimus, tādiu humilitas in
nobis non est. Et non uoluntarie peccare signū est ad-
uētus eius. Cognoscens dn̄s q̄ anima intus conformat̄
his q̄ operatur foris: demōstrauit nobis uiā humilitatis

quando precinxit se lintheo & lauit pedes discipulorũ Princeps angelorũ quia arrogans fuit. ideo de celo eiectus est. Alium affectũ possidet qui sedet in sede regali. & aliũ q sedet ĩ sterqlino Vñ iustus iob sedẽs ĩ sterqlinio possidens humilitatem dixit: Ego arguã meipsum reputans me cinerẽ & faulliã super terrã. Ego inuenio manassem regem iudę ita magnũ peccatorem sicut aliquẽ aliũ qui prophanauit templũ & peruertit cultũ dei pro quo si totus mũdus ieiunasset nõ sufficisset reconciliare ipsum deo. Sed uicit humilitas: sanauitq; in eo uulnus insanabile. Dixit dauid deo. Si uoluisses sacrificiũ ꝓ peccatis meis dedissemq; utiq;. Sed si oĩa corpora cremerẽt & cõsumerent̃ ꝑ ieiuniũ nõ delectaberis. Sacrificium uero tibi est spũs cõtribulatus cor cõtritũ & humiliatũ tu nõ spernis. Peccauit dauid & pro adulterio & homicidio ista beata hũilitas clamauit ad deũ & statim responsum fuit ei. Transtulit deus peccatum tuũ a te. Sãcti patres digni memoria determinauerũt ꝙ labores corporales erant causa perueniẽdi ad humilitatem: sed ego dico ꝙ uia humilitatis est obedientia cũ rectitudine cordis & oĩbus aliis quę contrariant̃ superbię & ꝓprie reputationi. Si supbia fecit de quibusdam angelis demones uere humilitas posset facere de demonibus angelos si possent se humiliare. Ideo nos qui sumus homines cadentes. confidamus quia per penitentiam & humilitatẽ a peccato resurgere possumus. Laboremus totis uiribus per uenire usq; ad summã humilitatem & si ad summã non possumus peruenire: saltem laborem⁹ portari in humeris eius. Et si hoc est nobis laboriosum pre modica fide: saltẽ non cadamus de ulnis eius: Qui enim inde ceciderit non erit particeps: eternorũ bonorum. Vie & nerui huis sancte humilitatis: sed nõ signa sunt paupertas: peregrinatio: dico nõ exterior 13

interior:celare sapientiam:uerbum simplex:purũ non inuolutum duplicitate:non fastu ornatũ:medicare:celare nobilitatem & nõ confidere in parentibus aut amicis:aut aliqua re terrena:sed solũ in iesu Christo: Verũtamẽ nihil est quod aliquotiens tantũ possit humiliare animã q̃tũ pauper status & diecta mendicatiũ. Tunc demonstramus ꝙ diligimus sapientiam & humilitatez. si quando possumus exaltari tunc fugimus honorẽ & altitudinem nõ aspiciendo retro. Supradicta enim dicunt̃ nerui & uię:quia sicut animalia sustentant̃ ꝑ neruos:& sicut ꝑ ciuitatẽ nõ itur sine uia:sic per predicta manu;tenet̃ humilitas & peruertit̃ ad eam. Verũtamẽ nõ sunt signa:quia non sequit̃ ꝙ habens supradicta sit humilis. Si aliquãdo habueris litẽ & bellũ cũ aliquo uicio sume tibi humilitatem aduocatã & ambulabis sup aspidẽ & basiliscum:& conculcabis leonẽ & draconem idest super peccatum & disperationẽ & cõculcabis leonẽ demonẽ:& draconẽ corpus. Humilitas est sicut uultur qui assumit leuia de terra & portat in altũ:sic humilitas ex abysso peccatorũ leuat aĩam in cęlũ. Fuit semel quidam qui uidit pulchritudinẽ huius humilitatis ĩ corde suo & stupens dixit ei ꝙ uolebat scire nomen illius q eum genuerat. Tunc illa letę subridens ait. Quomodo queris scire nomen illius qui me genuit? Ipse est innominabilis. Nequaq̃ tibi dicã donec uideas deũ:& dominũ nostrum iesum christum cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Sicut abyssus est mater fontis:sic mater discretionis est humilitas.

¶ Explicit gradus. xxv.

¶ De discretione cogitationum uiciorum & uirtutuz

¶ Gradus uigesimus sextus.

sermo

DIscretio in incipientibus est uera cognitio eorũ quę pertinent ad se idest ad obediẽdũ. In proficientibus uero discretio est sensus intellectualis quo discernũt bonũ gratię a bono naturę & a uicio contrario. Discretio autẽ in his qui sunt perfecti est cognitio in ipsis posita per diuinã illuminationẽ quę sua lucerna potest illuminare ea quę sunt in aliis obscura. Vel uniuersaliter dicendo discretio est certa cõprehensio diuine uoluntatis in omni tempore: loco: & opere: quę est solum in mundis corde lingna & corpore. Qui enim eiecit ista tria uicia quæ dñs uicit ĩ deserto. scilicet gulã: auariciã: & uanã gloriam. de reliquis habet uictoriam. Qui uero illa negligit neutrũ uincit. Discretio est conscientia non contaminata & sensus mũdus. Nemo audiendo aut uidendo in uita monastica aliqua supra naturã permittat se insipienter cadere in incredulitatẽ: quoniã ubi est deus qui ẽ super naturã ibi fiunt opera super naturam. Omnes impugnationes demonũ contra nos ueniant una de tribus causis. scilicet aut ex nostra negligentia. quia non fugimus occasiones tentationũ aut ex nostra superbia. scilicet quãdo fugimus occasiões tẽtationũ sed reputamus nos bonos & iudicamus alios negligentes. aut habent principium ex sola demonis inuidia. & hoc quãdo fugiamus occasiones tẽtationũ nec alios iudicamus. Primi sunt miseri: secũdi infelices tertii sunt beati. Ideo ad dirigendũ intẽtionẽ mentis nostrę ante oĩa cũ inuocatiõe diuina ꝑ regula utamur discretione sensu & industria: ut cognoscamus primo uẽtos tentationis sicut faciunt nautę: & ad partẽ aliam extendamus uelũ resistẽtie. In omni ope quod facim⁹ secũdũ deũ demones parant nobis tres foueas ut cada

mus saltem in unam. Prima est q resistunt ne faciamus illud bonū. Et si ī hoc succumbūt parant secundā foueam scilicet q faciamus illud bonum tali modo q nō placeat deo: admiscendo scilicet aliquid uicium. Si uero in hoc non preualent parant tertiam foueaȝ. Stant enim iuxta aīam nostram & nos beatificant uelut homines qui facimus omnia secūdum deum. Remedium contra primam foueam: est expectare mortem in breui. Contra secundam. sunt subiectio: obedientia & cōtemptus nostri. Cōtra tertiā: est semper accusare nosmetipsos. & discutere defectus nostros. Iste labor: dolor. & conatus debent continue esse in nobis: donec ignis diuinus intret sanctuarium mentis nostræ. Noster enim deus est ignis consumens ardorem uicioruȝ & malus motus & presumptionem & cecitatem: & tenebras exteriores & interiores uisibiles & intellectuales. Primū auteȝ est demonū contraria his operari in aīa. Q ñ enim peruertunt lumē mētis. ex tunc in nobis miseris non est uigilia non sobrietas: non discretio: non cognitio: nō pudor: nō reuerētia. sed sumus priuati dolore & cōtritione: sumusq; insensibiles: & indiscreti: non habentes cognitionem uiri boni. Hęc predicta ualde clarus cognoscunt qui a fornicatione & superbia. & propria confidentia: & imprudentia redierunt in cognitionem sui: quoniaȝ post sobrietatem: & uigilantiā mentis abscessumq; cecitatis: erubescunt in semetipsis: super his quę loquebātur & operābatur: quando uiuebant in cecitate. Nisi enim primo obscuraretur lumen intellectus: demones non furarentur nec perderent nec mactarent. Furtuȝ demonis: est perditio status anime. Furtum est malum tanquam bonum operari. Furari est capere animam ipsa non sentiente. Mactatio est mors anime rationalis: quādo uidelicet cadit in ea quę nō cōueniūt. Perdi-

Sermo ...

tio est post iniquitatem perpetratam cadere in disperationem. Nemo alleget impossibilitatē in preceptis euāgelicis: quoniā sunt quedā aīę quę fuerunt supra id qđ mandat euangeliū sicut ille qui dilexit ꝓximū plusq̄ se quod nō continet christi mandatū. Multi etiā sanctificerunt similiter sicut narrant hystoriæ. Confidant uiciosi humiliati: quia ponamus ꝙ ceciderunt in oībus uiciis & foueis & fuerint illaqueati oībus laqueis & infermati omni infirmitatate: post acceptā sanitatē erunt luminaria & lucernę: rectores & medici cuiuslibet infirmitatis sanādo per propriam experientiā illos q dispositi erant ad cadendū. Si tamen aliqui istorum infirmātur quasi naturaliter aut succūbūt aut tirēnisanť in mēte a passiōibus male cōsuetudinis possunt docere alios solo uerbo: sed non regant aut sint prelati aliorꝝ. Forte enim docendo per aliquod tempus erubescent de propriis uerbis & incipiant praticā euenietꝙ eis sicut quibusdā qui ceciderunt in lutum & narrabant transeuntibus per uiā quomodo ceciderant ne & ipsi caderent. Et quoniam solicitabanť de aliorꝝ salute: deus extraxit eos de luto. Si tamen isti uiciosi uoluntarię se submergunt in delectationibus concupiscentię doctrina eorū sit silentium audiendo illum qui dicit. Qui alium doces teipsum non doces. Et iterū. Iesus cepit docere & facere. O humiles monachi cogitate ꝙ habem⁹ trāsire horridū pelagus plenū sordibus: reuolutionibus: scopulis asperis: bestiis & piratis: flatibus & undis. Per horridū pelagus intellige mentē feralē & bestialē: per sordes uicia. Per reuolutiones intellige disperationē quę circundat aīam & submergit in ꝓfundū. Per scopulos intellige ignorātiā quę credit bonū malū & malū bonū. Per bestias intellige corpus nostrum brutale & aīale. Per pyratas intellige demones uanę glorię qui rapiuut labores nostros

bores nostros

doctoris

bores nostros spũales. Per flatus intellige superbiã prę cipitantẽ de cœlo quæ eleuat animã sursum: & postea mergit eam in abissum. Per undas intellige uentrẽ plenũ & ĩflatũ qui suo impetu allidit nos ad fornicationẽ. Oĩbus litteratis mãifestũ est q̃ alia est sciẽtia quã addiscũt ĩcipiẽtes: alia quã addiscũt ĩtroducti: & alia in qua se exercẽt magistri. & sic est in cõuersatione spũali: quoniã ĩsũt diuersa exercitia ĩcipiẽtiũ: proficientiũ: & perfectorũ. Ideoq; sapiẽter attẽdamus ne postq̃ diu steterimus in cõuersatione spũali exerceamus nos iterũ in exercitio ĩcipiẽtiũ: quoniã sicut est dedecus senem addiscere alphabetũ eũdo ad scolas puero℞ ita dãnosum est similiter facere in uita spũali. Perfectũ alphabetũ spũalę ĩcipientiũ est obedientia: ieiunium ciliciũ cinis lachrymæ: cõfessio: silentiũ: humilitas: uigiliæ: tollerantia: frigus: nuditas: fames: sitis: labor: infirmitas: miseria: cõtẽptus: cõtritio: non reddere malũ pro malo: obliuisci iiuriæ amor fraternitatis: mãsuetudo: fides simplex: & firma sine curiositate quæstionũ: abdicatio cura℞ seculi: & propriæ carnis: odiũ parẽtũ: & propriæ patriæ: & loci deliciosi: nõ habere affectũ uiciosum ad se aut ad aliũ domesticũ aut aliquã rem: simplicitas cũ ĩnocẽtia: mortificatio propriæ uolũtatis & amor uilitatis. Lectio: & exercitiũ proficiẽtiũ est esse sine inani gloria: ira: & furore: habere bonã spem & dulceicor: discretionẽ fixa3: memoriã iudicii eterni: dulcẽ affectũ & cõpassiuũ: amorẽ hospitalitatis: & orationẽ inse ducibilẽ impedibilem: & mundã sine admixtiõe fantasmatũ mores & affect⁹ sine auaricia. Lectio in qua se exercẽt magistri & perfecti in spũ: & carne est habere cor ĩcaptiuabile: perfectã caritatẽ: fontẽ humilitatis: mentẽ eleuatã ad Deum impredabilæ lumen oratiõis: superabundantiã spũalis illuminationis: Dei desiderium: & cõplacentium mortis:

Sermo

odium uitæ: fugam corporis recepisse Christum in se: & illũ induere: interpellare: & intercedere pro mundo cogere Deum: esse socium angelorum: ministrum salutis animarum: abissum scientiæ spiritualis: templũ ministeriorum Dei custodem secretorum eius: saluatorem hominum per Iesum Christum. Deum demoniorum dominũ uitæ dominatorem: & regem corporis: & mentis: defensorem naturæ: liberũ ab omni peccato donũ impassibilitatis: & sequi dominũ cũ eius adiutorio.
Non parua uigilantia mentali opus est quando corpus nostrum infirmatur: & quia demones uidendo nos iacere ad terram & quod non possumus uirtuosæ operari contra eos propter impotentiam: & debilitatẽ naturæ: tunc satagunt impugnare nos crudelius. Et contra eos qui stant in mundo exercet se spiritus furoris ei ire & aliquando spiritus blasphemiæ. Contra eos uero q sunt extra mundum si possunt habere necessaria faciliter exercet se demon gulæ & fornicationis. Sed si sunt in locis remotis priuati consolatione corporali: tunc impugnat eos spiritus accidiæ ĩgratitudinis: & impacientiæ. Percepi ego quod spiritus fornicationis superaddebat dolorẽ dolori & tristiciã tristiciæ illis qui laborabant egritudine corporali: faciendo eos pati motus carnis & pollutiones. Et erat stupor uidere carnẽ doloribus afflictam: ebullire delectatione: & concupiscentia luxuriæ. Cumq; rediissem ad uisitandũ eos uidi illos tacitæ orantes & ꝯsolatos ꝯductos ad operationẽ diuinã & ꝯpũctõnẽ Et ñ erat mirũ qa p̃ infirmitatẽ q̃si p correctionẽ erant liberati ab illa passione uiciosa: & consolatione diuina repercutiebant afflictionẽ & dolorẽ in tm̃ q; ex tunc nolebant liberari ab infirmitatæ. Et ego uidens hoc glorificaui Deũ. qui per lutũ infirmitatis corporalis purgauit animũ a luto concupiscentiæ carnalis

Sancti doctoris

Mēs intellectualis cōtinet in se quendā sensum itelle-
ctualē coopertū quē cū sit in nobis: & non in nobis nō
cessamus tamen eū inquirere. Apparente enim illo sen
su ea quæ sunt extra naturam cessabunt operari. Istæ
sensus intellectualis est in nobis uelut res menti coniun
cta in quolibet homine. Et dicitur: non esse in nobis
quia in uiciosis est coopertus passiōibus & non opera-
tur. Quē sensuz debemus inquirere toto cordæ: quia
cū fuerit inuentus: non sinet operari in nobis ea quæ
sunt extra naturā. Iste sensus diuinus est quia per Chri
sti mortem baptismū & spiritū sanctū quē effudit ī nos
abundæ reparatus est. Vita monastica debet esse in sen
su cordis in opere: in uerbo. in cogitatione & inmotu.
Et si sic non sit nō erit uita monastica nec dum dicā an-
gelica. Aliud est prouidentia Dei. aliud adiutoruz eius
aliud custodia: aliud misericordia. & aliud consolatio.
Primum est in omni natura: secundum in his qui ha-
bent fidem tercium in his qui ueræ habent fidem cuz
operibus. quartum in illis qui seruiunt Deo. & ulti-
mum in illis qui amant ipsum Deum. Aliquando illud
quod est uni medicina. alteri est uenenum mortalæ.
Et id quod alicui uno tempore est medicina. eidem alio
tempore erit uenenum. Vidi ego unuz medicum duræ
& asperæ qui iniuriatus fuit importunæ uni infirmo cō
quassato qui nihil aliud fecit. nisi quod duxit eū ad de-
sperationem. Et uidi medicum qui dicendo leuiter. &
oportunæ iniuriam infirmo placidæ sanauit cor super
bum & inflatum. & omnem putredinem & uenenuz
extraxit. Et uidi illum eundem infirmum qui pro pur
gatione sordis. idest immundiciæ carnalis: bibebat
medicinam obedientiæ & solicitæ circuibat seruiendo
aliquando habebat turbatum oculum animæ. sed
præseruabat cum summo silentio. Qui habet aures

audiendi audiat. Oculum animæ est itellectus q turba/
tur & infirmatur per affectum uiciosuz & sanatur per
silentiũ obseruatũ cũ solicitudie mẽtali. Sũt qdãq natu
raliter iclinant ad cõtinẽtiã & abstinẽtiã ad stãdũ remo
ti & casti & nõ esse præsumptuosos: ad mãsuetudinẽ &
cõpunctionẽ. sed unde habeant ista nõ cognosco: qa nõ
didici scrutari curiosæ & cum superbia dona Dei. Et sũt
qdã alii q habent naturã quasi cõtrariã prædictis: sed
iuxta suum posse faciunt uim sibiipsis. Et ponamus: ꝙ
aliquãdo uicãtur ego plus accepto istos quã primos ue
lut homines q faciunt uim naturæ. O tu hõ q habes na
turã aptã ad bonum noli extolli de diuiciis quas habui/
sti sine labore quia dominus dispẽsator bonoꝝ præco
gnoscẽs tuæ aiæ ĩfirmitatẽ per quã paratus eras ad per
ditionẽ: uoluit te præuenire in benedictiõibus suis quę
sunt sine tuo merito: ut haberes partẽ remissiõis. Et nõ
solum male iclinationes naturæ cõtrariãtur nobis quã
do uolumus crescere in uirtute: & cõuersatiõe mõastica
sed etiã cõtrariãtur mali mores & cõsuetudies quas ac/
cipimus a iuuẽtute. Lumen mõachoꝝ sunt angeli: & lu
men oium hominum est cõuersatio monastica. Et ideo
debent conari esse bonæ famæ & boni exẽpli omnibus
gẽtibus in omnibus quæ loquuntur: & operãtur: ut ne
mini dent occasionẽ offendẽdi in aliquo. Quoniã si lu/
men uertatur in tenebras: quantum fiant tenebrosi qui
cõuersantur in mundo? Ideo si uultis mihi obedire dico
uobis ꝙ bonum est nõ uariare nosmetipsos. & nõ diui/
dere miserabilẽ aiam nostrã ad præliãdum cũ mille mi/
libus & decies denis milibus inimicis. qa non possumus
omnes ipsoꝝ astutias & malignitates perfectæ cogno/
scere. Et ideo oportet ut cum Dei adiutorio in nominę
sanctæ trinitatis armemus nos tribus uirtutibus cõtra
tria uicia principalia quæ sunt radices qbus nascuntur

Santi dotoris

omnia alia. & hę c sunt gula. uana gloria. & auaritia. q̃ uincuntur tribus uirtutibus. s. abstinētia. humilitate. & caritate. Et si sic nō fecerimus multum laborē acqrem? Si tamen nobiscum fuerit ille q cōuertit mare in aridā. noster israel idest mēs per quā uidetur deus trāsibit mare absq lesiōe & i aqs lacrimaꝝ uidebit submersos egyptios. Sed si nō uenerit in nobis. qs poterit sustinere undas mentis & carnis? Si surrexerit in nobis dñs per uitā actiuā. dissipabuntur in nobis inimici eius. Et si adeserimus ei per cōtēplationem. fugiēt q oderunt eum a mēte nostra quæ est ymago eius. Verūtam̄ solicitemur addiscere spiritualia & diuina nō solum audiendo & legēdo. sed laboribus & operibus. quoniā in tēpore mortis oportet nos ostēdere opera & nō uerba. Et de hoc habemus exēplum illoꝝ q audiunt, q alicubi est thesaurus abscōsus qa non quærunt illum uerbis. sed cum sudore fodiendo. Postq̃ autem iuenerint ipsum solicitæ custodiunt & cum labore. Qui sine proprio labore fiunt diuites. faciliter dispergunt & pauperes reficiuntur. Difficilæ est nobis uincere nostras malas cōsuetudines. Sed illi q nō cessant addere malum sibiipsis. sunt desperati de sua salutæ. aut nō meliorātur de statu religiōis. Veruntamen ego scio quod omnia Deus potest. & nihil est ei impossibile. Interrogauerūt me aliquādo qdam grauæ uerbum ad discernēdum. & omnes uires meas excedēs & quod nunquā in alio libro iueni. Querebāt eni quæ sunt octo maliciæ & quæ trium principaliū est mater qnq aliaꝝ. Ego uero ad istā iterrogatōnem laudabilem allegās ignarātiā meā respōdi sicut a sanctissimis uiris didicerā. Mater qdā fornicationis est gula mater uero accidię est auaricia. & uana gloria. Tristicia autē & ira sunt filię illarū trium scilicet gulę auaritię. & uanę glorię. Etiam uana gloria est mater superbię. Ego

sermo

uero ad illos memoria dignos feci īterrogationē dicēs. Et octo maliciæ siue peccata cuius uel quoꝝ sūt filiæ. Ipsi uero benigni impassibiles & a uiciis mūdi alieni re-spōderūt nō esse ordinē næc ītellectū in imprudētibus & insensatis sed omnē inordinationē & deceptionez. & quædā in mediū adduxerūt ex quibus reliqua possu-mus cognoscere. Verbigratia. Risus importunus ali-quando nascitur ex fornicatione & crapula & aliquā-do ex uanagloria. cum scilicet aliquis in seipso iactāter extollitur. Quandoqꝫ uero ex deliciis & uanilogis & ex malignitate. quādoqꝫ ex demoniis. Multus somnus ali-quādo nascitur ex deliciis & repleciōe uētris aliquādo ex ieiunio pręsertim quādo ieiunātes extollūtur in su-perbiaz aliquādo uero ex accidia. & aliquādo ex natu-ra. Multiloquiū uero oritur quādoqꝫ ex una gloria quā-doqꝫ ex ingluuię uētris quādoqꝫ exstulitia & alienatio-ne mētis. & quādoqꝫ ex agitatione demonum. Accidia quādoqꝫ nascitur ex deliciis ciboꝝ & aliquādo ex priua-tione timoris Dei & aliquādo ex quiete & multiloquio. Blasphęmia est propria filia superbię. Tamē multotiēs procedit ex eo ꝙ iudicare proximū nō cauemus. & se-pe ab īuidia demonū. quę est multum importuna. Du-ricia cordis procedit quādoqꝫ a societate. sepe uero ab insensibilitate. & ex eo quod aliquid uiciosæ diligimus. Et uiciosę aliquid diligere quandoqꝫ procedit a fornica-tione aut uanagloria. aut auaricia aut gula aut ex aliis multis. Item malignitas procedit a propria reputatio-ne. aut elatione. confidentia sui. & furore. & ira. Ipo-crisis ex arrogātia & ex desiderio hominibus placen-di ex uoluntatis propriæ irregulatione & complacētia & ex amore laudis & nominis sanctitatis. Horuz uero cōtraria scilicet uirtutes & cōtrariis pariūtur. Et quid ul-tra de istis uiciis & malignitatib9 dicam? Tempus enim

mihi deficeret si unumquodque eorum sigillatim enarrare uellem. Propria autem interemptrix omnium uiciorum prædictorum est humilitas. Qui enim eam possident, omnia uicia superauerunt. Sed genitrix omnium malorum est concupiscẽtia & malignitas. Qui illa cõtinet nõ uidebit dominum. Et nihil nobis proderit depositio primæ sine depositiõe secũde. Quidam acceperũt exemplum timẽdi deum a timore principium seculi. & bestiarum: Sed exemplum amãdi Deum sit tibi amor carnalis. Nõ. n. icõueniens est sumere exẽplũ uirtutis a suo contrario. Ista præsens generatio grauiter malignatur & est tota plena superbia. uanitatæ & ypocrisi demonstrando habere labores penitentiæ. sicut habuerunt patres antiqui. non tamen est digna habere gratias spirituales sicut illi. Ego enim credo quod humana natura nunquam fuit ita paupa gratiis spiritualib9 sicut in præsenti. Et iustæ hoc patimur quoniam Deus non se manifestat laboribus sed simplicitati & humilitati. Et si uirtus in infirmitate perficitur. Deus non repellet orationem humilem. Quando uidemus aliquez operarium christi corporaliter infirmari non inuestigemus iudicium Dei arguendo quod illa infirmitas uenerit propter peccatum eius: quinymo recipiamus illum sicut proprium membrum in charitate & simplicitate & uelut militem uulneratum in bello. Deus quidẽ nõ sẽper mittit infirmitatem propter peccata. sed aliquãdo ad purgationẽ & aliquãdo ad hũilitatõnẽ prudentię nostrę scilicet quãdo reputãus nos bonos propter opa nostra. Tunc Deus mittit infirmitatem. quæ nõ sinit nos operari ut sic humiliemur. Itẽ Deus aliquãdo mittit infirmitatẽ quãdo hoĩes sunt pigri ad bene operandum: ut per illam exercitationẽ humiliet carnem eorũ ut sic anima quasi quodam aculeo excitata sanetur.

Quādoq; uero accidit īfirmitas, ut aīa liberet̄ & emū-
detur a malis cogitatiōibus & uiciis. Oīa quę nobis eue
niunt aut uisibiliter aut īuisibiliter, possumus reducere
ad bonum & ad malum & medio modo. Et uidi tres fra
tres damnificatos & unus eoꝝ est iratus, alter non fuit
tristatus, tercius uero exultauit. Ego uidi multos agrico
las seminare idem semen, & quilibet eoꝝ habebat iten
tionem diuisam ab alio. Vnus seminabat ad soluēdum
debita alius ad acquirendum diuicias, alter ut donaret
regi. Istę tres intentiones, omnes erant bonę. Prima bo
na, secunda melior: tercia optima. Alius seminabat, ut
opus suum laudaret̄ a transeuntibus per uiam, alius se-
minabat ad emulationem inimici idest ut inimicum tri-
bulatiōe affligeret: alius seminabat ne improperaretur
ei ꝙ esset ociosus. Similiter intencionibus diuersis pos-
sunt fieri opera spiritualia puta ieiunium: abstinentia:
elemosina seruire infirmis & pauperibus peregrinari:
& similia. Sepæ enī accidit ꝙ operibus quæ fiunt bona
intentione: secrete se admiscet uicium: sicut homo quā-
do haurit aquam de fonte haurit etiā ranam latentem
in situla. Verbi gratia. Quando facimus hospitalitatem
admiscetur gula. Caritati proximi admiscetur nimia fa
miliaritas: loquacitas & amor carnalis. Discretioni ad-
miscetur astutia, estimatio propriæ sufficientiæ: & du
plicitas. Prudentiæ admiscetur malignitas: mansuetu
dini pigritia: adulatio linguæ: ociositas: & grauitas zelo
iusticiæ admiscetur: contradictio: & complacentia pro-
priæ uoluntatis: & uoluntas regendi alios: duritia &
nollæ audire rationem pauperis. Silentio admiscetur
tumor dicendi iudicium: contemptus loquentium: im-
pacientia amaritudo: & indiscretio. Gaudio spiritus
admiscetur: elatio: iactantia: & propria reputatio.
Spes admiscetur pigricia bene operandi: & tepiditas

-5-

contritionis & penitentiæ. Caritati admiſcetur iudi-cium proximi. Sequeſtrationi ſolitariȩ admiſcetur accidia: ocioſitas: uel exercitium inutile. Humilitati ad-miſcetur malum ſilentium quando iuſticia conculcat̃. Caſtitati admiſcet̃ arrogãtia & amaritudo. Sed uana gloria circuit & continet omne genus & concomittat̃ oĩbus iſtis. Nõ triſtemur ſi nõ exaudimur per longum tẽpus qñ petimus aliquid a deo: quoniã ipſe uellet qđ eſſemus mũdi a uicijs in uno momẽto. Oẽs qui petunt aliquod bonũ a deo & non reportant ſciunt ꝙ hoc eſt una de quattuor cauſis. Aut quia petunt ante tempus conueniens: aut quia petunt indigne & uanȩ glorioſȩ: aut quia ſi haberent illud ꝙ petunt eleuarent̃ in ſuperbiam: aut quia efficerent̃ magis pigri ad bene operãdũ Non credo ꝙ aliqs dubitet quin demões & uicia deſcẽdãt ab aĩa per aliquod tẽpus aut ſemper: ſed quod mo-dis diſcedant pauci ſciunt. Receſſerunt oĩa uicia nõ ſo-lũ a fidelibus: ſed etiam infidelibus uno excepto: quod ſuplet locum oĩum aliorum remanẽdo ſolũ: eo ꝙ inter omnia tenet principatum: & ipſum eiecit de celo. De ſuperbia dicit. vnus modus receſſus uiciorum eſt quã-do cõſumit̃ materia eorꝫ per ignem diuinum: q intrat ĩ aĩam: ſicut ligna conſumunt̃ ab igne. Igit̃ ſilua eradicata & aĩa purgata poſtmodum uicia ſunt ſopita ſi nõ re-trãhimus ea ad nos per lutoſam cõuerſationẽ affectus carnalis aut per negligentiam: aut per ſuperfluã occu-pationem tẽporaliũ. Alio modo diſcedunt demões uoluntariȩ ad cautelã ut uiuamus ſecuri & ſine cuſtodia: & ſine exercitio ſpirituali. Deinde ſubito irruunt: ut rapient miſeram aĩam. Alius modus receſſus eorũ eſt. ſ. quando fecerunt aĩam aſſueſcere complete ad malũ & eſſe confectam uicijs. Videndo enim tunc quod ipſa inſidiatur ſibiipſi & impugnat ſeipſam reducunt quia fa-

Ser

eit opus eorum. Et de hoc habemus exemplū a paruu-
lis: qui quando sunt assueti sugere ubera: sugunt postea
digitos suos. Malicia siue uiciū non est naturaliter ī aīa
quia deus nō est creator mali. Multę uero uirtutes sūt
naturaliter ī nobis a deo: sicut sunt cōpassio & amor q̄
etiā sunt in brutis: & quia cōpatiuntur sibiinuicez & di-
ligunt se: Fides naturaliter inest nobis: quoniam natu-
raliter in proximo confidimus. Spes etiam quoniā na
uigantes & seminātes aliqua meliora habere speram⁹.
Et sicut dictū est caritas siue amor est nobis naturalis:
cōiunctio uinculū: & plenitudo legis est ipsa. Quoniā
igit̄ uirtutes nō longe sunt a natura erubescant q alle-
gant impotentiā bene operandi. Virtutes q̄ sunt supra
nautram sunt castitas: militas humilitas oratio: uigilię
ieiuniū: & cōpunctio incessabilis. Et quarūdam istarū
homines sunt doctores. quarūdā angeli: & quarūdam
ipse deus uerbū magister & doctor quādo sumus arta-
ti inter duo mala debemus eligere minus malum: uerbi
gratia. Sepe enim dum stamus in oratione ueniunt fra
tres ad loquēdū nobis & necesse est aut dimittere ora-
tionem aut turbare fratrē non respondēdo ei. Sed ma
ior est caritas q̄ oratio: quia oratio uirtus est particula-
ris: & caritas omnes uirtutes cōprehendit. Quādo ego
eram iuuenis semel sedendo ad mensam ī uigilia fui ar-
tatus inter duas malas cogitationes: gulę scilicet & ua-
nę glurię. Gula dicebat quod comederem bene: uana
gloria e contra q̄ comederem parū & ostenderem me
abstinentez. Sed ego timens stultū filiū gulę: dedi uicto
riam uane glorię. In iuuenibus ratiōabile est uana glo
ria uincat gulam: quoniam sicut apud seculares radix
omnium malorum est auaritia: ita apud religiosos ē gu
a. Sepe ex diuina dispensatione dimittunt in personis
spiritualibus aliqua minuta uicia quę sunt sine pecca-

·S· ioanis

to ut sic uituperandū semetipsos possideant impreda/biles diuitias hūilitatis. Qui non stat sub obedientia nō potest a principio possidere humilitatem: quoniaꝫ qui uult addiscere aliquam artē ex propria industria oportet ꝙ multū laboret & sepe in uanū. Sancti p̄res determinauerunt ꝙ uita actiua continetur in duabus uirtutibus generaliter. scilicet humili abstinentia: & simplici obedientia. Quarum una occidit delectationes & concupiscentias: alia armādo animam humilitate fortificat eā ad repellendū omnem malignitatem. Et sic una interimit peccatū alia effecit humilitatē. Opus animi pii est dare omni petenti cognoscendo eius necessitatē & magis pii est dare non petenti nō repetere auteꝫ in iudicio rem ablatam est opus perfectorum. Queramus nosmetipsos in quo uicio aut in qua uirtute sumus: & queramus si sumus in principio in medio aut in fine. Ista inquisitio potest fieri per proprietates uirtutū & uiciorum: quia alias proprietates habent in principio alias i medio & alias in fine. Omnia prelia demonum contra nos ueniunt una de tribus causis. Aut ab amore concupiscentię & rerum delectabilium: aut ex nostra superbia: aut ex inuidia demonum. Vltimi sunt beati: primi sunt inutiles usqꝫ in finem. medii sunt miseri quia non habent excusationem. Est quidem sensus magis uero affectio & habitus portator dolorum & amator doloris dictus: a quo siquis fuerit captus non amplius formidabit dolores. Per istum sensum martyres tormenta contempserunt. Aliud ē custodire mentem ne intrent male cogitationes: & aliud est exhortatio mentis ad eiiciendum cogitationes quę intrauerūt ne cōtaminetur p ipsas. Et quantū distat ortus ab occidente: tm̄ ē maius primū quam secūdū. Aliud est orare cōtra cogitatiōes malas: aliud respōdere & loq cū illis & aliud

spernere & superstare illis. Primū est incipientiū: aliud proficientiuȝ: aliud perfectorū. Primo psalmus attestatur quando dicit. Deus in adiutoriū meū intende & similia uerba. Secundo attestat̄ quando dicit. Respondebo exprobrantibus mihi uerbū. Itē Posuisti nos ī cōtradictionem iuimicis nostris. Tertio attestatur quando dicit. Obmutui & nō aperui os meū. Item posui ori meo custodiā. cū consisteret peccator aduersum me. Et iterū. Superbi inique agebant usqꝫquaqꝫ. a tua uero contēplatione nō declinaui. Secundus sepe utit̄ primo: quia nō semper habet arma sua in prōptu. Prim⁹ non potest uti armis secundi ad expellendū inimicos. Tertius uero cōtriuit demones. Impossibile est substātiā in corporeā circūscribi corpore. creatori uero nihil est impossibile. Sicut homines habentes sanū odoratū sentiunt odorem reꝝ que portāt ab aliis uelint illi aut nolint: sic aīa munda sentit odorem gratiaꝝ proximi: & etiam sentit fetorē uiciorū que sunt in aliis a quibus ipsa est liberata. Non est possibile ꝙ quelibet aīa efficiatur impassibilis sed ꝙ oīs saluet̄ & reconciliet̄. ideo hoc est possibile illis qui curiose scrutant̄ ineffabiles dispensationes & uisiones dei factas in aīabus hominum dicētes quod deus est acceptor personarū. sciāt ꝙ sunt filii proprie reputationis superbie & uane glorie. Demon aliquādo fingit hūilitatē. s. quādo suadet ꝙ non faciamus bonū ne repetemur boni. Demon uane glorie aliquādo dicet demus elemosinā publice & sic eleuemur in superbiaȝ. Demō uero luxurie monet nos facere elemosynā ut possumus cōplere sordidū peccatū. Sed ad fugiēdū duo ultima in oī loco non cessemus misereri. Quidā dixerunt ꝙ demones fugiunt alios demones & pre timore cedunt sibi inuicē sed ego cognosco ꝙ oēs q̄runt nostram perditionem. Omne opus spūale & intel

lectuale: uisibile & inuisibile oportet q̄ precedat delibe
ratio mentis & desideriū uirtuosum alias nō erit spūale
Sz prout dicit Salomon oē q̄ est sub celo habet propri
um tempus: multomagis opera conuersationis mona-
sticę debent habere propriū tēpus. Caueamus igit̄ ne
quicq̄ queramus ante tempus propriū: qm̄ est tempus
mūdationis uiciorꝝ & tēpus libertatis. tēpus obediendi
& tempus aliis precipiendi: tēpus preliandi cū inimicis:
& tp̄s quiescendi. tp̄s duriciç cordis: & tempus lachry
mandi: tēpus ieiunii: & tēpus refectionis: tēpus hyema
le aię: & tēpus estatis: tēpus tristiciç cordis: & tp̄s gau-
dii spūalis: tp̄s adiscendi: & tp̄s docendi: tēpus contami-
nationis superbię & proprie reputationis & tēpus mū
dandi per humilitatem: tp̄s tranquille remotiōis & tp̄s
occupationis: tēpus orandi sine intermissione & tēpus
seruiendi fine fictione: tempus certaminis & tp̄s quie-
tis. Ergo non queramus aliquid nisi in proprio tempo
re decepti ab auiditate. Nō queramus in hyeme ea que
sunt estatis. nō queramus tempore seminādi ea q̄ sunt
tpis messium: qm̄ aliud est tempus seminandi cū labo-
re & dolore: & aliud est tempus metēdi ineffabiles gra-
tias & secretas. Et si aliter fecerimus nō habebim⁹ illud
quod propriū est in tpe suo. Quidā receperūt a deo se-
cundū eius secretā dispensationē remunerationē labo-
rum suorꝝ anteq̄ laborassent alii in laboribus: alii rece-
perunt post labores: alii uero receperunt in tpe mortis
Et si queris qui istorꝝ sūt magis humiles: dico q̄ ultimi.
Est desperatio ex multitudine peccatorꝝ & cōscientię
pondere ex importabili tristicia proueniens eo q̄ super
nimie in multitudine plagarꝝ aīa submergat̄ & earum
onere in desperationis profundum subtus absorbeat̄.
Et est desperatio ex superbia nobis contingens & ele-
ctione cū nos ipsos extimamus tanq̄ indignos eo lapsu

scv

& euentu qui accidit. Qui istud obseruat: proprietatez inueniet in ambobus. Illius quidam obstinate insufferentie se ipsum tradere. Istius uero uirtuosam exercitationem in desperationem habere quod incōueniēs est. Sz & illū qdā abstinētia & bōe spei fiducia: istū uero humilitas & neminē iudicare mederi naturā habz: pōt. i. mederi. Nō oportet ut scādalizemur qn̄ uidem⁹ malignos loqui bona & nō faciunt. qm̄ superbia & prudētia proprie reputationis exaltando serpentē in celo fecit illum dānari. Et est sens⁹. Tutius est ꝙ repetemus nos peccatores sicut illi saltē in alio genere peccati. si non in eo quo & ipsi. In oībus que oparis a temetipso aut de mādato alieno siue sint opera materialia siue spiritualia: siue parua siue magna: si uis scire si feceris illa secūdum dei beneplacitū: hæc tibi sit regula. Si postq̄ feceris op⁹ nō recepis maiorem humilitatē q̄ prius habebas non mihi uidetᷣ ꝙ illud feceris secundū beneplacitū. Et hæc est certissima regula diuinę uoluntatis in nobis incipiētibus quando semper sumus minores in oculis nostris. In his qui sunt de medio statu idestᷓ porficiētiū signum diuini beneplaciti est pugnarū recessus. Perfectis autē signū diuini beneplaciti: sunt super habūdātia luminis diuini & argumentū debiti propter depositū. Incipientes operantur in fide parentū idest patrū spūaliū: quia aliter nō cognoscunt dei beneplacitū. Ea quę sunt parua apud magnos non sunt oīno parua nec ea quę sunt magna apud paruos sunt oīno perfecta. Aer purgat⁹ demōstrat solē clare: & aīa liberata a presumptionibus facta est digna remissione peccatorū & uidit lumen diuinū. Aliud est peccatum & aliud negligētia aliud ociositas aliud uicium: & aliud casus. Peccatum est preuaricatio legis diuinę in facto aut in dicto aut in deliberato cogitatu. Negligentia est operari sine deuotione men/

ioanis.

tali. Occiositas est non operari quod est iniunctum uel ordinatum. vicium est inclinare mentem per delectationem & consensum ad ea quę non licent. Casus est quando anima cadit in infidelitatem uel corpus in peccatum carnale. Sunt quidam qui semper omnia beatificant operationes miraculorum & alias gratias spūales quę palam uidētur non cognoscētes q͂ sunt aliæ gratiæ spirituales longe maiores sed occulte: & sic non facile perduntur. Sepe parua fauilla ignis consumit multā materiam & per paruum foramen exeunt multa bona de archa & perduntur. Et est sensus q͂ melior est scintilla compunctionis ad abluenda peccata: q̃ mille gratiæ exteriores. Est aliqua requies quæ uirtutem mētis inimicicia excitat: motum tamen carnis non excitat. Aliquādo multa maceratio carnis motus carnales excitat & hoc fit ex prudentia diuina ut hūiliemur & non confidamus in operibus nostris: sed in deo qui uiuentē carnem incognite mortificat. Quando uidemus q͂ aliqui nos amant secundum deum habemus illos in magna reuerentia & caueamus habere erga eos audaciam & presumptionē: quia ista soluūt uincula amoris & odiū generant. Optimus animæ intuitus intellectualis ē ualde & omnem ydeam siue formā post incorporeas supexcedens substantias. Hinc est q͂ uiciosi plerumq͂ sensus q sunt in aīabus aliorꝝ ex caritate multa ad eos potuerunt cognoscere & magis quando sub luto sordidati non demergunt͂. Si nihil ita ī materiali natura ut materiale opponit͂ & resistit: qui legit intelligat. Nā obseruationes in his qui in mundo sunt resistunt dei prouidentiæ: in nobis uero intellectuali scientiæ. Et illi quidam anima infirma ex seditionibus ex pericula corporis & tentationibus extrinsecis supernam dei uisitationem circa se cognoscunt. Perfecti uero ex spiritus san-

Servme

cti aduentu & additamento carismatũ siue gratiarũ.
Est unus demon qui uenit ad nos qñ uadamus cubitũ:
& sagittat nos turpibus cogitationibus: ut detenti pigri
cia ad orationẽ nõ surgam⁹ neq cõtra eũ armaremur
& uideamus illa turpia in somniis & sordidemur. Et ẽ
alius demon qui uocat̃ precursor malignorũ spirituum
qui cum euigilamus statim rapit paruũ nomẽ cogitatũ.
Et ideo studeam⁹ dare primitias dierũ nostrorũ deo.i.
primos cogitatos quia tota dies est illius qui habet pri-
mũ cogitatũ. Quidam uirtuosus opator dicit mihi hoc
uerbũ memoria dignũ.s. q ab ipso mane cognoscebat
cursum totius diei. Multę sunt uię salutis & placendi
deo. & similiter sunt multę uię perditionis. Et sepe eue
nit q id quod uni est periculosum & contrarium saluti
alteri erit proficuũ & cõueniens: & tñ intentio utriusq
erit bona & deo placens: conant̃ demones q in tenta-
tionibus quę nobis eueniunt: faciamus aut dicamus ali
quid quod nõ cõuenit. Et si in hoc nõ possunt nos uin
cere. suadent q demus laudẽ deo supbe.i. non integre.
Aiæ illorũ qui per uirtutẽ & experientiã sciunt superna
qñ descendunt a corpore. uadunt ad ipsa superna quę
dilexerunt. Et aiæ illorũ q cũ affectu terrena dilexerũt
uadunt ad locũ penarũ. Nec est locus medius ad merẽ-
dum salutẽ. q̃uis sit locus ad purgandũ uenialia pro illis
q amauerunt deũ & celestia tepide. Vna de rebus crea
tis accepit esse in alia & nõ in se.s. aia in corpore. Et est
mirũ quõ põt sustinere sine corpore. in quo accepit eẽ.
Pias filias bone matres pariunt. matres autẽ domus.
E conuerso aũt dicẽdũ est. Moyses ymo deus precepit
in lege quod homo formidolosus non intraret bellum
ne ultimus error scilicet peccatum animę esset deterius
peccato suple corporis.

¶ De discreta discretione sub eodem gradu.

Sicut ceruus

Sant ioan

Icut ceruus calefactus desiderat fontes aquarum sic desiderant mōachi cō-præhēdere uolūtatē Dei semper de his quę pertinent ad ipsos non solū de his q̄ sibi placēt sed etiā de cōtrariis & de his q̄ medio mō se habent. Et de his oportet texere lōgū ser-monem & difficilē ad īterpretandū. Et nō est mirum q̄m uelle scire ea q̄ nos oportet facere sine dilatione (prout dicit scriptura. ue illis q procrastināt de die in diē. & de tpe in tps) & uelle scire illa q̄ nos oportet facere cū gra-ui circūspectione (prout dicit scriptura q͞ opz facer̄ bel-lū cū sensu. Et iterum. Omnia honestæ secundū ordi-nem fiant in uobis) hæc & his similia cognoscere quæ sunt grauia ad discernendū nō est opus p̄sonarum cōmu-nis stat⁹. qm̄ Dauid q hēbat ī se spm̄ sctm̄ loq̄bat̄ p ipsū epe d̄ hoc rogabat Deū sicut appet in psalmis. Dicit. n. Domine doce me facere uoluntatem tuam quia Deus meus es tu. Et iterū. Notā fac mihi uiā in qua ambulem quia ad te leuaui animā meā. Et iterum Dirige me in ueri tate &c. Quicunq; uolunt scire Dei beneplacitū super eo quod habēt agere debēt primo mortificare cōplacē tiā suę uolūtatis & cū fide simplici rogare p̄res sp̄uales: aut fratres: atq; cū humilitate cordis & sine dubitatiōe cogitationū recipere cōsiliū eorum quasi ab ore Dei q̄uis illud quod cōsulūt sit cōtrariū sensui & ītētiōi ac bn̄pla cito eorum: q̄uis ēt illis quos īterrogāt nō sint totaliter spi rituales qm̄ non est iniustus Deus q͞ decipiat aīas quæ cū humilitate fide & īnocentia cōmittūt se iudicio p̄xi-mi. Quāuis etenim illi q īterrogātur sint irratiōabiles: tm̄ ille q eis loq̄t̄ ē imaterialis & īuisibilis si. n. pphetę ad sonū psalterii fuit aptū & māifestatū illud qd̄ disposue-rat scire dēmus cogitare q̄ta sit d̄ria īter mētē rōnalē &

Sonū rei inanimatæ. Sunt multi qui cū non possent ire per istam uiam perfectam & agilem propter arrogātiā cordis eorꝫ & complacentiā proprii sensus & uellēt cōpræhendere Dei beneplacitū adduxerunt multas & uarias auctoritates: & modos quibus possent habere intentū. Quidam tenuerunt hunc modum scilicet ꝙ fecerunt cessare uoluntatē & cogitationem suā ab omni affectu uicioso super eo quod uolebant scire. non curādo magis de affirmatiuo q̄ negatiuo. offerēdo Deo uoluntatem suā nudā a proprio affectu: & sic in paucis dieb9 perceperunt Dei beneplacitum altero istorꝫ modorum scilicet ꝙ mens intellectualis. idest angelus loquæbatur intellectualiter menti eorum: aut ꝙ una de duabus intentionibus abstergebatur perfectæ ab anima eorum affirmatiua scilicet uel negatiua. Quidā alii propter tribulationem quæ superuenit & dissipauit consilium eorum quo disponebant aliquid facere comperierunt: ꝙ non erat uoluntas dei ꝙ facerent illud: sicut scribit apostolus ad thessalonicenses. Proposui semel & bis uenire ad uos: & impediuit me sathanas. Quidā alii econtrario per adiutorium non expectatum quod superuenit cognouerunt Dei uoluntatē sicut dicit apostolus. Deus parat adiutoriū omni uolenti bene facere. Sed iste sanctus non approbat istum secundū modū qa non est sinē uicio. Vnde dicit sic. Ille q per illuminationem possidet Deum in semetipso: in rebus superinductis & non expectatis non uult hoc modo certificari: eo ꝙ dubitare de iudiciis rerꝫ sepe est signū aīæ non illuminate & amatricis inanis gloriæ: qm̄ deus non est iniustus ꝙ repellat a se animas q̄ cū humilitate & recta itentione petūt ab eo super his quæ ad eos pertinent quid faciendū & qd retractandū. Sed tutius est talia non quærere: scilicet quæ saluti nostræ non expediunt: sed credere simplicit̄

q ea quae sunt munda ab omni affectu uicioso & con-
taminatione si fiant solum ad placendum Deo quãuis
non sint totaliter bona nobis computabuntur pro bo-
nis. Inquisitio quidem eorum quae super nos sunt non
possidet tutum finem quoniam iudicium Dei super fa-
ctis nostris est secretum & ineffabilae & sepe dispensati
uae pro nostra utilitate celat Deus nobis uoluntatem
suam sciens q non obediemus postquã eam cognoueri
mus & ita plures plagas suscipiemus. Rectum cor & li-
berum a tali uarietate nauigat in naui innocentiae sine
periculo animae. Sunt quaedam anmae uiriles quae pro
pter Dei amorem cum humilitate conantur operari su
per suam potentiam & sunt qdam superbi cordae qui fa
ciunt hoc idem. Sed intentio inimicorum nostrorũ est i
ducere nos ad operandũ super nostram uirtutẽ: ut an-
gustiati prae tedio qa non possumus perficere dimitta-
mus etiam illud quod est secundum nostram uirtutem
& sic demones nos irrideant. Vidi quosdã ĩfirmos cor-
pore & aĩa q prẽ multitudine offensionũ suarũ conabã
tur operari in conuersatione monastica supra suã potẽ
tiam qbus dixi q apud Deum pnia estimabat ẽm quãti
tatem humilitatis & non secundũ quãtitatẽ operis. Ali
quãdo mala instructio facta a principio est cã mali in fi
ne. Aliquando mala conuersatio & societas est cã illius
mali: sed sepe anima peruersa sufficit sibiipsi ad perditõ
nez. Qui discedit a primis duabus de causis liberabitur
a tertia. Sed q tertiã habuerit ubiq; malus erit qm ne-
mo est firmior & purior coelo. i. angelo q propter per-
uersitatem cecidit. Ab infidelibus & his qui non tenent
rectam fidem. i. hereticis post primam & secundã am-
monitionem sepemur: sed illis q uolunt addiscere ueri-
tatem non cessemus benefacere ineternum. Verũetiã
ad cõfirmationẽ cordis nostri ambobus utamur. Val-

de est amens ille qui audiendo uirtutes supra naturā q̄ fuerunt in sanctis patribus desperat de se. Magis. n. propter hoc se dēret corrigere unū de duobus eligendo: scilicet aut sequi uitā illorum confidendo de Dei adiutorio: aut multū effici humilis cognoscendo propriam infirmitatē & fragilitatē. Sunt quidā demones præ cæteris maligni qui non solū solicitant homines ad peccatū, sed etiā ut trahant alios ad peccatū ut grauiorē pœnā mereantur. Vidi quendā qui didicit ab alio aliquod malignū: & ille a quo alius didicerat rediens ad sensum agere penitentiam & cessare a malo sed propter operationē mali discipuli penitentia eius infirmata est. Multa nimis est malignitas spirituum & a paucis inuestigabilis: nec adhuc ab illis paucis tota cognoscitur: ut patet in istis exēplis. Quando uiuimus in deliciis & sumus saturati sepæ melius uigilamus ieiunando autē debilitamur & submergimur somno. Stando remoti in silentio habemus cor durum & in societate sumus cōpuncti. Si attenuamur fame & abstinentia tentamur a somno saturati autē nō tentamur. Sustinendo penuriā: & indigentiā efficimur obscuri mente aridi: & indeuoti: & bibendo uinū sumus leti deuoti & prōpti ad cōpunctionē. De his & similibus amore Dei qui potest docere doceat quoniā ego sum sine luminæ. Verūtam̄ hoc dico q̄ ista permutatio non semper est a demonibus sed aliquotiens ex cōplexionē naturali aliquotiens ex dispēsatiōe Dei. Quādo pro ista cōcidētia sine casu graui ad discernendū rogauerimus Deū humiliter ut aufferatur a nobis si nō fuerimus exauditi cognoscamus q̄ ipsa nō est a demone sed a natura. Sepæ tam̄ Deus pro sua benignitate uisitat nos quādo sumus sub dispositiōe cōtraria suple accidētali: ut auferat a nobis reputationē nec gloriemur q̄ fuerimus uisitati per cōpūctionē aut aliud

huiusmodi propter nostrꝶ benefacere. Durꝶ & crudele est curiose scrutari Dei iudicia: & uere curiosi nauigant mare arrogantiæ & superbiæ. Veruntam̄ propter infirmitatē multorꝶ aliquid de hoc est dicendum. Quidā interrogauit unum qui habebat oculos ad uidendum: & dixit. Quare Deus prænoscens perditionē quorundā decorauit eos gratiis spiritualibus & miraculis. Et ille respondit. Vt alios spirituales armaret certitudine & ueritate ꝙ quāuis receperint tales gratias possunt tam̄ & ipsi dānari. Itē ut ostenderet ꝙ gratia nō tollit liberꝶ arbitriū qn hō possit peccare. Itē ut sint inexcusabiles ī Die iudicii de peccato suo: cum habuerint gratiā & cognitionē sicut alii sancti. Antiqua lex uelut īperfecta præcepit ut hō uacaret sibiipsi: sed dominus Iesus uelut perfectus mandauit curā & adiutorium f̄r̄is quādo dixit. Si peccauerit in te f̄r̄ tuus &c. Si igitur correctio & reductio p̄r̄is potest per fieri hūilitatē & sine uicio: ne cesses facere id quod Christus dicit & specialiter ad illos q̨ libēter recipiunt. Sed si ad hoc nō peruēisti saltē uaca tibiipsi prout dicit lex Antiqua. Nec mireris uidendo amicos effici inimicos qn̄ rep̄hendis illos qm̄ uacui & leuiores sunt: īstrumēta demonū cōtra illos q̨ rep̄hendunt uicia. Vnum quidē est ī nobis sup quo multum admiror. Cum enim ad bene operādum habeamus Deum & angelos & sanctos adiutores. Ad malū āt demones: quare magis īclinamur ad malū q̄ ad bonum. De ista materia nolo nec scio definite loqui. Veruntam̄ aliquid balbutiendo dicā. Si cuncta creata seruauerunt ordinē sue creatiōis, qūo hō cecidit? Hō. n. q̨ fuit factus ad ymaginē Dei si seruasset suā nobilitatem respiceret potius ad Deuꝫ & nō ī clinaret̄ tm̄ ad pc̄tm̄ sed qm̄ nō seruauit ordinem sue creatiōis fuit īfirmat⁹ p liberꝶ arbitrium īpotentiā cōcupiscentiā & ignorātiā. Si igit̄ aliqua res crea

ta facta est illud qđ nō fuit creata.i. si humana natura creata mortalis facta est imortalis in Iesu Xp̄o qm̄ ipse uenit saluare ymaginē suā & dedit nobis ptātem filios dei fieri debemus cū oī idustria & dei adiutorio conari uincere nostras concupiscentias & reducere lutū carnis nostræ simul cū aīa ad cōspectū Dei. Et q huic operi nō itendit nullam habet excusationē postq̄ uia ē aperta per meritū passionis Xp̄i. Exēpla.n. & doctrie sanctorꝝ patrū debent nos iducere ad imitandū Xp̄m & ad sequendū uestigia sanctorꝝ. Discretio est lucerna in tenebris & reductio errātiū ad uiā & illuminatio palpantiū præ cecitate. Discretus est iuētor sanitatū & mūdator ifirmitatum. Admiratores paruarꝝ rerꝝ illas admirant̄ duabus de causiis: qa hoc faciūt pp ignorantiā aut qa ex humilitate uolunt magnificare: & extollere proximum. Conemur non solum resistere demonibus sed etiam ipsos superare: quoniā q pugnat sepe impingit & sepe impingitur q uero superat persequitur inimicum. Qui uincit uicia percutit demones: q autem fingit se uiciosum decipit ipsos & remanet impugnatus.

Cuidam fratri fuit irrogata contumelia & ille cum non esset turbatus ymo oraret mente finxit lamentum pro illa contumelia ut suam impassibilitatem celaret per fictam passibilitatem. Quidam alius non habens desiderium prælationis finxit se multum opprimi illo desiderio. Quomodo potero ego loq de castitate illius q finxit se uelle peccare cum meretrice & traxit illam de peccato? Isti fuerunt paphuntius & thays. Cuidam solitario semel fuit portatus unus racemus sūmo manæ quē ipse deuorauit rapaciter statim postq̄ recessit ille q portauerat ut demonstraret se demonibus gulosum. Quidam alius cum perdidisset frondes palmarum finxit se tota die contristari. Isti tales egent magna uigilantia: ne

dum uolunt decipere deceptorem decipiant semetipsos. De his qui talia prudenter agunt dicit apostolus. Vt seductores & ueraces. Qui uult offerre domino Iesu Christo corpus castũ & cor mundũ debet se custodire cũ mãsuetudine & abstinentia: qa sine his duabus labor est inutilis sicut diuersificat lumẽ oculorũ in hominibus: sic differunt inter se obumbrationes quæ fiunt in aïa per solẽ spũalẽ. i. Xp̃m Quædã. n. obũbratio fit p lacrias corpales i spũ ɔtritiõis Quędã p lacrimas spũales. s. amoris & deuotiõis in spũ pietatis. Quædã fit p oculos corporis qñ. s. (ut dicit apostolus) inuisibilia dei per ea q̃ facta sunt ĩtellecta cõspiciunt. Quædã fit per oculos ĩtellectuales. s. qñ intellectus non mouetur: ab aliquo exteriori sed solum intrinsecus illuminatur ab intelligentia de intelligibilibus Dei. Quædam fit ex auditu uerborum fidei per gustum & illuminationem misteriorum Dei. Quędam fit per exultationem aïæ in gaudio in spiritu sancto. De qua dicit Ioãnes. Vnctio docebit uos oia. Quædã fit per remotionem & qetem. s. qñ solitarius discrete custodit cogitationes cordis: & tunc recipit augmentum scientiæ & diuinę illuminationis. Quædã fit ab obedientia & est quoddã sentire uirtutis & humilitatis: quẽ sensum dat dominus Iesus his q sũt crucifixi mundo & uiciis. Quædam fit per raptum q̃ ẽ supernaturalis abstractio animę facta per diuinam potentiam. Sunt uirtutes: & sunt matres uirtutum. Matres uirtutum sunt prudentia: fortitudo: temperantia: iustitia: humilitas: discretio: misericordia: caritas. Filiæ uero sunt quæ cum magna diligentia ex his oriuntur. Qui igit̃ habet prudentiã alias matres acqrrit. Propri⁹ operator matrum est deus. filiarum uero plurimi. Attendamus ne restauremus per somnolentiã abstinentiã a cibo quoniam tale opus est stultorum: & contrarium

est sapientium. Vidi quosdã q aliq̃ circumstantia aliq̃tu lum cõdescenderunt uentri & statim uelut uiriles cru ciauerunt miserã suã carnẽ uigilãdo tota noctæ in oro ne & demum cum gaudio correxerunt saturitatẽ. Lu crat̃ demõ auariciæ cum possessoribus paup̃tatis & cũ nõ põt eis p̃ualere tunc laudat ipsos de magna paup̃ta te: ut sic eleuari in sup̃biã eos faciat. Q ñ cõtristamur p̃ peccatis nostris ne demõ ducat nos in desperationẽ re cordemur uerbi quod dixit Iesus petro q̃ p̃ceret septua gesies septies. Nõne magis ipse faciet q̃ p̃ceperit petro ut faceret illud. Q ñ uero sup̃bimus recordemur uerbi Iacobi dicentis. Qui totã legẽ obseruauerit offenderit ãt in uno. i. sup̃bia factus oium reus. Sunt q̃dã astuti d̃ mones sediciosi & iuidi q uoluntariæ a sctis discedunt nec uolũt eos tẽtare: cognoscentes coronã ip̃so℞ auge ri pp̃ hoc q̃ remanent sp̃ iuicti. Nemo cõtradicit quin sint beati pacifici: sed ego uidi beatos q opabãtur inimi cicias. Cum enim duo essent colligati amore fornicario q̃dã dyaconus probatissimus seminauit inter eos odiũ accusando unũ alteri de detractiõe. Et sic ille sapiẽs cũ astutia humana cõfudit maliciã demõis seminãdo odiũ ut solueret uinculum fornicatiõis. Quidã deficiunt ob seruare unum mãdatum: ut adimpleãt aliud. Vidi duos iuuenes colligatos p̃ affectũ caritatis s̃m Deũ: sed ne of fenderent cõscientiã: alio℞ diuiserũt se ad tp̃s narrãdo sibi inuicẽ cãm pp̃ q̃ hoc faciebant. Sunt aliq demões i mũdi q in principio nr̃æ cõuersiõis imittunt & narrãt iterpraetationes diuinarum scripturarium. Sed maxi me hoc faciunt uanæ gloriosis & præsertim exercitatis in exteriori doctrina: ut paulatim ipsos seducentes: ihe reses & & blasphemias inducant. Quando ergo sumus conturbati & repleti gaudio irreuerenti in anima: tunc cognoscamus esse theologiam magis uero machilogiã

& uanilogiã demonũ. Omnia quæ facta sunt recipiũt principiũ & ordinẽ a factore: & quedã recipiunt finem sed uirtus possidet finẽ sine fine: sicut dicit dauid. Ois consumationis uidi finẽ: latũ & infinitum mãdatũ tuũ nimis. Aliqui bõi operarii in uita actiua trãsierunt ad uitã cõtẽplatiuã: quibus si caritas nõ deficiat itaq; dñs custodiat introitũ timoris & exitum caritatis possessio finis erit infinita. In qua crescendo nunq̃ cessabũt neq; in præsenti neq; in futuro addere lumẽ lumini & scientiã scientię: q̃uis istud dictũ quibusdã uideat peregrinũ .i. dubiũ Sed nec ego dicerẽ q substãtię supernaturales .i. angeli essent sine profectu imo magis determino de eis q in sempiternũ recipiunt gloriã sup gloriã & scientiã sup scientiã. Ne mireris si aliquotiens demones immittunt nobis bonos sensus & statim cõtradicunt illis: quia sic uolunt explorare intẽtiones cordis nostri. Ne sis auarus iudex illorꝫ qui magnifice docent alios & remisse operanť: qm̃ sepæ defectus operis restaurať per utilitatẽ doctrinę. Nõ enim equaliter omnes oia possidemus. Quidã enim plus habũdauit in uerbis q̃ in operibus & quidã plus in operibus q̃ in uerbis. Prædictuꝫ mẽbrum restaurãdi uideť intelligẽdum de relatione accidẽtalium professionis. Dñs nõ creauit malum: & ideo fuerunt decepti illi qui dixerunt q quedã uicia erãt naturaliter in aĩa nõ cognoscentes q uirtutes a principio insertas naturæ & illas quæ superueniunt ad tẽpus trãsmutationis in opationes uiciosas. Verbigratia. Semel generatiuũ fuit positũ in nobis ꝑ generatione filiorꝫ & nos cõuertimus illud in fornicationẽ luxuriã & cõcupiscentiã. Furor irascibilis est in nobis cõtra serpentes & uicia: & nos uertimus illũ contra proximũ. Zelus est in nobis ad amãdum uirtutes & nos utimur eo in maluꝫ. Naturale est aĩæ desiderare honorẽ & gloriã: sed super

nam & non mundanam. Naturale est nobis superbire sed contra demones. Similiter gaudere: sed in deo & pro deo & de bonis proximi. Item suscepimus memoriam iniuriæ & desiderium uindicte: sed cõtra inimicos animę. Habemus etiam desiderium cibi: sed non ingluuiem: ebrietatez: & luxuriam: & sic de aliis. Anima quę est sine pigritia contra se ipsam demones excitat. Multiplicatis uero preliis: multiplicate sunt & coronę. Qui uicerit demones pcutiẽtes & plagãtes eũ uiriliter resistẽdo eis & repcutiẽdo atq; plagãdo licet plageĩ tamẽ coronabitur. Plagas namq; suscepit qui tentatur & plagas retribuit qui tentationes potenter impugnat & repellit. Qui consentit non tantum plagatur sed & moritur: & ideo non coronatur. Qui uero non consentit ex uirili resistentia plagat demones: & ideo propter angustias & labores quos sustinet coronabitur & glorificabitur ab angelis tanquam bonus pugnator. Tres quidem noctes deus fecit in terra qui uero uicerit tres horas non morietur. Tres quippe dies Christus deus noster & tres noctes in terra sine uita fecit. Qui uero ad imitationem christi peccatum trium horarum uicerit nõ morietur morte eterna. Iste tres horæ sunt insultus tentationis siue suggestio. delectatio: & consensus. Vel tres horę sunt iuuẽtus: medietas: & senectus quas euangelium uocat tres uigilias. Vel tres hore sunt concupiscentia carnis oculorum & superbia uitę idest gula uana gloria: & auaricia: quas quis uices omnia prosternit uicia. Secundum dispensatiuam correctionem post ortum suum in nobis sol cognouit diluculo occasuz suum idest deus amator hominum præuenit seruos suos in benedictionibus gratiæ ut eos purget a uiciis & perficiat uirtutibus: sed propter nostrum bonum relinquimur ut tentemur a demonibus. Quod sol cognouit di

luculo idest nos intelligere fecit hoc nobis utile esse po
suit tenebras in latibulo suo & facta est nox. In ipsa igi
tur pertransibunt ad nos mane recedētes silue stres ca
tuli leonum & omnes bestie silue spinosorum uiciorum
rugientes ut rapiant spem in nobis & quærentes sibi es
cā uiciorum aut p intētionē & meditationē: aut p opatio
nē iterū ortus ē sol nobis qa post multā obtenebrationē
mētis & uarias & crudeles uiciorum & demonū pugnas
afflicti & humiliati iterum uisitamur a grā: & i bōis robo
rati firmamur & ad se ipsas iterum bestiæ cōgregate sunt
& in cubilibus suis uidelicet in cordibus amatorum concu
piscentiarum collocabunt & nō in nobis. Tunc dicent in
ter se demones de nobis. Magnificauit dominus facere
iterū misericordiā cū eis: nos uero ad eos magnificauit
dn̄s facere nobiscū: facti sumus letantes. Vos uero pse
cuti. Ecce dominus sedebit super nubem leuem idest ani
mam ab omni concupiscentia terrena exaltatam: & ue
niet in egyptiacum corpus & tenebrosum: & commo
uebuntur ydola manu facta & cogitationes mentis. Si
iesus cum esset omnipotens fugit a facie herodis corri
gant se audaciores & prosumptuosi: ne ingerant se peri
culis tentationum. Propter hoc dicit propheta. Nō des
in cūmotionē pedem tuū & non dormitabit qui custo
dit te idest non ponas te in periculo & angelus custodit
te. Copulatur tumor fortitudini sicut quidam rubus di
ctus similax cypresso. Necesse est q cum summa men
tis intentione cogitemus quod & quale bonū sit in no
bis. Sed & ipsius boni pprietates si i nobis sūt diligēter
inspiciamus: & tūc itelligim⁹ nosipsos penit⁹ deficiētes
ab ipo bono. Ideo incessanter debem⁹ cōsiderare quæ
sunt signa uiciorum: & tunc multa ex ipsis in nobis eē
uidebim⁹. Quare bōa oīa possibilia agere aut nosmet
ipsos cognoscere non ualemus aut pp infirmitatē: aut

pp relictionē profundā. Propositū iudicat deus Beni-
gnus deus tm̄ exquirit ea q̄ sunt s̄m nr̄am uirtutē. Ma
gnus est ille qui nihil eorꝫ quæ sunt s̄m suā uirtutē mi-
nuit uel relinquit. Sed maior est qui cum humilitate &
gr̄a dei nitit̄ ascēdere ad ea q̄ sūt supra uirtutē. Sepe de
mones agere nos ꝓhibent pcā quę sunt leuiora: grauio
ra uero agere nos hortantur. Ego inuenio in ioseph ꝙ
beatificat̄ quia fugit peccatū & nō pp ostentationē im-
passibilitatis. In fuga fornicationis & oīuꝫ q impugnāt
castitatē: in fuga delectationū gulę & oīum quę aduer-
sant̄ paupertati in fuga honoris oīuꝫ quę contrariant̄
humilitati: in fuga murmurationis: detractionis: & iu-
dicii: seruus dei possidet coronā. Aliud est decliare ma
liciā: & aliud est facere bonū. Obscuritas est cā cespitan
di: cespitatio est cā cadēdi: casus est causa mortis. Igno-
rantia obscurat cōcupiscentia cespitat: declaratio facit
cadere: cōsensus deliberatus opatur mortē: & mala cō-
suetudo fetet. Illi qui sunt obtenebrati uino excitantur
aqua: & illi q sunt obtenebrati uiciis excitantur lachry
mis. Aliud est cōturbatio mentis: aliud dispsio: & aliud
cecitas. Primū sanat abstinentia humilis s̄m remota q
es cū oratione: tertiū sanat obedientia ꝑ xp̄o qui fuit ꝑ
nobis obediens. Concupiscētia cōturbat mētē: supflua
sollicitudo distrahit: & ꝓpria uoluntas obcecat. Sicut
hoīes seculares lauant primo pānos postea tingunt: sic
extimemus facere eos q supna sapiunt. Supra diximꝰ
ꝙ monasteriū est lauatoriū qa uidelicet lauat & expur
gat sordes: ita ebetudinē: crassiciē: & deformitatē aīæ.
Tinctoriū uero est uita sollitaria ubi tingunt̄ coloribꝰ
magnarꝫ uirtutū illi qui post depositionē luxurię: gu-
le memorię malicię: & furoris de cenobio ad quietem
sollitudinis transierunt. Quidā ꝙ eisdē eueniat corrue
re lapsibus dicunt esse ex defectu consone & cōuenien

tis penitentie & diminutionis resistentis & nõ sinentis exquirere de prioribus malis directionẽ. Querendum uero ẽ si ꝉois q nõ eadẽ specie lapsus corruit utrũ quoqꝫ iam digne penituit. Ceciderunt quid in eisdem lapsibꝰ aut prioribus in obliuionibus ꝓfundo sepultis uel deũ benignũ ex concupiscentię dilectione suspicantes: aut suam ipsoꝝ salutẽ perdendo excusantes ac renuentes. Si uero mihi quis futurus non esset querelã imponere utiqꝫ dicerẽ ꝙ & de cetero hunc inimicũ ligare non ualẽ: cõsuetudinis tyrãnide preualẽte & uim eis iferrẽte: Scrutandũ qũo incorporea cũ sit aĩa: ad ıp̃laꝫ ꝑegrinãtes cõ substantiales uidere naturã nõ habet secũdũ naturã quã habent. Igiť ne qñ sic pp coniugationẽ: quaꝫ solus ligans nouit iterrogauit me aliquãdo qdã sapiẽs Dic mihi q sunt illi spũs qui humilianť post peccatũ & q sunt illi q post peccatũ mentẽ eleuant. ¶ Me igiť ad predictã questionem dubitante & ignorantiã iuramento firmãte: ille in paucis me docuit dicens. Fermentum discretionis tibi dans derelinquo querere de aliis. Spũs fornicatiõis: & ire & uentris ingluuiei accidięqꝫ & somni non oĩno extollunt cornu mentis: Spũs uero auaricię amoris principãdi uanitatis atqꝫ multiloquii: & alii plures malũ malo coaptare & coniungere cõsueuerũt. Et spũs iudicii temerarii istis existit ꝓximus. Si quis ad mũdanos accessit aut illos recepit in domo & de ipsorũ excessu post horã uel dieꝫ sagittã tristicię suscepit & nõ magis gaudiũ sicut ab impedimento & laqueo liberatꝰ iste aut a uanę glorię demone aut malignitatis illudiť. Queramus añ oĩa unde uentus tentationis ꝑflat: ne aliquãdo cõtrario mõ uela extẽdentes repellamur. Exora senes actiuos ex caritate. qui contriuerunt corpora sua in exercitatione sancta requiem modicam eis exhibentes. Coge iuuenes abstinere qui contriuerunt ani-

mas suas in peccatis: memoriā penæ eternæ enarrans eis. Non est possibile (sicut alibi diximus) quod ex toto a principio gulā & uanā gloriā expurgemus. Tamē non ualemus per dilicias & conuiuia uanā gloriā repugnare: sed magis per indigentiā & penuriā intercessione interpellemus conra eā. Talis enim uanę glorię uictoriā parit uanā gloriā in illis q sunt adhuc incipiētes & erudiendi. Veniet enī hora & nunc est ut & ea deus subiiciat sub pedibus nostris. Non eisdem uitiis iuuenes & senes impugnant: sed contrarias possident infirmitates. Quapropter beata beata: beata humilitas quia iuuenibus & senescentibus: munita: certa: uera & firma fit penitentia. Ne turberis de eo quod dicturus sum. Raro reperiunt aīæ rectę: & absq malignitate a malitia: ypocresi: & dolositate libere. Iste non debent cōuersari cū hominibus: sed sub aliquo patre dirigente esse in portu quietis solitariæ unde possint celū intrare: & nō indigent supportare turbationes & tumultus monasteriorū sed magis horum inexpertas remanere eas decet. ¶ Luxuriosos quidem hoies & superbos deus sanare potest. Sepę quasi sub specię caritatis dimittimus proximo uenieti ad nos potestatē faciendi in oībus sicut uult: ostendendo ei oēm hilaritatem. Querendum est quomodo & usquequo: & quando: & si penitentia est resolutiua bonorū sicut malorum. Qui enim ex pusillanimitate penitet & a bono proposito obedientiæ recedit & solitariæ uiuat hic bona cōgregata ex tali penitētia resoluit quousq sentiat dānū sui sens9 ex misericordia iesu xpi reuocatoris cadentiū. Sanę qui ad meliora p magis perfectā obediētiā ascendit: hic facta mala soluit. Itaq & q ad peiora pręgredit malis mala apponens: apostasiæ & infidelitatis crimen incurrit. Unde seruandum nobis est quando per amarā aliquaз &

asperam institutionē a felle uiciosę conuersationis qua si poculo sumpta sanemur: Nec quidez hoc semper: sed tempore cōgruo. Multa discretione utamur ut sciam⁹ quando stare: & in quibus & usq; ad qualia certate debemus cū materiis uicioꝝ: & quando debemus desiste-re. Quandoq; enim fugiendū est propter infirmitatem ut non moriamur. Videamus & custodiamus in quo tempore & quomodo fel per amaritudinez possumus euacuare. videamus etiam qui sunt demones qui nos exaltant qui uero nos humiliant & qui indurant. Item qui exhortantur & consolantur: qui uero obtenebrāt tristicia. Qui itez illuminationē simulāt: & qui pigros & uersipelles. contristatos & hilares nos faciunt. Non contristemur in principio qñ intramus religionē si co-gnoscimus nos magis uiciosos q̄ in cōuersatione seculari: qm̄ prius oportet remouere materiā uicioꝝ & post introducere sanitatē. Vsq; ad illud tp̄s bestię latebant: & nō poterant uideri. Illi q appropinquauerūt ad pfe-ctionē: si aliquotiens in pua re supant̄ a demōibus: statim conāt̄ rapere ab illis cētuplū opando multo meli⁹ q̄ pri⁹. Sicut uēti aliquotiēs turbāt sup̄ficiē maris tranquille flādo: & aliquotiēs turbāt pfundū flādo iportunę & ipetuosę: sic mihi uidet̄ q sic dicēdū de obscuritate & cōturbatiōe uentoꝝ malignitatis. s. q faciunt flu-ctuare totū cor uiciosoꝝ pficietiū uero turbāt solū su-pficiē mētis: ppterea & isti statim suā inquinationē sentiunt: sed proprium est perfectorum semper cognoscere cogitatiouem quę est i anima sua & intentionem cō-scientiæ & quæ sunt immisiones dei & quę demonuz. Non omnes tentationes demonom fiunt in principio nostrę conuersionis: ideo difficile possunt cognosci.

¶ Istud quod sequitur est quedam breuis recapitula-tio prędictorum.

Ides firma est mater renunciatio

f nis rerum tēpaliū & oppositū patet Spes certa est mater non habēdi affectum uiciosū ad aliquam rem: & oppositū est manifestū. Caritas dei facit animā esse peregrinā mūdo: & cōtrariū patet Obediētia & subiectio nascit de abnegatiōe & condēnatione sui: & ab appetitu sanitatis spiritualis. Attēta mēoria mortis & fixa meditatio felis & aceti iesu xpi sūt matres abstinētię. Trāquillitas: oratio: & remotio sunt adiutrices abstinētiæ. Ieiuniū humile ē ipugnator inflāmatiōis carnis. Cōtritio mētis est impugnatrix cogitationū imundarū. Fides & peregrinatio sunt mors auaritię. Deuota oratio est mors accidie. Cōpassio & caritas dant corpus propter proximū. Memoria iudicii excitat prōptitudinē ad bene operandū. Amor sustinendi improperia & deuotus cātus ecclesiasticus: sunt medicinę furoris. Cōpassio & paupertas suffocāt iram & tristiciā. Contēplatio intellectualis tēperat delectationes sensuales silētium & quies expugnāt inanē gloriam. Si tū tu es de statu proficiētium: quere iniuriari. superbiæ uisibili medent cōtristātes: seditiōes: & cōtrarii euentus: inuisibili aūt medet sol⁹ de⁹ inuisiblis Certuus occidit serpētes uenenosos & hūilis serpētes itellectuales. Sicut impossibile est ꝙ serpēs spoliet se ueterem pellē nisi intret ꝑ arctū foramē: sic nos nō deponemus nostras malas cōsuetudines & uestimētū ueteris hōis nisi intrauerimus per arctā portā ieiunii mortificatiōis sensuū: & ꝓprie uolūtatis: & ꝑ tollerātiam iniuriarū. Sicut quedā uolatilia nō possūt uolare in celū quia habēt multā carnē: sic accidit illis qui nutriūt corpus delicate. Sicut lutū aridū nō delectat porcos: sic caro mortificata nō dat getē demonibus. Sicut multitudo lignorū humidorum

rum humidorum facit multum fumum'. & sepe extin-
guit flammã ignis sic tristitia supra mensurã facit aĩam
plenã tenebris & fumo & desiccat aquas lacrimarũ. Si
cut cecus ẽ reprobus sagittarius: sic discipulus litigiosus
& cõtradicẽs ẽ reprob⁹ ad salutem. Sicut ferrum tempe
ratum uel probatum potest acuere ferrum molle: sic fr̃
sollicitus sepe saluat fratrem pigrum. Sicut oua galinæ
posita sub fimo faciunt pullos sic male cogitationes ce
late prorũpũt in opus. Sicut equi simul currendo solici
tant se inuicem: sic boni fratres solicitãt se ad bene ope
randũ. Sicut nubes abscondunt solem sic malignæ iten
tiones obscurant & faciũt perdere mẽtem. Sicut homo
sensatus q̃ ducit̃ ad patibulũ nõ loqtur de spectaculis q̃
sunt in uia: sic ille qui uere plãgit nõ curat de uẽtre suo.
Sicut pauperes uidendo thesauros regis magis cogno-
scunt inopiã suã sic monachi legendo magnas uirtutes
sanctorum patrum magis se humiliant reputando se ui
les. Sicut ferrum nolens uadit ad adamantẽ & ei obedit
quando trahitur secrete ui nature: sic confecti uiciis &
malis consuetudinibus trahunt̃ ab eis. Sicut aqua posi
ta in strictis conductibus in altum currit sic sepe aĩa op
præssa periculis ascendit per penitentiã ad Deuz; Sicut
oleum mãsuescere facit mare turbatum: sic ieiuniũ cor
poris inflammationes extinguit. Sicut ille qui portat
aromata nolens cognoscitur ab aliis per odorem: sic ha
bens spiritum Dei per uerba & humilitatem etiam no-
lens facit se manifestum. Sicut uentus conturbat abys-
sum: sic furor super oĩa uicia conturbat deliberatio-
nem mentis. Sicut homo multum desiderat gustare de
his de quibus audit loqui non uidendo ea sic casti & uir
gines corpore habent leues tentationes carnis. Sicut la
trones non intrant libenter ad furandum in domo ubi
sunt insignia regis: sic ille qui iungit orationez cordi suo

formatam secundū necessitatem quam sentit non leui-
ter deprædabitur per latrones intellectuales. Sicut nix
non producit flammam sic qui quærit honorē in præ-
senti uita non gaudebit honore futuri seculi. Sicut fauil
la ignis sepe comburit magnam siluam: sic inuenitur
unum bonum quod potest delere multitudinem offen
sionum: scilicet humilitas. Sicut sine armis non potest
occidi fortis bestia sic sine humilitate non possidet miti
tas siue inirascibilitas. Sicut secundum naturam nemo
potest uiuere sine cibo: sicusq; ad mortem non debet te
pescere etiam ad monumētum q uult saluari. Sicut radi9
solis intrās per fenestram illuminat oīa quæ sunt in do
mo ita q̄ uident minutissimi athomi: sic qn̄ timor Dei
uenit ad cor demonstrant ei oīa peccata & defectus. Si
cut cācri nō possunt progredi longe qa nunc uadūt an
trorsum nūc retrorsum & ideo leuiter capiunt sic aīa q̄
nunc ridet: nūc plāgit nūc utit deliciis: nūc affligit se pe
nitētia nō potest proficere in bonū. Sicut dormiētes fa
cile deprædant: sic q iuxta mundū operant uirtutes &
ducunt uitam religiosam simile patiunt. Sicut q pugnat
cum leone si uertit oculos ad aliā partem pditut: sic ac-
cidit illi q pugnat cōtra carnem suam si nutrit eam in qe
te. Sicut qui ascendit per scalam ueterem putridam & ti
neatam perit. sic sub honorib9 gloria prælatione: & fa
ma perit q talia amat qm̄ amor talium contrariat uere
humilitati & talia faciūt cadere ac subtus deiiciunt. Sicut
impossibile est famelicum non recordari panis: sic im-
possibile est non recordari mortis & iudicii eterni illum
qui solicitat de statu animæ suæ. Sicut aqua delet litte-
ras si gratia lachrymarum potest delere offensiones &
culpas. Sicut sunt aliquæ litteræ quæ non possunt de-
leri per aquam sed per alium modum: sic sunt animæ
quæ non possunt lachrymari sed per tristiciam amari

tudinem:contrictionem:& suspiria delent peccata sua. Sicut multitudo stercorum generat multitudinem uerminũ:sic multitudo ciborum generat multitudinẽ malarum cogitationuz somnia & ruinas. Sicut ille q habet ligatos pedes non potest abiliter ambulare:sic q thesaurizat pecuniam non potest cœlum intrare. Sicut uuln9 calidum & recens leuiter sanat sic antiqua uulnera sũt contrariæ dispositionis. Sicut non est possibile q homo mortuus uadat sic impossibile est saluari illum qui desperat. Ille qui habet fidem rectam & perpetrat peccata: est similis habenti faciem sine oculis. Qui uero nõ habet fidem & operatur bonum est similis haurienti aquam calato. Sicut nauis habens bonum rectorem sine periculo intrat portum sic anima habens bonuz pastorem quamuis cõmiserit multa mala leuiter intrat celum. Sicut q non habet ducem quamuis sit sapiẽs leuit errat in uia sic q per suam uoluntatem & propriũ arbitrium presumit sequi uitam monasticam si haberet totam sapiẽtiam mũdi leuit perdit. Qui operatus est multa peccata & ĩfirmat corpore:uadat per uiam humilitatis qa alit nõ põt saluari. Sicut q ĩfirmatus est lõga infirmitate nõ pt ĩ ictu oculi sanari:sic ĩfirmus passiõib9 & uiciis nõ põt subito suprastare eisdẽ. Habeto signuz qtitatis cuiuslibet uicii & uirtutis.s.principii medii & finis & sic poteris cognoscere quãtum progrederis in bonum siue in malũ. Sicut q commutant auꝝ luto patiũtur damnum sic qui uariant spiritualia pro temporalibus. Multi receperũt subito remissionem peccatoꝝ sed impassibilitatem nemo potest subito possidere qm requirit multum tps & desideriũ cũ operatiõe dei & adiutorio gratiæ. Quæramus quæ bestiæ & aues insidiantur fructibus nostris qñ seminamus & quæ qñ sunt in herba: & quæ tempore messis: ut sciamus tendere laque

os conuenientes ad capiendum eas sicut non conuenit ꝙ febricitans occidat semetipsum manibus propriis sic non cõuenit ꝙ homo desperet usqꝫ ad mortẽ. Sicut homo rediens a sepultura patris uilificat & dehonestat semetipsum si uadit ad nuptias: sic nõ cõuenit ꝙ illi q plãgunt peccata sua q̃rant prelationem: aut reqem aut honorẽ: aut gloriã in isto mũdo. Sicut sunt aliæ habitationes ciuiũ & aliæ rusticoꝝ sic oportet ꝙ sit alius modus uiuendi illoꝝ q obligantur ad plangendũ peccata sua a statu innocentium. Sicut res non repellit a sua milicia militẽ q in bello fuit dire cruciatus sed magis eũ exaltat sic res celestis coronabit monachũ q sustinuerit multa pericula a demonibus. Sensus ẽ ꝓprietas aĩæ quẽ sensum peccatum reuerberat. Sensatio .i. operatio sensus generat diminutionẽ mali: & nascit̃ ista sensatio de conscientia. Cõscientia ẽ uerbũ & rõ & repsentatio angeli nostri custodis dati in baptismo. Et iõ illi q nõ hauerũt lumen baptismi: nõ tm̃ reuerberant̃ in mente de malo quod faciunt. Diminutio mali gñat abrenunciationem mali abrenunciatio mali ẽ prĩcipiũ pniæ. Prĩcipiũ pniȩ est principiũ salutis & principiũ salutis ẽ propositũ bonũ. Propositũ bonum est sustinere labores & dolores: & istud est principiũ uirtutis. Principiũ aũt uirtutis est flos. Flos uirtutis est principium operationis. Pululatõ uirtutis est continuatio operis fructus autem continuationis est habitus. Filius habitus est qualificatio boni q̃ parit timorem Dei. Timor Dei parit obseruationem mandatorum Dei celestium & terrenorum. Obseruatio mandatorum est signum caritatis. Principium caritatis est multitudo humilitatis. Multitudo humilitatis est pullulatio impassibilitatis & possessio eius est plenitudo caritatis quæ est perfecta inhabitatio Dei in illis qui per impassibilitatem sunt mundi corde quoniã ipsi

uidebunt deum. Cui sit gloria cum unigenito filio & u
uificāte spū pac̄lito nunc & sp̄ i secula seculoꝝ Amen.

¶ Explicit gradus. xxvi.

¶ De sancta corporis & aīæ qetæ.

¶ Gradus. xxvii.

Os q sumus quasi ꝑpetui serui emptícii ímundoꝝ uicioꝝ ꝑ modos infrascriptos cognoscamus particulariter fraudes modos: & astutias spūum malignoꝝ q ītu riant̄ miserę aīæ nr̄æ. Sunt tñ aliq illuminati ꝑ operationē spiritussancti: & q fuerūt liberati ab ipsis cōpræhendentes machinatiōes & idustrias dictorū spūum. Sūt ēt alii q ꝑ dolorē quē sustinēt in infirmitate uiciorum coniectantur quietem: sanitatem: & libertatem a uiciis. Et sunt alii qui per bonam dispositionem animi & sanitatem mentis compræhendunt affectionem tristiciæ & anxietatis. quæ sunt in infirmitate uiciorum. Ego autem uelut infirmus timeo in isto sermone de portu quietis alte loqui: sciens φ unus canis semper stat ante mensam conuentionis bonę satagens rapere panem de mensa quem si rapuerit currit ad deuorandum in secreta quiete. Iste canis ē spiritus inanis gloriæ qui insidiatur animæ bene uolenti operari. Insidiat̄ dico per curiositatem loquacitatez: ypocrisim ostētationem & malignitatem quibus modis corrodit animas stultorum. Et conatur iste spiritus subtrahere animas de securo statu obedientiæ demonstrando eis pulcritudinem status quietis solitariæ. ut eas possit ibi secrete deuorare. Et ideo ne per meum sermonem de quiete dem locum isti cani: ne etiam dem occasionem mali: his qui quærunt illam quietem arbitror non esse bonū texere sermonem pacis illis qui agunt bella nostri regis

& equo animo stant sub obedientia. Solum autem istd uerbum dico eis q illis qui uiriliter agũt in illo statu sũt reposite duplices corone trãquillitatis. s. & pacis. Quia tamen tibi sic uidet operari cum discretiõe dicam quædam pauca de ista qete ne cõtristent legẽtes ĩ medio huius sermonis si omisero tractatum huius materiæ. Hoc dicit illi cui scribebat. Quies corporalis: est qdam status fixus sciẽter ordinatus moribus & sensibus. Quies aiæ est scientia cogitationum. i. scire tenere & regere cogitationes & itendere ad cõseruãdum statum mentis imprędabilem. Amicus qetis est quædam uirilis cogitatio fortis & robusta quæ uigilat ad portam cordis: & omnes cogitationes ɔtrarias repellit & occidit. Qui est qetus in sensu cordis cognoscit prædictum uerbum q uero adhuc est paruulus nescit quid sit. Quietus intellectualis non eget uerbis pro doctrina quoniam per opera sua recipit maius lumen: & magisterium quam per uerba aliorum: & operibus sermones illuminat. Principium qetis est posse repellere cum humili oratione strepitus & frãgores quos operantur spiritus maligni ad terrendum & conturbandum profundum mentis. Finis ãt & consummatio qetis est non timere tumultus sed suprastare illis ac si non sentirentur. Ille q amat qetem si exit de cella non exit de silentio per loquacitatem: & est totus mansuetus & domus caritatis. Et est difficile incitare eum ad loquendum & est immobilis ad furorem. Naturaliter uero est contrarium in his qui non sunt ueræ solitarii. Solitarius est ille qui rem incorpoream scilicet animam: & mentem recludit in re corporea claudẽdo ei portas sensuum. Catus tendit insidias muri ad capiendum eum & solitarius stat attentus ut compræhendat immissiones murium intellectualium idest demonum. Non sit tibi uile hoc exemplum: quia si hoc nõ co

gnoscis: non cognoscis quietem. Monachus solitarius corporaliter non est ita perfectæ monachus nec solitarius spiritualiter sicut monachus qui est iunctus monachis corporaliter sed uacat deo mentaliter: qm̄ monachus solitarius corpore pp cōtinuos insultus malignorum spirituum eget multa sobrietate: uigiliis & cōtinua oratione & mente non elata: & ista de facili non acquiruntur. Sepæ enim talis eget adiutorio alterius monachi: secundus uero scilicet solitarius mente & non corpore habet adiutorem angelum. Virtutes ītellectuales idest angeli sepe simul ministrāt & amant habitare cum isto solitario spirituali: sed contrarium taceo. Altitudo scripturę est pelagus profundissimum & mens qescentis non præcipitabit se in ipsum. Non est tutum naturę cum uestimento: nec etiam est tutum uicioso tangere sacram theologiā. Corpus solitarii est circumscriptiuæ in cella in seipso autem habet domum sapientiæ Ille qui est infirmus uiciis spiritualibus & uult ire ad uitam solitariam dimisso monasterio est similis illi q de naui proiecit se in pelagus credens cū una tabula tutius uenire ad terram. Illis q uincunt ꝓprias uoluntates & pugnāt cum luto propriæ carnis uenit qes tēpore suo. Cōtentātur regi per magistros suos & non quærunt in solitudine angelos. Ille.n.q est in solitudine eget angelo ꝓ custodia. Falsus solitarius loquitur mendatium demonstrando aliis per obscuros sermones ꝙ uacat quiete qd tamen non facit. Deinde dimittit cellam inculpādo demones non cognoscens ꝙ est demon sibiipsi. Verus solitarius est ymago angeli terreni carta desiderii & feruoris litteris suam orationem a pusillanimate & negligentia liberans. Et quoniam est desolatus: idest sine consolatione alterius hominis eget auxilio angeli. Qui gratiam paracliti: non recepit: non habebit orationis

permanentiam & ppetuitatem. Cum uero paraclytus fuerit in hoie tunc sedens & ambulans dormiens & uigilans: laborans & reqescens: loquens & tacens orat. Solitarius est ille q cum efficatia operum clamat ad deum. Paratum cor meũ deus paratũ cor meũ. Solitari⁹ est ille q dixit ego dormio & cor meum uigilat q claudit corpori portam celle: linguæ portam oris & portã cordis spiritibus malignis. Trãqllitas maris & sol meredianus probant patientiã nautę & penuria rerum demonstrat qetem solitarii. Nauta enim anxiatus calore & tristicia qua non potest nauigare descendit in aquã ad natandum: & solitarius impatiens agitatus accidia quando habet penuriam rerum ingerit se multitudini gẽtiũ. Sed si uacaret solitudini ad plangendum in ueritate nõ timeret strepitus aut ludos demonũ: qm̃ aĩa quæ plangit nescit quid sit timor sed oẽs tumultus demonum reputat ludos in cõparatione ad futuras pœnas. Illi quorum mens dedíscit uere orare loquuntur cum deo sicut loquunt̃ hoĩes familiares ad aurẽ regis. Qui autẽ orant ore sunt similes illis q corã tota curia genuflectant regi: qui uero conuersant̃ in mundo sunt similes illis q supplicant regi in medio totius populi. Si tu didicisti artem sapienter orandi non ignoras illud quod ego dixi. O solitariæ sede in alto sicut speculator supra uineã. mente. s. eleuata a terrenis & respice in teipso si nosti hoc facere: & contemplare quomodo: quando unde: & quot fures ueniunt ad furandum fructus animæ tuæ. Quando autem mens fuerit fatigata in huiusmodi in uestigione tunc surge ad orationem & post orationem sedens resume uiriliter cogitatum tuæ miseriæ. In istis uerbis declarat iste doctor quod principalis operatio quiescentis est cogitare miseriam suam & pericula aduersarii quibus subiacet: & in tali meditatione est licitum sedere

corporaliter. Hoc tamē noluit dicere aperte propter iuuenes & fortes ne efficiant̄ pigri. vn̄ dicit sic. Et qdā qui habuerit experientiā hm̄oi orandi & ingrendi: timuit tn̄ de ea loqui clare: ne faceret tepescere illos qui sunt abiles ad tenendū corpus in oro̅ne: nec etiam illos q habent itentionē eligendi hunc statū terrere strepitu uerborꝝ. Ille q de qete sapiēter & subtiliter loquit̄ ꝓuocat demones cōtra se: quia nemo sic potest bn̄ propalare eorꝝ machinationes sicut ipse. Ille q ꝑuenit ad ꝑfectā qetē cognoscit abyssum misteriorꝝ dei: & ad hanc cognitionē nō ꝑuenit nisi primo tumultus prelia & uētos imissionē demōis uiderit audiuerit & senserit supra se. Scūs paulus uocat raptū istā cognitionē diuinorum misteriorꝝ quia nisi ipse intrasset in paradisum uelut qetē mētis: nō audisset archana dei. Auris solitarii ꝑcipit secreta dei quę transendūt sensum sicut dicit Iob. Venas susurrii eius ꝑcepit auris mea. Quietus seu solitari⁹ ē ille q fugit cōuersationē oium ꝑsonarꝝ sine odio & ita libenter sicut ille q est remissus ingerit se cōuersationi. Vade & uende oīa q̄ habes & da pauperibus infirmis & indigentibus monachis: ut suis orationibus adiuuēt te peruenire ad qetem: & tolle crucē tuā portando per obedientiā & sequere me ad btissimā qetem et ibi docebo te uisibiliter oꝑationē & conuersationē angelorum Isti eni nō cessant in secula seculorꝝ sempitenalr laudare creatorem & similiter facit ille q intrauit celū qetis. Et sicut illi angeli imateriales nō sollicitant̄ de reb⁹ materialibus sic iste solitarius nō solicitabit̄ de cibis corporalibus. Et sicut illi angeli nō comedunt cibū corporalē sic iste nullius hoīs queret adminiculū. Illi nō solicitant̄ de possessionibus aut de pecunia: nec iste curabit afflictiones spirituū malignorꝝ. Nō est in illis desideriū uisibilis creaturę nec in isto terreno est desiderium aspe-

ctus pulchritudinis sensibilis. Nūq̃ cessabunt illi profi
cere in caritate dei. nec iste cessabit a desiderio cōtinue
adherendi ei. Non latent illos diuitiæ ꝑfect⁹ & augmē
ti: nec istā latebit amor ascendēdi ad deū. Nō eniȝ cessa
bit talis donec perueniat ad seraphin. Beatus qui talia]
sperat: sed beatior q satagit ad illa. q autem apprehen/
dit angelus est.

¶ De differentia quietum sub eodem gradu.

Sicut in oībus sciētiis sunt opinio
nes: & deliberatiōes & ꝯsilia diuersa. sic
diuersis ītētiōib⁹ & uariis cōsideratiōib⁹
plures intrant quietē solitudinis. Sunt enim qdā q hūc
portū quietis īmo magis pelagus ꝓfundū intrant ad sa
nādū infirmitatē oris & malaꝝ consuetudinum corpo
ris sui. Alii accipiunt hunc statū pro incontientia furo/
ris. quia uincunt̃ ab eo in congregatione. Alii intrant
hūc statū pro cōplacētia & regulatione ꝓprię uolūta/
tis in cōfidentia sui & cū sint supbi uolunt nauigare ꝓ/
prio sensu. Sunt quidā alii qui accipiunt hunc statum
quia cōuersando intra materias peccatoꝝ nō possunt
abstinere a peccatis. Quidā alii accipiunt hunc statū ut
possunt melius intendere saluti aīę suæ stando remoti
Alii hunc statū præeligunt: ut secrete faciant penitētiā
de peccatis suis. Alii accipiunt hunc statū ut acquirant
magnam gloriā & honorē. Et sunt alii (quorum aliquē
si ueniens filius dei nescio inueniret super terram) qui
dederunt se isti sanctę quieti pp caritateȝ & dulcedinē
dei. Sed hoc nō fecissent: nisi prius dedissent: libellum
repudii accidię. Nā eius contractus in solitario fornica
tio reputat̃. Iuxta paruitatē meę scientiæ ego fabricaui
scalā octo graduū ascēdendi ad istam quietē: nunc aūt
quilibet consideret in quo gradu quietis sit. Primi sep/

tem gradus sunt ultimi idest uiliores. ultimus autem dignior. Priores septem gradus sunt de operatiōibus huius seculi: quarū operationū quedā sunt deo accepte: & quedā nō. Octaus autē gradus est significatiu⁹ stat⁹ futuri seculi. O monache solitarie considera diuersas horas bestiarū idest demonū: quia diuersis horis tētant de diuersis uiciis: aliter non poteris tendere laqueos cōuenientes ipsis bestiis. Si perfecte recessit q̄ accipit libellū repudii: superfluū est opus. Si uero adhuc p̄sumptuose audet: nō cognosco quomō sis in quiete. Nōne tot extiterunt sancti apud tabēsionitas quot fuerunt apud sciotas: Qui legit intelligat. Ego aūt loqui nō ualeo: sed magis nolo. Nēpe alii uicia diminuunt: isti uero psallūt & in psalmodia perseuerant. Hi autē q in quiete degūt cōtemplationi uacant. Querat nunc qui potest quod horū sit pfectius. Qui capit in dño capiat. Isti scitiothe erant solitarii maioris silentii & orōnis uiuētes in quiete sub senioribus remoti a tumultibus mūdi magis quā alii. Licet ergo sit maioris pfectionis his q sunt purgati a uiciis uiuere in sollitudine q̄ in mōasterio: noluit tñ hoc dicere propter infirmos. Sunt quedā aīæ tepidæ: & remisse que morant̄ in monasteriis: ubi leuiter inueniētes materiā suæ tepiditatis puenerunt ad cōpletā pditionē. Et sunt quidam tepidi qui prouocati ad exemplo conuersationis solicitorū: dimiserunt teporem suū & facti sunt soliciti. E cōuerso autem in solicitis sepæ factum est. Ista eadem regula possumus uti loquendo de quiete quia ipsa sucepit multos bonos quos fecit reprobos ꝙ accidit illis propter cōplacētiā proprie uoluntatis & reputationem proprie sufficientie. Quosdā alios suscepit tepidos quos fecit feruētes quia timebant iudicari a deo si essent negligentes ad bñ opandū in loco tā idoneo. Nemo qui stimulet̄ ira: aut furore: aut propria

reputatione:aut elatione:aut ypochresi aut rancore:
presumat accipere statū quietis:nec acqrat sibiipsi de-
mētiā & uexationē demonis. Qui aūt est mūd9 ab istis
ex tunc p semetipsum poterit cognoscere si sibi conue-
nit statꝰ qetis an nō. Cognoscet dico:si habuerit zelū
seruandi dei mādata & uiuēdi uirtuose:& nō aliter co-
gnoscet. Signa illoꝝ q rōnabiliter sequunt̄ qetē:sūt hec
Habere intellectū nō elatū in supbiā credendo se mul-
tū intelligere:hr̄e mentē nō dormitātē nec arogātē:hr̄e
intentionē scificatā hr̄e raptū mentis ad deū:libēter af-
fligere semetipsuz ad sequēdū xp̄z esse mortuū sibiipsi
pp xp̄m:hr̄e orōnē incessabilē & custodiā sui ipredabi
lē:hr̄e mortificationē carnis & auariciȩ : nulli rei affici
uiciose.esse mortuū mundo.esse priuatū auiditate gu-
læ & appetitu deliciaꝝ.recepisse sensū loquēdi de diui
nis & fontē discretionis & sacrificiū lachrymaꝝ.pdidis
se multilogū.cōtentionē.& litē. Signa aūt illoꝝ q p̄di-
ctā uitā nō sequunt̄ rōnabiliter sunt carētia oium p̄di
ctaꝝ uirtutū.insup augmētatio ire:rācoris.& supbiæ.
maliciæ:apothece. Diminutio caritatis:taceo de forni
catione & de tēptatione & uexatione sathanæ. Q m̄ ad
p̄dicta rōnabiliter debet seq aliqs s̄mo de illis q stāt sub
obediētia maxie qa illis scribo istū librū:singulariter di
to illoꝝ q ltie & sicut decet sūt sub obediētia eē talia si-
gna p p̄res scōs determiata :q̄ tpe ꝓprio sūt pfecta &
quottidie augumētū assumūt. Augmentatio hūilitatis:
diminutio furoris:caritatis assūptio:uicioꝝ alleuiatio:
oib9 desiderare bonū:amor castitatis: ignorātia amo-
ris carnalis & accidiȩ:augmētū solicitudinis:amator cō
passiōis & reprehēsiōis:& elōgatio a supbia. Euacuato
fumo tenebre discedūt:& mortificata ꝓpria uolūtatæ
diminuūt̄ uicia. Q n̄ aqua nō ē i fonte tūc nomē fontis
ē inanȩ:sic ꝓprie nō est monachus q nō habꝫ uirtutes

monachi. Iuuencula q̄ nō obseruat fidē marito suo cō taminat famā & ꝓpriū corpus: & monachus q nō obseruat ꝓfessionē suā cōtaminat spm̄ suū. Delictū iuuenculę sequunt̄ uitupiū: odiū: flagella & repudiū qđ miserabilius est. Monachū aūt sequunt̄ cōtaminationes. s. obliuio mortis: insatiabilitas: incōtinentia oculoꝶ: opatio uanæ glorię: duricia cordis: insensibilitas apotheca inutilium cogitationum consistorium sermonum inutilium & fabularum: captiuatio cordis: cōtutbatio: cōtradictio: indisciplinabilitas: inobediētia: dubitatio fidei: & infidelitas: cupiditas seculi: cōfidentia suiipsius & ꝓpria reputatio oium crudelior: & quod oibus ē miserabilius cor sine cōpūctione & cōtritione: & maxime illos q nō aduertunt. Nā doloris carētia est mr̄ spirituū malignorū: ruinaꝶ: & lapsuuꝫ. Ex octo maliciæ spiritib⁹ quinqꝫ impugnant principaliter solitarios. uidelicet accidia: tristicia: ira: uana gloria: & superbia. Tres uero obedientes. s. gula: luxuria: & auaritia. Quiescas q oino nō repulit accidiā sepę dānificabit̄ in tpe orationis & cōtemplationis cōsumendo tp̄s in accidia: quod deberet cōsumere in orone: Quodam tpe dum starem ego in cella cū tāta desidia ꝙ quasi cogitabā discedere superuenerunt aliq qui ceperunt me btificare uelut pfectū & qe tis colitē & statim cogitatio desidię fuit expulsa a uana gloria & miratus fui qūo iste tribulus uanę gloriæ contrariat̄ oibus spiritibus. O qescens attēde oib⁹ horis ad deceptiones: insultus inclinationes: & rixas huius tuę uxoris accidię. Solus ille q possidet tranqllitatē p spm̄ sctm̄: nō ignorat modos eius. Ille enim q nō est liber a solicitudinibus seculi: non est possibile ꝙ habeat curam orationis & cor accēsum amore dei. Operatio quietis ē priuatio solicitudinis ꝑposita oibus rebus atqꝫ negociis rationabilibus & irrationabilibus. Qui enim priorib⁹

aperit:omnino corruet in secundis. Itē est oratio nō pi
gra:deuota sine intermissione:& opatio cordis impre/
dabilis. Impossibile est quod ille qui non didicit litteras
possit meditari in libris:sed magis impossibile est quod
ille qui non est priuatus solicitudine habeat orationē
uigilantem deuotam & continuam & cor accensum.
Hic iste doctor interserit quandam contemplationem
tacito nomine. sed credit quod ipse fuerit . & dicit sic.
Quidā sequendo orationem uigilāter & sine intermis/
sione & pigritia fuit positus i medio. i. raptus ab Ange
lis q sunt mediū inter deū & hoīes : & fuit illuminatus
supernaturaliter. Cūq; mens eius inuenisset se inter il/
las supnāles īmissiones dei nō poterat se extendere ad
xpm deū principiū oīs creaturæ pp lucē inaccessabilē
& cōtemplari illud quod desiderabat. Cūq; interroga/
ret de uerbo dei ante assumptionē hūanę naturę : fuit
exclusus a sua interrogatione . Itē cum interrogassent
quomō stat nunc:respondit angelus princeps illius ui/
sionis. Stat in ppriis:& nō in istis. Itē interrogauit quis
esset sedens ad manū dexterā:& respōsum fuit impossi
bile est hoc insinuare p aures. Itē allectus desiderio ro/
gauit puehi ad illā pfectionē in qua uideret uerbū diui
nū sicuti est:& responsum fuit ei q nō erat hoīs uiato/
ris pcipere talia donec corpus mortale absorberet a ui
ta & īperfectio nr̄æ corruptionis fieret pfecta p ignē
spūs sci q cōsumit oēm miseriam. Ista contēplatio si fue
rit in corpore aut extra corpus dicit se nescire. Hæc ui/
sio relinquēda est exptis ad interpretadū. Durū est tpe
estatis expellere somnū in meridie:& ideo solū i illo tpe
simul cū orone est opādū manibus ad uincēdū somnū
q est ualde periculosus:quia demō accidię parat uiam
spūi fornicationis q resoluendo corpus & submergēdo
in somno quasi māifeste opat in qescente cōtaminatio

nem carnis: Sed si resisteris eis fortiter, ipsi etiā contra te pugnabunt potenter ut faciāt te cessare a prælio qa nō potes hr̄e uictoriā. Verūtn̄ nullum est ita māifestū signum ꝙ demones uincunt̄ a nobis q̄ dum crudeliter insurgunt in nos. Stude conseruare in silētio gr̄as quas acquisiuisti in statu quietis solitarię: qm̄ sicut aues conseruant̄ in cauea clausa qua aperta euolāt & perdunt̄ sic uirtutes quę exaltāt mentē apud deum aperto orę inaniter & iudiscrete perdunt̄ & dispergunt̄. Vn⁹ paruus pilus conturbat oculuȝ: & una parua solicitudo exterminat quietē. Quies ē depositio oiuȝ negociorū: & sensuuȝ & curaꝶ etiā rationabilium. Ille q uere accepit quietē iā non curabit de carne sua: sciens ꝙ non potest mentiri illi q promisit habere curā de nobis. Ille q uult offerre mentē xp̄o mundam & dat se solicitudinibus & curis est similis habenti pedes ligatos qui uult currere fortiter. Pauci sunt qui summe dedicerint mundanam philosophiam: sed multo pauciores sunt qui didicerunt philosophiam quietis secundum deum. Qui non cognoscit deum nō erit aptus quieti & subiacebit periculis: quia quies suffocat inexpertos & indoctos. Qui enim sunt sine gustu diuinę dulcedinis consumunt tempus suum in captiuitate cordis & furto anxietate & accidia. Qui tetigit pulchritudinem orationis fugit turbā sicut onager. Nihil est enim quod tantum separet quiescentem ab omni societate sicut delectatio orationis. Ille qui est circundatus uiciis & moratur in solitudine attendat exercitationi quam docuit Gregorius arselayta. Qui cum ordinaret siue informaret animam quandā rudem ut cōduceret illā ad quietem dixit. ¶ Aiaduerte ꝙ de manę cōmuniter uadunt demones ad temtādū de cōcupiscentia carnis & uanę glorię: i meridiæ autē uadunt demones accidię: irę: & tristiciæ, ad uespe

ram autem uadunt amatores stercorum & tyrãni misc ri uentris. Melior est aũt subditus pauper quiescẽte cu- ris occupato. Qui bona occasione qetẽ solitudinis itra uit & quottidiæ nõ recipit lucrũ ex ea: aut non facit qđ debet in ea. aut furtim patit̃ ab elatiõe. Quies est in ces sabilis adoratio dei & assistentia corã illo. Memoria ie- su xp̃i sint iuncta tuę respirationi & tunc cognosces uti litatẽ quietis. Ruina obediẽtis est resumptio ꝓprię uo- luntatis: & ruina quiescentis est cessare ab orone. Si tu letaris de aduentu fratrũ in cellã tuã cognosce ꝙ nõ ua cas deo sed accidię. Exẽplũ perseuerãdi in orone sit ti- bi uidua illa oppressa ab aduersario de qua loquit̃ xp̃s in euangelio. Exẽplũ quietis sit tibi ille magnus arseni⁹ par angelis: q sepe r̃pellebat eũtes ad se nec uolebat ęis loqui: ne pderet maius bonũ. Cognoscebat qdẽ ꝙ sp̃ũs siue demones girouagoꝝ sepæ sine rationabili cã qua- si tñ rõnabili inducunt illos ad uisitandũ oparios dei ut dent eis ĩpedimẽtũ. Tu ergo sicut ille arsenius ne time as piæ cõtristare illos girouagos: forte enim pp cõtrista tionẽ tuã cessabunt circuire. Verũtñ caue ne sub ista in tentiõe turbes aĩam q̃ sitiẽs uenit ad te: & bibat aquã doctrinę sp̃ũalis. vñ in oĩbus oportet ꝙ tu habeas lu- cernã discretionis. Vita qescẽtis imo & oĩuȝ monacho- rũ debet fieri ꝑm cõscientiã & sensum. Ille qui uiuit ra- tionabiliter: oĩa q̃ ptinent ad deũ desideria: cogitatiões locutiones: itinera: & motus opat̃ in sensu aiæ in cõspe ctu dei. & pp deũ. Si aũt patit̃ furtim in istis. nõ adhuc conuersat̃ uirtuose. Dicit sanctus propheta. Aperiam in psalterio propositionẽ meã idest consiliũ cordis mei Et hoc dicit in persona illorum qui carent discretione. Sed ego (dicit uerus quiescens) per orationem mani- festabo deo uoluntatem meam. & in ipsa recipiam cer- tificationem. Fides est ala orationis. quam si non ha-

buero reuertetur

uero reuertetur in sinum mentis meę. Fides est status aiæ non dubitantis de aliqua cõtrarietate. Fidelis est ille non q credit ꝙ Deus possit oia facere: sed q credit ꝙ Deus oia facit pro sua utilitate. Fides est mater qescẽtis Fdes est acquisitio spei ut latro mõstrauit. Mater fidei est gratia exercitatio in ipsa: & rectum cor. Exercitatio enim in fide constantem facit. Rectum uero cor eiusdẽ est auctor. Qui enim non credit non poterit quiescere. Ille qui est in carcere timet tortorem cella uero parit timorem quiescenti. Non timet tantum uinctus tormenta iudicis temporalis quantum timet quiescẽs iudicia iudicis eterni. O admirabile quiescens multo timore eges quia nihil tantum potest persequi accidiam quantum timor. Vinctus & damnatus ad mortem continuę respicit quando ueniat iudex ad carcerem quiescens autem & operarius semper desiderat ꝙ ueniat ille qui liberet eum de domo carceris. Primus premitur immensa tristicia. Secundus habet fontem lachrymarum. Si tu (o quiescens) semp tenueris uirgam patientiæ canes accidiæ & tristitiæ non uenient ad morandum tecum. Patientia est implacabilis dolor: & inuincibilis animæ dolor a tumultibus non commotus. Patientia est tribulationis præceptum quotidie expectatum & susceptuꝫ Paciens est operator sine turbatione sine lapsu: & per casus & turbationes uictoriam faciens. Patientia est occasionum excisio & propria accessio. Non eget tantũ corpus cibo suo quantum eget quiescens patientia. Ex defectu enim cibi corporalis quiescens acquirit coronã ex defectu autem patientiæ incurrit patibulum. Patiẽs ante sepulturam mortuus est quia facit sibi de cella sepulcrum. Iuxta mensuram humilitatis, datur patientia in tribulationibus & tentatiõib9: & iuxta mensurã patientiæ participat consolationes anima: & secundum

magnitudinem consolationem amplificatur caritas animæ ad deum & secundum caritatem possidet gaudium. Patiētia parit lachrimas & spem ille uero q̄ ista duo nō habet est seruus accidiæ & piger ad omne bonum: quoniam iste talis non possidet sollicitudinem bonæ uoluntatis, sed in omni opere suo recipit anxietatem & impotentiam: & reputat impotentiam tedium: & accidiā reputat infirmitatem corporalem. Et sic excusando seipsum uelut infirmum seruit gulæ: & ociositati quia non habet solicitudinem boni desiderii & salutis mentis suę. Oportet bonum militem Iesu Christi cognoscere quos inimicos persequatur de longe & quos sinat appropinquare ad pugnandum secum eo q̄ aliquando in bello acquiratur corona accipiendo ictum & aliquando declinando. Talia non possunt doceri per uerba quia nō sunt omnes equaliter dispositi. ¶ Vnum spiritum obserua inter omnes alios quoniam incessanter te impugnant in omni loco in omni operatione: stando orādo dormiendo: ambulando. Iste demon in incipientibus maxime est demon fornicationis: in proficientibus est demon accidie in perfectis: siue in illis qui iam perfectioni appropinquant est demon uanæ gloriæ. Quidaʒ eorum qui se exercent in uia quietis habent continuæ in semetipsis operationem illius uerbi psalmiste. Prouidebam dominum in conspectu meo semper. Non eniʒ oēs panes celestis alimenti uniformes in operatione existunt. Alii habent operationē uerbi xp̄i dicentis. In patientia uestra possidebitis animas uestras. Alii meditantur in illo uerbo. Vigilate & orate. Alii redde rōnem uilicatiōis tuæ. Alii ī uerbo psalmistæ. Humiliatus sum & liberauit me. Alii in illo uerbo apostoli. Nō sūt cōdignæ passiones huius tp̄is ad futurā gl̄am. Alii uero in uerbo psalmiste dicētis. Ne q̄n rapiat & nō sit q̄ eripiat.

Omnes isti currunt p bonam uiam: sed primus accipit brauiũ sine labore. Ille q ĩ bono ꝓficit nõ solũ opat ui-gilãdo sed ẽt dormiẽdo. Vñ aliqñ qdã ĩ somniis afficiũt iniuriis demões ad eos accidẽtes & de castitate feminas ĩcõtinẽtes admonẽt. Nullus uolẽs edificare turrim siue cellã qetis ĩcipiat nisi pmo sedeat p orõnẽ & cogitet. si habeat ꝓꝑetates cõuenietes illi statui ne postq̃ cepit edificare & nõ potuerit cõsũmare det inimicis demonibus cãꝫ illudẽdi ei. Ne ẽt det ĩpedimentũ siue cãm suspitiõis illis q uolũt eligeř illũ statũ: si uiderint illũ deteriorasse. O qeicẽs ĩcrutare suauitatẽ pegrinã q̃ uenit ad te ne sit amara confectio medici immo dolosi ĩsidiatoris. i. non recipias ĩdifferenter oẽm cõsolationẽ q̃ nõ ĩtelligis. De noctæ multũ tpis da orõni psalmodiæ uero minus. De die autẽ opare ꝭm tuam uirtutẽ. Lectio sacrę scripturę habet naturam & uirtutẽ nõ paruã illuminãdi & colli-gendi mentẽ: sunt uerba spiritus sancti q̃ dirigunt illos: q uolunt bene operari. Ideoq̧ ea q̃ legis sint tibi excita-tio ad operãdũ & ea opere adimpleas: ea erit tibi super flua lectio alterius scripturæ. Sufficit animæ tantũ lege re: q̃tum pt operari. Cum labore & dolore ne q̃rat aĩa tua illuminari per uerba & p libros de sanitate sua qa anima deuota plus illuminat operãdo mãdata scripturẽ q̃ legendo. Verba q̃ pñt auellere mentẽ a bono ne uel-lis legere aut audire priusq̃ habeas uirtutem spũalem . i. mentem solidatam in ueritate fidei: quia cum sint uerba tenebrarum obscurant mentem infirmam. Ista uerba tenebrarũ sunt philosophia mundana: & dicta hereticoꝝ & similia q̃ sunt contra fundamentũ catholi cæ fidei. Vnum uitrum uini facit cognoscere totum ui-num quod est in dolio & unum uerbum quiescentis pã dit statum: & operationem interiorem eius illis qui ha bent gustum exercitatum. Tu quiescens stude sẽper

habere oculum animæ contra elationem mentis: quia inter furta nullum est quod magis exterminet statum tuum quam ipsa elatio. Parce linguæ tuæ nec manifestes aliis profectus tuos qaleuiter ipsa perdit illud qđ acquisiuisti cum multo labore. Sta & exerce statum tuuз sine curiositate: quia etiam ipsa multum contaminat quietem. Ista curiositas continetur in duobus. Primo est in immoderata compositione: corporis uestimenti celle & utensilium. Alio modo quod longe & deterius est tenere modus & actus singulares, unde acquiratur nomen sanctitatis & uirtuosi. Venientibus ad te propone necessaria corpori & spiritui placida. & caritate si sint alii sapientiores te demonstra eis amorem sapientiæ per silentium quia sapiens libentius audit quam loquatur. Si autem sint partes moderate aperit os ad loquendum pauca pro eorum consolatione. Verumtam̄ utilius est semper existimare quod omnis homo sit melior te. Ille qui arenam in pallio portauit & tota nocte uigilauit me detinuit ne prohiberem: opus corporale adhuc paruulis existentibus in congregatione. Sicut increata & adoranda trinitas & in carnatio dignissima opponuntur inquantum in trinitate sunt tres personę & una substantia in incarnatione uero una persona incarnata & duæ substantiæ: ita alia quieti: alia obedientiæ conuenientia sunt studia. Diuinus apostolus dicit. Quis cognouit sensum domini. Et ego dico. Quis cognouit mentem quiescentis corpore & spiritu? Regi celesti fortitudo & imperium & quiescenti multitudo orationum. AMEN.

¶ Explicit gradus. xxvii.

¶ De oratione angelica & immateriali. Gradus. xxviii.

Ratio secundum suam qualitatē est coniunctō animę cum Deo: secundū autem suam operationem fructus qui p̄cedunt ex ea sunt status mundiciæ: collectio ornatus qa in ipsa anima sumit sua ornamenta pons ad transeundum tentationes reconciliatrix cum Deo mater & filia lachrymarum: propitiatio peccatorum murus inter animam & tribulationes: uictoria præliorum: opus angelicum: cibus substantiæ incorporeæ iocunditas futura: operatō sine fine: fons uirtutum acqsitio gratiæ profectus inuisibilis. deliciæ animæ illuminatio mentis: securis desperationis demonstratio spei: resolutio tristiciæ: diuiciæ: monachoꝝ thesaurus qescentium diminutio furoris: speculum profectus: declaratio mensurę spirituū manifestatio bōi status reuelatio futuroꝝ bonoꝝ & significatio dei clemētię. Ille qui bene orat oratio est curia sententiæ & condemnationis auditorium iudicii: & tribunal dn̄i. Ante ultimum tribunal audiamus istam sanctam reginā uirtutē q̄ uocat nos cū tenui uoce dicēs. Venite ad me oēs q laboratis & onerati estis: & ego reficiā uos. Tollite iugū meū sup uos & iuēietis reqez aīab⁹ & sanitatē uulnerib⁹ uestris qm̄ iugū meū ē suaue & sanatiuū medicamtū magnaꝝ offensionū. Oēs q uolumus ire ad Deū & loq cū ipso nō uadam⁹ nisi simus p̄parati ne ipse uidēdo nos a lōge sine armis & uestimto cōgruo astātib⁹ p̄cipiat ministris suis q̄ ligēt nos & p̄iiciāt in aliquē locū lōge a facie sua: petitiōesq̧ nr̄as laceratas faciat p̄hici in faciē nr̄am. Tunica aīæ tuæ ante Deū assistere uolenti sit cōtexta filo .i. memoria peccatoꝝ & eterni iudicii: alioqn nihil ex orone p̄ficies. Textura tuæ oronis sit sine ueritate uerboꝝ qa unum uerbū reconciliauit

publicanum cum Deo & impudicum Dauid. ¶ Cum status orationis sit unus possidet tamen uarietatem & differentiam quoniam aliqui interpellant Deuз ut amicum & regem non per seipsos sed per adiutorium amicorum offerendo ei laudes: & supplicationes. Alii petunt diuitias & maiorem gloriam & confidentiã. Alii petũt liberari in fine ab aduersario. Alii a carcere. alii ab accusationibus. alii petunt remitti debita. alii petunt aliquam dignitatem. Nos autem ante omnia in carta nostræ orationis ponamus sinceras gratiarum actiones. In secuuda linea ponamus confessionem & contritionem: deinde notificemus nostram petitionem regi: quia iste modus orandi est perfectus prout docuit angelus unum fratrem. Si fuisti aliquando coram aliquo iudice temporali qui te haberet condemnare uelut malefactorem non oportet quod sumas aliunde exemplum timorosi modi quem debes tenere: quando stas in oratine. Sed si in isto casu non fuisti aut si non uidisti malefactorem duci ad penam sumæ exemplum standi in oratione coram Christo a supplicatione quam faciunt infirmi medicis quando debent incendi aut scindi ab eis. Ne uelis esse multum sapiens uerbis in tua oratione & sine uarietate quia sepe uerba simplicia balbutientium placarunt patrem celeste neq͡ coneris multũ loqui in oratione ne dissipes mentem tuam ad inueniẽdum uerba. Vnum uerbum publicani ad misericordiã prouocauit deum & propicium habuit & unum uerbũ fidele latronem saluum fecit. Multiloquium in oratiõe superat mentem & facit eam fantasticam: breuiloquiũ uero colligit mentem. Si tu in uno uerbo orationis duceris ad compunctionem aut delectationem spiritualẽ permane in illo uerbo quantum durat: quia tunc angelus custos est præsens & orat tecum. Ne confidas in te

ipso q̃uis habeas mundiciã:sed sp adhere humilitati &
ueniet tibi melior fiducia. Et posito ꝙ ascenderis scalaꝫ
oĩum uirtutũ roga tũ Deum ꝙ dimittat tibi oĩa pecca-
ta tua audiens paulum q dicit se ꝑmum peccatoreꝫ. Sal
& oleum condiunt pisciculos & lacrimæ ac castitas faci
unt oronem pennatam. Si omnem mititatem & inira
scibilitatem obtinueris non multum laborabis liberare
mentem tuam a captiuitate. Quãdiu bonam operatio-
nem & orationem non possidemus his q in ꝑncipio do
cent pueros ad ambulandum similes sumus. Contende
subleuare mentem & maximæ includæ ipsam in uerbis
orationis. Et si cadit qa adhuc est paruula releua eam
qa ꝓprium mentis est esse ĩstabilẽ deus tñ est potẽs oĩa
stabilire. Si cõtenderis subleuare mẽtẽ ueniet in te ille q
posuit terminũ mari & terminabit mentẽ tuam dicens
in orone menti. Hucusqꝫ uenies ne ꝓcedas ulterius. Im
possibile est ligare spm̃ sed ubi spũs creator est oĩa sunt
subiecta. Principiũ oronis est posse ab ipso ꝑncipio re-
pellere ĩsultus quos recipit mens cũ solo uerbo rõnabi-
li. Mediũ oronis est habere mentem liberam ĩ eo quod
dicit & cogitat. Finis autem orationis est habere men-
tem raptam ad Deum. Alia est exultatio quæ uenit in
orone illis q stant in cõgregatione & alia q̃ uenit stanti
bus in qete solitaria: qa prima patit̃ aliquãtulum yma-
ginationes apparentes: secunda uero repletur tota hu-
militate. Si tu studueris nõ elongare mentẽ a Deo: oro
etiam in mensa stabit iuxta te. Si uero dimittis mentem
elongari nunq̃ stabit tecũ. Magnus sanctus Paulus ope
rator magnæ orationes dicit. Potius uolo dicere qnqꝫ
uerba meo sensu quã decem milia lingua. In quo demõ
strat quam utile sit orare cum intellectu & sensu men-
tis. Verumtamen ista oratio est aliena a paruulis. Ideo
nos imperfecti oramus cum multitudine uerborum.

Attamen illi q continuant istam orationem imp̄fectã perueniēt iuxta dei beneplacitum ad orationem p̄fectam. ¶ Aliud est sordidatio orōnis aliud exterminatio: aliud furtũ & aliud querela. Sordidatio orōnis ē stare coram Deo ymaginando turpia. Exterminatio ē implicare mentem curis q̄ nō cōueniũt. Furtũ est labi mētem insensibiliter in id quod non cōuenit. Quærela est pati insultus in orōne. Si nos tp̄e orōnis oramus in societate. formemus ītra nos figuram nostræ supplicationis. Si uero alii nō orāt nobiscum cōformemus modos extrinsecos supplicationi extrinsece: q̄a sepe imperfectorum mens cōfigurat se actibus corporis. Omnes egemus contritione: specialiter illi egent q uadunt ante regem pro remissione peccatorum. Si tu es adhuc in carcere sumæ iugum obedientiæ & exue te uoluntates tuas et sic uade ante Deum in oratione inuocando solam eius uoluntatem & ipse recipiet curam tui regetq̄ te sine periculo. Tu qui perfectæ uis orare abnega mundi amorem: delectatiōes & concupiscentias: sed reice a te curas exue cogitationes & tempestates mentis & abnega corpus quia nihil aliud est oratio nisi alienatio a mũdo uisibili: inuisibili. Vnde dicit propheta Dn̄e q̄d a te uolui ī cœlo. Nihil & a te q̄d uolui sup terrā? Nihil defecit caro mea cum desideriis suis? Nihil aliud peto nisi ut Deus cordis mei sit pars mea ī eternũ. Alii desiderāt diuitias alii gl̄aȝ & honorē alii possessiōes: mihi aũt adherere deo bonũ ē & pōere in deo meo speȝ īpassibilitatis meę. Fides facit alas orōni & sine ipsa nō p̄t uolare ī celũ. Nos qui sumus uiciosi & passibiles oremus deum p̄seueranter q̄a oēs q sunt mũdi a uiciis & facti īpassibiles a passibilitate p̄fecti sunt ad mundiciam & impassibilitatē. Sicut ille iudex iniquus q timebat Deũ uindicauit uiduam de aduersario: præ multa molestia: sic dn̄s n̄r

animã propter peccatum uiduatã ipso deo q̃ molestat
ipsã p orationẽ uindicabit de aduersario corpore & spi
ritibus malignis. Bonus nr̃ negociator aĩas quæ sunt
sapientes trahit ad suã caritatẽ: ut exaudiat cito petitio
nes eorũ. Incipientes aũt facit stare corã se continue in
orõne famelicas & sitibundas sicut canis stat corã dño
comedẽte donec comederit & det ei panẽ. Et sicut ca-
nis inutilis egredit̃ de loco accepto pane: sic facit aĩa im
prudens in oratione. Q uando diu pseueraueris in orõ
ne ne dicas quod nihil recepisti licet nõ acceperis illud
quod potebas: quia recepisti perseuerantiam. Nullum
enim bonum est aliud quam adherere Deo mente &
perseuerare in oratione: Non timet tantum senten-
tiam damnatus, q̃tum timet studiosus orator stare co-
ram deo ĩ orõne. Et si aliquis esset sapiens & acuti in-
tellectus: posset per memoriam illius timoris custodire
se ab oĩ malo sermone: ira & superflua solicitudine, ua
gatione: tribulationæ: saturitatæ: mala cogitatione: &
tentatione. Vidi quosdã de statu obedientiæ splẽdidos
mente: qui cũ tota sua uirtute nõ erãt remissi a memo-
ria dei & qñ dabãt se oratiõi statĩ fundebãt lachrymas
& mens eorũ rapiebat̃: quia erãt prius parati p sanctã
obedientiam. Psalmodiã quę fit cũ multitudine perse-
quunt̃ uanitates & captio mentis: unius autem perso-
næ psalmodiã persequit̃ accidia sed adiuuant̃ a feruo-
re. ¶ Amor militis ad regem demũstrat̃ tempore bel-
li: & caritas monachi ad deum demõstrat̃ tpe orõnis.
Q ualis sit status tuus orõ tibi demõstrat: quia theolo-
gi dixerunt ꝙ orõ est speculum monachi. Q uodcunq͂
opus facit monachus si superueniet hora orõnis nõ di
mittit illud. decipit̃ a demone. Intentio latronũ est fu-
rari horam pro hora. Nõ tñ intelligit̃ hoc de operibus
factis p obedientiam & caritatẽ: quia nõ possunt post

poni. Ne cesses orare p oi aia q se recomedat tibi quã-
uis nõ possideas oratione: quia sepe fides recomedatis
se saluabit illũ qui orat cũ cõtrictiõe. Neq3 extollas qñ
exaudiris orando pro aliis: quia fides illo3 preualuit:
& fuit exaudita. De omni sapientia quam didicerit di-
scipulus a magistro examinabit ab ipso: & deus requi-
ret ab anima omnem uirtutẽ quá ei dederit in oratiõe.
Cũ uigilanter oraueris tunc demõ tẽtabit de ira. Inten
tio enim demonũ est nos cõmouere ad iram: ut nos re-
trahãt ab oratione. Oportet q faciam⁹ sensate oẽ op⁹
uirtuosum: sed maxime orone. Tunc oia orat sensate
qñ bene supra stat furori & irę. Illa q obtinent cũ mul-
tis supplicationibus & laboribus ac multo tpe: sunt fir
ma & pmanentia Qui possidet deũ in oratione: extũc
nõ narrabit fabulã sibiipsi: nec subducet in oratione in
tentionẽ suæ meditationis: quia tunc spũs scũs interpel
lat pro eo cũ gemitibus inenarrabilibus. Noli recipere
in orone oẽm sensibilem fantasiã ne perdas mentẽ: &
factus fantastic⁹ & amens cadas de recta regula & glo
ria fidei q est cadere quo non uides. Cõsumatio cuiusl3
petionis est manifesta certificatio in orone. Certifica-
tio est liberatio a dubietate & incõmutabilis assertio il
lius q erat incertũ. Tu qui uis habere curã oronis stu-
de esse multũ misericos: quia per ipsam misericordiam
monachi receperunt centuplũ tã de gratiis q dant i ista
uita q̃ de bonis incorruptibilibus futurę uitę. Ignis
suscitauit in aia oronem ab ea pegrinantem: eadẽ uero
suscitata & in celũ assumpta in cenaculo aię factus est
descẽsus ignis. ¶ Dicũt qdã q oro est utilior memoria
mortis. Sed ego laudo duas substãtias in una psona. i.
ista duo diuersa sũt unius opatiõis sicut duę substẽtiæ
sũt una psona in xpo. Equ⁹ pbat⁹ quãto plus mouet
tãto plus calefit & currit sic bõa mẽs quãto pl⁹ laudat

& orat: tanto intimius sentit imensam dei caritatē erga se pp ꝙ fit fortis & inuicibilis ab oi aduersitate. Crudele est rapere aquā ab ore sitiētis. sed crudelius est ꝙ aīa qñ orat cū cōtrictione aū fidē orōnis priuet seipsam illo placido & desiderato statu. Ne igit̄ cesses ab illa orōne donec uideris cessare aquā lachrymarꝫ & ignē deuotiōis: qa forte nō habebis tale tp̄s ad remissionē pcōrū i tota uita tua. Ille q gustauit orōnē sepæ p unū uerbū ꝙ uenit ei i mētē cōtaminat̄ in itellectu & stādo in orōne nō iuenit ꝙ desiderat sicut cōsueuit inuenire. Istud uerbū ꝙ cōtaminat mētē pōt esse ꝓpria cōdēnatio: aut uana gloriatio: aut scurrilitas. ¶ Aliud ē sepæ uisitari in corde & aliud ē illuminari mētē p principē pōtificē q offerat rationabiles hostias xp̄o. Primū (ꝓut dicit gregorius nazāzenus theologus) supcelestis ignis q uenit in ipsum inflāmat purgatiue: ꝫm uero illūinat iuxta mēsurā suæ pfectionis. Visitari est adꝓpriā cōsiderationē ex contrictione conuerti: Visitare uero siue illuminare est sacerdotē emūdare corda: & multos tanq̄ hostias acceptabiles uerbo orōne: & exēplo deo offerre. Et nō ē mirꝫ de ista diuersa opatiōe: qa de⁹ p scripturā noiat̄ ignis cōsumēs & illūinās. vñ qdā exeūt ab orōne uelut de camio ignis sentiēdo se aliēatos a sorde. Alii exeunt ab orōne uelut a luce illuminati: uestiti uestimento letitiæ & humilitatis. Illi autē qui sine altera istarum duarum operationum exeunt ab oratione non orant spiritualiter sed corporaliter nolo dicere iudaicæ. Si enim unū corpus unitū alteri corpori alienatur ab operatione sua quomodo non alienabit̄ inocens manibus & mūdo corde iūctus deo. ¶ Ad similitudinē regis terreni possum⁹ cōtēplari dispēsationē regis celestis: q terrenus rex aliqñ dat dōa suis militibus p seip̄m: aliqñ per amicum aliquando perseruum: & aliquādo incognite.

Et ista diuersitas prouenit ex diuersitate mensure hu-
militatis q̃ reperit in nobis. Sicut est abhominabilis
regi terreno qui stat corã eo si uertit faciem ad loquen
dum cum inimicis eius : sic est abhominabilis deo qui
stãdo in oratione recipit ĩmundas cogitationes. Perse-
quere ergo cũ armis canẽ qui uenit ad te in tẽpore ora-
tionis & quotiens uenerit ne dederis ei locũ. Pete p̱ plã
ctũ quere p̱ obedientiã: pulsa p̱ longanimitatem. Qui
hoc modo petit acipit qui querit inuenit & pulsanti a-
perieť. Caue ne incaute ores pro muliere. i. resoluẽdo
in corde tuo imaginationem illius ne sub speciȩ carita-
tis dãnificeris. Noli confiteri deo in tua oratione parti-
culariter pcã carnis: ne insidieris tibiipsi. Non sit tibi tẽ
pus orationis prouidendi ea quæ habes agere neq̃ tp̃s
q̃rẽdi facta tua tpalia sũt spũalia : quia hoc modo per
deres quod utilius est. Qui tenet continue baculũ ora-
tionis nõ cadet: & si ceciderit nõ collideť: quia dñs sup-
ponit manũ suã. Oratio est sanctus tirãnus dei: qui per
mittit se cogi per eã. vtilitatem orationis cognoscens in
tempore orationis. nisi enim esset multũ utilis inimici
nõ tantũ conarenť illaʒ impedire. Fructũ orationis co
gnosces per uictoriam inimici sicut dicit propheta dño
In hoc cognoui qm̃ uoluisti me: quoniam nõ gaudebit
inimicus meus super me in tpe prȩlii. Clamauit (dixit
propheta) in toto corde meo. i. ore spiritu & aĩa. quia
ubi sunt duo ultima simul ibi est dñs in medio eorũ. Os
cõgregat potentias sensitiuas: aĩa uero cõgregat poten
tias uitales: sed spiritus congregat uolũtates: & affectio
nes mentales & sic orat totus homo. Non sunt aliquæ
duæ personæ omnino similes neq̃ secundum corpus
neq̃ secundum spiritum: sic quibusdam uenit consola-
tio & oratio breuiter & uelociter: & quibusdam raro
& tarde. Si tu continue interpelles regem contra inimi

eos quando ueniunt ad te: confide quia non diu labora
bis. Per seipsos enim uelociter recedent. Nolunt qdem
ipsi maligni facere q̄ acquiras coronam p orōnē & cer
tamē contra eos: & ideo fugiunt uelut flagellati & casti
gati a facie ignis orōnis. Posside cōstātiā & in tua orō
ne habebis deū magistrū orādi siue orōnis tuę: quia si-
cut uidere nō potest doceri p uerba qm̄ est proprietas
naturę sic pulchritudo orōnis nō pōt doceri p hoiem
quia habet deū magistrum q docet hominē scientiam:
& dat orōnem oratori & benedicit aīas iustorū. Amē.

❡ Explicit gradus uigesimus octauus.

❡ De sancta impassibilitate.
Gradus uigesimus nonus.

e

Cce nūc nos qui sum⁹ in lacu pro
fundissimę ignorantię & in tenebris ui-
ciorum & in umbra mortis corporis inci
pimus p audaciā altæ loqui de celo terreno. Firmamē-
tum habet stellas pro suo ornatu: & impassibilitas ha-
bet pro suo decore uirtutes. Et ego nō puto aliud esse
impassibilitatem nisi celū cordiale mētis: quæ arbitrat̄
astutias demonū esse ludos. Ergo ille proprie est impas
sibilis q carnem suā fecit incorruptibilē & mente tran-
scendit creaturas subiectis sensibus: presentando aīam
suam ante cōspectū dñi & sempiternaliter ascendendo
ad ipm. Quidā determinarūt impassibilitatē esse resur
rectionē aię añ resurrectionē corporis. Alii dixerunt
q̄ erat pfecta cognitio dei post angelicā. Ista igit̄ est pfe
cta ipfectoꝝ. i. uiatoꝝ in quibus non est pfecta iusticia
ꝓut narrauit mihi qdā q in hoc exptus erat. Q̄ ñ p im-
passibilitateꝫ mens est scificata & abstracta a materia
tūc maior pars uitę qa habꝫ i carne ē quasi ex tacita. i.
rapta: qa cōtēplatio extollit & portat eā supra celū. De

qua re ille habuerat experientiã q loquit̃ in psalmo di-
cens. Dii fortes terre uehemẽter eleuati sũt. Talis erat
ille egyptius scũs thythoys q qñ orabat cũ aliis extẽdẽ-
do man⁹ nõ poterat eas deponere. ¶ Quidã sũt ipas-
sibiles & qdã magis ipassibiles aliis. Primi sũme habent
odio malignitates secũdi isatiabiliter ditant̃ uirtutibus.
Castitas couenieter dicit̃ impassibilitas: qa ẽ principiũ
cõmunis resurrectionis ac icorruptibilitatis corruptæ
naturę. Impassibilitatẽ demõstrauit ille q dicit. Nos ha-
bemus sensũ xpi. ¶ Magnus antonius ostendit ipassi-
bilitatẽ q dicebat ꝙ nõ timebat deũ sed amabat. Itẽ ille
q rogabat deũ ꝙ mitteret ei passiões & tẽtatiões q̃ reces-
serant ab eo. s. scũs effrem. Quis est ille q ante futuram
claritatẽ factus fuerit tã dignus ipasibilitate sicut iste sy-
rus. i. effrẽ. Dauid enĩ tam famosus iter ꝓphetas roga-
bat deũ ꝙ daret ei pacem añ mortẽ dicẽs. Remite mihi
ut refrigerer priusquã ab eam: & iste rogabat deũ ꝙ ip-
se sibi offeret gr̃am pacis. Illa aĩa habet ipassibilitatẽ q̃
est ita qualificata uirtutib⁹ sicut uiciosi sunt cõcupiscẽ-
tiis qualificati. ¶ Si ista est determinatio gulę ꝙ absq;
appetitu & necessitate hõ facit sibi uim ad deuorãduꝫ:
ista erit determinatio abstinẽtię ꝙ hõ existẽs famelicus
& sitibũdus abstineat sine lesiõe nature. Si ista ẽ diffini-
tio luxurię ꝙ uexet̃ hõ circa bruta & copa inanimata:
ista erit diffinitio castitatis eẽ sine sensu carnis circa oĩa
corpa. Si iste ẽ terminus auaricię sẽp cõgregare & nõ
posse saturari: iste erit terminus pauptatis non pcere
ꝓprio corpi: sꝫ hr̃e illud odio & nihil curare de ipo ĩ ne-
cessariis Si iste ẽ terminus ipaciẽtię ꝙ hõ stãs ĩ qete agi-
tet̃ & paciẽciã i nulla re possideat: iste erit t̃min⁹ pacie-
tię ꝙ hõ posit⁹ ĩ tribulatiõe putet se hr̃e qetẽ. Si istud ẽ
pelag⁹ ire ꝙ nemĩe ꝓuocãte ad irã turbet̃ hõ uelut fera
iste erit portus lõganimitatis esse pacificum & tranquil

lū presente illo qui infert malū ei maledicit. Si ista est al
titudo inanis glorię nullo presente q possit laudare nō
cessare meditari opera uanæ gloriæ & figmenta ypo-
cresis facere: ista erit priuatio uanæ gloriæ qꝫ in aduen
tu & presentia illoꝝ qui laudans mens nō inquinetur.
Si ista est summitas superbię extolli in uili & despectu
habitu & figura: istud erit signū salutaris humilitatis in
altis cōmissionibus & operationibus perfectis humili-
ter sapere. Si istud est signū oīmode ociositatis ueloci-
ter obedire oībus īmissionibus demonis: ista erit notifi
catio mūdicię & impassibilitatis posse efficaciter dicere
Declinātē a me malignū non cognoscebā: nec qūo ue-
nit nec quare nec qūo recessit: sed totus factus sum in-
sensibilis ad ista cū sim cōiūctus deo & semp ero. Iste
talis factus dignus isto statu existens adhuc in carne in
oībus uerbis suis & opibus intētionibꝰ meditationibꝰ
& deliberationibꝰ sp habꝫ deū habitatorē & guberna-
torē. Vñ extūc recipit in se ꝑ illumiationē quoddā adiu
toriū quasi uocē diuini cōsilii & bñplaciti & exaltatꝰ su
pra hūanā naturā dicit. Q ñ uenīā & appebo añ facieꝫ
dñi. Nō eīn possuꝫ plus sustinere oronē facule desiderii
eterni. sꝫ peto pulchritudinē īmortalē. Et qd ē opꝰ tāta
dicere? Ille qui est impassibilis uiuit ipse? iam non ipse
uiuit uero ī ipso christꝰ. Bonū certamē certauit cursuꝫ
consumauit fidem seruauit. Corona regis non est solū
de uno lapide precioso: nec passibilitas ē perfecta si de-
estuna minima uirtus. ¶ Impassibilitas est palacium
celestis regis qui est in celis. Multe habitationes sunt in
isto palacio idest multæ uirtutes. Murus ipsius est re-
missio peccatorum. Curramus fratres curramꝰ ad spō
sum ī palacio ipassibilitatis. Si tamen pro aliquo uicio
aut pondere consuetudinis aut alio casu detinemur: sal
tē conemur acquirere aliquā māsionē iuxta domū spō

si:& si hoc est nobis laboriosum & durũ quia sumus tepidi:saltim studeamus esse intra murũ ciuitatis: q̃m ille q ante finem non transgressus & ingressus fuerit demorabit̃ in solitudine uicioꝝ cũ demonibus. Et ideo dicebat ꝓpheta. In deo meo trãsgrediar muꝝ. Et alius propheta dicebat. Peccata ur̃a diuiserunt inter uos & deũ. O amici destruamus istũ parietẽ intermediũ quẽ p ĩnobedientiam male edificauimus. Satagemus soluere debitũ nr̃m:quia ĩ ĩferno nulla est redẽptio. Intẽdamus ergo fratres ad hoc:qa tale habem⁹ nomẽ nec excusem⁹ nos p aliquod pc̃m ꝙ fecerimus aut qa habem⁹ breue tp̃s aut qa onus est magnũ qa dñs oĩbus q receperunt gr̃am sc̃i baptismi dedit potestatẽ filios dei fieri dicens illis. Videte ꝙ ego sum deus impassibilis suscitãs de puluere tentationũ egenũ:& de stercore uicioꝝ erigẽs pauperẽ ut sedeat cũ principibus angelis:& soliũ gloriæ.i. caritatẽ teneat. Ipsi gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit gradus uigesimus nonus.

¶ De fide:spe:& caritate.
Gradus trigesimus

Ost prædicta restat dicere de fide spe:& caritate.q̃ cõtinet & cõiũgunt oẽs uirtutes ꝫ maior hoꝝ ẽ caritas qua noiatur deus. Pr̃ia ur̃ mihi sicut radius:s̃a lux tertia claritas.sed oẽs tres sũt un⁹ splẽdor Pr̃ia oĩa põt s̃a cõtinet ĩ se diuinã misericordiã nec sinit uenire in cõfusionẽ aĩaꝫ possidẽtẽ se. Tertia nũq̃ cadit nec cessat currere neqꝫ sinit qescer̃ cor uulneratũ a bt̃ã ĩsania. Qui uult dicere de caritate dei.uult loq de ipso deo. Narrare de deo p uerba ẽ dubiosũ & piculosũ illis q nõ uacant deo. Sermo de caritate ẽ mãifest⁹ angelis ꝑut illuminãt̃ a deo. Caritas deus ẽ. Ille q loquẽdo uult
determinare

determinare de caritate dei: existens cecus uult numera re arenã abyssi. Caritas ſm ſuã q̃litatem ẽ assimilatio ad deũ q̃tum ẽ possibile hoĩ. Scd̃m ſuã opatioẽ uero ẽ ebrietas aĩæ & ſm ſuã ꝓpetatẽ: ẽ fons fidei abyssus lõganimitatis & mare hũilitatis. Caritas est pfecta dimissio cõtrariæ ĩtẽtionis: & meditationis. Caritas. n. nõ cogitat malũ: caritas & ĩpassibilitas & adoptio filioꝝ Dei distinguunt̃ ſolo noĩe ſicut lumẽ ignis & flãma. Timor ẽ in aĩa ſm menſurã defectus illuminationis. Qui ẽ ſine timor̃: aut plenus caritate ẽ aut ẽ mortuus in aĩa. De caritate naſcit̃ ſcũs tĩor dei: & de ſcõ timore naſcit̃ amor.

¶ Non est ĩconueniens a rebus humanis ſumere similitudinẽ deſiderii ſolicitudinis: zeli: ſeruitutis: & timoris dei. Btũs est ille q ita amat deũ ſicut stultus ſuã amatã ſiue amaſiã. Beati ſũt illi q timẽt deũ ſicut malefactores digni morte timẽt iudicẽ q debet eos ꝯdemnare. Beat⁹ est ille q est ita ſolicitus de ſpiritualibus ſicut prudentes ſerui ſoliciti ſũt ſeruire dñis ſuis. Beati ſunt illi q ita ſunt zelotes ad cõſeruãdũ uirtutes ſicut ſũt zelotes uxoꝝ ad custodiendũ eas. Btũs est ille q stat in orõne corã Deo ſicut ministri stant corã rege terreno. Beatus ẽ ille q studet placere deo ſicut studet placere hoĩb⁹. Nõ tm̃ adheret filius matri q̃ eum lactat: q̃tum filius caritatis adheret deo. Qui. n. uere amat ſp ymaginat̃ faciem amati: & cum maxima delectatione amplectit̃ eum ĩtra ſe. Iste talis ẽt dormiendo nõ qeſcit a cõplacẽtia deſiderati. Ista ſagitta erat uulneratus ille q dicebat ego dormio ꝓ neceſſitate naturæ & cor meũ uigilat ꝑ amoris multitudine. Et aĩaduerte (o fidelis & admirabilis) ꝙ post mortẽ bestiaꝝ. i. uicioꝝ aĩa fc̃tã cerua hũilis deſiderat & q̃ſi deficit ad deum ignæ caritatis quaſi ſagitta uulnerata. Fames non est repñtatiua huius rei ſed ſitis magis propriæ quia ſignificat flãmam. Ideo dicebat ille q deſide

q

rabat deū. Sitiuit aīa mea ad deū fontē uiuum. Si facies cuiusq̧ nostri dilecti trāsmutat nos letificat & clarificat non ne hoc magis faciet Dei & dn̄i nostri facies qn̄ uenit & hospitaẗ in aīa munda. Timor qn̄ uenit in aīa habet naturā mūdādi eā & euacuādi sordes sicut dicit ꝓpheta. Cōfige timore tuo carnes meas. Sed scā caritas cōsueuit aliquos uulnerare ꝯm illud qđ dr̄ i cāticis. Vulnerasti cor meū alios facit exultaẗ clarificādo & illustrādo eos sicut dicit ꝓpheta. In ipso spauit cor meū & adiutus sum & refloruit caro mea. Iō qn̄ cor stat in gaudio: & leticia facies letificaẗ & clarificaẗ. Igiẗ qn̄ hō est quasi totus cōiūctus caritati dei tūc in corpe quasi in uno speculo demōstraẗ claritas aīæ. Et hoc mō fuit clarificatus ꝯtemplator dei moyses. Illi q recipiūt istud gaudiū angelis parē: sepe obliuiscunẗ cibi corpalis: & credo qꝫ sepe nō appetūt. Et nō est mirꝫ qa si cōcupiscā contraria tollit appetitū cibi: existimo ego qꝫ ille q gustat icorruptibilia q est factus supra naturā nō idifferenẗ sicut assolet: obliuisciẗ sumere cibū & nō ifirmaẗ corpe neq̧ ledit qa corpus est sanctificatū & factum quasi icorruptibile p flāmam caritatis q̄ rescindit flāmā caloris stomachi. Et credo qꝫ tales nō sumūt cibum cum delectatione: qa sicut aqua habet nutrire radices arborum q̄ sunt sub terra sic aīæ illoꝶ habēt nutriri igne celesti. ¶ Augmētū timoris est pncipiū castitatis: & pfectio castitatis ē pncipiū sciīæ theologicæ. Qui pfectæ ꝯm sensus suos deo est unitus edoceẗ spūaliter de cœlo sermōes quos loqẗ. Sed si sensus nō sint deo uniti durꝫ & periculosum ē eū disputare & loq de Deo. Verbū dei quod ē una substātia cum patre per suum aduentum in animam facit perfectam castitatem mortificando mortem: qua mortificata discipulus theologicæ illuminaẗ. Castum uerbum Dei quod procedit de Deo permanet in secula seculoꝶ

Qui non cognoscit Deum coniecturando loquitur de Deo & nescit quid loquitur. Castitas fecit discipulum Christi Ioannem esse theologum, affirmando per ipsum doctrinam sanctæ trinitatis. Qui amat deum amauit primo fratrem suum quia secundum est demonstratio primi. Qui amat proximum demonstrat: quod amat Deum. Qui amat proximum non poterit pati detractores: sed fugiet ab eis uelut ab igne. Qui irascit proximo & dicit se amare Deum: similis est somniantib⁹ sccurrere. Imperium caritatis est spes quia per ipsam spez expectamus mercedem caritatis & suscipimus caritatis retributionem. Spes est quædam ditatio diuitiarũ ocultarum. Spes est quidam thæsaurus sine dubitatione. Ipsa est quies in laboribus & porta caritatis. Ipsa est interfectrix desperationis & ymago bonorum absentium. Defectus spei est exterminatio caritatis: & illuminatio spei est manifestatio caritatis. Cum ista spe ligant dolores: cum ista appenduntur labores. Ista est circundata misericordia. Monachus qui habet firmam spem occidit accidiam: & gaudet de uictoria eius. Experientia donorum Dei parturit spem quæ non confundit & ideo qui non est expertus non est sine dubitatione. Furor dissoluit mentem & uir furibundus non erit honestus. Caritas administrat propheciam Caritas operatur miracula: caritas est abyssus illuminationis. Caritas est fons ignis qui quanto plus crescit tanto plus ascēdit. Caritas est mater pacis: fons sapientiæ: radix immortalitatis: & gloriæ: status angelicus & profectus seculi. Annuncia nobis (o pulcherrima uirtutum) ubi pascis oues: & ubi cubas in meredie. Illũina faciē deduc nos qui uolumus de cetero ascendere ad te quæ dominaris omnibus: quia singulariter uulnerasti cor meum & non possum plus continere flammā tuam. Quo ibo

laudando te. Tu dominaris potestati maris mentis & motum fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut uulneratum cogitationes superbiæ & in brachio uirtutis tuæ inimicos tuos dispersisti & sine prælio & pugna facis esse tuos amatores. Tui sunt cœli: idest uirtutes & tua est terra corporis. Venio ergo sicut iacob ad uidendum te innixam super scalam. Rogo te dic mihi dilecto tuo quæ sit figura istius uiæ redeundi ad cœlum Dic mihi etiam modum constructionis graduum quos uelut ascensus amor tuus disponit in corde. Desidero etiam scire numerum istorum graduum & durationem temporis ascensus & descensus. Nempe mihi uidetur esse illud quod iacob qui habuit tui uisionem & luctaз nunciauit auditoribus: scilicet de angelis ascendentibus & descendentibus. Sed nihil aliud uoluit manifestare: ymo non potuit. Tunc illa demonstrando se quasi regina de cœlo loquens per unionem animæ sic ait. O dilectæ dilectæ nisi obliuiscaris te & abstrahas intellectum a mundanis & dissoluas ebetudinem mentis: & crassitudinem insipientiæ quæ sit uisio mea non poteris addiscere. Scalam autem & constructionem eius insinuet tibi compositio spiritualium uirtutum: in cuius sũmitate ego sum innixa & firmata prout dicit magnus doctor meus. Nunc auteз manent fides: spes: & caritas tria hæc: maior autem horum est caritas. Mens dicitur ebetata quando nullum exercitium intelligentię habet de spiritualibus. Cor dicitur crassum quando est totuз carneũ: sicut dicit prophęta de populo Israel: Incrassatum est cor populi huius & per istam crassitudinem efficitur insipiens: quia non potest se eleuare ad cognitionem diuinorũ: sine qua cognitione impossibile est habere caritatem Dei.

¶ Exhortatio ad ascensum scale.

Scendite o fratres: ascendite: pro̅pte disponendo ascensiones in corde uestro: & audite prophetam dicentem. Asce̅damus ad montem domini: & ad domuȝ dei Iacob: perficientis pedes nostros quasi ceruorum & super excelsa statuentis ut uincamus in uia eius: & docebit nos uias suas. Curramus rogo cum illo qui dicit. Festinemus donec occuramus omnes in unitatem fidei & agnitionis filii dei in uirum perfectu̅: in mensuram ętatis plenitudinis christi: qui secundum etatem uisibilem fuit baptizatus anno trigesimo: & in nostra intellectuali scala superlocatus in trigesimo gradu: quoniam charitas est deus qui est christus. Cui lau: imperium: fortitudo. Cui omnium bonoruȝ causalitas inest: & erat: & erit per infinita secula. Amen.

Vir uideas quid tu iubeas dum magnus haberis.
Prospicias quem despicias dum ledere queris.
Et caueas ne forte ruas dum stare uideris.
Dat uarias fortuna: uias non ergo mireris.

Capitulu̅. CXXIII. Beati Iacoponi:

Vr mundus
militat
sub uanaglia
cuius prospe
ritas
e̅ tra̅sitoria:
tam cito labitur
eius potentia:
quam uasa figuli
quę sunt fragilia.
Plus crede litteris
scriptis in glacię:
quam mundi fragilis
uanę fallatię:
fallax in premiis
uirtutis specię:
qui nunq̄ habuit
tempus fiducię:

Credendum est magis
uiris fallacibus.
quam mundi miseris
prosperitatibus.
falsis insaniis
& uanitatibus:
falsis studiis
& uoluptatibus:
Dic ubi Salomon
olim tam nobilis?
uel ubi etiam Sanson
dux inuincibilis.
uel pulcher Absalon
multum mirabilis:
uel dulcis Ionatas
multum amabilis?
Quo Cesar abiit
cellsus imperio?
uel diues splendidus
totus in prandio:
dic ubi Tullius
clarus eloquio:
uel Aristotiles
plenus ingenio?
Tot clari proceres:
tot rerum spacia:
tot ora presulum:
tot mundi fortia:
tot mundi principes:
tanta potentia:
in ictu oculi
clauduntur omnia.
Quam breue festum est
hæc mundi gloria:
ut umbra hominis
sunt eius gaudia:
quę semper subtrahunt
eterna pręmia:
& ducunt hominem
ad dura deuia.
O esca uermium:
o massa pulueris:
o nox: o uanitas:
cur sic extolleris?
ignorans penitus
utrum cras uixeris:
fac bonum omnibus
quamdiu poteris:
Hæc carnis gloria
quę magnipenditur?
sacris in litteris
flos feni dicitur:
uel leue folium
quod uento rapitur:
sic uita hominis
hac uita tollitur.
Nil tuum dixeris
quod potes perdere:
quod mundus tribuit
intendas rapere:
superna cogita
cor sit in ethere:
fœlix qui potuit
mundum contemnere.

Amen.

¶ Finis triginta graduum huius cœlestis scalæ doctoris spiritualis Ioannis scolastici. Abbatis montis sinay: qui ab edito libro cognominatus est Clymachus: idest scalaris. ab infinitis erroribus (quibus scatebant) emẽdati. Venetiis a Philippo Pincio Mantuano Impræssi. Anno domini. MCCCCCXVIII. Die septimo Madii.

REGISTRVM

A B C D E F G H I K L M
N O P Q

¶ Omnes sunt quaterni: præter. q. qui est duernus.